

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 24 mars justerades.

§ 2 Meddelande om särskild debatt om utbetalning av krisstöd till företag

Tredje vice talmannen meddelade att på begäran av Moderaternas riksdagsgrupp skulle en särskild debatt om utbetalning av krisstöd till företag anordnas *fredagen den 30 april kl. 9.00*.

Från regeringen skulle näringsminister Ibrahim Baylan (S) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Begäran om särskild debatt angående utbetalning av krisstöd till företag

Coronapandemin påverkar hela samhället. De ekonomiska konsekvenserna är stora, för både enskilda och företag. Sverige befinner sig i en tredje smittvåg och de nu gällande restriktionerna gör att många företag och anställda fortsatt har det mycket tufft ekonomiskt. Alltsedan pandemin startade bedriver Moderaterna en politik, vilken har som högsta prioritet att rädda jobb och företag.

En helt central del i den ekonomiska krishanteringen är systemet för krisstöd. För att krisstöden ska fungera väl måste de inte bara utformas på rätt sätt. Lika viktigt är det att företag som har rätt till stöd snabbt får dessa utbetalda. Moderaterna har av den anledningen upprepade gånger under pandemin lagt förslag för att på olika sätt förbättra krisstöden och ansvariga myndigheternas handläggning av desamma.

Moderaterna har påpekat att det finns allvarliga brister i utbetalningarna av krisstöden, i synnerhet när det handlar om stödet till korttidspermitteringar. Det handlar framför allt om långa handläggningstider där företag som har rätt till stöd har fått vänta i över ett halvår på att få stöden utbetalda. Detta är en bild som bekräftades i Uppdrag gransknings rapport – Coronastödet som försvann (31/3). Rapporten tecknar en bild där företag får vänta mycket länge på att stöden betalas ut. Företag har också nekats utbetalningar på felaktiga grunder. Det framkommer också att i en

mängd domar har Förvaltningsdomstolen fastslagit att Tillväxtverket fattat felaktiga beslut och inte följt lagen.

På grund av problemen med utbetalningen av krisstöd föreslog vi i Moderaterna tidigare i år att utbetalning av stöd för korttidspermittering ska ske senast fyra veckor efter att ansökan har skickats in – även om ansökan inte hunnit granskas fullt. Noggranna efterkontroller ska i sådana fall göras.

Konsekvenserna av problemen med utbetalningen av krisstöden är ödesdigra. Det finns exempel på att företag lånar i förhoppningen om att de ska få krisstöd men utan att veta säkert. En del företag börjar till och med friställa personal för att de inte längre klarar att vänta på utbetalt krisstöd. Då blir den redan höga arbetslösheten ännu högre. Om handläggningstiderna fortsätter vara alltför långa riskeras åtskilliga jobb som hade kunnat räddas.

Nu måste det omedelbart vidtas åtgärder för att företag som har rätt till krisstöd får dessa utbetalda i rimlig tid. I en pandemi måste saker gå snabbt.

Mot bakgrund av de brister som framkommer i hanteringen av korttidspermitteringsstödet begär Moderaterna en särskild debatt om utbetalning av krisstöd till företag i coronapandemin.

Stockholm den 8 april 2021

Tobias Billström

Gruppledare (M)

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:610

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:610 Svensk lag och Encrochat

av Arin Karapet (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 20 april 2021.

Stockholm den 13 april 2021

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:635

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:635 Subventionerade anställningar

av Alexander Christiansson (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 maj 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 13 april 2021
Arbetsmarknadsdepartementet
Eva Nordmark (S)
Enligt uppdrag
Charlotte Kugelberg
Expeditionschef

Prot. 2020/21:107
14 april

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2020/21:171 till socialförsäkringsutskottet

2020/21:173 till finansutskottet

2020/21:174 och 176 till civilutskottet

2020/21:175 till socialutskottet

Skrivelser

2020/21:114 till utrikesutskottet

2020/21:169 till arbetsmarknadsutskottet

Motioner

2020/21:3923, 3934, 3937, 3951 och 3961 till civilutskottet

2020/21:3922, 3928, 3938, 3953, 3960 och 3969 till civilutskottet

2020/21:3975– 3977 till skatteutskottet

§ 5 Arbetskraftsinvandring

Arbetskraftsinvandring

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU18

Arbetskraftsinvandring

föredrogs.

Anf. 1 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Den kvalificerade arbetskraftsinvandringen är mycket värdefull för Sverige. Vår ekonomi och våra företag är beroende av att människor vill komma hit och bidra med sina kunskaper, drömmar och ambitioner. Därför måste vi värna och stärka bilden av Sverige som ett attraktivt land för talanger och strävsamma. Det gör vi bland annat genom att minska krånglet och korta handläggningstiderna. Vi moderater vill se en 30-dagarsgaranti för handläggningen och en one-stop-shop in till svenska myndigheter för högkvalificerad arbetskraft.

Vi måste en gång för alla sluta att avskräcka spetskompetens från att komma hit på grund av risken att kompetensutvisas. Tack vare att vi samlade en majoritet i riksdagen för nya direktiv till regeringens utredning ser det nu ut som att vi till slut får ett slut på kompetensutvisningarna. Hade det inte varit för oss hade regeringen fortfarande hållit på att kartlägga om det över huvud taget finns ett problem. Den kartläggningen kan man dock enkelt göra genom att öppna dagstidningen.

Fru talman! Samtidigt som Sverige ska vara det självklara landet för talanger måste vi ha nolltolerans mot fusk och utnyttjande. Under de senaste åren har vi mötts av fruktansvärda rapporter om hur utländsk arbetskraft utnyttjas i Sverige.

Sedan dagens regelverk infördes 2008 har arbetsmarknaden förändrats mycket. Reformen var riktig, men reformer måste vårdas och anpassas i takt med att samhället utvecklas. Luckor som kriminella bänder upp måste täppas till och muras igen.

Hundratusentals människor har de senaste åren kommit till Sverige som asylsökande, och alltför många står år efter år utan jobb. Därför ligger vår arbetslöshet på en nivå som är bland de högsta i EU. Samtidigt har kriminella hittat nya vägar att utnyttja såväl reglerna för arbetskraftsinvandring som vårt asylsystem, och i vissa fall handlar det om rena angrepp på våra gemensamma välfärdssystem. Titta bara på assistansersättningen! Det undergräver respekten för och tilltron till våra regelverk. Vi kan inte låta detta fortgå.

Socialdemokraterna påstår gång på gång att de vill göra någonting åt problemen, men under de senaste åren har det inte lagts ett enda förslag på riksdagens bord.

Arbetskraftsinvandringen är kanske det område som allra bäst illustrerar problemen med januariöverenskommelsen. Det finns egentligen en tydlig majoritet i den här kammaren för att göra något åt problemen. Socialdemokraterna är gång på gång ute och vevar i mycket högt tonläge om utnyttjandet på svensk arbetsmarknad till följd av dagens regelverk, och allt är givetvis Moderaternas fel. Men i stället för att göra något åt saken har Socialdemokraterna, för att till varje pris behålla makten, skrivit under januariavtalets punkt 21, som säger att ”dagens regler för arbetskraftsinvandring ska värnas”. Därför är allt bara tomma ord, men tomma tunnor skramlar som bekant mest.

Samtidigt har oppositionen fortsatt att utveckla sin politik och lagt fram en rad förslag till förändring. Vi moderater har i år lagt fram fyra skarpa förslag i riksdagen för att skärpa regelverket kring arbetskraftsinvandring. Detta är förslag som borde få stöd i riksdagen om varje parti röstade på den politik de påstår sig stå för.

För det första vill vi höja lönekravet. I dag kan man komma hit mot ett löfte om att få en månadslön på 13 000 kronor i månaden. Detta är orimligt, och det inbjuder självklart till fusk. Fokus bör tydligare ligga på den mer kvalificerade delen av arbetsmarknaden. Därför föreslår vi ett lönekrav på minst medianlönen i Sverige, det vill säga 31 700 kronor per månad. Jag vill påminna om att vi nu inte pratar om de närmare en halv miljard människor som bor i EU och inte heller om säsonganställda eller forskare, som är undantagna från det här lönekravet. Men när så många här i Sverige saknar jobb är det orimligt att det kommer tusentals varje år från andra sidan världen för att jobba inom städ, på snabbmatsrestauranger och som tidningsbärare.

För att öka drivkrafterna att gå från bidrag till arbete föreslår vi också en genomgripande bidragsreform med bidragstak, lägre skatt på inkomster och en successiv kvalificering till de svenska välfärdssystemen för den som har invandrat till Sverige. Om man kan jobba ska man också vara med och bidra.

För det andra föreslår vi ett stopp för spårbyten. Spårbyte innebär att en asylsökande som får avslag på asylansökan i stället kan ansöka om arbetstillstånd. Detta uppmuntrar till missbruk – personer som saknar asylskäl kommer ändå hit. Det kräver naturligtvis resurser som borde gå till dem som behöver dessa resurser mest.

Vi har alla hört om den ukrainska jobbagentur som anordnar resor för människor som uppenbarligen saknar asylskäl men som ändå kommer hit och söker asyl och under tiden bor gratis för att sedan byta spår och bli arbetskraftsinvandrare. Detta är inget litet problem – jämfört med 2016 har spårbytena ökat med 600 procent.

För det tredje, fru talman, måste det bli stopp för arbetskraftsinvandring till personlig assistans. Skandal efter skandal visar hur stort problemet är, och enligt Nationellt underrättelsecentrum finns det en tydlig koppling mellan arbetskraftsinvandring till personlig assistans och organiserade brottsliga upplägg där man utnyttjar utsatta människor, utnyttjar våra generösa välfärdssystem och utnyttjar svenska skattebetalare. Detta måste få ett stopp. Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 12.

Slutligen måste vi införa ett ordentligt försörjningskrav för anhöriga. Moderaterna föreslår ett riktigt försörjningskrav. Det är orimligt att alla med ett anställningskontrakt i Sverige kan ta med sina familjer hit utan att kunna försörja dem och att de får tillgång till Sveriges välfärdssystem. Det måste till exempel ställas krav på bostad av tillräcklig storlek och standard.

Sverige måste nu reformera arbetskraftsinvandringen efter dagens verklighet. Vi ska värna Sverige som en attraktiv kunskapsnation samtidigt som vi stoppar fusk och utnyttjande.

Tyvärr är det på det här området som med migrationspolitiken i stort: Socialdemokraterna säger en sak men gör en helt annan. Det behövs nu en ny borgerlig regering som mäktar med att genomföra kraftfulla reformer och inte bara att skriva om dem på tidningarnas debattsidor.

Anf. 2 JENNIE ÅFELDT (SD):

I dag debatterar vi arbetskraftsinvandring, och jag vill börja med att yrka bifall till reservation 16.

Sverigedemokraterna menar att varje arbetsmarknad bör sträva efter en långsiktig balans. Samtidigt vet vi att alla ekonomier förändras på kort och lång sikt. Därför välkomnar vi möjligheten att vid behov komplettera den svenska arbetsmarknaden med utländsk arbetskraft. Dessutom finns det, särskilt inom vissa branscher med snabb och avancerad teknikutveckling, ett värde i att utbyta kompetens och erfarenhet. En hållbar arbetsmarknadspolitik måste dock bygga på balanserade avvägningar där både den enskildes villkor och arbetsmarknadens stabilitet tas i beaktande.

Så länge som arbetskraftsinvandring förekommit i Sverige har det varit en grundläggande princip att den ska ske i enlighet med de vedertagna villkor som gäller på den svenska arbetsmarknaden, den svenska modellen. Både arbetstagare och arbetsgivare förbinder sig till sjysta villkor genom kollektivavtal och liknande villkor. Det har tjänat vårt folk väl. Trots det har vi på senare tid hört alltmer om arbetskraftsinvandrare som utnyttjas och far illa, samtidigt som arbetsmarknaden sätts ur spel genom bluffanställningar, dumpade löner och andra missförhållanden.

I dagsläget kontrollerar Migrationsverket främst villkoren och omständigheterna kring en utlännings anställning i samband med ansökan om för-

längning. Detta är bakgrunden till att arbetstagare kan få avslag på grund av brister långt bakåt i tiden.

Fru talman! Samtidigt har Sverige kommit att bli en av världens bästa och mest avancerade ekonomier med höga krav på både utbildning och kunskaper. Antalet arbetstillfällen för lågutbildade minskar stadigt, och utrymmet för personer utan kvalifikationer blir bara mindre och mindre.

Arbetslösheten ökar, precis som utanförskapet och fattigdomen, i den här gruppen. Trots detta är en stor del av arbetskraftsinvandringen till Sverige i dag just lågutbildad arbetskraft i yrken som servitris eller pizzabagare, som står högt upp på listan. Problemen blir ännu större när kraven för arbetskraftsinvandringen är så lågt satta, till exempel 13 000 kronor i lön och inga försörjningskrav för familjemedlemmar.

Fru talman! Det är tydligt att systemet inte fungerar. Både människor och arbetsmarknaden far illa. Vi sverigedemokrater föreslår därför ett antal reformer i syfte att förbättra systemet:

- Ordentliga kompetenskrav vid arbetskraftsinvandring. Inga fler städare, pizzabagare eller taxichaufförer från andra sidan jorden. Vi har tillräckligt stora problem med utanförskapet som det är i dag.
- Ordentliga krav på rimliga anställningsformer enligt kollektivavtal eller liknande villkor. Det ska inte räcka att ha rätt till semester. Man ska de facto ha sin semester och utan att vara rädd för att mista sitt arbete.
- Ordentliga försörjningskrav för anhöriga. Kan man inte försörja sin familj fullt ut ska de inte komma hit för att leva i fattigdom.
- Ordentliga kontroller av att både arbetsgivare och arbetstagare håller vad de lovat och följer regelverket för en sjystare, mer rättvis och bättre arbetsmarknad.

Fru talman! I dagsläget får en asylsökande som fått avslag i alla instanser, efter flera års vistelse i Sverige med försörjning av skattebetalarna, en särskild skraddarsydd chans att ändå få stanna genom att ansöka om arbetstillstånd, det så kallade spårbytet.

I normalfallet måste som bekant en utlänning ansöka om och vänta på tillståndet utanför Sverige. Men i stället för att utvisas efter ett avslag, vilket måste anses vara poängen med hela idén om en reglerad invandring, får utlänningen alltså i praktiken en gräddfil till ett eftertraktat arbetstillstånd.

Sverigedemokraterna anser att detta är orimligt. Ett nej ska vara ett nej. En utlänning som fått avslag på sin asylansökan borde hellre bli återbetalningsskyldig än att få en skraddarsydd rätt till uppehållstillstånd. Vi föreslår därför att det så kallade spårbytet helt avskaffas.

Anf. 3 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! Arbetskraftsinvandring är positivt för Sverige. Den bidrar till vårt lands utveckling. Människor från andra delar av världen kan fylla luckor på den svenska arbetsmarknaden och samtidigt förbättra sina livsvillkor och förverkliga sina drömmar. Företagens behov kan tillgodoses samtidigt som arbetslivet och samhället i stort blir rikare. Allt detta förutsätter att regelverken fungerar.

Det regelverk som Reinfeldt-regeringen och MP införde 2008 har tyvärr lett till en helt annan situation, vilket Vänsterpartiet och fackföreningsrörelsen förutsåg redan då. Människor luras hit från andra länder, utnyttjas under slavliknande arbetsförhållanden och riskerar att straffas om de anmäler arbetsgivaren. Det förstärker den ojämlika maktbalansen på arbetsmarknaden och försämrar villkoren för landets löntagare. Mellan 2008 och 2009 sjönk medellönen för arbetskraftsinvandrare med 30 procent. Inom vissa branscher sker utnyttjandet närmast systematiskt och gör det mycket svårt för seriösa aktörer att överleva.

Samma regelverk leder också till att eftertraktad och efterfrågad arbetskraft utvisas till följd av i sammanhanget obetydliga fel och misstag begångna av arbetsgivaren. Återigen straffas löntagaren för arbetsgivarens brister och misstag, och det är helt orimligt.

Regelverket för arbetskraftsinvandring behöver ändras i grunden. Den bärande principen bakom reformen från 2008, att företagen själva ensidigt ska avgöra när de ska gå utanför den svenska arbetsmarknaden för att finna personal, måste förändras om vi ska komma till rätta med de problem som vi ser i form av arbetskraftsexploatering, arbetslivskriminalitet och lönedumpning.

Socialdemokraterna säger ofta att de ser samma problem som Vänsterpartiet. Ett parti med rötterna i arbetarrörelsen bör verka för att stärka löntagarnas situation på arbetsmarknaden och för en jämnare maktbalans mellan parterna. Vi har vädjat till regeringen om att tillsammans lösa de allvarliga problem som finns med dagens system, tyvärr utan framgång. Regeringen hänvisar i stället till ett januariavtal som redan på punkt efter punkt har fallit. De utredningsförslag som presenterades i ett delbetänkande nyligen – i sig påverkade av tilläggsdirektiv som Vänsterpartiet var med och skapade majoritet för – är långt ifrån tillräckliga. Detta är något som också påpekas av bland andra LO.

Sverige behöver förslag som verkligen löser de problem med utnyttjande och villkorsdumpning som dagens regelverk för arbetskraftsinvandring skapar. Det måste finnas garantier för att de som invandrar inte utnyttjas och inte heller används för att dumpa löne- och arbetsvillkoren på den svenska arbetsmarknaden. Regelverket bör utgå från sex enkla principer:

För det första ska arbetsgivaren kunna visa att rekryteringen bygger på en faktisk brist på arbetskraft och inte bara en brist på billig och desperat arbetskraft som är lätt att utnyttja.

För det andra ska arbetserbjudandet vara juridiskt bindande, det vill säga att löftet som getts som underlag för arbetstillståndet hålls.

För det tredje ska heltidsanställning vara ett krav, så att arbetstagaren faktiskt kan leva på sin lön.

För det fjärde ska en noggrann vandelsprövning av arbetsgivarna göras innan arbetstillstånd beviljas.

För det femte ska arbetstagare som träder fram och berättar om missförhållanden få stanna i Sverige tillståndstiden ut, så att de har en trygghet i att träda fram och berätta om det som sker.

För det sjätte ska straff införas för arbetsgivare som utnyttjar arbetskraftsinvandrare och skadestånd tilldelas den arbetstagare som drabbas.

Det här är principer som borde vara självklara och som effektivt skulle minska möjligheten att förslava och utnyttja människor på svensk arbetsmarknad.

De rapporter om utnyttjande och slaveri som vi fått från fack, myndigheter och civilsamhällets organisationer ända sedan reglerna kring arbetskraftsinvandringen ändrades får nu sällskap av nya rapporter om nya grupper som hamnar i samma beroendeställning till arbetsgivaren, och med det menar jag personer med tillfälliga uppehållstillstånd.

Socialdemokraterna har skapat samma maktobalanser inom asylstiftningen som redan finns inom den arbetskraftsreglering som vi i dag debatterar och som man återkommande kritiserat utan att den har åtgärdats. Det är svårsmält, fru talman.

Vi lovar och försäkrar att aldrig någonsin under några omständigheter arbeta på sämre villkor eller till lägre lön än det vi nu lovat varandra. Vi lovar varandra detta i den djupa insikten om att om vi alla håller detta löfte så måste arbetsgivaren uppfylla våra krav. Så lyder det fackliga löftet, fru talman. Det är ett löfte som ska garantera att kollegor inte ställs mot varandra på arbetsplatsen.

Tyvärr slår Socialdemokraternas politik för både arbetskraftsinvandring, familjeåterförening och permanenta uppehållstillstånd effektivt sönder förutsättningen för nyanlända löntagare med antingen arbetstillstånd eller tillfälliga tillstånd att hålla det löftet.

Hur ska man kunna säga ifrån vid sexuella trakasserier eller sexuellt utnyttjande om möjligheten att behålla sitt arbete eller att återse sina barn står på spel?

Hur ska man kunna kräva en trygg arbetsmiljö, skyddsutrustning och säkra rutiner om man vet att arbetsgivaren kan byta ut en vid minsta krav?

Hur ska man kunna kräva att få den lön man utlovats eller den arbetstid som står på papperet om man vet att arbetsgivaren har makten över ens framtid?

Och framför allt, hur ska man kunna använda sig av den fackliga gemenskapen och solidariteten om man är så utsatt?

Fru talman! Jag kan konstatera att Socialdemokraternas migrationspolitik ökar utsattheten på arbetsmarknaden och ger arbetsgivarna mer makt. Socialdemokraterna ser uppenbarligen inte nyanlända som en del av arbetarkollektivet. Frågan är om de inser vart det leder.

Det är en nederlagsstrategi för den nyanlända löntagaren som är utlämnad åt arbetsgivaren för sin framtida trygghet och möjlighet att träffa sin familj: lätt att utnyttja, lätt att underbetala, lätt att tafsa på, lätt att byta ut och lätt att tysta.

Som del av arbetarrörelsen vet vi att det även är en nederlagsstrategi för kollegan som arbetar bredvid. Löntagarkollektivet är aldrig starkare än de otryggaste på arbetsmarknaden.

Det är också en nederlagsstrategi för arbetarrörelsen. Ett splittrat löntagarkollektiv där otrygghet drivs fram av att en nyanländ arbetarklass är mer utlämnad och otrygg på arbetsmarknaden är ett löntagarkollektiv som tappar den styrka som ligger i sammanhållning och solidaritet med varandra.

Utan solidaritet krackelerar de värn och välfärdssystem som arbetarrörelsen har byggt upp för den som lever och verkar i Sverige, oavsett var man är född.

Som del av denna rörelse kommer Vänsterpartiet aldrig att acceptera att löntagarnas position försvagas på ett sådant sätt.

Frågan för dagen är varför Socialdemokraterna aktivt väljer att göra just detta.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation nummer 3.

Anf. 4 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Det står ställt utom allt tvivel att Sverige behöver arbetskraftsinvandring. Men den ska utformas på ett sätt som gagnar vårt land. Arbetskraftsinvandring kan absolut bidra till att utveckla vårt land och vår ekonomi. Men då ska den som kommer hit inte utnyttjas, och vi ska inte hämta hit arbetskraft till arbeten där vi har egna arbetsföra men arbetslösa personer som står till buds för arbetsmarknaden.

Vi kristdemokrater har en rad reservationer, och jag står givetvis bakom samtliga. Men för att spara tid yrkar jag bifall till reservation nummer 6 om villkoren för arbetskraftsinvandring.

De senaste veckorna har problemen på den svenska arbetsmarknaden kommit slag i slag. Härondagen höjde Arbetsförmedlingen ett varningens finger för att antalet långtidsarbetslösa kommer att sätta ett nytt dystert rekord då över 200 000 nu är långtidsarbetslösa.

Redan på 90-talet när jag var förbundsordförande för Kristdemokratiska ungdomsförbundet varnade jag för politiker som alltför ofta använder sig av begreppet sysselsättning för att rättfärdiga sin politik. Sysselsättning är ett vagt begrepp som kan betyda det mesta och är inte det vi i vardagligt tal benämner riktiga jobb. Sysselsatt är nämligen den som arbetar en timme i veckan.

Det var detta som gjorde det möjligt för statsminister Stefan Löfven att för mindre än ett och ett halvt år sedan glatt säga att regeringen hade halverat tiden för nyanlända att komma i arbete, från nio år 2014 till fyra och ett halvt år i november 2019.

Några månader senare får en ny rapport lite medeljus. Entreprenörskapsforum har tittat på självförsörjning och visar att det tar 20 år för hälften av dem som kommer från Mellanöstern att bli självförsörjande. Det vill säga, efter 20 år i Sverige är hälften fortfarande inte självförsörjande utan beroende av bidrag.

Här om veckan visade en rapport från riksdagens utredningstjänst att 675 000 vuxna som invandrat till Sverige och är i arbetsför ålder inte är självförsörjande.

Dessa siffror kan vara bra att ha som bakgrund och bollplank till den diskussion om arbetskraftsinvandring vi nu för. Med dessa siffror och den utveckling vi har i Sverige blir behovet av förändring i arbetskraftsinvandringen tämligen uppenbart.

Fru talman! Jämför vi med andra länders sätt att utforma regelverk för arbetskraftsinvandring sticker den svenska utformningen ut ordentligt. Den strider rent av mot de kunskaper som finns om hur man ska utforma en framgångsrik modell. Vi är de facto det enda landet i västvärlden som har portarna på vid gavel för personer att komma hit och utföra okvalificerade arbetsuppgifter. Här i Sverige skiljer vi inte det minsta på om det föreligger brist på arbetskraft eller inte.

Fru talman! Den kristdemokratiska arbetskraftsinvandringspolitiken tar fasta på att arbetskraftsinvandringen ska berika inte bara den enskilda

företagaren utan också Sverige och arbetskraftsinvandraren. Därför menar vi att det är minst sagt rimligt att Sverige, precis som alla andra länder i västvärlden med fungerande välfärdssystem, har ett antal villkor för när arbetskraftsinvandring ska vara aktuell och hur den ska gå till.

Jag ska ge er fyra punkter som vi kristdemokrater har formulerat och som vi menar är viktiga om man på allvar vill ta itu med det missbruk och utnyttjande som alla vet är en del av dagens arbetskraftsinvandring.

Som första punkt vill vi se ett lönegolv på ungefär 35 000 kronor för fri arbetskraftsinvandring. Det ska nämligen vara snabbt och enkelt att rekrytera experter utomlands. Det här är det enklaste sättet att komma till rätta med fusk och utnyttjande, undanträngning av invånare i exempelvis utanförskapsområden, den ekonomiska obalansen och kompetensutvisningarna. Dagens lönegolv som är på endast 13 000 kronor vill vi alltså höja till 35 000.

Andra punkten: Vi inser att 35 000 kronor kan vara i högsta laget för en del av den arbetskraftsinvandring vi de facto behöver. Därför menar vi att det ska finnas tydliga ventiler. Om arbetskraft inom bristyrken kan komma till Sverige, till exempel inom vården där vi behöver fler händer och fötter, men lönen inte uppgår till 35 000 ska lönesumman inte stå i vägen för att få komma till Sverige.

Vilka yrken som är bristyrken eller inte ska inte vi i Sveriges riksdag bestämma över, utan en sådan förteckning kan Arbetsförmedlingen och Myndigheten för yrkeshögskolan ta fram om de ser att arbetsmarknaden är i behov av ett utländskt kompetenstillskott.

Tredje punkten är stopp för spårbyten. Just nu arbetar en utredning som regeringen har tillsatt med uppdraget att ta fram det precis motsatta: att underlätta för spårbyten. Detta trots att Migrationsverket återkommande har larmat om missbruket med spårbyten. Vi tycker att det är en god regel att arbetstillstånd söks innan man kommer till Sverige. Den lagen sätts ur spel genom spårbyten där en person som exempelvis har fått avslag på sin asylansökan kan ansöka om arbetstillstånd utan att lämna Sverige och vice versa.

Fjärde punkten är att den utredning som arbetar nu, som jag nämnde, har lämnat en delrapport där de faktiskt går oss kristdemokrater till mötes angående det försörjningskrav som vi vill rikta när det gäller familjemedlemmar till arbetskraftsinvandrare som kommer hit. Det föreslår nu också utredningen. Det är en bra åtgärd då vi har sett en dramatisk ökning av antalet anhöriga som kommer till Sverige. Det var faktiskt fem gånger fler anhöriga som kom till Sverige 2019 än vad det var tio år tidigare. De flesta anhöriga som kommer hit arbetar inte under de första åren och är därmed berättigade till sociala insatser, exempelvis försörjningsstöd.

Fru talman! Avslutningsvis: Tretton år efter den reform som infördes 2008 står det klart att systemet missbrukas och är i behov av förändringar. Vi vet att den arbetskraftsinvandring som har ökat mest och som fortsatt dominerar är den lågkvalificerade arbetskraften. Vi har en arbetslöshet i Sverige som är långt – mycket långt – ifrån regeringens mål att ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020. Tvärtom har vi halkat ned från 10:e plats till en föga imponerande 23:e plats under de här åren. Då borde vi alla här inne vara överens om att kompetensförsörjningen när det gäller lågkvalificerade arbeten kan lösas utan utrikes rekrytering.

Jag har sagt det förr, och jag säger det gärna igen: Det finns inte ett enda rationellt skäl till att vi i Sverige ska ha en omfattande arbetskraftsinvandring av lågkvalificerade när vi har en stor grupp arbetslösa personer som är arbetslösa. Dessa jobb ska gå till svenska arbetslösa. Vi ska inte importera arbetskraft från andra sidan jordklotet.

Anf. 5 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nummer 8, titulerad Administration och handläggningstider. Det är en gemensam reservation från Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna.

Fru talman! Till att börja med är det viktigt att slå fast att arbetskraftsinvandring är något som i grund och botten är bra. Även arbetskraftsutvandring är rätt så bra. Migration, rörlighet och att människor söker lyckan någonstans och flyttar dit där möjligheter till jobb och så vidare finns leder till att individer växer, får mer pengar i plånboken och får en bättre tillvaro, förhoppningsvis. Det leder till att länder växer. Det leder till att vi får mer dynamiska regioner runt om i världen. Och det leder givetvis till att företagen kan klara sin kompetensförsörjning och hitta personal för att utveckla sina verksamheter, produkter och tjänster.

I grund och botten är rörlighet för människor som jobbar bra för världen. Det är viktigt för ekonomin. Vi har enormt dynamiska regioner runt om i världen som i väldigt hög grad är beroende av arbetskraft som kommer från andra länder. USA är ett bra exempel på detta, och andra länder också runt om i världen. Liberalerna har alltid stått upp för detta. Vi tycker att det är viktigt. Det betyder givetvis inte att vi vill ha High Chaparral, utan lagar och regler, eller någon sorts rövarkapitalism där företagen kan exploatera anställda, men i grund och botten är det bra att man kan hitta personal från andra länder.

Socialister och nationalisterna har alltid varit emot detta. Socialisterna menar att det på något sätt splittrar löntagarkollektivet. Socialister tycker mer eller mindre, för att höfta till det en aning, att det är okej att människor kommer hit så länge de inte jobbar. Om människor däremot jobbar blir de ett hot mot den svenska modellen. Det är en jättemärklig utgångspunkt. Och nationalisterna vill egentligen inte att människor kommer hit över huvudet taget. Det är egentligen ännu dummare.

Från liberal utgångspunkt är detta viktigt. Vi värnar grundprincipen i regelverket att det inte är politiker som ska säga att nu behöver vi precis så här många ingenjörer och så här många murare utan att det är företagen som måste kunna se vilket behov de har av personal och i första hand försöka hitta denna personal, nära givetvis. Men om det inte går kan man hämta personal från tredjeland. Vi har fri rörlighet inom Europeiska unionen.

Det finns dock i det svenska regelverket en del saker som bör rättas till. Det finns en del brister och problem. Det finns problem för högkvalitativ eller snarare högpresterande eller högavlönad arbetskraft. Det kan handla om långa handläggningstider. Det kan handla om problem med till exempel byråkrati och regelkrångel för en del, inte minst startup-företag.

Vi har en del bekymmer som hänger samman med andra saker i ekonomin och andra regelverk. Vi har till exempel en rätt stor bostadsbrist i Sveriges mest dynamiska region, nämligen 08-regionen, där det kan vara svårt att hitta personal utifrån därför att det är svårt för dem att hitta bostä-

der eller för att det är riktigt hutlösa priser på hyresmarknaden. Det kan finnas sådana aspekter som kan försvåra för människor att komma till Sverige och jobba här.

Vi har också det problem som flera tidigare talare har adresserat, nämligen det som rör så kallade kompetensutvisningar. Det är när arbetsgivare gör en miss men där det är arbetstagaren som får ta hela smällen. En person kommer till Sverige och börjar jobba någonstans, och så visar det sig att arbetsgivaren inte riktigt har koll på alla papper. Då får arbetstagaren inte förnyat arbetstillstånd och tvingas lämna Sverige. Detta är inte rimligt.

Det ska sägas, fru talman, att om man är arbetsgivare har man ett ansvar. Om man är arbetsgivare och plockar in en person från tredjeland som personal på sin arbetsplats har man en skyldighet att se till att man har koll på saker som försäkringsinbetalningar, löneutbetalningar och så vidare. Att arbetsgivare gör små misstag är inte okej. Det är viktigt att arbetsgivarna tar det ansvaret. Det är inte rimligt att ha ett regelverk där sådana brister leder till att det är arbetstagaren som tvingas att lämna Sverige.

Det finns många exempel på kompetensutvisningar, och en hel del finns inom it-sektorn. Detta är problematiskt, för det är företag som är väldigt viktiga för vår ekonomi, vår konkurrenskraft och vårt innovationsklimat i Sverige.

Vi har ett problem, fru talman, som flera talare innan har varit inne på. Det rör de lägsta inkomstnivåerna när det gäller arbetskraftsinvandring. Man kan till Sverige i dag arbetskraftsinvandra till en månadslön som är så låg som 13 000 kronor. I vårt grannland Danmark är den lägsta inkomstnivån mer än det tredubbla för att kunna arbetskraftsinvandra. Vi bör ställa oss frågan om det är rimligt att Sverige har en så låg lägstalön för arbetskraftsinvandring.

Vi har en rätt stor grupp arbetslösa i Sverige som skulle kunna ta en hel del av dessa jobb. Det är ofta jobb som inte kräver någon längre utbildning, det är jobb inom servicesektorn och det är så kallade lågtröskeljobb som unga nyanlända med flera skulle kunna ta och komma in på arbetsmarknaden. Deras möjligheter trängs sannolikt undan av en del av arbetskraftsimporten till de väldigt låga inkomsterna.

Ett annat problem med de låga inkomsterna på arbetsmarknaden är att vi har öppnat för en del mindre nogräknade arbetsgivare. Det finns problem med skenanställningar och med personer som blir lurade. Det finns exempel på sådant som vi i Sverige bör betrakta som mer eller mindre exploatering och vidare någon form av avarter av jobb som vi under folkhemmets dagar ägnade rätt stor möda och kraft åt att inte ha på svensk arbetsmarknad. Nu har en hel del av detta kommit tillbaka.

Från Liberalernas sida säger vi att det rimliga är att den lön man får ska motsvara de lägsta kollektivavtalade lönerna som överensstämmer med en heltidstjänst. Man behöver inte jobba heltid, men lönen ska motsvara en heltid i de lägsta kollektivavtalen. Det innebär att man bör kunna arbetskraftsinvandra till Sverige till en lön en bit över 20 000. Det bör vara en lägsta nivå. Jag har sett att andra partier föreslagit en betydligt högre gräns på uppemot 35 000. Jag är inte så säker på att det är riktigt bra för svensk ekonomi. Risken är snarare att en hel del av jobben inom it-sektorn kommer att bli svåra att tillsätta, vilket skulle kunna slå mot ekonomin. Men det är otvetydigt så, fru talman, att de lägsta lönerna bör vara högre än 13 000 kronor i månaden.

Sedan finns en rad andra delar man kan diskutera i fråga om arbetskraftsinvandring, men min talartid medger inte detta just nu.

Prot. 2020/21:107
14 april

Arbetskraftsinvandring

Anf. 6 CARINA OHLSSON (S):

Fru talman! Vi debatterar nu socialförsäkringsutskottets betänkande 18 *Arbetskraftsinvandring*. Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga 18 reservationer. Dessa reservationer har sitt ursprung i 80 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden.

Mycket av det som tas upp i dessa motioner och som har debatterats i dag finns med i den utredning som en del har hänvisat till, nämligen *Ett förbättrat system för arbetskraftsinvandring*. Jag tänkte också redogöra för de direktiv som utredaren har fått. Men vi ska också påminna oss om att utgångspunkten är den lag som stiftades 2008 med alla dess brister. Det är nu som det kommer en utredning som ska försöka komma till rätta med en del av bristerna – som ett första steg, vill jag tillägga.

Utredningen om arbetskraftsinvandring har haft ett brett uppdrag med flera olika frågor att ta ställning till. Delbetänkandet redovisades i februari i år. Den övergripande målsättningen har varit att förbättra den nuvarande regleringen för arbetskraftsinvandring samtidigt som dagens system för arbetskraftsinvandring ska värnas med bra möjligheter och förutsättningar samt ett gott regelverk.

Utredningen har haft till uppgift att både lägga fram förslag på åtgärder för att attrahera internationell kompetens och på åtgärder som avser att stärka arbetskraftsinvandrarens ställning på arbetsmarknaden. Huvudsakligen har utredningens uppdrag varit att lämna förslag på hur en ny grund för uppehållstillstånd för högkvalificerade personer som har för avsikt att söka arbete och för den som vill starta företag i Sverige ska kunna utformas på ett bättre sätt än nu. Vidare ska utredningen ta ställning till om reglerna för uppehållstillstånd för att bedriva näringsverksamhet är ändamålsenliga och om det behöver lämnas förslag till förändringar.

Dessutom ska utredningen göra en bred analys av rättsläget och dess konsekvenser när det gäller så kallade kompetensutvisningar av arbetskraftsinvandrare samt komma med förslag som syftar till att utvisningar som sker på grund av försumbara och ursäktliga brister ska upphöra. Vidare ska utredningen ta ställning till om det finns behov av regler till skydd för en arbetstagare som inte kan få förlängt uppehållstillstånd för arbete, om det ska införas en skyldighet för arbetsgivare att anmäla viktigare förändringar i arbetsvillkoren jämfört med dem som låg till grund för beslutet om arbetstillstånd – och en därmed förenad skyldighet för Migrationsverket att pröva om det även i fortsättningen finns förutsättningar för tillståndet.

Utredningen ska också överväga en utökad möjlighet att ålägga företagsbot när det har förekommit fel hos en arbetsgivare eller föreslå andra lämpliga åtgärder. Sedan ska utredningen lämna förslag på en ordning där anställningsavtal ska bifogas en ansökan om arbetstillstånd, och vidare ta ställning till om det ska införas försörjningskrav för familjemedlemmarna till arbetskraftsinvandrare. Detta har flera tagit upp i debatten.

Vidare ska utredningen ta ställning till kriminalisering av uppsåtliga förfaranden, som möjliggör att inresa i Sverige kan ske med stöd av uppehållstillstånd som utfärdats på oriktiga uppgifter. Vidare ska utredningen lämna förslag på åtgärder som gör det möjligt för den som har ansökt om

förlängning av uppehållstillstånd för arbete att resa utanför Sverige under handläggningstiden. Slutligen ska utredningen undersöka om asylsökandes möjligheter att förnya ett omhändertaget pass i samband med så kallat spårbyte ska underlättas och lämna förslag på nödvändiga författningsändringar.

Att jag har läst upp dessa olika direktiv beror på att det har diskuterats här att det brister så mycket i tillämpningen. Vi märker att det behövs förändringar, och det är därför som utredaren har fått detta uppdrag.

Utöver detta vet vi att flera myndigheter samverkar, till exempel Migrationsverket, Skatteverket, Arbetsmiljöverket, polisen och gränspolisen för att hitta illegal arbetskraft och uppdaga missförhållanden. Fler arbetsplatsinspektioner görs nu jämfört med tidigare för att komma till rätta med missförhållanden. Och det har skett flera utvisningar beroende på att dessa missförhållanden har uppdagats.

Fru talman! Utredningen föreslog i februari att ett försörjningskrav för familjen ska gälla för arbetskraftsinvandrare. Något förslag på krav för bostadens storlek och standard har inte tagits upp, men det finns förslag på försörjningskrav.

Vidare finns förslag på att brottet organiserande av människosmuggling utvidgas. Enligt utredningen ska uppsåtliga förfaranden som möjliggör att inresa i Sverige kan ske med stöd av uppehållstillstånd som utfärdats på oriktiga uppgifter straffbeläggas. Detta ska ske genom att den som i vinstsyfte planlägger eller organiserar verksamhet som är inriktad på att främja att utlänningar reser till Sverige utan pass eller de tillstånd som krävs för inresa i Sverige eller med sådana tillstånd som har utfärdats på grundval av oriktiga uppgifter och som har varit av betydelse för att få tillståndet döms för organiserande av människosmuggling till fängelse i högst två år.

Detta är viktigt med tanke på vad vi har hört i debatten tidigare, nämligen att det råder missförhållanden och utförs rena olagligheter. Det behöver naturligtvis straffbeläggas.

Vi socialdemokrater anser att de föreslagna förändringarna är ett första steg i rätt riktning. Vi tror också att vi behöver fortsätta att titta på om det råder missförhållanden i arbetskraftsinvandringen. Vi kommer naturligtvis att återkomma om förslag som har tagits upp tidigare i kammaren och om sådant som inte ser bra ut på arbetsmarknaden. Vi kommer att överväga förslag som ger bättre ordning och reda på arbetsmarknaden. Jag ställer mig positiv till detta och även till vad jag har hört i debatten. Det har också väckts motioner, och vi kommer naturligtvis att även titta på de förslagen.

Man ska också påminna sig om att detta är en lagstiftning som kom 2008. Nu kommer det förändringar, vilket det har gjort tidigare också, men jag tycker mig höra här i kammaren att en del har glömt vem som lade fram den här lagstiftningen med alla dess brister. Nu kommer dock en del förslag om förändringar i rätt riktning. Jag håller med om att det behövs en hel del förändringar, för det ser ju inte bra ut. Det finns missförhållanden, och dem måste vi se och erkänna – och komma med bättre förslag. Detta är som sagt en början.

Anf. 7 MARIA MALMER STENERGÅRD (M) replik:

Fru talman! Det har varit ett mycket högt tonläge från socialdemokrater i frågan om arbetskraftsinvandring. ”Svenska jobb reas ut till desperata

människor från länder med sämre löner och villkor. Så kan vi inte ha det.” Så skrev Socialdemokraternas partisekreterare Lena Rådström Baastad på DN Debatt i oktober förra året.

Vi moderater håller med. Därför har vi lagt fram konkreta förslag för att höja lönekravet, stoppa detta med spårbyte och stoppa arbetskraftsinvandring till personlig assistans. Men Socialdemokraterna har inte velat ställa sig bakom detta. Om Socialdemokraterna ser problemen, vilket de påstår – varför skriver de om dem på DN Debatt i stället för att göra någonting åt dem?

De problem som Socialdemokraterna beskriver på det här viset är en del av verkligheten efter nästan två mandatperioders socialdemokratiskt maktinnehav. Om Socialdemokraterna röstade på sin egen påstådda politik skulle det ju finnas en mycket tydlig majoritet för den i den här kammaren.

Anf. 8 CARINA OHLSSON (S) replik:

Fru talman! Jag sa i talarstolen – och det hörde Maria Malmer Stenergard – att detta är ett första steg och att vi behöver titta på fler åtgärder. Jag tycker inte att jag hade ett högt tonläge i talarstolen, och det är ju vi som debatterar här.

Jag sa också att vi måste fortsatt titta på den här frågan och se om det råder missförhållanden. Det som har föreslagits här är alltså sådant som vi kommer att få titta på, både när det handlar om spårbyte och när det handlar om att höja lönekravet. Man kan märka att det finns lite olika förslag från olika ledamöter och partier här. Det kan också ses på ett annat sätt än att just lägga på lönekrav, för det går att reglera även på annat sätt. Jag tycker att vi ska titta på alla möjliga förslag.

Jag är inte riktigt kvinna att bedöma det, men när det handlar om missförhållanden i form av människosmuggling och så vidare skulle jag kunna tänka mig att en del av det Maria Malmer Stenergard beskriver kan vara att man lurar hit personer på oriktiga grunder. Det är därför viktigt att se om det vi nu föreslår även kan stävja det som Maria Malmer Stenergard tar upp som ett missförhållande.

Det är alltså mitt förslag nu, och jag tycker inte att jag är böjd att ha ett högt tonläge. Jag ser nämligen också de missförhållanden som finns på arbetsmarknaden och som lagstiftningen från 2008 har fört med sig. Detta är ett första steg som tas upp i utredningen.

Anf. 9 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Fru talman! Jag välkomnar Carina Ohlssons tonläge som variation till Socialdemokraternas ganska tuffa tonläge i övrigt. Jag tror att det blir en mycket bättre debatt och ett mycket bättre beslut i kammaren om man har ett sådant tonläge.

Jag måste dock konstatera att ett höjt lönekrav, ett stopp för arbetskraftsinvandring till personlig assistans och ett stopp för spårbyte är frågor som inte kommer att finnas med i den här utredningen. Tvärtom är det ju så att Socialdemokraterna har gett utredningen i uppdrag att titta på hur man ska göra det enklare med spårbyte, vilket bekymrar mig mycket. Det är också så att de skarpaste delarna i den här utredningen har tillkommit tack vare att vi samlade en majoritet i kammaren för att lägga fram förslag till tilläggsdirektiv till utredningen. Där stod alltifrån moderater till vänsterpartister enade, och det tycker jag var bra.

Jag måste ändå gå tillbaka till diskussionen om Socialdemokraternas höga tonläge. ”De enda vinnarna på denna oredda på arbetsmarknaden är oseriösa företag som fuskar, utnyttjar och begår brott. De som lurar ekonomiskt desperata individer och tömmer vårt välfärdssystem på resurser. ... Med fejkade anställningsavtal tar man hit folk för att sedan hänsynslöst utnyttja dem.” Det låter kanske som att detta kommer från ett skrämigt oppositionsparti, men det är i själva verket ett direkt citat från partisekretären i det parti som har regerat det här landet i snart två mandatperioder.

Om det är så hemskt, varför gick Socialdemokraterna med på ett avtal som tydligt säger att dagens regler för arbetskraftsinvandring ska värnas? Är sanningen så brutal som att Socialdemokraterna hellre offerar dem som utnyttjas på svensk arbetsmarknad än den egna makten?

Anf. 10 CARINA OHLSSON (S) replik:

Fru talman! De regelskärpningar som kommer till nu görs med utgångspunkt i det dåliga regelverk som beslutades i den här kammaren 2008. Det vill jag återigen påminna om.

När det gäller de skarpare förslagen kan vi strida om vem som ska ta åt sig äran, men jag ser att det är Socialdemokraterna i regeringen som har gett direktiven om skärpningar. Ansvarig minister är nämligen migrationsminister Morgan Johansson. Det har naturligtvis gjorts i förhandling med de partier som har skrivit under januariavtalet. Jag vill alltså ändå lägga förtjänsten på dem som har förhandlat fram att det här regelverket ska utredas.

Detta är som sagt ett första steg. Om det handlar om oseriösa företag och om företag som begår brott ska det naturligtvis stävjas. Den som begår ett brott ska bestraffas, och jag ser att de förslag som nu kommer ändå ökar de möjligheterna. Men det kommer nog inte att vara tillräckligt, utan vi kommer att få fortsätta jobba med den här frågan.

Anf. 11 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! När jag lyssnar på Carina Ohlsson känner jag behov av att ställa en följdfråga. Den är väldigt tydlig, konkret och skarp, och jag hoppas på ett konkret och tydligt svar.

Jag uppfattar det som att Socialdemokraterna ser och erkänner problemen med den maktobalans som finns i den befintliga arbetskraftsinvandringsregleringen. Det är en problematik som skapas när människor i arbetskraftsinvandringen är helt beroende av och helt i händerna på arbetsgivare för sitt fortsatta uppehållstillstånd och sin fortsatta utkomst. Är det rätt uppfattat att Socialdemokraterna tycker att det är en skev maktbalans som ger möjlighet till utnyttjande?

Anf. 12 CARINA OHLSSON (S) replik:

Fru talman! Det var därför jag läste upp de olika direktiven och punkterna. Där var det nämligen flera punkter som handlade om att se till arbetstagarens förutsättningar och möjligheter samt att beskriva och utreda vad som är brottsligt. Det finns nämligen arbetsgivare och andra som utsätter arbetstagarna för brottsliga gärningar. Det var därför jag gjorde det tydligt.

Sedan finns det ju olika maktobalanser i samhället. Om man är i en utsatt situation är man naturligtvis alltid i underläge när det handlar om

makt, så det är klart att jag ser att det finns sådana. Svaret på frågan är väl alltså ja – det finns maktobalanser. Därför måste vi också se till att detta förändras i rätt riktning. Det finns många maktobalanser på svensk arbetsmarknad; det är inte alls så att vi har åstadkommit allt på ett rätt och bra sätt, utan det behöver stävjas på många olika områden.

Det kan handla om jämställdhet. Det kan handla om situationen för utländsk arbetskraft. Det kan handla om migration i stort. Vi vet att det finns sådana missförhållanden på arbetsmarknaden att regelverk behöver skärpas. Det var ett ja på frågan som Christina Høj Larsen ställde till mig.

Anf. 13 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Det var ett ja som satt väldigt långt inne. Det var lite för långt inne för ett parti som har vuxit fram ur arbetarrörelsen.

Om man ser att den maktobalansen gör att människor kan utnyttjas utan att egentligen kunna värja sig är frågan: Varför skapar man exakt samma situation med migrationslagstiftningen? Om det är svårt att värja sig för att man inte vill förlora sitt arbetstillstånd och sin utkomst, hur svårt är det då inte, fru talman, att värja sig om man gärna vill återse sin familj, om man gärna vill ha ett permanent uppehållstillstånd, en permanent trygghet?

Fru talman! Det jag misstänker, och skälet till att detta ja sitter så långt inne, är att Socialdemokraterna är medvetna om att de nu gör exakt samma sak som de på papperet tycker är fel. De skapar maktobalanser på svensk arbetsmarknad där människor inte har möjlighet att värja sig från utnyttjande, från tafsande, från låga löner, allt detta för att de gärna vill träffa sin familj och gärna vill ha ett permanent uppehållstillstånd.

Det, fru talman, tycker jag är ett svek av enorma proportioner.

Anf. 14 CARINA OHLSSON (S) replik:

Fru talman! Jag upplevde att detta var att ta nästa debatt i kammaren i förtid. Det var både och.

Naturligtvis behöver vi ha en lagstiftning och ett regelverk på arbetsmarknaden. Det finns många maktobalanser på svensk arbetsmarknad. Christina Høj Larsen lyfte fram frågor som till exempel tafsande och sexuella övergrepp. Det har kommit många olika rapporter från LO och fackföreningsrörelsen, som Christina Høj Larsen också anförde om svensk fackföreningsrörelse.

Det handlar inte enbart om migranter. Det handlar ofta om att kvinnor är mer utsatta än män och så vidare. Naturligtvis måste vi hela tiden jobba med både lagstiftning och tillämpning av lagstiftning och det regelverk som ska gälla på svensk arbetsmarknad.

Det kommer vi inte att ge upp, varken jag som socialdemokrat eller Socialdemokraterna som parti.

Anf. 15 JONNY CATO (C):

Fru talman! Arbetskraftsinvandring är helt nödvändigt för Sverige, för svenska företag, vår konkurrenskraft och vår samhällsekonomi. Under 2018 bidrog arbetskraftsinvandringen med 34 miljarder till bnp och 12 miljarder i skatteintäkter.

Med anledning av att arbetskraftsinvandringen är en fråga inom ramen för januariavtalet har Centerpartiet i dag inga egna motioner. Vi kommer i stället att återkomma gemensamt framöver med förslag på hur vi kan stop-

pa kompetensutvisningarna, införa talangvisum och få bort fusk, utnyttjande och kriminalitet kopplat till arbetskraftsinvandring. Just förslaget om kompetensutvisningarna, som andra partier vill ta äran åt sig för att de stoppas, är ett förslag som kommer att gå igenom tack vare januariavtalet.

Sanningen är att arbetskraftsinvandring inte bara är viktig utan helt nödvändig för Sverige. Men sanningen är också att det finns problem inom arbetskraftsinvandring. Fusk, inte minst när det gäller missbruk av arbetstillstånd inom personlig assistans, är något som vi omedelbart behöver ta tag i. Det är specifika problem som kräver specifika lösningar, inte vilda svingar i luften som slår sönder hela systemet som Alliansen en gång införde.

Moderaterna är ett av de partier som nu svingar friskt i frågan om arbetskraftsinvandring. Bland annat så vill de stoppa arbetskraftsinvandrare som vill komma hit och arbeta inom personlig assistans och införa ett lönegolv på 31 700 kronor som skulle vara ett hårt slag mot många företag och många branscher som är helt beroende av arbetskraftsinvandring. Det är fel väg att gå.

Moderaternas lönegolv på 31 700 kronor skulle innebära att två av tre arbetskraftsinvandrare som arbetar, betalar skatt och bidrar till svenska företag inte längre skulle vara välkomna. Moderaternas förslag om ett lönegolv motverkar inte fusk. Det innebär att människor som försörjer sig själva kastas ut och att företag lämnas på bar backe. Det leder till mindre tillväxt och sänkta skatteintäkter.

Människor som kommer till Sverige och arbetar och gör rätt för sig gör Sverige till ett bättre land oavsett om de tjänar 31 600 kronor eller 31 800 kronor. Men den som missbrukar systemet ska stoppas med kraft. Vi behöver kraftfulla förslag som på riktigt kommer åt fuskare, men vi ska inte slå sönder systemet i jakten på fuskare. Centerpartiet har den senaste tiden presenterat flera sådana förslag där vi kommer åt fuskare samtidigt som vi gör det lätt för alla som gör rätt för sig.

Fru talman! Arbetstillstånd inom personlig assistans utnyttjas systematiskt för bedrägerier, illegal migration och arbetskraftsexploatering. Det ska inte vara möjligt för människor att ta sig till Sverige med syfte att utnyttja välfärdssystemet. Centerpartiet vill därför:

1. Införa en ny lag som gör det möjligt att avslå en ansökan när det är tydligt att det är andra syften ligger bakom ansökan än arbete.
2. Göra det lättare att återkalla uppehållstillstånd, genom skärpningar i utlänningslagen, när man i efterhand kan konstatera att syftet med ansökan inte var arbete.
3. Ta bort sekretesshinder mellan kommuner och olika myndigheter och se över hur informationsdelningen kan förbättras. Migrationsverket ska också meddela Försäkringskassan och Polismyndigheten om man misstänker att arbetstagaren inte befinner sig i Sverige eller att arbetet inte utförts.
4. Göra det lättare för arbetsgivaren att kontrollera att den blivande anställda har rätt att arbeta i Sverige eller har undantag från skyldigheten att ha arbetstillstånd.

Detta är några av de många förslag som Centerpartiet presenterat för att komma bort från fusk och kriminalitet i arbetskraftsinvandringen.

Centerpartiet vill också värna dagens system. Det är något vi också är överens om inom ramen för januariavtalet. Men att värna dagens system innebär givetvis inte att fusk, oegentligheter och brottslighet inte ska bekämpas med kraft.

Det innebär inte heller att vi helt ska slå sönder den borgerligt liberala reform som arbetskraftsinvandring en gång i tiden var. Den som säger sig värna arbetskraftsinvandringen måste också lägga fram välavvägda förslag som samtidigt är kraftfulla mot fusk och brottslighet.

När både Socialdemokraterna och Moderaterna börjar hota arbetskraftsinvandringen för att ta politiska poänger behöver vi vara konstruktiva och föreslå lösningar på dagens problem som kommer åt den som fuskar, inte den som gör rätt för sig.

Fru talman! It-företag, besöksnäringen, skogsföretag, lantbrukare, bär odlare – ja, branscherna och företagen som är direkt beroende av arbetskraftsinvandring är många. Centerpartiet kommer fortsatt att stå upp för att de företagen och de branscherna ges möjligheten att själva välja vilken kompetens de behöver framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 6 Migration och asylpolitik

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU20
Migration och asylpolitik
föredrogs.

Anf. 16 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! Ärade ledamöter! Förra veckan kunde vi höra och se migrationsminister Morgan Johansson presentera regeringens förslag om en ny migrationspolitik. De migrationsproblem vi har i Sverige har inte undgått någon. Dessa migrationsproblem dök inte upp i går. Jag har sagt det tidigare i talarstolen: De går så långt tillbaka som till 90-talet. Redan då larmade man om att utanförskapet höll på att växa. Då hade vi *ett* Rinkeby, *ett* Rosengård, *ett* Angered. Nu spelar det ingen roll vart man åker i vårt avlånga land; överallt hittar man ett litet eller stort utanförskapsområde.

Migrationen till Sverige har varit väldigt stor. Det är som att den här kammaren inte har befunnit sig i Sverige utan på en annan plats. Det är som att avståndet har varit alltför stort. Det har byggts på välvilja. I Sverige historiskt har vår kultur varit att vi ska hjälpa, vara solidariska, dela med oss och vara medmänskliga. Men någonstans mitt i allt detta har nästan ingen tänkt: Vad händer efter att människor har kommit till Sverige?

Oftast, än i dag, när människor kommer till Sverige hamnar de i områden där de flesta människor inte vill bo. På det sättet blir de segregerade från det samhälle där man lever och verkar, det vill säga majoritetssamhället. Sedan hamnar människor i våra utanförskapsområden, där vi har ett system som i stället får ta hand om problemen, det vill säga vårt välfärdsystem.

Prot. 2020/21:107

14 april

Arbetskraftsinvandring

Migration och
asylpolitik

Vårt välfärdssystem ska vi ha kvar. Det ska hjälpa människor i nöd. Man ska alltid veta att det finns ett grundskydd. Men det förutsätter att den som kan och vill arbeta också är med och producerar till vår gemensamma välfärd.

Det vi ser i dag är i stället att över 600 000 invandrare eller utlandsfödda – man kan använda vilken term som helst – inte är självförsörjande. Lägg därtill att hundratusentals barn som själva när de går till skolan inte vet om de är svenskar eller om de har sina föräldrars etniska bakgrund, vilken religion de tillhör etcetera också genomgår någon form av identitetskris och kulturell kris – för så är det. Jag kan själv intyga det. Det är så vi människor funkar. Vi är inte robotar. Vi är inte datorprogram som någon kan knappa på och ställa om oss till att börja tänka på ett annat sätt. Vårt arv och vår miljö spelar in. Det är vackert, men det medför också ett antal utmaningar.

Vad är det som binder ihop Sverige? Jo, det är språket. Vi måste inse och förstå att svenska inte är ett lätt språk att lära sig. Vi kan tycka det, men det är inte det. Jag har träffat väldigt få personer som tycker att svenska är ett lätt språk att förstå. Dessutom talar man på ett visst sätt och skriver på ett helt annat sätt.

I Sverige har vi en kultur, oavsett om vi är medvetna om det eller inte, av att prata svenska är någonting man ska kunna, inte bör kunna. Det är jättestor skillnad på ”bör” och ”ska”.

Låt mig gå tillbaka till regeringens presskonferens. Där sa man stolt att ett språkrav *ska* införas – tittar vi på lagrådsremissen ser vi att det står ”bör” – det vill säga regeringen ska återkomma till Sveriges riksdag någon gång 2025. Man hänvisar till att det ska synka med det språkrav som man ska, eller bör, eller kommer att – som ni vet kan man aldrig med den här regeringen veta om det händer eller när det händer; oftast händer ingenting – införa som ett krav för att kunna tillgodoräkna sig ett medborgarskap.

Fru talman! Att ställa krav är att bry sig. Det enda sättet att komma in i det svenska samhället är att lära sig det svenska språket. Det finns ingenting mer humant än att från dag ett ställa krav på att man ska lära sig svenska för att kunna kvalificera sig in i den svenska välfärden, för att kunna bli en del av det svenska samhället och för att få permanent uppehållstillstånd och medborgarskap.

Migrationspolitiken måste funka som en tidslinje: Människor kommer till Sverige. De söker och får sin sak prövad. Kommer man fram till att de har skyddsskäl får de tillfälligt uppehållstillstånd. Men integration kan inte ske från ett håll. Den sker från två håll. Sverige säger som stat: Vi ger dig skydd. Vi ser till att du får stanna i Sverige. Men det hänger också på dig själv. Du har också ett ansvar för att det här systemet ska kunna hålla ihop över tid. Lär dig språket! Vi ser till att du får gå på svenskundervisning. Men det finns ett krav på att du går på undervisningen och får godkänt i svenska språket, att du blir självförsörjande och att du kan försörja dina barn så gott det går.

Det vi ser i dag i våra förorter är barn som bor i Sverige. De är vårt ansvar. Det är alltför många som pratar om att lösa världens problem. Vi kan inte lösa världens problem när vi inte ens kan lösa problemen på hemmaplan.

Och de som blir offer, fru talman, är inte justitieministerns barn. Det är inte Socialdemokraternas barn. Det är inte Miljöpartiets barn. Det är för-

ortens barn, och de har samma rättigheter som vi har. De har inte valt sina föräldrar. De har inte valt att komma till Sverige eller födas i Sverige. Men de är här, här och nu, precis som alla andra, och vi måste ställa krav för att visa att vi bryr oss om dem.

Vi har gjort en resa som land, den svenska jämlikhetsresan. Och en sak vet vi säkert: Om vi inte ställer krav kommer dessa barn att ära sina föräldrars sociala utsatthet. Det sveket kommer från politiken. Moderaterna kommer inte att bidra till att svika barnen i våra förorter. Vi måste ta hand om de problem vi har på hemmaplan. Därför kommer vi att riva upp det förslag som Morgan Johansson presenterade om det går igenom i Sveriges riksdag.

Som avslutning vill jag yrka bifall till reservation 41.
(Applåder)

Anf. 17 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1. Vi står naturligtvis även bakom samtliga våra reservationer i övrigt.

Den här debatten om migration och asylpolitik blir ju lite stympad då vi alla går i väntan på propositionen om en "långsiktigt" hållbar migrationspolitik. Ett flertal yrkanden som skulle ha behandlats här har nu flyttats till den kommande debatten. Men, fru talman, det betyder förstås inte att de yrkanden som behandlas här och nu är oviktiga, tvärtom. Den svenska migrationspolitiken är så undermålig i så många delar att det finns gott om utrymme att i omgångar diskutera såväl snäva sakfrågor som stora, viktiga principer.

Fru talman! Sverige har i många år haft den industrialiserade världens mest extrema invandring. Sedan 2005 har invandringen av utrikesfödda aldrig understigit 80 000 personer om året och i genomsnitt överstigit 100 000 personer om året. Från 2009 till 2019 har Sverige beviljat över 430 000 uppehållstillstånd till asylsökande och deras anhöriga.

Fru talman! En bieffekt av coronapandemin har blivit en minskad rörlighet över gränserna. Trots att regeringen inte på ett enda område skärpt kraven har ändå den asylrelaterade migrationen till Sverige minskat. Och vad Sverige desperat behöver nu är att den här minskningen inte bara håller i sig utan att den fortsätter nedåt. Det går inte att, som regeringspartierna, vara nöjd med att återgå till hur volymerna var innan pandemin.

När det gäller asylsökande och deras anhöriga måste målsättningen i stället vara ett volymmässigt nettominus. Fler måste återvända från Sverige till sina hemländer än tvärtom.

Fru talman! Det är värt att påpeka här att det finns olika typer av migration, eftersom det av någon outgrundlig anledning brukar blandas ihop som äpplen och päron. Debatten om arbetskraftsinvandring hade vi för en timme sedan. Den har naturligtvis sina för- och nackdelar. Det är fantastiskt att det finns massor av goda exempel på ambitiösa flyktinginvandrare som har tagit sig in i arbetslivet och bidrar till det svenska samhället. Men vi kan inte bygga en politik enbart utifrån ett urval av goda exempel, för då blir resultatet, svart på vitt, det utanförskap och den splittring som finns utanför den här kammaren i Sverige i dag.

Den asylrelaterade invandringen, som den här debatten i första hand gäller, har vi inte för att få fler händer i vården utan av humanitära skäl, och den medför utifrån alla tillgängliga beräkningar en samhällsekon-

misk kostnad. Det måste vi vara ärliga med, och vi måste sluta med dimridåerna om att det skulle vara lönsamt eller att si och så många går till jobbet varje dag.

Den asylrelaterade invandringen har tyvärr till stor del även bestått av personer med låg utbildning som kommer från kulturellt och socioekonomiskt avlägsna länder och har dåliga möjligheter att integrera sig in i det svenska samhället. Graden av självförsörjning är låg, arbetslösheten är hög, och alltför många lever efter många år i landet fortfarande på bidrag.

En stor del av dem som drabbas mest av en fortsatt hög asylinvandring är ironiskt nog de som själva har asylinvandrat.

Dessutom måste vi kunna se på alternativkostnaderna. Trots allt är ju resurserna begränsade, oavsett hur god viljan är eller hur stark man är i sin tro. Det innebär att det krävs prioriteringar och bortprioriteringar. Alla satsningar vi gör kommer med en alternativkostnad.

Dagens svenska humanism begränsar sig till dem som har resurser, styrka och kontakter för att betala flyktingsmugglare för att ta dem över gränsen till Sverige. En asylsökande som får uppehållstillstånd i Sverige kostar pensionssystemet 800 000 kronor netto. Asylprocessen kostar tiotusentals eller oftare hundratusentals kronor. Då måste man ställa sig frågan, fru talman: Hur många kunde man hjälpa på plats, i närområdet, för samma pengar – kvinnor, barn och fattiga? Det handlar om att ge tak över huvudet, filter, sängplatser, medicin, vatten, mat och basal hjälp till dem som behöver det allra bäst.

Det dagens humanism gör är att stjäla resurserna direkt ur munnen på dem som är mest utsatta för att hjälpa dem som tar sig genom hela Europa genom säkert land efter säkert land över Sveriges gräns. Sverigedemokraternas humanism fokuserar på den totala motsatsen.

Men det handlar även om att minska de sammanlagda kostnaderna och om att omfördela svenska skattepengar till svenska medborgare. Och faktum är att det går att göra båda de här sakerna samtidigt.

Fru talman! Det går att omfördela resurser från mottagande i Sverige till satsningar på humanitärt bistånd i närområdet samtidigt som vi krymper biståndet kraftigt rörande satsningar som inte alls har att göra med humanitärt bistånd. Det är orimligt att Sverige ska ta miljardlån för att sedan skänka bort pengarna till allehanda märkliga projekt och ned i fickorna på korrupta politiker och tjänstemän.

Fru talman! Nu har jag pratat om stora, viktiga principer och säkert i viss mån upprepat saker som jag sagt i andra debatter. Men det här är viktigt, och det här är saker som vi konstant måste påminna om med en dåres envishet, om man får säga så. Men jag hade även tänkt ta upp några av de mer snäva sakfrågorna som Sverigedemokraterna har föreslagit inom ramen för den här beredningen.

I Sverige bör alla asylsökande vistas i transitcenter i avvaktan på beslut i sitt ärende. Sådana center finns redan i exempelvis Tyskland och Nederländerna, och att ha sådana även här skulle förbättra Sveriges förmåga att ta emot asylsökande och avgöra asylärenden på ett snabbt och rättssäkert sätt.

Vi vill komma bort från ordningen där asylsökande först ska integreras i det svenska samhället för att flera år senare utvisas i avsaknad av skyddsskäl. Avgör asylansökan först, och sedan kan integrationen påbörjas för dem som får stanna i Sverige. På så sätt blir det även betydligt enklare att

verkställa utvisningar av dem som får avslag, vilket är av största vikt för att krympa det skuggsamhälle som har vuxit fram under de senaste tio åren. Myndigheterna måste jobba målinriktat tillsammans för att se till att de som vistas i Sverige faktiskt har laglig rätt att göra det.

Fram tills att vi kan ha transitcenter på plats måste vi även ta hänsyn till våra kommuners självbestämmanderätt och deras sviktande ekonomi och ge dem möjlighet att själva ta beslut om de kan ta emot asylsökande eller kvotflyktingar. Sveriges kommuner har garanterat själva bäst koll på vilken integrationskapacitet som finns i respektive kommun.
(Applåder)

Anf. 18 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! Vi står inför en vår då riksdagen ska besluta om en ny migrationslagstiftning som ska ta vid när den tillfälliga begränsningslagen löper ut till sommaren. Det är en lag som regeringen en gång i tiden lovade endast skulle vara ett tillfälligt undantag. Det är nu tydligt att regeringen har låtit M och SD staka ut riktningen för framtidens migrationspolitik och att den nya lagstiftningen sammanfattningsvis syftar till att göra Sverige till ett otryggare och sämre land att leva i – allt för att människor i behov av skydd inte ska vilja söka sig hit. Det är en mycket sorglig politisk vision.

Men det vi debatterar i detta betänkande i dag är sådant som inte hänger ihop med det nya förslaget till migrationspolitik som regeringen kommer att lägga fram senare i vår. Jag kommer därför i dag inte att prata om varför det är fel med en lag som splittrar familjer och skapar otrygghet och försämrade möjligheter till integration permanent. Det får vi nog möjlighet att prata om vid andra tillfällen.

I stället vill jag i dag prata om en grupp människor som de flesta verkar vilja blunda för. Det handlar i allmänhet om människor vars utvisningsbeslut inte kan verkställas av praktiska skäl och i synnerhet om statslösa.

Jag skulle vilja påstå, fru talman, att skälet till denna ovilja är att de här människorna så uppenbart visar att det politiska snacket om att ett nej är ett nej och ett ja är ett ja i bästa fall är ganska naivt och i sämsta fall är medvetet felaktigt. För så är det ju inte. Som i alla demokratiska rättsstater värda namnet finns det möjlighet att överklaga beslut i flera instanser. Nej kan bli till ja på många sätt och av många olika skäl. Nej omvandlas till ja i både migrationsdomstolar och överdomstolar. Nej blir till och med till ja när människor efter preskriptionstiden får möjlighet att söka igen.

En demokratisk rättsstat behöver mekanismer som kan rätta till felaktiga eller undermåliga beslut eller ta hänsyn till information som inte tidigare framkommit. Saker kan ändras hos den sökande eller i omvärlden efter att beslut har fattats. Att påstå att ett nej alltid kommer att vara ett nej är därför att vända ryggen till de ventiler för rättssäkerhet som bör finnas i ett rättssamhälle, för den enskildes skull och för samhällets skull.

En grupp människor som i praktiken saknar möjlighet att få sitt nej omvandlat till ett ja är människor som av olika skäl inte kan återvända till sina hemländer men ändå inte lever upp till de alltför högt ställda kraven för att man ska anses ha praktiska verkställighetshinder. Det handlar om människor som trots att de samarbetat med gränspoliserna inte kunnat utvisas men som ändå inte får uppehållstillstånd med nuvarande lagstiftning.

Varför människor hamnar i denna situation varierar. Det kan röra sig om statslösa som saknar ett mottagarland som ser sig vara folkrättsligt

förpliktat att bevilja inresetillstånd. Ibland kan en stat av politiska skäl vara ovillig att låta en medborgare återvända. En persons medborgarskap kan också ha dragits tillbaka, eller tillstånden kan ha varit tillfälliga. Det kan också vara omöjligt att ta sig tillbaka till eller väldigt svårt att få inresetillstånd till det anvisade mottagarlandet, till exempel Gazaremsan.

Fru talman! När Migrationskommittén arbetade hördes ibland ropen från gatan nedanför ända in till sammanträdesbordet där vi satt. Det var en stor grupp palestinier, många av dem statslösa, som ville uppmärksamma den mycket svåra situation de befinner sig i. För de befinner sig i just det ingenmansland som jag har beskrivit. Jag har träffat familjer som har varit i Sverige i 8, 10, 13, 16 år utan att få uppehållstillstånd, men också utan att kunna utvisas. De är statslösa, på flykt i generationer och inte sällan födda i grannländer där man har haft tillfälliga tillstånd.

Låt mig ge ett exempel. Jag har en palestinsk vän vars föräldrar har varit i Sverige i 13 år. Efter avslag har de hela tiden medverkat kring sin utvisning. Två gånger har gränspolisens försökt verkställa utvisningen utan att lyckas, först till Kuwait, sedan till Jordanien. Mamman är född statslös i Kuwait och flydde därifrån i samband Kuwaitkriget. Gränspolisens har gjort bedömningen att det är omöjligt att verkställa beslutet och har skickat tillbaka ärendet till Migrationsverket. Ändå fortsätter livet i ingenmansland för detta par, år efter år.

I november 2016 tillsatte regeringen en utredning för att kartlägga förekomsten av och rättstillämpningen i ärenden om uppehållstillstånd där ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas av just sådana praktiska skäl utanför den enskildes kontroll. Utredningen, som har kallats Limboutredningen, presenterade sitt betänkande i november 2017 och visar att kraven på individen att bevisa att det faktiskt finns praktiska hinder för återvändande är orimligt höga. Så är det även i fall där det i stort sett är omöjligt att få fram godtagbar dokumentation gällande praktiska hinder. Dessutom godtar Migrationsverket sällan den dokumentation som lämnas. Möjligheterna att få stanna i Sverige på grund av praktiska verkställighets hinder efter ett beslut är mycket små; det handlar om ett tiotal personer varje år.

Utredningen tar upp en rad typiska fall som jag känner igen väl från mina möten med människor med praktiska verkställighetshinder. Det är deras rop från gatan som aldrig besvaras och aldrig når in. Gemensamt för människor med denna typ av praktiska verkställighetshinder är att det är omöjligt för dem att återvända till det land som de ska utvisas till. Det ligger utanför deras makt att ändra på den saken, men kraven för att visa detta är så högt ställda att det är snudd på omöjligt.

Flera statslösa har frågat mig: Hur ska vi bevisa att inget land i hela världen kan ta emot oss? Man förstår att det är en svår sak att bevisa, fru talman.

Utredningen föreslår därför bland annat ett förtydligande av lagstiftningen, så att den vars avvisnings- eller utvisningsbeslut inte kan verkställas av skäl som ligger utanför individens kontroll kan beviljas uppehållstillstånd. Man föreslår att uppehållstillstånd kan ges på grund av praktiska verkställighetshinder redan i grundärendet – det vet man ibland – samt att begreppet praktiska verkställighetshinder förs in i den bestämmelse som möjliggör för Migrationsverket att bevilja uppehållstillstånd efter laga-

kraftvunnet avlägsnandebeslut. Den föreslår också att frågan om statslösa rättsliga ställning utreds vidare. Det är en väldigt angelägen fråga.

Tyvärr har regeringen inte tagit något av utredningens förslag vidare. Vi föreslår därför att regeringen återkommer med förslag utifrån utredningen.

Fru talman! Ändringar i lagen om mottagande av asylsökande, som kallas LMA, gjordes 2016 och skapar en liknande utsatthet och fördjupar den problematik jag nyss beskrivit. Ändringarna innebär att den som får avslag på sin asylansökan, undantaget barn och barnfamiljer, mister rätten till bistånd och boende. Denna förändring har fått ganska allvarliga konsekvenser. I stället för att öka antalet som återvänder efter beslut om av- eller utvisning har den lett till att fler lever som papperslösa i Sverige. Myndigheterna har också fått mycket svårare att arbeta med återvändande. Det säger sig självt att det är svårt för en polismyndighet att arbeta effektivt med återvändande om man inte vet vilken parkbänk som människor befinner sig på.

Det har lett till ett lidande som berör inte bara de individer som lever i svår misär och svår utsatthet. Det har också lett till ökad kriminalitet och så vidare och skapar stora problem för vårt samhälle. Där har vi också en rad förslag.

Fru talman! För tids vinnande yrkar jag här i dag bifall till endast reservation 43 om praktiska verkställighetshinder.

Anf. 19 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Detta blir en lite begränsad och kanske konstig debatt om migrationen. Det beror på att alla de delar som kommer att återfinnas i den migrationspolitiska proposition som riksdagen fortfarande väntar på kommer att debatteras när propositionen väl är här och vi ska debattera det innehållet. Den migrationspolitiska debatten har alltid varit lite begränsad, menar jag, här i kammaren i och med att vi inte samtidigt debatterar integrationen. När integrationspolitiken inte fungerar undergräver ju det migrationspolitikens legitimitet. Då duger inte aldrig så vackra ord.

Jag står bakom alla de reservationer som vi kristdemokrater har på området, men för att vinna tid yrkar jag bifall till endast reservation 25 om vissa skyddsgrunder och som rör processen för att avgöra ärenden om exempelvis konvertiter.

Fru talman! Jag vill ändå redogöra för några av de reservationer som vi har på området. En sådan handlar om asylansökningsområden. Det är ett gammalt krav som vi kristdemokrater lade fram 2015. Vi menar att asylansökningsområden ska upprättas i närheten av våra stora gränsövergångar. När vi presenterade förslaget möttes det av hård kritik, inte minst från migrationsminister Morgan Johansson. Men den kritiken har sedan dess tystnat alltmer, inte minst efter att en statlig utredning 2018 föreslog något som de kallade ankomstcenter, som har stora likheter med Kristdemokraternas förslag.

Anledningen till att vi kristdemokrater vill se asylansökningsområden var och är att vi menar att det är viktigt att hålla ihop det hela, att få till ett samlat mottagande och en samlad beslutsprocess som kan vara både effektiv och rättssäker. Den ska dessutom försvåra för människor att avvika och på så vis hamna i en utsatt situation.

Vi kristdemokrater återkommer ofta till detta med rättssäkerhet. Man ska kunna lita på processen, vila i att ett ja eller ett nej är riktiga beslut. Här har vi lyft fram funderingar kring hur processen kan förbättras exempelvis när det gäller att bedöma huruvida en konversion har ägt rum eller inte.

En konvertit är en person som har lämnat en religion för en annan. Här i Sverige är det vanligt att muslimer kommer till tro på Jesus Kristus som frälsare, och då kallas man konvertit. En sådan konversion kan i vårt sekulariserade Sverige tyckas som en mindre sak, men för vissa kan en utvisning efter att en konversion ägt rum vara lika med dödsstraff i ursprungslandet.

Problemet med att avgöra huruvida en konversion har ägt rum eller inte är att den tro som den enskilde ger uttryck för är relationell, och därför har jag under flera år riktat kritik mot att Migrationsverket i väldigt hög grad använt sig av kunskapsfrågor för att försöka nå fram till ett beslut. Vi har i detta ärende därför en reservation i vilken vi begär en översyn av prövningen av konvertit-, ateist- och apostatärenden för att se om inte detta kan göras bättre och på så vis nå en ännu högre grad av rättssäkerhet.

Någon kanske protesterar och säger så här: ”Jamen, ni protesterade ju och fick regeringen att ändra i Migrationsverkets regleringsbrev 2019. Då borde saken vara löst.” Det är sant att regeringen gjorde en justering i regleringsbrevet 2019. Det gjorde man delvis efter den kritiken, men framför allt berodde det, tror jag, på en konvertitrapport som kyrkorna hade sammanställt 2019.

För bara några dagar sedan kom det en uppdaterad konvertitrapport. Tyvärr visar den att problemet inte är löst. Det saknas fortfarande kunskap hos Migrationsverket och migrationsdomstolarna, och brist på kunskap skapar alltid ett utrymme för godtyckliga bedömningar.

Konvertitfrågan pekar på något som vi kristdemokrater jobbar mycket aktivt för, nämligen att vi ska få till en inspektion för migrationsfrågor. Det skulle vara en inspektion som verkar för rättssäkerhet och effektivitet genom hela migrationsprocessen. Målet med en sådan inspektion är att upptäcka systembrister och på så vis säkerställa rättssäkerheten för den enskilde och ett fungerande samarbete mellan myndigheter på detta område.

Som ledamot i socialförsäkringsutskottet fick jag så sent som i tisdags lyssna till en rad lysande föredrag av Inspektionen för socialförsäkringen, ISF. ISF är extremt värdefullt för oss riksdagsledamöter när vi försöker hitta vägar till beslut som kan göra att socialförsäkringen fungerar så bra som möjligt. Enligt mig behöver vi ett ISF även för migrationsområdet.

Fru talman! Kristdemokraterna har en rad andra angelägna reservationer om exempelvis människosmuggling. Vi tycker att straffen måste höjas för det. Vi har också en reservation i vilken vi tar upp att utvisning måste bli en mycket vanligare påföljd när människor begår brott här i Sverige när de söker asyl eller har fått uppehållstillstånd. Om man begår brott måste avvisning och utvisning bli en mycket vanligare påföljd än i dag.

Fru talman! I vår 36-sidiga motion på området ges en tydlig bild av vad Kristdemokraterna vill. Vi vill att Sverige ska vara en samhällsgemenskap som omfattar alla, inte bara vissa. Det är ett avgörande skäl till att vi kristdemokrater förordar och kommer att förordas en mycket stram migrationspolitik under en lång rad år framöver.

Det stora mottagande som Sverige har haft under en lång följd av år har lett till allvarliga integrationsproblem. Människor som kommit hit till Sverige med drömmar och förhoppningar om att få ett bättre liv har i stället fastnat i arbetslöshet, utanförskap och passivitet. Skuggsamhällen, gängkriminalitet och hederskultur har kunnat frodas, och samhällsgemenskapen har på vissa platser vittrat sönder till oigenkännlighet.

Undersökningar visar dessutom att en majoritet av svenskarna vill ta emot färre flyktingar. Jag tror inte att detta har med främlingsfientlighet eller brist på generositet att göra. Jag tror i stället att det bygger på slutsatsen att om vi inte kan ta ansvar för dem som redan är här kan vi kanske inte ta samma stora ansvar för människor som vill komma hit. Enkelt uttryckt: Det finns ett samhällskontrakt mellan dem som redan bor här i Sverige och betalar skatt. De vill ha ett Sverige som de kan lita på när också de är i behov av hjälp och stöd.

Det krävs ett inte så litet mått av faktaresistens för att inte se att Sverige har misslyckats med att integrera människor som kommit hit till vårt land. För mig som kristdemokrat duger inte orden välkommen hit. Till alla dem som får möjlighet att stanna i Sverige vill jag kunna säga välkommen hem – på riktigt.

Anf. 20 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 40 med rubriken Asylboende och utsatta grupper. Reservationen kommer från Liberalerna.

Vi minns alla hösten 2015 och den stora flyktingkris som ägde rum. Det som hände var att rättsakterna, regelverket och strukturen för asyl- och migrationspolitik inom Europeiska unionen i praktiken rämnade. Hundratusentals människor sökte sig norrut i Europa längs tidigare upptrampade stigar. Vi fick ett oerhört tryck i Sverige. Till en början skulle alla vara jättehumana, och vi skulle öppna våra hjärtan, samla pengar och hjälpa till. Efter ett tag kickade svenska folkets lagomreflex in. Plötsligt vreds debatten och politiken kraftigt åt ett annat håll. Detta ledde fram till att vi fick den tillfälliga asyllag som kom senare på sommaren året därpå, det vill säga 2016.

Låt mig börja med det europeiska perspektivet, fru talman. Om det regelverk som Europeiska unionens asylpolitik är uppbyggd runt, med Dublinförordningen, förstaasylsprincipen och annat, upprätthålls av alla medlemsstater blir konsekvensen att de sydeuropeiska länderna kommer att få ta det absolut största ansvaret för flyktingpolitiken och mottagandet. Det skulle bli följderna av det. Här hittar man också förklaringen till att dessa regelverk rämnade för fem sex år sedan.

Det som hände hösten 2015 när Europeiska unionens rättsakter sattes ur spel var att när asylsökande och migranter själva fick bestämma ville de inte komma till de sydeuropeiska länderna, utan väldigt många ville komma till Tyskland och inte minst Sverige. Det är länder som uppfattas ha bättre ordning och reda, som redan har stora diasporagrupper, som har gott rykte och så vidare. Det gjorde att vi fick ett oerhört tryck i vårt land. Jag tror att över 160 000 asylsökande kom år 2015. Det ledde som sagt till att migrationspolitiken vreds i kraftigt restriktiv riktning, och vi fick den tillfälliga asyllagen. Den har sedan förlängts i några varv.

Under de senaste fem åren har EU-kommissionen och medlemsstaterna febrilt försökt att komma fram med ett så kallat asylpaket för att hitta en ny fungerande ordning i vilken man ska revidera förordningarna för att framför allt kunna skapa en migrationspolitik inom Europeiska unionen där man delar mer på ansvaret. Det är en utgångspunkt som de flesta i Sverige ställer upp på. Det finns ett brett stöd för detta i Sveriges riksdag. Liberalerna tycker att detta är viktigt. Vi tycker att alla kommuner i Sverige ska vara med och ta ansvar och hjälpa till vid flyktingmottagandet. På samma sätt tycker vi att alla medlemsstater i Europeiska unionen ska vara med och dela ansvaret.

Problemet är att det är oerhört svårt att komma i mål med detta på europeisk nivå. Det har kört fast. Man har tröskat de olika direktiven och förslagen från kommissionen under ett antal år nu, men det är väldigt svårt att få fram något som är kraftfullt och hållbart över tid.

Samtidigt har vi haft samma process i Sverige. Man har förlängt den tillfälliga lagen några varv. I januariavtalet skrevs det in att vi skulle tillsätta en parlamentarisk migrationspolitisk kommitté med alla partier. Kommittén skulle lägga fram ett betänkande som skulle leda fram till en ny och för Sverige långsiktigt hållbar utlänningslag. Migrationskommittén kom med sitt betänkande i september. Sedan har regeringen haft den mitt framför ögonen på skrivbordet, men inte gjort särskilt mycket fram till nu. Förra veckan kom lagrådsremissen från regeringen. Nu ska kvalificerade jurister titta på detta, och sedan ska det bli ett lagförslag till riksdagen. Votering ska enligt riksdagens planering ske i slutet av juni, om jag inte minns fel. Den 22 juni tror jag att vi ska rösta.

Fru talman! Det vi nu har framför oss är en process i Europeiska unionen som mer eller mindre har kört fast på en rad punkter samt en process i Sverige som nu närmar sig målgång i och med att vi ska få en ny utlänningslag i mitten av juli. Problemet är att regeringen har hanterat det här på ett sätt som har inneburit att det inte riktigt blir en målgång i mitten av sommaren utan snarare upptakten till nästa valrörelse. Vi riskerar nu att få en migrationspolitisk debatt som blir ett fullständigt slagfält i Sverige fram till november nästa år.

Från Liberalernas sida beklagar vi detta. Vi hade tyckt att det varit mycket bättre med en blocköverskridande överenskommelse mellan de fyra borgerliga partierna och Socialdemokraterna om en långsiktigt hållbar migrationspolitik som skulle kunna tjäna vårt land väl utifrån ett antal principer, fru talman.

Den första principen är att Sverige ska vara ett land som ställer upp för flyktingar och människor som har behov av skydd. Det har vi alltid gjort, och vi ska göra det. Vi ska ställa upp för människor som har behov av skydd och ge dem en framtid i Sverige. Vi ska ge dem möjligheter att integreras i vårt land och komma in på arbetsmarknaden. Barnen ska få växa upp i trygghet och frihet. De ska inte vara förpassade till något tältläger i Kenya eller Libanon.

Den andra principen är att vi måste göra det här i en omfattning som vårt samhälle klarar av att hantera. Det har Sverige inte gjort. Vi har haft en asyl- och anhöriginvandring på nivåer som vårt land inte har klarat av att hantera och som långsiktigt inte är hållbara för vårt land. Vi ser det här om vi går ut från Riksdagshuset, går upp till T-centralen och tar tunnelbanan några stationer utanför det välmående och välbärgade Stockholms

innerstad. Där ser situationen radikalt annorlunda ut. Vi har oerhörda problem i många av våra stora städer i Sverige med utsatthet i utsatta områden, ökad kriminalitet, gängbildning, sociala problem, kulturkrockar och så vidare.

Ska vi kunna klara av att få rätsida på det här, få ordning på vårt land och skapa möjligheter till ett bra liv för alla dem som har skyddsbehov och som har kommit hit kan vi inte ha en situation där vi fortsatt har en mycket generös asyl- och anhöriginvandring och där människor drivs rakt in i ut- anförskap, bidragsberoende, trångboddhet och så vidare. Det är inte att värna en långsiktigt hållbar politik. Vi måste balansera våra ambitioner att ställa upp och hjälpa människor i nöd med att vi måste kunna göra det i en omfattning vårt land klarar av och inte i en för stor omfattning.

Jag är rätt övertygad, fru talman, om att de allra flesta människor i Sverige efterlyser en sådan här hållning. Om riksdagens partier samlar sig och faktiskt är beredda att ta ansvar och inte bara driva symbolfrågor eller hålla på och låsa sig i olika typer av partikonflikter är jag rätt övertygad om att det borde gå att nå en bredare enighet även i riksdagen kring en sådan här modell för Sverige. Det är det som vi i Liberalerna agerar för.

Anf. 21 CARINA OHLSSON (S):

Fru talman! Nu debatterar vi socialförsäkringsutskottets betänkande SfU20 *Migration och asylpolitik*. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga 51 reservationer. Dessa 51 reservationer härrör från 230 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden, vilka bland annat handlar om återkallelse av uppehållstillstånd, straff, asylprocessen, mottagande av asylsökande, fri rörlighet för EU-medborgare och samarbetet inom EU på asyl- och migrationsområdet, verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut och utvisning på grund av brott.

När det gäller EU välkomnar vi socialdemokrater EU-kommissionens presenterade migrations- och asylpakt, och vi ser positivt på kommissionens ambition att lösa de blockeringar som tidigare funnits i förhandlingarna om vissa förslag om ett gemensamt europeiskt asylsystem. Frågan om hur ansvar för mottagande av asylsökande ska fördelas mellan medlemsstaterna är fortfarande en av de största utmaningar som EU har att hantera. Det är av stor vikt att Sverige inom EU fortsätter att verka för att EU får en gemensam asyllagstiftning. Det gemensamma asylsystemet måste leda till en jämnare fördelning av asylsökande inom EU. Positivt är också att kommissionen presenterat ett meddelande om samarbete om återvändande och återtagande.

Sverige har under lång tid prioriterat vidarebosättning, som också är ett internationellt arbete, för att öka den globala ansvarsfördelningen och andra länders mottagande av kvotflyktingar. Vidarebosättning är ett väl beprövat system och det säkraste sättet för personer i behov av skydd att komma till EU, men det måste vara av betydande omfattning för att vara meningsfullt. Vidarebosättning måste dock ses som ett komplement och ska inte ersätta den individuella asylrätten.

Inom ramen för bland annat förslaget till ett EU-gemensamt system för vidarebosättning arbetar regeringen med denna fråga. I kommissionens rekommendation om lagliga vägar till skydd i EU rekommenderas att medlemsstaterna bland annat ökar deltagandet i vidarebosättning för att bidra till att erbjuda lagliga vägar för personer i behov av internationellt skydd i

en anda av internationell solidaritet med de länder som är första asyl- eller transitland och stärka solidariteten mellan varandra.

I budgeten för 2021 tillskötts 60 miljoner kronor inom utgiftsområde 13 för samhällsinformation till asylsökande. Ni kanske undrar varför jag hoppar så här från det ena till det andra. Det beror på det som jag inledde med att säga: att det är väldigt många motionsyrkanden. Jag tar även upp några frågor om det som reservationerna handlar om. Det är fråga om samhällsinformation till asylsökande om bland annat demokrati, jämställdhet, barns rättigheter samt hedersrelaterat våld och förtryck.

I regleringsbrevet för 2021 anges att Migrationsverket utifrån tidigare regeringsuppdrag ska tillhandahålla en obligatorisk samhällsintroduktion som alla asylsökande över 15 år ska delta i. Samhällsintroduktionen ska tillhandahållas muntligt så kort tid som möjligt efter att en asylansökan registrerats och ska bland annat innehålla information om hur samhället i Sverige fungerar, om svensk lagstiftning, om barns rättigheter samt om demokrati, normer och värderingar, bland annat avseende jämställdhet och hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive frågor om barnäktenskap och könsstympning.

Vi har också fått förändrade regler när det handlar om EBO, eget boende. De nya reglerna trädde i kraft den 1 januari 2020 och började tillämpas fullt ut den 1 juli samma år. De innebär att en asylsökande som flyttar till och bor i eget boende i ett område med socioekonomiska utmaningar som huvudregel inte ska ha rätt till dagersättning. Reglerna har till syfte att minska koncentrationen av asylsökande i bostadsområden med socioekonomiska utmaningar. De syftar också till att asylsökande i större utsträckning ska välja att bo i Migrationsverkets boenden eller i områden där förutsättningarna för integration är bättre.

Det är för tidigt att dra några slutsatser om effekterna av regelförändringarna. Vi ska följa frågan noga, och vi ser i nuläget inga skäl att göra ett tillkännagivande, som en del partier föreslår.

Fru talman! I den sakpolitiska överenskommelsen från januari 2019 mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna anges bland annat att reglerna om utvisning av icke-svenska medborgare som döms för hedersrelaterade brott och hatbrott ska skärpas och att frågan om utvisning alltid ska prövas vid sådana brott. Mot denna bakgrund tillsatte regeringen i april 2020 en utredare som ska göra en översyn av regelverket om utvisning på grund av brott och lämna förslag till hur en skärpt reglering ska åstadkommas. Syftet är att det ska finnas förutsättningar att i fler fall än i dag utvisa utlänningar som begått brott och effektivisera verkställigheten av sådana utvisningsbeslut.

Utredaren ska också ta ställning till hur den nuvarande ordningen med en så kallad straffvärdegräns som motsvarar fängelse i ett år bör ändras. Syftet är att undersöka om brott som misshandel av normalgraden, kvinnofridskränkning, grov stöld och så vidare, som har straffskalor under ett år, också ska inkluderas. I direktivet anges att utredaren ska göra internationella jämförelser och särskilt beakta de andra nordiska ländernas reglering. Uppdraget ska slutredovisas den sista juni i år. Detta är alltså också något vi får följa.

Sedan har ledamöterna tagit upp väldigt många olika frågor, men jag bemöter inte alla utan valde att lyfta fram några av de frågor som beskrivs i betänkandet.

Anf. 22 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! I mitt anförande redogjorde jag för de oerhörda svårigheter som människor med praktiska verkställighetshinder har. Jag berättade om att det kan vara statslösa eller människor som har haft tillfälliga uppehållstillstånd eller har levt som papperslösa i sina ursprungsländer och sedan inte kan återvända även om de gör sitt allra yttersta för att medverka. Jag beskrev att dessa personer kan leva i Sverige i årtal och att kraven är alldeles för högt ställda när det gäller att kunna visa att man inte kan återvända och för att få uppehållstillstånd på grund av praktiska verkställighetshinder.

Det har presenterats en utredning som har skarpa, tydliga förslag för att åstadkomma en dörr in i samhället för dessa människor. Min fråga till Carina Ohlsson är hur Socialdemokraterna ställer sig till dessa förslag och om det inte vore dags att äntligen se till att människorna kan komma fram.

Anf. 23 CARINA OHLSSON (S) replik:

Fru talman! Jag lyssnade noga på Christina Höj Larsens beskrivning av ett enskilt fall, som jag naturligtvis inte kan kommentera.

När det däremot gäller situationen för statslösa och papperslösa säger utredningens namn, Limboutedningen, såklart en hel del. Christina Höj Larsen tog också upp att detta utreds vidare eftersom det var en del frågor som behövde utredas ytterligare. Jag vet att utredningen ligger på regeringens bord, men jag har inte kunskapen för att kunna säga att man tänker sig så här, eller om några av förslagen kommer att följas upp. Det får jag helt enkelt ta med mig.

Flera ledamöter har också, fru talman, tagit upp att en remiss om utlänningslagen och migrationspolitiken just nu ligger hos Lagrådet. Där finns också förslag om att man ska kunna söka asyl på humanitär grund, och jag kan inte heller svara på om det i några av de exempel som Christina Höj Larsen tar upp kan vara möjligt att söka på den grunden. Jag kan inte svara på detta i dagsläget, utan det är frågor som jag får ta med mig.

Anf. 24 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Det tror jag nästan att jag skulle kunna svara på. Detta är personer som inte har haft tillstånd i Sverige, och som jag förstår regeringens ambitioner handlar det om att vara väldigt hård mot personer som inte haft tillstånd. Men saken är den att de inte har haft någon möjlighet att ha det. De har varken möjlighet att få uppehållstillstånd eller möjlighet att återvända, utan att det är deras eget fel.

Min fråga till Carina Ohlsson är: Hur svarar hon mina palestinska vänner när de frågar hur de ska kunna visa att inget land i världen kan ta emot dem? Det är en fullständigt omöjlig uppgift som krävs av dessa människor. Vad regeringen gör är en sak, men jag skulle vilja veta om Socialdemokraterna tycker att det vore rimligt att personer i just den typen av situationer får en möjlighet till uppehållstillstånd och att kraven ställs så att de faktiskt blir möjliga att uppnå, inte bara på papperet.

Anf. 25 CARINA OHLSSON (S) replik:

Fru talman! Som jag sa kan jag inte i dagsläget svara på hur utredningsförslagen ser ut, för det har jag inte kunskap om. Det kommer jag alltså att ta med mig.

Sedan undrar Christina Høj Larsen om jag kan svara på den fråga hon ställde till mig. Nej, det kan jag inte heller. Jag kan inte svara på hur man ska göra när man inte kan bevisa och det är det man ska göra.

Vi har gjort vissa förändringar när det handlar om till exempel statslösa och deras barn som är födda i Sverige. Vi får naturligtvis följa frågan, men jag ger inte några löften. Det skulle kunna göra att man undrar varför jag sa så, och det kommer inte att stämma. När man har ett svar ska det vara sanningsenligt. Det är väldigt viktigt så att man inte kommer med falska förhoppningar. Det tänker jag inte heller göra här, utan det jag har sagt är att jag ska titta på de här förslagen och se vad som händer med dem. Det kommer jag att kunna framföra till Christina Høj Larsen vid ett senare tillfälle.

Anf. 26 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Jag begärde replik när jag hörde att Carina Ohlsson uttryckte ett välkomnande av förslaget till en ny asyl- och migrationspakt för EU. Jag delar ledamotens förhoppningar om att man får till en pakt, av det enkla skälet att det är viktigt för Sverige men också för hela Europa att man hjälps åt kring en hel del av dessa frågor. Alla vi som har följt EU:s arbete vet att vi just på asyl- och migrationsområdet har haft väldigt stora problem, inte minst sedan 2015.

Jag har två frågor till Carina Ohlsson som pockar lite grann på svar när man säger att man välkomnar utkastet till pakt.

Den ena handlar om förslaget om att utvidga anknytningsbegreppet. EU har ju som förslag att det gamla familjebegreppet som man traditionellt har använt sig av nu ska utvidgas. Jag skulle vilja veta vad Carina Ohlsson tänker om det förslaget. Är det också en positiv sak? Vi kristdemokrater ställer oss avvisande till att man utvidgar anknytningsbegreppet. Det gör vi därför att vi har en väldigt stor diaspora i vårt land, och ett vidgat anknytningsbegrepp kommer att göra att fler människor anför anknytning till Sverige. Det är den ena frågan.

Den andra frågan handlar om tidsgränsen på fem år som EU har som förslag. Den är vi väldigt kritiska till, och jag skulle vilja veta vad Carina Ohlsson tycker om den. Fem års gräns innebär att de personer som vi tog emot 2015–2016 inte kommer att räknas med när man ska se hur medlemsstaterna har tagit ansvar även historiskt för att kunna göra en korrekt bedömning av vilket ansvar de ska ta i nuet och även i framtiden. Här skulle jag vilja veta vad socialdemokratin anser.

Anf. 27 CARINA OHLSSON (S) replik:

Fru talman! Det har ju här i dag diskuterats om propositioner som ska komma till riksdagen framöver, och det har naturligtvis betydelse i det här sammanhanget. Vi vet också att om det blir EU-lagstiftning och en EU-gemensam asylpolitik är det något som kommer att gälla. Det som vi har framfört när det gäller familjeanknytning är också vad vi har framfört när vi diskuterar detta i EU-sammanhang. Det är svaret på den frågan.

När det handlar om att ta ansvar historiskt har vi i alla fall i de sammanhang där jag är med och träffar kommissionär Ylva Johansson, vilket jag gör ganska ofta, tagit upp att det behöver ha betydelse både vilket ansvar man tar nu och vilket ansvar man har tagit historiskt. Vi får väl se var det slutligen hamnar.

Sedan vet jag inte riktigt hur det låter i förhandlingarna. Det kanske till och med – det kanske var oförskämt att säga så – kan vara så att Hans Eklind har mer information än jag. Eftersom jag inte sitter med i EU-nämnden är jag inte helt uppdaterad på alla de diskussioner som ni har där och vad de olika partierna säger. Det är ju det som också blir den svenska ståndpunkten även i de här frågorna.

Anf. 28 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Dessvärre får jag göra Carina Ohlsson lite besviken, för jag vet inte så mycket mer än hon själv, tror jag. I hela hanteringen har det varit ett genomgående problem att den regering som vi har och som för förhandlingarna nere i Bryssel har varit oerhört sparsmakad när det gäller att ge uttryck för vilken ståndpunkt man har. Det har gjort att vi alla svävar i en viss grad av ovisshet om vad Sverige egentligen vill åstadkomma i förhandlingarna.

Jag ska vara ärlig och säga att jag inte riktigt förstod vad Carina Ohlsson svarade på min fråga om vad socialdemokratin anser om att man utvidgar anknytningsbegreppet. Ledamoten får gärna upprepa det. Förslaget, om nu någon inte känner till det, är ju att även vuxna syskon och så kallade nyetablerade relationer ska räknas in i anknytningsbegreppet. Det tar ju viss tid att komma till Europa för människor som är på flykt, och de kan ju bli kära medan de är på väg hit, och tanken är då att de ska kunna åberopa ett anknytningsbegrepp.

Detta är ett viktigt besked inte bara till mig utan till svenska väljare: Vad anser socialdemokratin? Vill man ha kvar anknytningsbegreppet som det är, eller vill man gå EU-förslaget till mötes och vidga begreppet? Det kommer ju att få konsekvenser för hur många människor som kommer till Sverige. Det är oomtvistat.

När det gäller den andra frågan, om femårsgränsen, hör jag att Carina Ohlsson inte heller har svar. Jag hade hoppats att hon skulle ha sagt att femårsgränsen inte duger. Den insats som Sverige har gjort under 2000-talet är enorm när det gäller att ge människor möjlighet att vara i vårt land, och då ska detta också räknas in, så att medlemsstater som historiskt inte har tagit det ansvaret ska få ta ett större ansvar än Sverige framöver.

Anf. 29 CARINA OHLSSON (S) replik:

Fru talman! Låt mig börja med den första frågan, där Hans Eklind inte förstod vad jag sa. Det jag sa var att i frågan om familjeanknytning är det vi säger här hemma också det som vi driver i EU. Det som står i den lagrådsremiss som är på väg – jag förstår att Hans Eklind har sett den – kan väl då ses som en uppluckring eftersom man tar hänsyn till relationer som till exempel homosexuella par även om personerna inte har sammanlevt. Det kan alltså vara en vidare krets, eller vad man ska kalla det, eller handla om en relation som inte har tydliggjorts sedan tidigare. Det är sådant som vi står för även när vi diskuterar det på EU-nivå.

Sedan har vi detta med femårsgränsen. Nu är jag ju inte regeringen, utan jag är en enkel riksdagsledamot. Jag ansvarar dock för migrations- och integrationsfrågorna i vårt parti på Europeanivå, alltså inte bara i EU. Det ansvar som vi har tagit historiskt är något som jag som riksdagsledamot i alla sammanhang lyfter fram, för jag tycker att det ska ha betydelse.

Det får jag väl samtala med ansvarig minister, migrationsminister Morgan Johansson, om och höra om han också lyfter fram det.

Sedan får vi diskutera vad det i slutändan blir. Är det värt det även om det skulle gå emot det som vi i Sverige tycker? Jag tycker att vi ska ha en EU-lagstiftning. Det ska mycket till för att vi inte ska säga ja till det.

Anf. 30 JONNY CATO (C):

Fru talman! Detta blir, som många föregående talare har varit inne på, en något märklig debatt. Stora förändringar av svensk migrationspolitik är ju att vänta inom en snar framtid. Detta är egentligen en resa som har pågått sedan 2015, då den första tillfälliga lagen infördes.

De tillfälliga lagarna löper ut den 20 juli i år, och Sverige ska då ha en ny migrationspolitik på plats. Någon sådan lagstiftning har ännu inte lagts på riksdagens bord, och för detta förtjänar regeringen kritik. Centerpartiets kommentarer och ställningstaganden när det gäller den kommande propositionen kommer vi, till skillnad från många andra partier, att vänta med tills vi har sett propositionen i dess helhet och den har lagts på riksdagens bord.

Centerpartiet har med anledning av det pågående arbetet – det har pågått under ett par års tid – valt att inte lägga fram någon kommittémotion detta år utan i stället invänta den proposition som regeringen nu väntas lägga inom kort. Jag ska därför också fatta mig ganska kort i dag.

Vi kan redan nu konstatera att Centerpartiet nästa år, oberoende av propositionen, kommer att ha många anledningar att lägga fram skarpa förslag i Sveriges riksdag. Regeringen har inte presenterat och kommer inte heller att presentera förslag på hur vi kan utöka rättssäkerheten för den som söker asyl. Inga förslag om hur ett avslag för den som söker asyl ska vara just ett avslag är heller att vänta. Inte heller kan vi vänta oss några förslag om hur vi ska få till en kvalificering in i välfärden, vilket är helt nödvändigt för att Sverige även framöver ska kunna ta ett stort ansvar för människor på flykt.

Sverige, svensk politik och framför allt människor på flykt hade mått bra av långsiktiga spelregler och en bred migrationspolitisk uppgörelse. Det gjordes långt gångna försök under förra sommaren med att nå en sådan bred uppgörelse. Jag kan konstatera att vi i dag tyvärr står för långt från varandra och att viljan att kompromissa hos framför allt Moderaterna och Kristdemokraterna har varit ytterst sparsam.

Vi ser i stället att tonläget i den migrationspolitiska debatten höjs. Det finns en vilja att medvetet misstolka regeringens lagrådsremiss för att ta billiga politiska poäng. Men vi kommer som sagt att få all anledning att återkomma till debatten om proppen längre fram.

Jag tycker ändå att vi behöver öppna ögonen och se vad vi egentligen talar om. Det är 1 procent av jordens befolkning, en av hundra människor, som är på flykt. Det är i varje enskilt fall en personlig tragedi.

Givetvis ska vi hjälpa människor på plats, men vi ska också hjälpa människor som har rätt att söka asyl, på plats där de har fått sina asylskäl prövade.

Fru talman! Jag avslutar här, och så får vi all anledning att återkomma längre fram, förhoppningsvis om bara några veckor.

Anf. 31 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Min kollega Rasmus Ling har fastnat i tågtrafiken, och jag har cyklat hit för att i hans ställe läsa det anförande som han har skrivit inför denna otroligt viktiga debatt.

Fru talman! Jag vill bara få bo kvar här. Så sa den flicka på knappt tio år som hade bott större delen av sitt liv i Sverige men som hotades av utvisning med sin familj till Afghanistan. Hon hade fler drömmar än så. Hon ville bli läkare, bota sjuka och hjälpa dem som har det svårt. Men högst på önskelistan var att få stanna i Sverige, fortsätta gå i skolan, fortsätta lära sig engelska, matte och alla andra ämnen och leka med kompisar. Jag vet inte om hon fortfarande finns i Sverige.

Den här lilla flickan är en person, och det finns tusentals i samma eller liknande situation. Nätverket Tusen barn tusen drömmar träffade oss och flera kollegor från andra riksdagspartier för något år sedan. De hade sammanställt berättelser om vad utvisningshotade barn i Sverige drömmer om. Deras drömmar om vad de ska bli är desamma som vilka andra barn som helst har – arkitekt, fotbollssproffs, författare, busschaufför. Det är mer eller mindre svåruppnåeliga tankar. Det som skiljer dem från andra barn är otryggheten och ovissheten – att man inte vet om man kommer att få vara kvar.

Migrationspolitiken tenderar alltmer att handla om siffror och statistik, grafer, hur många som kommit till Sverige, hur många som avvisas eller utvisas och hur många som får uppehållstillstånd. Perspektivet för den enskilda hamnar allt längre bort. I grund och botten handlar migrationspolitiken om den enskilda människan. Konsekvenserna av lagstiftningen avgör människors möjligheter att leva sina liv.

Värderingarna bakom politiken pratar vi för lite om. Vi pratar för lite om respekten för människovärdet, viljan att erbjuda trygghet och frihet för människor som riskerar att dödas. Att eftersträva att vara en humanitär stormakt har blivit något som förlöjligas.

I slutet av sommaren lämnade Migrationskommittén sitt betänkande till regeringen. Mot bakgrund av de horribla förslag som fanns på bordet blev det tack och lov ingen blocköverskridande överenskommelse. I Migrationskommittén fanns förslag om tak för antal asylansökningar, med den inbyggda logiken att det inte skulle vara ett långsiktigt regelverk. I stället skulle reglerna fortlöpande göras om och bli mer restriktiva för att pressa ned antalet.

Moderaterna och Kristdemokraterna ville gå den danska vägen. Då skulle Sverige inte ha ett större mottagande än våra nordiska grannländer. Eftersom vi inte har Finlands eller Norges, för den delen, geografiska läge är det Danmark som jämförelsen ska göras med. Det är så flyktingvägen ser ut.

Danmark står formellt utanför EU:s flyktingregelverk, vilket gör jämförelsen ännu mer problematisk. Men vi måste också fråga oss: Vill vi gå den danska vägen? Danmark har som första och enda land i EU börjat dra in uppehållstillstånd för syrier. Danmark vill förbjuda asylsökande att komma dit och i stället ha dem i läger utanför EU. Fram till häromåret hade man noll kvotflyktingar. Nu har regeringens samarbetspartier fått upp det till 50 personer per år. Listan är lång, så lång att den tidigare migrationsministern i Danmark, som nu för övrigt ställs inför riks rätt, firade 50 åtstramningar med tårta på Instagram.

Nu har man i Danmark börjat prata om återvändande. Då handlar det inte om återvändande för dem som har fått avslag på asylansökan och som ska lämna landet, utan det handlar om dem som redan har uppehållstillstånd. Det är alltså den diskussion som nu också förs i Sverige: att de frivilligt ska lämna. Frivilligt handlar om att partier vill göra livet så svårt och odrägligt för människor att de helt enkelt inte vill vara kvar. Här någonsmans möts en stram invandring med rasism.

Miljöpartiet gick in i denna mandatperiod med öppna ögon. Vi visste att flertalet partier lämnat den pragmatiska synen på permanenta uppehållstillstånd vid första beslutstillfället, som ger bra förutsättningar för integration. Det är ett regelverk som Sverige har haft sedan 1980-talet. Det är en syn och ett regelverk som innebär att den som har skyddsskäl i nära nog samtliga fall har ett långvarigt skyddsbehov och att det då är bäst att ge permanent uppehållstillstånd. För även om de tidsbegränsade uppehållstillstånden i 99 procent av fallen blir förlängda vet vi att för den enskilda människan kommer osäkerheten med tidsbegränsade uppehållstillstånd alltid att finnas. Jag tänker på den arbetsgivare som ska anställa någon och som ska välja mellan någon som har permanent uppehållstillstånd och någon som har tillfälligt uppehållstillstånd som löper ut om några månader. Vem tror ni att arbetsgivaren kommer att välja?

Tidsbegränsade uppehållstillstånd leder till psykisk påfrestning för människor men också till sämre möjligheter för människor att komma in i vårt land.

I dag, fru talman, är det bara Miljöpartiet och Vänsterpartiet som står bakom permanenta uppehållstillstånd vid första beslutstillfället. Vi visste det. Miljöpartiet har dock valt att arbeta efter det vallöfte som vi gav inför valet – mer humanism när den tillfälliga lagen löper ut. I torsdags presenterades lagrådsremissen, och med förslaget kommer fler än tidigare att få stanna av humanitära skäl. Det handlar om barn som vuxit upp här, äldre och sjuka utan ordnat mottagande och människor som har levt i Sverige under lång tid med tidsbegränsade uppehållstillstånd.

I söndags debatterade Ulf Kristersson och Märta Stenevi förändringarna. När Miljöpartiets språkrör underströk betydelsen av att hbtq-flyktingars situation underlättas – det finns de som inte kunnat leva ihop med sin partner eftersom det är ett brott som i många fall straffas med döden – sa Kristersson att det inte är en stor fråga.

För Moderaterna, som ser sig som ett parti för frihet, är det en viktig frihetsfråga att kunna köpa lådvin på Ica eller Netto. Men att samkönade par ska kunna få leva ihop i frihet är inte en stor fråga.

Vi kommer att återkomma till den kommande migrationspolitiken i utskottet och i kammaren. Produkten är skickad till Lagrådet, och regeringen ska återkomma med en proposition före sommaren. Det finns definitivt delar som jag och Miljöpartiet hade velat se annorlunda. Men jag är ohyggligt stolt över det arbete vi har gjort, nu och tidigare, för att ge människor, som är i behov av det, trygghet, skydd och frihet. Den kampen kommer vi att fortsätta föra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 7 Anpassning av lagen om omställningsstöd

Prot. 2020/21:107

14 april

Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU36
Anpassning av lagen om omställningsstöd
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 8 Arbetsrätt

Arbetsrätt

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2020/21:AU8
Arbetsrätt
föredrogs.

Anf. 32 MATS GREEN (M):

Fru talman! Låt mig börja med att för tids vinnande yrka bifall till reservation 1, även om vi naturligtvis står bakom samtliga våra reservationer.

Utvärdera mig på jobben, slog Löfven fast. Sverige tillhör nu Europas strykclass. Bara Italien, Grekland, Spanien och Litauen har högre arbetslöshet än vi. Den sedan länge höga, och ökande, svenska arbetslösheten är Sveriges största ekonomiska och sociala problem.

Coronakrisen är bara en liten del av förklaringen till detta. Faktum är att Sverige hade lägst tillväxt per person i hela EU. Före Löfven låg vi bland länderna med högst tillväxt. Trots Löfvens löfte om att Sverige skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020 hade vi redan före krisen tvärtom EU:s femte högsta arbetslöshet. Sverige var också det enda land där arbetslösheten faktiskt ökade mellan hösten 2014, då regeringen Löfven tillträdde, och att coronakrisen bröt ut.

Pandemin har fördjupat ett redan allvarligt utanförskap, och nu riskerar vi en bred massarbetslöshet i stora grupper. När ekonomin ska starta om efter coronakrisen behövs alltså omfattande reformer, något som vi moderater länge har efterlyst. En sådan viktig reform är en mer flexibel arbetsrätt för att stärka svenska företag och svensk konkurrenskraft, förbättra matchningen, öka rörligheten och underlätta för fler att få det första jobbet.

Låt mig få redogöra för våra moderata övergripande ingångar. Vi har framför allt fyra reflektioner när det handlar om den nödvändiga förändringen av arbetsrätten i Sverige.

För det första, fru talman, finns trygga och säkra jobb bara i trygga, säkra företag och växande företag. Det var sant i går, det är definitivt dubbelt så sant i dag och det kommer att vara lika sant i morgon.

För det andra har Sveriges arbetsmarknad stora problem sedan länge. Det är utmaningar som handlar om en trögriklig arbetsmarknad där omställningen fungerar mycket dåligt och där vi dessutom har en lagstiftning som till stora delar utestänger stora grupper från arbetsmarknaden, alltifrån dem som står väldigt långt bort från arbetsmarknaden och dem som egentligen aldrig har varit inne på arbetsmarknaden över huvud taget till långtidsarbetslösa, ungdomar och nyanlända.

För det tredje: Vad är det då som behöver göras? Vi behöver trygga, säkra och växande företag likaväl som vi behöver trygga, säkra löntagare som ser en ökad rörlighet på arbetsmarknaden som en väg till ökade möjligheter. Men man ska också kunna vara trygg och säker på att man inte kan bli av med jobbet på felaktig eller godtycklig grund.

I en tid när så många förlorat eller riskerar att förlora sina jobb har det aldrig varit viktigare för företag att kunna ställa om eller behålla nyckelpersoner bland medarbetare så att fler jobb tvärtom kan räddas. Det handlar i förlängningen om små och medelstora företags möjlighet att överleva och efter krisen skapa fler jobb.

För det fjärde och sista, fru talman, kan jag konstatera att det nu, efter att Socialdemokraterna gjort en kovändning, finns en ganska bred enighet i Sveriges riksdag om att vi behöver förändra arbetsrätten över hela linjen. Det är bra.

Diskussionen om arbetsrätt kan dock inte avstanna där, utan vi måste gemensamt se till att vi får så bred enighet som möjligt i Sveriges riksdag om att göra förändringar för att få trygga löntagare och företagare samt den balans som faktiskt behövs på Sveriges arbetsmarknad. Så och egentligen bara så, fru talman, får vi ett samhälle och ett land som håller ihop.

Vi moderater har naturligtvis också noterat att flera av parterna på den svenska arbetsmarknaden har träffat en principöverenskommelse om en förändrad arbetsrätt. Det är välkommet att parterna tar ansvar för nödvändiga förändringar av regelverket för att anpassa det till dagens arbetsmarknad.

Till skillnad från utskottet menar vi dock att det inte går att helt förlita sig på att de förändringar som behövs på området kommer att bli resultatet av regeringens behandling av partsöverenskommelsen. Vi har ännu inte sett någon proposition från regeringen, regeringen har heller inte aviserat någon sådan och det går inte att i nuläget veta om regeringen kommer att vattna ur eller förändra parternas förslag.

Därför, fru talman, finns det anledning för oss moderater att hålla fast vid alla förändringar inom svensk arbetsrätt – allt från förändrade turordningsregler som i högre utsträckning utgår från kompetens till stärkt rätt till ledighet för att starta företag, införande av proportionalitetsprincip vid stridsåtgärder och återinförande av lex Laval.

Anf. 33 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Vi står givetvis bakom samtliga våra reservationer, men jag väljer att yrka bifall endast till reservation 12.

I dag ska vi debattera betänkandet *Arbetsrätt*, ett brett område som sträcker sig från frågor om bland annat turordningsregler och utökad rätt till ledighet till EU:s inflytande på den svenska arbetsrätten.

Gällande turordningsregler har Sverigedemokraterna under en lång tid framhållit behovet av att utöka möjligheterna till undantag, framför allt riktat till små företag för att de ska kunna behålla sin spetskompetens vid försämringar inom konjunkturen och behålla sin konkurrenskraft när konjunkturen vänder.

Vi står givetvis bakom vår motion, men i nuläget finns det skäl att avvakta då partsöverenskommelsen nu bereds i Regeringskansliet och turordningsreglerna är en del av överenskommelsen. Därför valde Sverige-

demokraterna att inkomma med ett särskilt yttrande som redogör för vår ståndpunkt i frågan.

Fru talman! I dag kan man konstatera att jobben skapas i de små företagen. I våra tider väcks tankar och idéer men även drömmen om att våga ta steget och starta ett eget företag. Lagen ger dock bara möjlighet till tjänstledighet i sex månader. Det är, fru talman, inte tillräckligt för att möta alla de utmaningar som finns på arbetsmarknaden vid startandet av ett företag. Genom att förlänga tiden från sex månader till ett år ger man fler chansen att våga satsa på sin dröm utan att bli av med sitt anställningskydd.

Hade man från regeringen och dess stödpartier verkligen menat allvar med sitt yttrande i betänkandet, att man vill se fler nystartade företag, hade man givetvis ställt sig bakom Sverigedemokraternas och Moderaternas reservation 12. I stället anser man i sitt ställningstagande att nuvarande ledighetsperiod är väl avvägd. Hur man kommit fram till det nämns inte med ett enda ord i betänkandet. Det är bara att beklaga.

Fru talman! För att få ekonomin och sysselsättningen på fötter igen efter pandemin kommer det att krävas en massa åtgärder, där skapandet av nya företag som på sikt genererar fler arbetstillfällen är en viktig del. Att då ge fler chansen att våga ta steget kan man tycka vore självklart. Det är det troligtvis för de flesta i denna kammare, förutom för ledamöterna i den socialdemokratiska ledda regeringen. Man avslutar med att skriva i betänkandet att frågan kan lyftas i framtiden, något som tyvärr inte är nytt. När bra förslag kommer från oppositionen tar man förslagen och gör dem till sina egna, vilket är väldigt synonymt med denna regering. Det är något som vi har sett åtskilliga exempel på under dessa åtta år.

Fru talman! Det är intressant att se, trots regeringens extrema hat- och förtalskampanjer mot Sverigedemokraterna, att vi ändå går varandra till mötes i vissa frågor. Det tycker jag är glädjande. För Sverigedemokraterna är det nämligen sakfrågorna som är avgörande.

I detta betänkande ser vi att vi har en samsyn i frågan gällande utstationering och lex Laval, vilket är glädjande. Den socialdemokratiska retoriken om att aldrig ha med SD att göra haltar alltså ganska betänkligt. Vi ska vara väldigt tydliga med att utan Sverigedemokraternas stöd hade man i dag haft betydligt sämre förutsättningar på svenska byggarbetsplatser. Det är något som jag är stolt över.

Fru talman! Sverigedemokraterna värnar den svenska modellen och det nationella självbestämmandet över den svenska arbetsmarknadspolitiken. Ett återinförande av lex Laval skulle likt införandet av den sociala pelaren kraftigt försvaga den svenska modellen. Och här är det bra att regeringen med stöd av Sverigedemokraterna vågar säga nej.

Men man kunde ha önskat att regeringen varit lika tydlig vid införandet av den sociala pelaren. Men där har man varit väldigt naiv och godtrogen. Det handlar om minimilöner och social välfärd i Europa betald av svenska skattebetalare. Var det detta statsministern ville uppnå när han stod på toppmötet i Göteborg och talade sig varm för införandet av den sociala pelaren?

Fru talman! Denna regering kommer att bli ihågkommen för mycket. Men något av det mest anmärkningsvärda är att man är den regering som kraftigt har försvagat den svenska modellen och sålt ut den svenska arbets-

rätten till Bryssel. Man får gärna kalla sig vad man vill. Men man har spelat ut kortet som Sveriges arbetarparti.

Anf. 34 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Det går inte att prata om arbetsrätt utan att samtidigt prata om arbetsmarknadens funktions sätt.

En central del av en fungerande arbetsmarknad är hög sysselsättning, mätt i antal sysselsatta personer eller i arbetade timmar. Arbete står för ungefär två tredjedelar av ett lands förädlingsvärde, 60 procent av skattebasen och en stor del av svenskarnas inkomster, och således även deras konsumtionsmöjligheter.

Sverige hade innan pandemin slog till en med internationella mått mätt hög sysselsättningsgrad. Detta brukar framhållas starkt från socialdemokratiskt håll. Men det finns förklaringsmodeller till den höga sysselsättningsgraden. Det innebär också att ett användande av sysselsättningsgrad som enda mått på arbetsmarknadens funktions sätt döljer de strukturella problem som vi länge har brottats med.

AKU, arbetskraftsundersökningarna, som SCB tar fram med jämna mellanrum, brottas numera med att få fram tillförlitlig statistik, givet att allt färre väljer att delta i undersökningarna. Dessutom räcker det att man har arbetat endast en timme för att man ska räknas som sysselsatt. Bara det är ett problem i sig.

Statistiken beskriver utvecklingen på arbetsmarknaden för Sveriges befolkning i åldern 15–74 år. AKU visar bland annat antal och andel sysselsatta respektive arbetslösa per månad, kvartal och år. Det är den enda källan med kontinuerliga uppgifter om den totala arbetslösheten och står för det officiella arbetslöshetstalet.

Min bild är att vi framöver bör komplettera begreppet sysselsättningsgrad med andra begrepp för att få en rättvisande bild av hur arbetsmarknadspolitiken fungerar.

Fru talman! Vilka är det då som arbetar mer i Sverige än i andra länder? Svaret är att det är arbetsutbudet bland kvinnor och äldre, framför allt äldre kvinnor, som förklarar skillnaderna mellan Sverige och vår närmaste omvärld. Sysselsättningen bland män i åldrarna 25–54 år varierar mycket lite mellan jämförbara länder. Men vi har generellt sett, givet kopplingen till att vi har en väl utbyggd barnomsorg, ingen sambeskattning med mera, ett större arbetskraftsdeltagande bland kvinnor än andra länder. Det ger oss därför en högre sysselsättningsgrad, om man nu kan förklara komplexa skeenden på ett enkelt sätt.

Det som däremot döljs är andra mått på arbetsmarknadens funktions sätt. Vi hade innan pandemin slog till en relativt hög långtidsarbetslöshet, stora kompetensförsörjningsproblem och en liten rörlighet på arbetsmarknaden. Just långtidsarbetslöshet och stora kompetensförsörjningsproblem kan tänkas vara varandras motsatser.

Hur kommer det sig att vi hade 100 000 lediga jobb samtidigt som vi hade ett stort arbetslöshetstal? Detta brukar jag få frågor om. Jo, även detta komplexa skeende går att förklara relativt enkelt.

Vi har i relation till vår omvärld haft en hög migrationstakt. De nya migranterna har, om man nu får generalisera något, en lägre formell utbildningsnivå. Detta tillsammans med det faktum att Sverige har Europas lägsta andel av enklare jobb som kräver lägre formella kvalifikationer,

högre takt på automatisering och digitalisering, en trög rörlighet på arbetsmarknaden, en icke fungerande arbetsförmedling och det faktum att vår arbetsmarknad är nätverksbaserad har inneburit en hög tröskel för ett inträde.

Fru talman! Svensk arbetsmarknad är alldeles för stel och komplex för att tackla de stora utmaningar vi står inför. Den hade utmaningar redan före den extrema situation som vi nu ser som en följd av coronaviruset.

Det som är extra problematiskt nu, förutom att vi ännu inte är säkra på när vi kan återgå till någon typ av normalitet, är att krisen trots astronomiska stödpaket inneburit att sektorer som normalt är inträdesportar för människor med svagare förankring till arbetsmarknaden är de som har drabbats hårdast av pandemin. Därför är det viktigt att vi fortsatt tar ett stort ansvar för att stötta svenska små och medelstora företag att övervintra denna bistra kyla. Utan dessa företag kommer vi inte att kunna säkra arbetstillfällena.

Fru talman! Som centerpartist är jag glad och stolt över att stå här i denna talarstol och säga att vi är i slutskedet i våra förhandlingar med regeringen om flera strukturreformer som tar sikte på historiska förändringar av svensk arbetsmarknad. Reformerna som inte ens var tänkbara under en alliansregering håller på att bli verklighet.

De största förändringarna av arbetsrätten, kanske i paritet med Saltsjöbadsavtalet 1938, är nu föremål för ett genomförande. De tre bokstavsutredningar som blev följden av parternas överenskommelse i höstas fortlöper. I juni kommer vi att kunna remittera dem, och till hösten kommer den proposition som ska behandlas av riksdagen.

Tyvär har vänstersidan varit med diverse osanningar i den offentliga debatten om att överenskommelsen är ensidig till arbetsgivarnas fördel. Det är helt enkelt inte sant. Överenskommelsen och de förändringar som kommer löser ett flertal problem på svensk arbetsmarknad, till gagn för jobbskapare men också för arbetstagare.

Vi kommer antligen att kunna möjliggöra kompetensutveckling och omställning under arbetslivet på ett strukturerat sätt. Våra utbildningar räcker ju numera inte ett helt arbetsliv. I takt med att arbetsmarknaden förändras med högre grad av automatisering och digitalisering måste vi skapa förutsättningar för människor att hänga med. Då behövs denna historiska stödstruktur för arbetstagarnas kompetensutveckling och omställningsmöjligheter.

Fru talman! Det sker fler förändringar. En helt ny arbetslöshetsförsäkring är på gång. Den tar sikte på högre täckningsgrad, ett problem som uppdagades i pandemins spår. Den blir enklare att administrera och modernare, då man gör det enklare att kvalificera sig till den men också minskar incitamenten att fastna i den. Den ska ha en tydlig avtrappning men också lägre transaktionskostnader.

Vi genomför också med hjälp av januariavtalet den största förvaltningsreformen i modern svensk historia. Arbetsförmedlingens viktiga roll som myndighetsutövare ska utvecklas, men själva matchningen av de arbetslösa ska skötas av fristående aktörer – privata företag men också aktörer i civilsamhället.

Vi gör en genomgripande reform av en samhällsviktig myndighet. Vi gör det inte av ideologiska skäl, som en del hävdar, utan vi gör det för att det är samhällsekonomiskt viktigt och lönsamt. Men vi gör det också för

att Ali, Mohammad, Lisa och Leila ska få en ärlig chans att komma in och få fäste på arbetsmarknaden så att han eller hon ska kunna uppnå sina drömmar.

Fru talman! Vi reformerar etableringsuppdraget med hjälp av intensivåret. Vi reformerar och höjer kvaliteten i sfi, svenska för invandrare, med hjälp av Klivautredningen och Sfi-pengsutredningen. Vi värnar arbetslinjen med skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare, och vi sänker arbetsgivaravgifterna för företag som anställer ungdomar.

Kort och gott gör vi en historisk transformation av svensk arbetsmarknad med hjälp av olika politikområden. Vi gör det för att vi behöver dessa reformer. Vi måste minska utanförskapet som är grogrund för de problem som vi dagligen ser i medierna med gängkriminalitet, skjutningar och annat.

Detta medan ytterkanterna i denna församling sitter på läktaren, skriker och pekar finger. Vi i Centerpartiet tar stort ansvar i stället och löser problemen.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till Centerpartiets reservation nummer 16.

Anf. 35 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Arbetsrätten, den fråga som vi i dag behandlar utifrån motioner från allmänna motionstiden, är faktiskt ett av de viktigaste regelverk vi har i Sverige. Arbetsrätten påverkar hur människors trygghet i arbetslivet ser ut, och det är något som i sin tur har en djupgående påverkan på andra sociala relationer. I samhällen där arbetsköpare i mycket hög grad kan behandla människor godtyckligt är det också svårare att bygga samhällelig tillit. Möjligheterna att upprätthålla brett täckande socialförsäkringar som människor kan lita på blir mindre. De sociala hierarkierna tenderar att bli skarpare.

Arbetsrätten är också något som påverkar själva arbetets organisering och utförande. Det vet vi även från svenska erfarenheter. Där arbetet sker med mer av tillfällig arbetskraft, av personer som inte vet från dag till dag om de ska tillbaka till samma arbetsplats eller samma kollegor, och där chefernas nycker spelar en större roll för anställningsförhållandena, där satsas det mindre på kompetensutveckling och där tenderar arbetsmiljörisikerna att vara större. Den extremt viktiga komponent i all produktivitet utveckling som utgörs av de anställdas påhittighet och engagemang påverkas negativt.

I den svenska arbetsmarknadsmodellen bestäms det mesta av de konkreta villkoren i kollektivavtal. Det är väldigt bra. Det gör det möjligt att ha regler och villkor som är flexibla och anpassade till vitt skilda branscher. Det ökar också både arbetsgivares och arbetstagares engagemang och inblandning i utformningen av det som ska gälla.

Samtidigt är det naturligtvis så att kollektivavtalen sluts på en grund som utgörs av gällande lag och av tolkningar av lagen genom praxis i Arbetsdomstolen. Då krävs det att lagstiftaren, alltså vi här, hänger med. Det borde vara av stort intresse för riksdagens partier att noga följa utvecklingstendenser på arbetsrättens område och försöka ta sig an de problem som finns där och som påverkar enskilda människor och samhällsutvecklingen.

Om man då ser på vad det är för typer av problem som finns och som har vuxit på svensk arbetsmarknad kan man konstatera att otrygga anställningar, särskilt inom vissa delar av arbetslivet, är ett stort problem. Antalet personer som har otrygga anställningar har ökat jämfört med några decennier tillbaka. Men framför allt har de otrygga anställningarna blivit otryggare. Det beror på flera samverkande faktorer som har ökat arbetsköparnas makt på bekostnad av den trygghet och värdighet som alla arbetande i en modern välfärdsstat borde kunna räkna med.

Till de faktorerna hör också aktiva ändringar inom den arbetsrättsliga lagstiftningen. Tydligast gäller det införandet av så kallad allmän visstidsanställning, som är en ensidig gåva till arbetsgivarsidan och som gör det möjligt att på ett långtgående sätt göra avsteg från det som ska vara huvudregeln vid anställning: tillsvidareanställning, det vill säga fast jobb. Detta utan att behöva motivera det och utan att behöva förhandla med motparten.

Fru talman! Det som blir uppenbart när man tittar på otryggheten på arbetet utifrån olika aspekter är klass- och könsrättsvisorna i samhället. Otrygga anställningsvillkor som för med sig oro för att inte få lönen att gå ihop och oro för att inte få tillräckligt med jobb om man säger ifrån mot dålig behandling eller dålig arbetsmiljö, de villkoren är vanligare bland kvinnor än bland män, och de är vanligare i arbetaryrken inom LO-området än bland tjänstemän och akademiker – även om det på inget sätt betyder att de inte finns även där.

Det här är också en viktig förklaring till att politiska partier på högerkanten, de som inte bara accepterar utan frodas i ojämlikhet och sociala orättvisor, snarare har velat försämra och urholka arbetsrätten. Det har vi också hört i dag. Detta trots att verkligheten ropar efter helt andra typer av förslag och förändringar. Det är ju inget nytt i sig. Men lite udda och ovanligt är det att en regering ledd av socialdemokrater har pressat på för sådana försämringar.

Fru talman! Det har ju varit en verklig olycka för Sverige att regeringens samarbetspartier – vi kan kalla dem marknadsfundamentalistiska, nyliberala, arbetarfientliga eller bara verklighetsfrånvända – har kunnat få in så långtgående dåliga, ibland närmast absurda, förslag gällande arbetsmarknaden i det så kallade januariavtalet.

Utifrån det avtalet tillsattes det ju även en utredning, den så kallade Toijerutredningen, som kom med förslag som inte kan beskrivas som något annat än ett frontalangrepp på arbetstagarnas rättigheter.

Från Vänsterpartiets sida var vi väldigt tydliga med att en regering som med Toijerutredningens förslag körde över hela den svenska fackföreningsrörelsen skulle förlora även sitt mest grundläggande förtroende hos oss och därmed kanske tvingas avgå. Vi är förstås glada över att den pressen bidrog till att utredningsförslagen lades åt sidan.

Det har samtidigt pågått förhandlingar om frågor som rör trygghet och omställning mellan flera av de tyngsta parterna på arbetsmarknaden. Jag ska inte redogöra i detalj för turerna i den processen. Men jag konstaterar att det togs fram en överenskommelse som PTK, alltså Privattjänstemannakartellen, och Svenskt Näringsliv skrev under men inte LO. Jag konstaterar också att det efter detta genomfördes en del ytterligare förhandlingar, där framför allt kommunalarbetsfacket fick igenom en del viktiga förbättringar gällande visstidsanställning och så kallad hyvling,

och att Kommunal och IF Metall då valde att underteckna ett avtal med de villkoren.

Det är ju lätt att se att det är en väsentlig skillnad mellan Toijerutredningen och det som partsorganisationerna har arbetat fram. Men det är också ett faktum att förhandlingarna har genomförts under villkor som varit mycket ogynnsamma för arbetstagarorganisationerna och att de har påverkats av det utredningsförslag och det lagstiftningsshot som januaripartierna, alltså regeringen och dess samarbetspartier, bär ansvaret för.

I överenskommelsen urholkas anställningstryggheten i vissa viktiga avseenden. Samtidigt riskerar stora delar av det svenska löntagarkollektivet, framför allt inom LO:s områden men också exempelvis offentligtanställda tjänstemän och akademiker, att drabbas oproportionerligt negativt eller inte bli tagna hänsyn till i tillräckligt hög grad i det som kommer ut ur allt det här.

I nuläget är det ganska svårt att veta vart den process som nu pågår i Regeringskansliet utifrån den här överenskommelsen kommer att ta vägen.

Men, fru talman, det som vi redan har kunnat se helt öppet och som jag vill fästa uppmärksamheten på här är det oerhört ödesmättade och anmärkningsvärda agerandet från socialdemokraterna i regeringen när det fanns ett avtal som LO samlat hade avvisat. I det läget gick alltså arbetsmarknadsministern och statsministern – bägge socialdemokrater – ut och sa att regeringen skulle jobba vidare utifrån parternas förslag. Man slog alltså fast från socialdemokratiskt håll att LO inte behöver räknas med när det talas om vilka som är parter på arbetsmarknaden. Det är både upprörande och tragiskt.

Fackförbunden har förstås arbetat vidare pragmatiskt utifrån den situation som gäller och utifrån det de har bedömt ligger i deras medlemmars intresse. Det gäller både dem som undertecknade i första vändan, dem som fick till förändringar och undertecknade senare och dem som inte har undertecknat. Man tar ansvar, men detta tar ju inte bort regeringens och Socialdemokraternas ansvar för hur de har behandlat och omtalat LO i den här processen.

Nej, det går inte att bara skylla på det parlamentariska läget. De flesta förstår att det är svårt att ha att göra med Centern och Liberalerna i dessa frågor, men de flesta kan också se att regeringen och Socialdemokraterna inte har bedrivit något aktivt arbete till förmån för arbetstagarnas intressen i det här fallet. Framför allt utgör axelryckningen gentemot LO:s nej något som vi knappast kan kalla något annat än ett svek.

Fru talman! Vi får nu följa processen i Regeringskansliet noga och se hur man hanterar ett antal komplicerade problem och hur detta faktiskt ska fungera för hela arbetsmarknaden. Det är uppenbart att många av de problem som i verkligheten präglar arbetsrättens område inte kommer att försvinna – snarare tvärtom. Detta kommer att vara något som många fackförbund kommer att behöva ta upp i kommande avtalsförhandlingar och kanske också gå i konflikt för. Men då gör de det alltså inte hjälpta utan stälpta av den nuvarande regeringen, och det är beklagligt.

För oss i Vänsterpartiet betyder detta bland annat att vi kommer att fortsätta att driva de viktiga frågor som tas upp i det här betänkandet. Det gäller att allmän visstidsanställning som anställningsform behöver tas bort från lagen. Det handlar om att införa en tidsgräns på maximalt två år under en femårsperiod – den som har jobbat så länge hos samma arbetsgivare

ska, oavsett anställningsform, få tillsvidareanställning. Det behövs också, bland mycket annat, förändringar i lagen för att det ska gå bättre att ta upp kampen mot slentrianmässig användning av bemanningsanställda när det finns behov av fast bemanning.

Till sist, fru talman, kan jag inte låta bli att notera att det finns några socialdemokratiska ledamöter som i motioner har tagit upp en viktig fråga, nämligen behovet av att stärka föreningsrätten. Anledningen till detta är återkommande rapporter om att arbetsgivare i samband med exempelvis strejkvarsel försökt att kartlägga medlemskap i fackföreningar. Detta är något som kan uppfattas som hotfullt för vissa anställda, och det är något som bör följas upp.

Tyvärr kan jag konstatera att inte heller dessa motioner får stöd av Socialdemokraterna i utskottet. Vill man bifalla dem får man i stället yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 5, som även är den reservation jag vill yrka bifall till i dag. Jag står dock naturligtvis bakom samtliga Vänsterpartiets reservationer.

Anf. 36 MICHAEL ANEFUR (KD):

Fru talman! Först vill jag konstatera att vi i Kristdemokraterna självklart står bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande kommer vi att begära votering endast när det gäller reservation 14.

Sverige har under mycket lång tid haft ett system som i mångt och mycket bygger på lagstiftning inom det arbetsrättsliga området. Detta är inget ovanligt i sig; så har nästan alla länder det. Men det som gör Sverige särpräglad är att väldigt mycket utifrån lagstiftningen överläts till arbetsmarknadens parter. Det är detta vi kallar den svenska modellen. Den skiljer oss från väldigt många andra länder.

Detta system har tjänat Sverige väl i stora delar. Därför blir det så förvirrande och nästan osannolikt att Socialdemokraterna gick med på att införa den sociala pelaren i EU. Helt uppenbart kommer detta att ställa till bekymmer för den svenska modellen, vilket ju redan märks i diskussionen om minimilöner. Tyvärr är det bara en tidsfråga innan EU tycker sig ha rätt att ställa krav och lägga sig i andra frågor som rimligen borde avgöras i Sverige.

Fru talman! Jag är tyvärr fullt medveten om att beslutet om den sociala pelaren redan är fattat, men det är ändå på sin plats att påpeka dess hot mot den svenska modell som vi tillsammans står bakom med stolthet.

Fru talman! Under mycket stort muller och dån lyckades arbetsmarknadens parter så småningom komma överens om bland annat en modernisering av arbetsrätten i sina förhandlingar. Regeringen ska återkomma med lagförslag under våren, så i dag vet vi egentligen ingenting om hur detta kommer att se ut. Med det som utgångspunkt känns det viktigt att få lyfta fram några av de förslag som vi kristdemokrater tror skulle gynna den svenska arbetsmarknaden.

Vi vill förlänga provanställning från sex till tolv månader. Det behövs för att arbetsgivare ska våga anställa fler medarbetare och för att man verkligen ska kunna se att den man anställer har de kvalifikationer som krävs för arbetet. Detta kan till exempel innebära att en medarbetare som efter knappa sex månader inte riktigt har nått upp till kraven inte behöver bli uppsagd utan kan få jobba ett par månader till och kanske på så sätt kan visa att den är lämplig för arbetet.

Detta synsätt – att ge arbetstagaren ytterligare möjlighet att lära sig och bevisa att den kan – talar vi väldigt sällan om. I stället talas det om det skrämmande att arbetsgivarna kanske kommer att utnyttja arbetstagare under ännu längre tid. Jag tycker, fru talman, att detta är en onödigt svart syn på arbetsgivare i Sverige.

Turordningsreglerna är en annan punkt som kan ställa till bekymmer när ett företag behöver förändra sig för att överleva. Inte sällan finns det då enskilda medarbetare som är av särskilt stor betydelse, och det är inte givet att de står på rätt plats på turordningslistan. Det är heller inte riktigt säkert att de är undantagna på grund av sin specialkompetens.

Det får aldrig vara så att turordningsregler förhindrar ett företags möjligheter att överleva långsiktigt. Därför vill vi kristdemokrater fördubbla antalet som undantas från turordningslistan från två till fyra personer, alldeles oavsett företagets storlek.

Fru talman! Det vore konstigt om jag som kristdemokrat inte också lyfte fram familjens betydelse. Sverige har kanske världens bästa och mest generösa föräldraförsäkring, och detta ska vi alla vara stolta över. Fram till att barnet fyller ett år har föräldrarna stor flexibilitet när det gäller att hantera föräldrapenningen och själva bestämma hur de vill att det ska se ut. Sedan inträder allt fler inskränkningar.

Som kristdemokrat är jag helt och fullt övertygad om att föräldrarna är de som är absolut bäst på att se vad som är bäst för just deras barn, deras situation och deras liv. De är definitivt mycket bättre än vad vi politiker är.

Ett sätt att öka föräldrars möjlighet att se till sina barns bästa vore att garantera ytterligare 20 månaders rätt till tjänstledighet utöver tjänstledighet med föräldrapenning. Detta skulle skapa valmöjligheter för familjerna när det gäller att själva bestämma hur de under en längre tid vill skapa sin tillvaro.

Analogt med detta borde även rätten till tjänstledighet för vård och omsorg av anhöriga utredas. Vi vet alla hur viktigt det kan vara för den enskilde att under en kortare eller längre tid kunna få ge omsorg till exempel till åldrande föräldrar. Detta har inte minst aktualiserats under den nu pågående pandemin. Att få vara ett stöd, att få följa med de sista månaderna i föräldrars eller andra anhörigas liv är otroligt avgörande både för den äldre och för den som får ge omsorg.

Fru talman! När det gäller lex Laval är det glädjande att samtliga borgerliga partier är överens om att borttagandet inte tjänar vare sig den fria rörligheten inom EU eller de enskilda arbetstagarna eller deras företag. Detta är en fråga som vållat politisk osämja under många år, och den verkar tyvärr få fortsätta ytterligare ett tag.

I denna fråga slår sig socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister utan tvekan ihop med sverigedemokrater. Jag är inte säker på att bevekelsegrunderna är identiska, men man är överens om att slutresultatet är att försvåra för utländska företag och dess medarbetare att bedriva verksamhet i Sverige. Förmodligen har uttrycket go home helt olika betydelser för de olika partierna, men resultatet blir dessvärre att rörligheten minskar och att vår ekonomiska tillväxt inte blir så stark som den skulle kunna bli.

Fru talman! Till sist vill jag ändå tro att regeringen kommer att ta till sig av våra förslag för en moderniserad och verkningsfull arbetsrätt. Det förtjänar både Sveriges arbetstagare och Sveriges arbetsgivare.

Ett obestriddigt faktum är att utan företag kommer välfärden att snabbt eroderas. Vi kan inte endast leva på arbete som finansieras via skattsedeln. Därför är det så avgörande att skapa regelverk som är långsiktiga och transparenta och som hela tiden främjar företagande och med det också skapar de nya jobb som vi är i så desperat behov av.

Anf. 37 ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! I dag debatterar vi betänkande AU8 som handlar om arbetsrätt. Det är ett motionsbetänkande som behandlar alla de motioner som riksdagsledamöter och partier skrivit om arbetsrätten, och det är som vanligt många motioner att hantera.

Det vi kan konstatera är att de flesta motioner och yrkanden inte nämnvärt skiljer sig från tidigare år. Det är fortfarande förslag om försämrade anställningstrygghet på olika områden som genomsvårar de borgerliga partiernas motioner. Samtidigt kan vi se att världen omkring oss har förändrats väldigt mycket under det senaste året.

I takt med att covid-19-pandemin dragit fram över hela världen ser vi också en förändrad arbetsmarknad. Många branscher är mycket hårt drabbade, inte minst turistnäringen och handeln. Men även många andra delar av arbetsmarknaden präglas av varsel och inställda ordrar. Arbetslösheten har stigit, och det är extra tufft för unga att få in en fot på arbetsmarknaden i dag. I det läget kan man verkligen ställa sig frågande till att de borgerliga partiernas förslag är precis desamma som tidigare.

Att i det här läget stå och försvara varför vi inte vill gå med på de ytterligare försämringar i anställningstryggheten som det finns ett antal motioner om i betänkandet känns helt orimligt, oavsett om det handlar om förlängda provanställningar, ytterligare uppluckring av LAS eller annat. Det borde säga sig självt.

Sverige är inte bara beroende av våra företag. Vi är naturligtvis lika beroende av alla dem som arbetar i företagen. Om vi ska få landet på fötter igen efter den här krisen behöver vi trygga företag med trygga anställda. Otrygga anställningar skapar otrygga människor, och det gynnar ingen i vårt samhälle. Det gynnar inte heller en levande demokrati.

Under det senaste året har vi också tydligt sett fördelen med en stark partsmodell och kollektivavtalens betydelse på arbetsmarknaden. Vi såg hur snabbt och effektivt parterna på arbetsmarknaden tecknade avtal om korttidspermitteringar i början av krisen för att förhindra stora uppsägningar och tapp av viktig kompetens. Parterna tog snabbt och effektivt ansvar för att Sveriges företag ska kunna starta om snabbt när krisen en dag är förbi. Jag hoppas att alla kan se styrkan i den svenska modellen när vi befinner oss på andra sidan av den här krisen.

Parterna har också förhandlat om trygghet och omställning under det gångna året, och en del av förhandlingarna har handlat om just arbetsrätten. Det gläder oss att Kommunal, IF Metall, PTK och Svenskt Näringsliv kom fram till en överenskommelse, även om vi väldigt gärna skulle sett att fler anslöt sig till deras förslag. Det är en oerhörd styrka i vår svenska modell att det är just parterna på arbetsmarknaden som gör upp om de villkor som ska gälla.

Just nu pågår ett arbete i Regeringskansliet med tre utredningar som senare i vår kommer att presentera hur vi kan gå vidare med lagstiftning

utifrån parternas förslag, så detta lär vi få anledning att återkomma till framöver.

Det råder i debatten ofta en stor samsyn om vikten av att bevara och värna den svenska modellen och att parternas roll på arbetsmarknaden är avgörande för hur spelreglerna på arbetsmarknaden ska se ut. När parterna är överens ska politiken respektera det. I det här betänkandet kan man dock se att så inte alltid är fallet. Så sent som 2019 förändrades konflikträtten till följd av parternas förhandling om en modern konflikträtt. Trots det ser vi inte mindre än fem reservationer i betänkandet som syftar till att förändra lagstiftningen på det området. Här är parterna överens, och vi har lagstiftningsvägen levererat det som de har förhandlat fram. Vi socialdemokrater anser att vi ska respektera partsmodellen och stå upp för den och därmed inte överpröva parternas överenskommelse om konflikträtten.

Ett annat avsnitt i betänkandet handlar om utstationerade arbetstagare. Här kan jag konstatera att det, precis som tidigare år, finns flera yrkanden om att återinföra lex Laval. Ett huvudargument för det är att det nu skulle vara mindre attraktivt för utländska företag att komma till Sverige och utföra arbete samt att rätten för facken att strida för kollektivavtal skulle hämma den fria rörligheten. Det vi ser i verkligheten är faktiskt det motsatta. Antalet utstationerade arbetstagare i Sverige är fortfarande stort. Även under pandemiåret 2020 handlade det om så många som cirka 40 000 personer.

Vi socialdemokrater vill naturligtvis att även den utstationerade arbetskraften ska ha bra arbetsförhållanden och att ordning och reda ska gälla på svensk arbetsmarknad som helhet, dels för de anställdas skull, dels för företagens och konkurrenskraftens skull. Då finns det ingen anledning att återinföra lex Laval utan snarare att se till att fler av de utstationerade omfattas av kollektivavtal och att kontrollerna av arbetsplatserna med många utstationerade blir både fler och bättre.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag och därmed avslag på samtliga motioner.

Anf. 38 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Jag hade egentligen inte tänkt begära replik, men jag kunde inte annat än göra det när jag hörde Anna Johanssons inlägg här. När man hörde inlägget kunde man ju förledas att tro att Socialdemokraterna inte vill förändra arbetsrätten alls utan att det bara är de borgerliga partierna i Sveriges riksdag som vill göra det. Jag undrar om inte manuset till inlägget råkade vara ett manus från före 2019.

Låt oss komma ihåg att det är den socialdemokratiska regeringen som har sagt att man tänker genomföra ganska stora förändringar i arbetsrätten. Hade det varit en moderatledd regering hade Socialdemokraterna skrikit ut det från hustaken. Den som lyssnar bör vara medveten om att det är Socialdemokraterna som tänker lägga fram en proposition om en förnyad arbetsrätt, för när man hörde Anna Johansson kunde man tro att det är tvärtom.

Jag har två frågor. Kan Anna Johansson beskriva alla de positiva effekter hon som socialdemokrat ser av förändringar i turordningsregler och förändringar vad gäller uppsägning av personliga skäl? Beskriv de positiva effekterna för Sverige och arbetsmarknaden vad gäller just det.

Jag har tidigare beskrivit vad vi ser som positiva effekter av det, men det skulle vara intressant att höra Anna Johansson beskriva de positiva effekterna av det som hon och hennes partivänner nu ska genomföra.

Så till min andra fråga. En förutsättning för att Socialdemokraterna ska kunna få igenom sitt nej till lex Laval med mera är att ni går på samma linje som Sverigedemokraterna. Hur känns det?

Anf. 39 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag börjar bakifrån. Det hade känts betydligt bättre om det hade funnits en bred uppslutning i Sveriges riksdag för att skydda svenska löntagare mot underbudskonkurrens och utländska utstationerade arbetstagare mot dåliga villkor när de befinner sig på svensk arbetsmarknad.

Det är givetvis inte så att Socialdemokraterna i någon enda del har förhandlat med Sverigedemokraterna, varken i denna eller någon annan fråga. Här skiljer sig Moderaterna sig från oss, vilket jag djupt beklagar.

När det gäller arbetsrätten skiljer sig vårt ställningstagande på ett ganska viktigt sätt från Moderaternas. Precis som jag sa i mitt anförande respekterar vi när parterna gör upp om villkoren på svensk arbetsmarknad.

Jag har läst betänkandet och motionerna och lyssnat på Mats Green i talarstolen.

Låt oss säga att jag är 55 år och byggnadsarbetare, undersköterska, städare, restaurangbiträde eller något annat. Jag har jobbat sedan jag var 18–19 år och börjar känna att tempot sliter på kroppen. Nu funderar jag på om jag kommer att orka fram till pensionen.

Moderaterna och andra borgerliga partier föreslår att det ska bli ännu lättare att säga upp – men utan de förslag i partsöverenskommelsen som väger upp det.

Jag har som sagt läst motionerna och lyssnat på anförandet men hittar inget i Moderaternas politik som skulle göra denna 55-åringens liv tryggare.

Anf. 40 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Jag noterar att jag inte fick ett enda svar på mina frågor till Anna Johansson. Men jag ska bemöta det hon sa.

Återigen: Det är Socialdemokraterna som ska genomföra just de förändringar som Anna Johansson nu säger sig vara emot. Men det manus hon använder här i dag måste som sagt vara skrivet före 2019.

Det är ni som vill förändra turordningsreglerna för uppsägning av personliga skäl, så det är snarare Anna Johansson som ska förklara sig.

Som jag också konstaterade i mitt inlägg finns de enda säkra och trygga jobben på säkra, trygga och växande företag och hos trygga arbetsgivare. Detta får vi genom en rörligare arbetsmarknad, alltså just det som hennes parti har sagt att man ska genomföra.

Jag ställer återigen frågan eftersom jag inte fick något svar: Kan du beskriva de positiva effekter du ser som socialdemokrat av att luckra upp turordningsreglerna och göra det lättare att säga upp personer, exempelvis dem som du pratade om? Beskriv alla de positiva effekter som du som socialdemokrat ser av att ni lägger fram dessa förslag och gör dem till lag.

Anna Johansson pratade mycket om ett återinförande av lex Laval, vilket hon säger att hon är emot. Kan Anna Johansson lova att en framtida socialdemokratisk regering aldrig kommer att återinföra lex Laval? Kan hon lova detta här och nu?

Anf. 41 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag konstaterar en gång till att Socialdemokraterna står bakom den partsöverenskommelse som har träffats på arbetsmarknaden om förändringar i bland annat arbetsrätten. Denna överenskommelse utgör en helhet som består av både förändringar i turordningsreglerna och åtgärder på andra kanten som balanserar det. Det är därför arbetstagarorganisationerna och arbetsgivarorganisationerna har kunnat komma överens.

Moderaternas förslag på detta område är dock helt ensidiga och enbart till för att minska tryggheten för anställda. Jag konstaterar att Mats Green inte kunde svara mig, för Moderaterna har inga förslag som skulle öka tryggheten eller skapa säkerhet i anställningen för den person jag beskrev i min tidigare replik.

En moderat arbetsmarknadspolitik skulle innebära en total otrygghetschock för svenska löntagare. Det skulle bli lättare att bli uppsagd och svårare att bli återanställd. Provanställningstiderna skulle bli längre, lex Laval skulle återinföras med ökad risk för låglönekonkurrens och man skulle dessutom få en betydligt sämre a-kassa om man har oturen att bli uppsagd.

Både svenska löntagare och svenska företag kan tacka sin lyckliga stjärna för att vi har en socialdemokratiskt ledd regering under pandemin och inte en moderatledd.

Anf. 42 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Anna Johansson nämner i sitt anförande att det är en extra tuff period för unga. Ändå försvarar man för unga att få förverkliga drömmen om att starta eget företag under trygga förhållanden.

Anser inte Anna Johansson och Socialdemokraterna att sex månader är en väldigt kort tid för att få igång ett företag? Vore det inte bättre att ställa sig bakom Sverigedemokraternas och Moderaternas reservation i denna fråga? Man hinner inte med så mycket på sex månader, framför allt inte unga som har många visioner och drömmar och kanske har lite svårt att bestämma hur de ska göra.

Jag vill gärna ha ett svar av Anna Johansson.

Anf. 43 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Att ha en dröm om att driva sin egen verksamhet och en affärsidé som man gärna vill pröva är förstås positivt. Vi ser också många startups och framgångsrika nystartade företag inom många olika områden.

Att bara mäta antalet nyföretag blir ett ganska dåligt mått på om man har en välfungerande arbetsmarknad. Många företag startas ju för att man inte kan bli anställd och därför tvingas bli egenföretagare, trots att man kanske borde ha haft en anställning med den trygghet det innebär. Det finns många branscher där det är tydligt. Det handlar till exempel om så kallade falska F-skattsedlar.

Givetvis är det viktigt att det finns goda förutsättningar för den som vill starta företag och att man kan få stöd med finansiering, bra rådgivning och har möjlighet att pröva under en tid.

Vår bedömning är att dagens lagstiftning på detta område fungerar bra och att möjligheten att ta tjänstledigt i sex månader för att pröva att starta eget företag är väl avvägd i förhållande till andra behov som också behöver tillfredsställas. Vi har i dagsläget inte för avsikt att göra några förändringar på denna punkt.

Anf. 44 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag håller inte med Anna Johansson. Jag vet av erfarenhet hur bekymmersamt det är, och sex månader är väldigt kort tid.

Innan Anna Johansson kom till utskottet var vi i USA. Vi besökte svenskar som valt att starta företag där och jämförde hur det var att starta företag i USA respektive Sverige. I USA blir man bemött och välkomnad och får hjälp, men i Sverige får man bara en massa krav.

En annan fråga jag har till Anna Johansson är: Går det att lita på Socialdemokraterna när det gäller frågan om lex Laval – att man inte byter fot? Vi har sett i andra frågor när det gäller arbetsrätten, bland annat införandet av den sociala pelaren med mera, att den svenska modellen kanske inte är så viktig i långa loppet, framför allt när man väljer att anpassa sig mer och mer till Centerpartiets syn på svensk arbetsmarknadspolitik.

Anf. 45 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Den sociala pelaren är en ambition att skapa ett socialt hållbart Europa för alla invånare som lever i EU, det vill säga inte enbart fri rörlighet för kapital och möjlighet för företag att rekrytera utan också sociala rättigheter som innebär drägliga arbets- och levnadsförhållanden för alla invånare i EU. Jag skäms inte över att vi står bakom den sociala pelaren.

Däremot finns det ingenting i den sociala pelaren som säger att man ska förändra kompetensen mellan de olika nivåerna. Kommuner har ett ansvar, regioner har ett ansvar, nationella parlament har ett ansvar och EU har ett ansvar, men beslutsbefogenheterna påverkas över huvud taget inte av den sociala pelaren. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att det är så många partier i Sveriges riksdag som säger sig vara emot EU-initiativ som syftar till att vi ska kunna leva goda liv oavsett var i unionen vi lever.

Det här betyder inte att Socialdemokraterna vill ha fler beslut på EU-nivå, men vi har ett ansvar gentemot våra medborgare att leva upp till det som vi har utlovat i den sociala pelaren. Samma sak gäller för andra nationella parlament och regeringar. Detta tycker vi är bra.

Vi har inga som helst planer på att återinföra lex Laval. Tvärtom har den tidigare arbetsmarknadsministern Ylva Johansson stridit hårt på EU-nivå för att få igenom de nya utstationeringsdirektiv som nu gäller och som skapar bättre förutsättningar för fackliga organisationer att ställa krav för att utstationerad arbetskraft ska ha rimliga och drägliga förhållanden. Detta tänker vi fortsätta att slåss för.

Anf. 46 LEILA ALI-ELMI (MP):

Fru talman! Den svenska modellen är världsunik och bygger på att arbetsmarknadens parter gemensamt kommer överens om villkor och löner, kombinerat med rejäla trygghetssystem. Under pandemin har denna modell verkligen satts under tryck och återigen visat sina fördelar, inte minst när det gäller hanteringen av permitteringar.

Samtidigt har parterna lyckats enas om en principöverenskommelse som nu håller på att utmejslas även i detaljerna. Denna process är mycket viktig för Sverige. Den kommer att ge stora positiva förändringar för både arbetsgivare och arbetstagare, som skapar både mer flexibilitet och större trygghet och som blir hållbara över tid. Denna process måste få ha sin gång och inte störas av mer kortsiktiga politiska initiativ.

Förhoppningen är att processen med parterna kommer att leda till förändringar som gör arbetsmarknaden bättre rustad för den föränderliga tid som vi lever i. Tack vare de nya möjligheter som digitalisering och AI ger oss kommer arbetslivet att fortsätta att förändras i allt snabbare takt. Vissa arbetsuppgifter kommer att kunna tas över av datorer och maskiner, medan nya tillkommer.

Fru talman! En arbetsmarknad i förändring kräver en utbildnings- och arbetsmarknadspolitik som ger människor goda möjligheter till ett livslångt lärande och till att välja en ny väg i karriären mitt i livet. Fler och fler människor kommer att behöva ställa om och antingen vidareutbilda sig eller utbilda sig till ett helt nytt yrke, några kanske flera gånger under sitt yrkesliv. Miljöpartiet har under många år drivit på för att skapa sådana möjligheter för människor.

Arbetstagare ska ges möjlighet att hänga med i utvecklingen på arbetsmarknaden och stärka sin position på arbetsmarknaden genom livslångt lärande. En anställning är inte den enda vägen till etablering på arbetsmarknaden. Företagande är också en väg till sysselsättning.

Vi kan bara sia om vilka yrken som kommer att påverkas och hur, vilket understryker behovet av flexibilitet och livslångt lärande. Även ur ett samhällsperspektiv är möjligheten till utbildning mitt i livet central. Våra investeringar i skola och utbildning är en av de stora styrkorna i den svenska ekonomin, men det tar för lång tid att lösa dagens kompetensbrist enbart genom dem som i dag är unga och studerar. Vi behöver också få till snabba lösningar som ger dem som redan är etablerade i arbetslivet möjlighet att utveckla sin kompetens.

Även för arbetslösa personer är vidareutbildning många gånger en väg tillbaka till arbete. Tack vare parternas principöverenskommelse ser vi nu ut att kunna få på plats ett hållbart och långsiktigt system för omställning och kompetensutveckling, genom en ny offentlig omställningsorganisation som ska erbjuda och finansiera grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Detta är ingen liten förändring, utan den kommer att förändra vår syn på det livslånga lärandet och ge människor mycket bättre förutsättningar att möta de utmaningar som framtidens arbetsmarknad kommer att bära med sig.

Fru talman! Miljöpartiet vill skapa en trygg arbetsmarknad för alla. Vi har under lång tid sett en utveckling mot ett arbetsliv där det blivit svårare att få en fast anställning, framför allt för unga. Missbruk av visstidsanställningar förekommer, och så kallad hyvling av arbetstid har gjort det svårt att försörja sig även för personer som har en anställning. Det är därför mycket positivt att parterna gjort en ansträngning för att komma framåt även i dessa frågor.

Det kommer naturligtvis att finnas problem på svensk arbetsmarknad även när parternas överenskommelse har implementerats. I takt med utvecklingen kommer nya utmaningar att dyka upp och behöva mötas. Min förhoppning är att vi även i framtiden kommer att kunna göra detta i enlighet med den svenska modellen.

Fru talman! På längre sikt vill Miljöpartiet att fler människor ska få mer makt över sin egen tid. Vi vill få till stånd reformer som sänker normalarbetstiden och ökar människors möjligheter att påverka sin arbetstid och sina arbetsvillkor. Vårt mål är att vi ska ta ut vårt ökade välstånd i mer tid för varandra i stället för i prylkonsumtion. Några steg på vägen mot

sänkt normalarbetstid kan vara att låta äldre gå ned i arbetstid med bibehållen lön och att erbjuda människor att ta ut sin löneförhöjning i mer ledig tid eller i sänkt arbetstid med bibehållen lön när det gäller tunga, kvinnodominerade yrken inom vård och omsorg.

Det är också oerhört viktigt att arbetet mot diskriminering och trakasserier på arbetsplatser fortsätter. Därför behöver vi en stark diskrimineringslagstiftning och tillräckliga resurser till både Diskrimineringsombudsmannen och Arbetsmiljöverket. Regeringen har de senaste åren stärkt detta arbete, och mycket har också gjorts på myndighetsnivå. Det finns dock anledning att återkomma till dessa frågor när Utredningen om en effektiv och ändamålsenlig tillsyn över diskrimineringslagen kommer med sitt slutbetänkande i oktober.

Fru talman! Arbetet utgör en stor del av våra liv. Det är viktigt att människor kan må bra och känna sig trygga genom hela yrkeslivet, även när arbetsmarknaden är i förändring.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 47 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Vi i Liberalerna står givetvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 19.

Som liberal är jag extra stolt i dag över att få debattera arbetsmarknadsfrågor i allmänhet och arbetsrätt i synnerhet. För samtidigt som vi för denna debatt pågår ett intensivt arbete med att ta den så kallade parternas överenskommelse i mål. Politiken har nu ett stort ansvar att slutföra en historisk överenskommelse. Överenskommelsen är en stor liberal framgång och vinst i januariavtalet, men framför allt är den en stor vinst för alla Sveriges löntagare och företag.

Jag tror att de allra flesta delar samma bild av att det har skett stora strukturella förändringar på arbetsmarknaden de senaste 25 åren. Samtidigt finns en lagstiftning som är betydligt äldre. Det är klart att vi måste modernisera och samtidigt liberalisera arbetsrätten för att få bukt med många av de utmaningar vi ser på arbetsmarknaden.

Fru talman! Den svenska modellen har tjänat oss väl. Det har nu gått drygt 80 år sedan LO och SAF skrev under Saltsjöbadsavtalet. Den där decemberdagen på Grand Hôtel kom att innebära en form för arbetsmarknadens parter att komma överens utan lagstiftning och statliga regleringar i förhandlingsrätten. Det är vad vi i dag känner till som den svenska modellen. Men den svenska modellen behöver också utmanas för att utvecklas till det bättre.

Vad vill jag säga med detta? Jo, exempelvis frågan om LAS var ett politiskt initiativ – faktiskt från Folkpartiet. Initiativet grundade sig i att personer som jobbade i företag utan kollektivavtal inte hade några som helst skydd, vilket Folkpartiet tyckte var orimligt. Till en början ansåg LO att skydd för löntagare utanför kollektivavtal urholkade den svenska modellen. Men LO bytte fot, och till slut var det faktiskt LO som drev på så att lagarna slutligen klubbades igenom.

Vår svenska modell ska värnas, men den behöver ibland också utmanas. Utmaning innebär utveckling, och det är riktigt och viktigt. Vi kan i dag se att Svenskt Näringsliv, PTK, IF Metall och Kommunal gemen-

samt gör slag i saken för att modernisera arbetsrätten och samtidigt skapa omställningsmöjligheter för svenska löntagare.

Svensk arbetsmarknad behöver en mer flexibel arbetsrätt med möjlighet att ställa om mitt i livet, och framför allt måste det bli billigare för företagen. Sammantaget kommer vi att stärka svensk konkurrenskraft, och därmed kommer Sverige att stå sig mycket starkare i framtiden.

Så med en liberalisering och modernisering av arbetsrätten kommer också ett kompetens- och omställningspaket. Men minst lika viktig är den reformering vi gör av exempelvis Arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassan. Det handlar om en helhet som ska skapa de bästa möjligheterna för såväl Sveriges löntagare som svenska företag.

Fru talman! Liberalerna värnar den svenska modellen där parterna löser konflikter och förhandlar om arbetsvillkoren och lönerna. Men det har blivit uppenbart att systemet behöver moderniseras för att partsmodellen fortsättningsvis också ska vara slagkraftig och fungerande.

Kryphål ska inte användas för att sätta systemet ur spel, och sanktions-systemet behöver ses över för att stridsåtgärder inte ska missbrukas. Det handlar framför allt om tre delar som vi vill se. Vi behöver utreda införandet av en proportionalitetsprincip, utreda hur rättsprocesser kan bli kortare och mindre kostsamma för inblandade parter i en tvist i fråga om stridsåtgärder samt utreda förutsättningarna för att göra varsel, samt hot om varsel, inför stridsåtgärder mer förutsägbara.

Fru talman! Vi behöver utmana den svenska modellen så att den även i fortsättningen ska vara slagkraftig och fungerande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

Integration

§ 9 Integration

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2020/21:AU9

Integration

föredrogs.

Anf. 48 MATS GREEN (M):

Fru talman! För tids vinnande yrkar jag bifall till reservation nummer 1 av Moderaterna, även om jag naturligtvis står bakom samtliga våra reservationer.

Fru talman! Invandring ska vara bra för Sverige. Den ska vara till nytta för Sverige och för dem som bor här. Annars finns det inget värde med invandring.

Svensk politik har aldrig tagit integrationsproblemen på allvar, och därför har inte heller de politiska beslut som krävs fattats. Resultatet har blivit ett djupt utanförskap bland många invandrare, och därför behövs nu en helt ny integrationspolitik.

För ett land som Sverige är framgångsrik internationalisering en överlevnadsfråga. Våra världsledande företag berikar andra länder, och hundratusentals människor som har kommit hit under årens lopp berikar vårt land med kultur, kunskap, entreprenörskap och skattepengar. Det är avgörande för vår framgång.

Men Sverige har under lång tid misslyckats med integrationen samtidigt som allt fler sökt sig hit. I dag är var femte person född utomlands, och bara de senaste tio åren har över 400 000 asylrelaterade uppehållstillstånd beviljats. Politiken har i decennier – det är vad det handlar om, fru talman – hoppats att allt ska gå bra, men den har inte gjort det som krävs. Resultatet är ett farligt utanförskap bland många invandrare.

Fru talman! Helt nya siffror från riksdagens utredningstjänst, som vi moderater har tagit fram, visar att 675 000 vuxna som har invandrat inte är självförsörjande utan i stället är beroende av bidrag för sin försörjning. Det leder till ett liv i utanförskap med barn som aldrig ser sina föräldrar gå till jobbet och kvinnor som aldrig blir självständiga.

Den misslyckade integrationen berör hela vårt samhälle i form av bostadssegregation, arbetslöshet och bidragsberoende. Den ligger också i hög grad till grund för dåliga skolresultat, gängkriminalitet, hedersförtryck och radikalisering.

Fru talman! Stefan Löfven har under sina snart sju år som statsminister fortsatt den misslyckade politiken, och regeringen har visat att den helt saknar reformkraft. En av vår tids viktigaste uppgifter är att vända utvecklingen, och det kräver en kursomläggning. Framför allt kräver det en ny regering.

Först krävs en probleminsikt. Sedan 1970-talet har en bärande idé i svensk politik varit att integration handlar om en process från två håll, där både invandrare och infödda ska integreras i ett nytt multikulturellt samhälle. Den ansatsen leder fel, fru talman. Det handlar om en nödvändig praktisk anpassning för att fungera i det svenska samhället – att respektera de lagar, seder och bruk som gäller i Sverige.

Ska Sverige lyckas med integrationen måste vi både höja ambitionsnivån och mäta hur det faktiskt går. Därför föreslår vi Moderater ett nytt övergripande mål, nämligen att invandringen sammantaget ska vara bra för Sverige – inte för varje individ eller varje år, men som helhet och över tid. Precis som på andra områden bygger legitimiteten för invandrings- och integrationspolitiken på att den gör Sverige bättre, inte sämre.

För att löpande kunna utvärdera den nya integrationspolitiken föreslår vi två konkreta mått. För det första graden av självförsörjning, alltså inte bara sysselsättning. För det andra hur många som talar begriplig svenska. Perfekt svenska är överskattad. Begriplig svenska är underskattad.

Den som lagligt försörjer sig själv och sin familj och som talar användbar svenska har goda möjligheter såväl att förstå sina rättigheter och skyldigheter i Sverige som att bidra till vårt gemensamma välbefinnande. Måtten ska följas upp i likhet med de finanspolitiska och klimatpolitiska ramverken, det vill säga genom att regeringen årligen redovisar till riksdagen hur det går och vilka beslut som bör fattas för att man ska nå fram och komma vidare.

Fru talman! Integrationen sker inte i något slags vakuum utan står naturligtvis i direkt relation till migrationen. Om integrationsproblemen ska lösas måste vårt asylmottagande vara betydligt lägre än det är i dag. Det är alltså tio gånger så många som söker asyl i Sverige jämfört med våra nordiska grannländer. Det kan inte fortsätta så, fru talman.

Vi moderater föreslår att ett volymmål införs som motsvarar nivåerna i våra nordiska grannländer. Det kräver en politik som minskar antalet migranter som söker sig hit, bland annat genom tydliga försörjningskrav för

anhöriginvandring och att invandrare successivt får kvalificera sig till bidrag och välfärdsförmåner genom arbete i Sverige.

Fru talman! Låt mig avsluta med att säga att jag nu har räknat upp bara en liten del av allt det vi moderater föreslår för en långsiktigt hållbar integrationspolitik. I Sverige ska alla med egen kraft kunna bygga en bra framtid för sig själva och sina barn. Men i dag splittrar den misslyckade integrationen vårt samhälle på ett farligt vis. Det berör hela vårt land och alla som bor här i Sverige. Vi är dock övertygade om att det går att vända utvecklingen och samla en majoritet av svenska folket – alldeles oberoende av ursprung – till en ny och bättre kurs.

Anf. 49 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Jag tänkte börja med lite formalia. Dels yrkar jag bifall till reservation nummer 5, och jag står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer i övrigt. Dels ska jag säga någonting kort om vår del av betänkandet.

I Sveriges riksdag finns det en regel om att ett yrkande får behandlas i endast ett betänkande. Ett parti kan ha ett flertal motioner som berör till exempel integrationspolitik, men om motionerna lyfts i ett annat betänkande i ett annat utskott kan de alltså inte lyftas även här. Det gör att en majoritet av de förslag vi har på det här politikområdet inte har lyfts i det här betänkandet. Jag ville bara få det fört till protokollet.

I betänkandet behandlas ett ganska stort antal motioner på integrationspolitikens område. I stället för att ägna min talartid åt detaljerna i förslagen – jag tror nämligen att det är ganska välkänt vad vi tycker om detta – skulle jag vilja säga någonting om de teorier som ligger bakom politikens inriktning. Jag tror nämligen att det är det som är roten till många av de problem vi har på det här området i dag.

Integrationspolitiken är ett misskött politikområde där misslyckanden i förhållande till uppsatta mål regelbundet presenteras som framgångar, där den riksdagsfästa målsättningen vi har beslutat om motverkar de resultat man faktiskt vill uppnå, där målkonflikterna är lika uppenbara som de är allvarliga och där ideologiska skygglappar ofta stänger ute vetenskap, sunt förnuft och nödvändiga reformer.

Jag skulle vilja börja med att säga någonting om hur pass framgångsrik svensk integrationspolitik egentligen är. Jämställdhetsministrar hävdar ju titt som tätt att vi i Sverige egentligen är bäst i världen på migrationspolitik, med hänvisning till en internationell undersökning som heter Mipex. Men vilket land som är bäst beror naturligtvis på vad och hur man mäter.

I budgetpropositionen mäter regeringen integrationspolitiska resultat i form av arbetslöshet, skolresultat och hälsa bland utrikes födda. Mipex, alltså den undersökning man sedan väljer att lyfta fram offentligt, mäter i stället bara formella regelverk – vilka rättigheter utländska medborgare har till exempelvis bidrag, socialförsäkringar, bostäder, utbildning och så vidare. Det som mäts är alltså egentligen bara hur mycket pengar ett land spenderar på migranter.

Om man ställer upp en tabell och jämför hur mycket pengar de olika länderna spenderar på migranter hamnar Sverige i topp – visst. Men om man mäter de faktiska resultaten i form av till exempel arbetslöshet och skolresultat och jämför de siffrorna med andra länder kommer en annan bild fram. Enligt OECD-rapporten *International Migration Outlook* har

Sverige det största gapet mellan inrikes och utrikes födda vad gäller sysselsättning – eller employment rate, som det kallas i den här studien – av samtliga 37 OECD-länder. Enligt Pisaundersökningen har vi dessutom de största skillnaderna i skolresultat.

Bland personer med bakgrund i Mellanöstern och Nordafrika är det mindre än en tredjedel av dem som kommer till Sverige som sedan klarar att försörja sig själva. Sverige spenderar alltså mest pengar i hela OECD på så kallad integrationspolitik men har i vissa avseenden de sämsta resultaten av alla undersökta länder. Egentligen behöver vi inte titta på andra länder, utan vi kan titta enbart på oss själva: Det kan tyvärr inte vara något annat än ett misslyckande när så få personer försörjer sig själva.

Om det är något jag saknar bland de motioner som behandlas i betänkandet är det en analys av varför den nuvarande strategin inte levererar resultat. Och hur kommer det sig då att integrationspolitiken fungerar så pass dåligt? Det finns flera skäl till det, men av tidsskäl ska jag hålla mig till ett par orsaker.

Dels har varken regeringen eller de flesta av riksdagspartierna någonsin definierat tydligt vad man egentligen menar med integration. Det gör ju att målsättningen blir väldigt otydlig. Man kan helt enkelt inte definiera vad det är man vill uppnå. Dels innehåller politikområdet ganska allvarliga målkonflikter.

Jag tänkte börja med definitionen, alltså vad man faktiskt menar med ”integration”. Regeringen förklarade begreppet i en proposition som heter *Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrarpolitik till integrationspolitik*. I propositionen skrev man att integrationspolitiken ska ”underlätta för individen att integrera gamla och nya livsmönster och livsstilar på det sätt hon själv önskar. Detta är en förutsättning för att människan skall utveckla en hel identitet och vara stolt över sin bakgrund. – – – Ett mångkulturellt samhälle består av en mångfald värderingar och förhållningssätt som successivt påverkar varandra.”

Vidare skrev man att integrationen ska vara ”inte endast en fråga om och för invandrare. I ett samhälle med etnisk och kulturell mångfald bör människor komplettera varandra och ömsesidigt bidra med sin kompetens och livserfarenhet för att den potential som finns i mångfalden skall frigöras och komma till användning.”

Integration är alltså egentligen vad som helst – vad än den som kommer till Sverige vill att den ska vara. Det offentliga bestämmer inte, och det offentliga tar inget ansvar. Propositionen säger egentligen ingenting om hur kulturkrockar ska hanteras eller hur värderingar som berövar andra deras mänskliga rättigheter ska bemötas. Propositionen nämner över huvud taget inte att det finns problem som kan följa av en alldeles för utbredd mångkultur eller tolerans för kulturella avarter, vilket är någonting som vi i dag är ganska väl medvetna om.

Inget parti utom vårt har varit villigt att faktiskt formulera en tydlig teori om hur samhället ska förhålla sig personer som flyttar hit från kulturellt avlägsna platser. Teorin är att man ska ta seden dit man kommer, så det är inte så krångligt. Vi är därmed det enda partiet i den här kammaren som har något som kan kallas en integrationspolitik, i alla fall i det avseendet att vi är tydliga med vad vi menar.

Vidare arbetar de flesta partier här efter en riksdagsfäst målsättning som inte bara är ganska intetsägande utan också motarbetar de resultat man sedan säger sig vilja främja.

Målet för riksdagspartierna, så som de har beslutat här i kammaren, är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Regeringen mäter sedan hur det målet uppfylls genom att kika på bland annat arbetslöshet och skolresultat bland utrikes födda.

Först och främst kan jag tycka att det är väldigt märkligt att man ställer upp en målsättning som de facto kan uppnås de jure, alltså genom lagstiftning. Har vi ett beslut från Sveriges riksdag att nyanlända ska ha samma sociala rättigheter som alla andra är det vad som gäller. Då är målet uppfyllt. Men det är ingen garanti för att människor kommer att lyckas väl på arbetsmarknaden i det senare skedet. Det är kanske till och med tvärtom.

Vi vet i dag att det i många fall knappt lönar sig att gå från bidrag till arbete. Det är inte heller svårt att tänka sig att det gör bidragen väldigt attraktiva för personer som kanske är nya i Sverige, som kanske inte har någon erfarenhet av svensk arbetsmarknad, som kanske inte känner sig helt bekväma på en västerländsk arbetsplats eller som av kulturella skäl inte förvärvat arbetat tidigare, kvinnor från vissa länder, till exempel.

Jag är övertygad om att ansatsen att leverera hela socialförsäkrings-systemet, alltså alla bidrag och allting, från dag ett till dem som flyttar hit dämpar incitamenten för att bli självförsörjande.

Alltså: En del av målet, målsättningen om rättigheterna till välfärds-systemet, motverkar en annan del av målet, nämligen målsättningen att ta till vara de möjligheter som faktiskt finns i Sverige, och det är synd.

Jag misstänker att det här målet egentligen skrevs från början av någon pr-konsult som ville ha någonting som låter bra. Det är inte någon som har tänkt över hur man lyckas med det politikområdet.

Flera av riksdagspartierna lyfter också i betänkandet fram ambitionen att få fler utrikes födda eller utomeuropeiskt födda kvinnor att lyckas bättre på arbetsmarknaden. Det är en ambition som vi naturligtvis delar. Men det verkar bara vara vi som gör en grundlig analys av varför det problemet är så svårt från första början.

Enligt Statskontorets rapport 2018:3 som heter *Sammanställning av kunskap om utomeuropeiskt födda kvinnor som står utanför arbetskraften framgår – jag läser innantill här, fru talman – att ”traditionella familjevärderingar påverkar deltagandet i arbetskraften bland de utomeuropeiskt födda kvinnorna genom att kvinnan ofta förväntas ta ett större ansvar för barn och familj” och att det handlar om ”traditioner och kulturer som utesluter kvinnor från arbetskraften”.*

Det finns också en stor mängd vetenskapligt material från flera länder som bekräftar att just kultur, normer och värderingar från vissa länder sätter käppar i hjulet för kvinnor som vill lyckas på arbetsmarknaden.

Samtidigt står de flesta partier här bakom en av grundsatserna för mångkulturalismen, att det är samhällets uppgift att finansiera organisationer, projekt och så vidare som ska främja och förstärka kulturella influenser och värderingar i Sverige från just dessa personers hemländer. Vi lägger en hel del pengar på det och beslutar om det i Sveriges riksdag. Det är en del av utgiftsområdet som vi beslutar om.

Detta innebär alltså att skattebetalarna ska betala för att utomeuropeiskt födda ska behålla stora delar av sin kultur och sina värderingar i Sve-

rige. När de värderingarna och den kulturen sedan leder till ökad arbetslöshet ska skattebetalarna också gå in och finansiera speciella stöd för att avhjälpa det problemet.

Det är naturligtvis inte rimligt. Normer och värderingar som förhindrar ett normalt liv i Sverige för kvinnor, barn eller någon annan ska man lämna hemma när man flyttar till Sverige, punkt slut. Så enkelt är det.

Jag skulle också vilja be företrädarna för de andra partierna här om en liten tjänst. Kan vi, snälla, sluta att prata om att det är utomeuropeiskt födda kvinnor som har ett problem med att skaffa arbeten i Sverige? Det är nämligen inte sant.

Jag har aldrig hört talas om att det finns problem med arbetslöshet bland kvinnor som är födda i Kanada, USA, Mexiko, Argentina, Brasilien, Sydafrika, Zimbabwe, Kenya, Israel, Korea, Japan, Malaysia och så vidare. Jag tror inte heller att det är någon annan här som har det.

Det är visavi ett fåtal länder som detta är ett problem. Vi vet alla vilka länder det är. Då kan vi vara snälla och sluta säga att det gäller utomeuropeiskt födda kvinnor som kategori, för det stämmer inte.

Till sist, fru talman: Vad är då vårt alternativ? Integrationspolitiken ska en målsättning som handlar om materiella och mätbara faktorer, till exempel språkförståelse, självförsörjning och en rimlig kulturell anpassning.

För att nå det målet måste vi genomföra ett antal ganska genomgripande reformer. Jag tar här bara några axplock.

Sluta att finansiera organisationer och projekt som har segregation och parallellsamhällen som syfte. Det torde vara ganska självklart.

Sluta att arbeta för en mångfald av värderingar och arbeta i stället för en mångfald inom vissa givna ramar.

Sluta att leta efter en quickfix. För mycket av det här politikområdet handlar om bidrag och projekt som man hoppas ska lösa strukturella problem. Arbetet måste i stället vara genomtänkt från början, ihålligt och få ta en viss tid.

Tydliggör för dem som flyttar hit att integration först och främst är ett personligt ansvar. Staten kommer inte att göra jobbet åt dig, och en viss anpassning är helt nödvändig för att lyckas i Sverige.

Vi måste drastiskt minska den asylrelaterade invandringen under de kommande åren.

Vi måste bygga upp en tydlig incitamentsstruktur som ger möjligheter och rättigheter till välfärdsystemen i takt med att personer blir självförsörjande och lär sig svenska.

Vi måste ställa tuffare krav för uppehållstillstånd och medborgarskap.

Vi måste förbättra samhällsinformationen så att den blir tydligt normerande i stället för deskriptiv. Det vill säga att den inte bara informerar om vad Sverige är utan också om vad som förväntas av dem som flyttar hit.

Jag ser att jag har dragit över min talartid lite grann. Jag ber om ursäkt för det, fru talman. Jag tackar så mycket för ordet.

Anf. 50 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Svensk integrationsdebatt hade mått bättre av lite saklighet och fakta. Det finns också en allmän förvirring kring vad som menas med begreppet integration. Räcker ett arbete för att man ska anses vara integrerad, eller pratar vi om social integration med allt vad det kan innehålla,

eller en kulturell integration eller rent av en assimilering som Sverigedemokraterna tycks vilja genomföra?

Efter att ha hört riksdagskollegorna Mats Greens och Ludvig Asplings inlägg vill jag stanna upp lite i mitt anförande och säga så här: Varmt tack till alla ni 2 miljoner människor med utrikes bakgrund som vaknar varje morgon, går till jobbet och får hjulen i Sverige att snurra! Jag är för egen del väldigt tacksam för det jobb ni gör. Många av er står nu i dag i frontlinjen i kampen mot pandemin. Jag kan inte nog poängtera den tacksamhet som många av oss känner för det arbete ni utför.

För mig och Centerpartiet spänner begreppet integration över ett stort antal politikområden såsom arbetsmarknad, utbildning, rättspolitik och bostäder. Centerpartiet har under lång tid drivit på för reformer för en bättre integration, till exempel när det gäller en snabbare asylprocess, språkundervisning och samhällsintroduktion från dag ett, en snabbare väg in på arbetsmarknaden och satsningar på utanförskapsområden. I höstas lämnade vi in ett flertal motioner som rör frågorna till riksdagen. Däribland fanns en särskild motion om integration och en helt ny motion som rör utanförskapsområden.

Fru talman! Språket är centralt för integrationen. Att stärka nyanlända barns utbildning genom mer intensiv och systematisk språkundervisning är också något som Centerpartiet driver. De många riktade statsbidragen på skolområdet är problematiska, och mindre huvudmän får dessa bidrag i lägre utsträckning. För att säkerställa en likvärdig skola bör statsbidragen bli mer generella. Samtidigt finns det skäl att överväga riktade satsningar för att stärka skolor som har särskilda utmaningar.

Vi delar uppfattningen att rektorer i utanförskapsområden behöver ett bättre stöd och ges ett större mandat. Vi vill också att ungdomar som kommit till Sverige ska erbjudas studier av hög kvalitet i sitt modersmål.

Centerpartiet står upp för det fria skolvalet. För att skolvalet ska bidra till att motverka segregation krävs att fler väljer skola genom ett aktivt skolval med tydlig information och transparent antagning. Centerpartiet har därför föreslagit en rad reformer på området.

Svenska för invandrare, sfi, är ett område som under många har varit under all kritik. Därför är vi stolta över att vi just nu genomför en genomgripande reform av den skolformen, detta med hjälp av Kliva-utredningen men också Sfi-pengsutredningen. Det är inte rimligt att en så viktig skolform har en tredjedels finansiering jämfört med vad en gymnasieplats kostar, att bara var tredje lärare är behörig, att genomströmningen är uruselt låg, att nivåindelningen är fyrkantig och att antalet undervisningstimmar är så lågt. Det måste vi förändra.

Fru talman! Möjligheten att starta och driva företag är viktig för integrationen och för att det ska uppstå fler vägar till arbetsmarknaden. Företagande kräver tillgång till kapital. Centerpartiet anser att det är viktigt att också små företag ges tillgång till kapital. Vi vill också se över möjligheten att återupprätta och utöka programmet Investera i invandrarkvinnor. För att modernisera och effektivisera det offentliga riskkapitalet bör exempelvis fond-i-fond-lösningar användas, där statligt riskkapital från början samverkar med privata fonder för att nå mindre och växande företag. Det möjliggör också för kapitalet att komma till användning där det behövs som mest.

Vidare bör statliga Almi ta ett större ansvar i dessa frågor. Vi vill också stärka kommunernas förhållningssätt till företagare i utanförskapsområden. Inkubatorer och liknande verksamheter bör stöttas. Det är viktigt att kommunerna tar ansvar för att skapa ett gott företagsklimat i hela landet, inte minst i utanförskapsområden, men detta är samtidigt ett statligt ansvar. Därför måste även Arbetsförmedlingen stötta människor som är villiga att starta företag. Detsamma gäller givetvis Arbetsförmedlingens samverkan med andra aktörer. Det är något som vi trycker på i våra förhandlingar kring en reformering av myndigheten.

Fru talman! Centerpartiet har föreslagit att det ska utredas hur rutinerna för utbetalning och uppföljning av kommunersättningarna kan förbättras, liksom hur graden av självförsörjning kan ökas. Inom ramen för en sådan översyn är det rimligt att också ta i beaktande hur man kan öka långsiktigheten i etableringen och mottagandet av nyanlända.

I morgon införs på Centerpartiets initiativ ett intensivår för nyanlända, som de facto är en reformering av etableringsuppdraget. I mitt anförande i den förra debatten redogjorde jag för de genomgripande reformer som berör arbetsmarknaden. Här har jag därför valt att fokusera på andra frågor som är centrala för en lyckad integration, till exempel att kommunala insatser såsom uppsökande verksamhet och liknande bör ges hög prioritet. Centerpartiet driver även frågan om integrationsförskolor, men också att föräldralediga ska kunna läsa svenska för invandrare. Det är också mycket viktigt att stärka utbildningen i svenska med moderna och digitala hjälpmedel.

Fru talman! Det är rimligt att nyanlända får arbeta för att nå högre ersättningsnivåer i socialförsäkringen, så att man kvalificerar sig in i det svenska systemet. Det ökar drivkrafterna att komma i arbete, sänker kostnaderna och tydliggör att asylrätten handlar om att erbjuda skydd, inte förmåner.

Ekonomiska ersättningar till hushåll, till exempel ekonomiskt bistånd, bör som regel betalas ut jämnt mellan makar för att stärka kvinnors ekonomiska egenmakt. Kvinnor ska också alltid ges rätt och möjlighet att ha enskilda möten med myndigheter utan manlig släkting eller bekant närvarande.

Fru talman! Blandade upplåtelseformer, levande stadsmiljöer och en framåtsyftande samhällsbyggnadspolitik är viktiga instrument för att minska segregationen. Centerpartiet vill också se över möjligheten att införa bosparande enligt tysk modell i Sverige, vilket ger möjligheter att hjälpa människor som annars skulle ha svårt att ta sig in på bostadsmarknaden att köpa en bostad. Inte sällan kan utanförskapsområden lyftas genom god samverkan mellan bostadsbolag, polisen och andra myndigheter samt föreningsliv och civilsamhälle.

Det kan finnas skäl att se över hyresvärdars möjligheter att vräka hyresgäster som stör och begår brott. Det skulle kunna ske genom att man ändrade hyreslagen så att även störande beteende i anknytning till den egna bostaden och mot lokalyresgäster, samt brottsliga handlingar som begås mot andra grannar oavsett var detta sker, ska kunna utgöra grund för vräkning.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till Centerpartiets reservation nummer 6.

Anf. 51 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! En målsättning i det mångkulturella samhällsbygget, som Centerpartiet står bakom, är att det är samhällets uppgift att finansiera organisationer och projekt som ska hjälpa personer som flyttar hit från andra länder att bevara kultur och tradition från hemlandet. Centerpartiet spenderar ju en del pengar på detta i sin budget.

Samtidigt är en annan målsättning, som kommer till uttryck i en av Centerpartiets motioner som behandlas i detta betänkande, att hjälpa utrikes födda kvinnor att lyckas bättre på arbetsmarknaden.

I dag vet vi att en av de viktigaste orsakerna till att utomeuropeiskt födda bland vissa grupper har svårt på arbetsmarknaden är just samma kultur och värderingar som de har tagit med sig hit från sina hemländer. Statskontoret säger till exempel i en rapport från 2018 att det finns ”traditioner och kulturer som utestänger kvinnor från arbetskraften”.

Min fråga lyder därmed så här: Varför tycker Centerpartiet dels att skattebetalarna ska finansiera organisationer och projekt för att hjälpa invandrare att behålla och förstärka kulturella värderingar i Sverige, dels att samma skattebetalare, när de värderingarna och den kulturen sedan orsakar arbetslöshet bland kvinnor, ska betala för ytterligare projekt för att hjälpa dessa personer att klara arbetsmarknaden bättre? Förstår inte Centerpartiet att detta inte är ett vettigt sätt att förvalta skattepengar?

Anf. 52 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Tack, Ludvig Aspling, för frågan!

Jag förstår ärligt talat inte denna konstanta fixering vid kulturer. Jag förstår ärligt talat inte de bakomliggande värderingarna bakom den fråga som Ludvig Aspling ställer till mig.

För Centerpartiet är det självklart viktigt med ett högt arbetskraftsdeltagande även bland utrikes födda kvinnor. Det är därför som vi bland annat i våra förhandlingar med regeringen kring reformeringen av Arbetsförmedlingen har ett väldigt tydligt jämställdhetsfokus. Vi har varit väldigt tydliga med att just utrikes födda kvinnors arbetskraftsdeltagande är viktigt.

Sedan värnar vi om civilsamhället, och det vet Ludvig Aspling. För oss är det väldigt viktigt att vi har ett brett utbud av civilsamhällesaktörer som bidrar till en lyckad integration. Den bild som Ludvig Aspling förmedlar av att det finns väldigt många civilsamhällesaktörer som snarare bidrar till en destruktiv utveckling av integrationsprocessen känner jag inte igen.

Kanske är det bara så att Ludvig Aspling vill flytta fokus från det faktum att Sverigedemokraterna saknar en integrationspolitik och eftersträvar en assimilering, vilket är något helt annat än det som Centerpartiet står för.

Anf. 53 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Jag noterar att Alireza Akhondi inte klarar att svara på frågan. Jag förstår det, för detta är en ganska uppenbar motsättning i den politik som hans eget parti för.

Vad gäller det faktum att den här typen av organisationer, alltså organisationer som är baserade på etnisk grund, försämrar integrationen finns det gott om forskning om på området. Paul Collier, till exempel, är professor i migrationsstudier, tror jag att det är, i Oxford – han är i alla fall pro-

fessor i ekonomi – och drar den slutsatsen i en av sina böcker. Statskon-toret gör detsamma, vilket jag lyfte fram här.

Men vi kan väl försöka en gång till, om Alireza Akhondi kan fokusera lite grann på själva frågan och inte på vem jag är. Vi kan låtsas att den här frågan kommer från någon helt annan person och att det inte har någonting med Sverigedemokraterna eller vem som ställer frågan att göra.

Centerpartiet vill spendera väldigt mycket pengar på organisationer som ska hjälpa personer från andra länder att bevara kultur, normer och värderingar från de länderna. Vi vet att samma kultur och normer gör det svårare för kvinnor att lyckas på arbetsmarknaden. Alireza Akhondi vill sedan att skattebetalarna ska betala ännu mer pengar till skräddarsydda projekt för de här kvinnorna som utestängs från arbetsmarknaden delvis på grund av samma värderingar som skattebetalarna ska tvingas betala för att främja.

Där här är uppenbart inte särskilt smart, tycker jag. Kan Alireza Akhondi på ett vettigt sätt förklara hur det här är att förvalta skattepengar på ett vettigt sätt?

Anf. 54 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Jag tycker faktiskt att Ludvig Aspling ska lyssna på vad jag säger och vad jag har sagt. För oss är det viktigt att vi skapar möjlig-heter för ett högre arbetskraftsdeltagande bland utrikesfödda kvinnor. Det blir inte bättre eller mer förståeligt när Ludvig Aspling gång på gång lyfter fram att en annan kultur nödvändigtvis är ett hinder för arbetskraftsdelta-gande för utrikesfödda.

Jag nämnde i mitt anförande att vi har 2 miljoner människor med utri-kesbakgrund som vaknar varje morgon och går till jobbet och bidrar till svensk välfärd. Att i generella påståenden mena att det finns strukturer som hindrar människor från att vara en produktiv del av vårt samhälle saknar faktiskt belägg. Ja, Ludvig Aspling kan skratta gott där på andra sidan ta-larstolen, men för mig är det väldigt viktigt att påpeka att många civilsam-hällesaktörer är med och bidrar i vardagen och i praktiken till att männi-skor kan komma närmare arbetsmarknaden och vara med och bidra till det svenska samhället, oavsett vad Ludvig Aspling och Sverigedemokraterna påstår.

Anf. 55 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Ett solidariskt, välkomnande och värdigt flyktingmottag-ande är ett nationellt åtagande. Det är något vi som land bestämt att vi ska göra och som vi tar oss an tillsammans i Sverige. Vänsterpartiet vill att staten ska ha det övergripande ansvaret för mottagandet av skyddsbehö-vande i Sverige. Även om det är kommunerna som i praktiken genomför en stor del av de insatser som krävs för ett bra mottagande och en funge-rande etablering i samhället har staten det övergripande ansvaret för att det fungerar. Staten måste därmed säkerställa att kommunerna har rätt förut-sättningar för att kunna genomföra sina uppdrag, både ekonomiskt och praktiskt. Mottagandet ska därför ha en tydlig nationell styrning och till-räcklig statlig finansiering.

En stor del av de brister i mottagandet som kommunerna påtalat de senaste åren är kopplade till svagheter i etableringsprogrammet och lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning samt hur de

samverkar med varandra. En del av den kritik som har framförts mot mottagandet av nyanlända från vissa kommuner bottnar dock i andra förhållanden. Högerstyrda kommuner har kommit att skylla sina problem på dem som nyligen bosatt sig där. På så sätt gör man de nyanlända till syndabockar för kommunernas egna misslyckanden samtidigt som man spär på rasism och motsättningar i samhället.

Socialdemokratiskt och borgerligt ledda regeringar har monterat ned välfärden till förmån för skattesänkningar och subventioner för dem som har allra mest. Det har skapat den ojämlikhet och segregation som präglar Sverige i dag. Bristen på bostäder till rimliga kostnader och en underdimensionerad välfärd är de verkliga orsakerna bakom utmaningarna kring etablering och inkludering av nyanlända. Men det vill varken regeringen eller högerstyrda kommuner se.

Fru talman! Av de utredningar och granskningar som har genomförts framgår dels att Arbetsförmedlingen behöver förbättra jämställdheten i sin verksamhet, dels att etableringsprogrammet bör pågå längre än under två år. De aktiviteter som i högre grad leder till arbete påbörjas normalt i slutet av etableringstiden, och i många fall når deltagarna inte dit under de två åren. De fastnar i stället i förberedande aktiviteter.

Även om andra program tar vid när etableringstiden tar slut finns inte alltid samma aktiviteter att tillgå i de här programmen. Den korta etableringstiden begränsar också möjligheterna att utforma mer långsiktiga etableringsplaner och riskerar att lägga över ett större ansvar, alltför tidigt, på kommunerna.

Vänsterpartiet anser att etableringsprogrammet bör utredas utifrån den kritik som har framkommit. Tidsperioden för hur länge man kan delta i programmet bör utvärderas utifrån ambitionen att man bör kunna delta tills man kommer i arbete. Den tvååriga etableringstiden hänger också samman med den period som kommunen får ersättning för de nyanlända som man tar emot. Regleringen kring de här ersättningarna bör också utredas med stöd från Statskontorets uppdrag att kartlägga kommunernas mottagande-
verksamhet.

Vidare, när det gäller etableringsprogrammet, har ett antal utredningar och granskningar genomförts som visar att Arbetsförmedlingen behöver förbättra jämställdheten i sin verksamhet. Bland annat har det visat sig att kvinnor i mindre utsträckning än män får ta del av arbetsnära insatser såsom arbetsmarknadsutbildningar, arbetspraktik, instegsjobb och nystartsjobb. Som en möjlig förklaring till detta har man fått höra att arbetsförmedlare har olika föreställningar om kvinnor och män som påverkar den arbetsmarknadspolitiska bedömningen.

Fru talman! Jag anser att regeringen bör låta utvärdera etableringsprogrammet utifrån ambitionen att man ska kunna delta i det tills man kommer i arbete. Regeringen bör också snarast åtgärda den bristande jämställdhet som finns i etableringsprogrammet.

Jag yrkar bifall till reservation nummer 7.

Fru talman! Jag vill bara säga några ord om integration i utsatta områden.

Kvinnor, särskilt unga kvinnor, är alltid en extra utsatt grupp i samhället. Det är ingen skillnad i socialt utsatta områden. Kvinnor i sådana områden uppger i högre grad att de är otrygga och oroliga för att bli utsatta för brott i sina egna bostadsområden jämfört med kvinnor i andra områden.

I särskilt utsatta områden vill många organiserade gäng, nätverk eller familjer skapa någon form av parallellt samhälle. Det är gruppens heder och regler som är det viktigaste och inte samhällets lagar och normer.

Strukturerna är patriarkala och våldsamma, och kriminalitet som narkotika- och vapenförsäljning livnär stora delar av gruppen. Kvinnor och flickor, men även pojkar och unga män, kontrolleras och förtrycks. Det blir viktigt att gruppen inte deltar i övriga samhällets aktiviteter. Det är gruppens status och heder som ska skyddas. Den kollektiva statusen blir alltså viktigare än individens frihet.

Fru talman! Jag noterar, precis som utskottet, att regeringen på flera områden gör en riktad satsning för att förbättra tillståndet i socioekonomiskt utsatta områden. Men jag anser att särskilt kvinnors livssituation i dessa områden behöver uppmärksammas ytterligare. Kvinnors villkor behöver synliggöras särskilt för att skapa en positiv förändring. Jag anser därför att regeringen bör ta initiativ till ytterligare åtgärder för att kvinnor i socialt utsatta områden ska få likvärdiga förutsättningar som kvinnor i andra områden har.

Fru talman! I debatten skulle vi prata om integration. Det finns så många viktiga ämnen att prata om och diskutera. Jag hoppas att vi får anledning att återkomma till frågorna. Men tiden går. Jag hoppas att jag sa tidigare att jag yrkar bifall till reservation nummer 7.

Anf. 56 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Sverige ska vara ett land av hopp och möjligheter, inte hopplöshet och utanförskap. Vi kristdemokrater vill ha ett samhälle där alla människor gör sin del och får vara med och bidra och arbeta till 100 procent av sin förmåga. Vi behöver ta till vara människors inneboende drivkraft och vilja att bygga en trygg framtid i Sverige.

De som flytt från krig och förtryck ska känna sig välkomna att skapa sig ett gott liv i friheten här och bli en del av samhällsgemenskapen. Men vi måste bli bättre på att markera vilka grundläggande värden och värderingar som inte är valbara. Annars kommer vi att se både en växande främlingsfientlighet och ett växande utanförskap.

Fru talman! Samhällsgemenskapen har många bitar. En av dem är det som ibland kallas samhällskontraktet, en beskrivning av vilka skyldigheter och rättigheter som medborgaren, samhället och staten har gentemot varandra. I förslagen som behandlas i betänkandet vi debatterar här och nu har Kristdemokraterna presenterat några integrationsförslag just för att värna och stärka det kontraktet.

Sverige har inte utformat flyktingmottagandet på ett sätt som har gynnat integrationen. Få, om någon, skulle i dag påstå att integrationsekvationen inte kompliceras av hur många som söker asyl. Att få ned söktrycket till en genomsnittlig nordisk nivå är ett av våra mål. Målet med integrationspolitiken ska alltså vara samhällsgemenskap. Nyanlända måste ges nycklar för att ta sig in i det svenska samhället. Här är forskningen tydlig; med bristfälliga kunskaper i svenska språket är förutsättningarna för egen försörjning, vidareutbildning och delaktighet i samhället sämre. Integrationen försvåras också av förutfattade meningar som leder till diskriminering och exkludering, särskilt på arbetsmarknaden.

Fru talman! Staten reglerar dels själva migrationen, dels hur kommunerna och regionerna ska hantera den. Samtidigt är det kommunerna och regionerna som får överta de långsiktiga följdverkningarna av migrationen. Det har lett till frustration och osämja mellan de politiska nivåerna. Kommunerna anser sig, med viss rätt, bli sittande med räkningen för statens politik.

Eftersom integrationen präglar många vitt skilda politikområden har det uppstått någon form av stuprörstänk när det gäller integration. Mottagandet har hanterats helt vid sidan av diskussionen om bostadstillgång, förutsättningar på arbetsmarknaden och andra centrala faktorer för integrationen. För att ta ett samlat grepp om, inventera och rusta den svenska integrationskapaciteten vill vi inrätta ett permanent organ som ska göra en löpande inventering av vår integrationskapacitet. Det ska ta fram politiska åtgärder och ekonomiska ramverk utifrån de behov som faktiskt finns.

Fru talman! Vi kristdemokrater vill förändra etableringsprogrammet. I dag bereds de som fått uppehållstillstånd plats i ett etableringsprogram på max två år med bland annat svenska, sfi, och samhällsorientering. Att det efter dessa två år är bara drygt en tredjedel av de nyanlända som går vidare till avlönat eller subventionerat arbete eller utbildning visar att det inte fungerar. För alldeles för många leder etableringsprogrammet i stället vidare till försörjningsstöd och utanförskap.

Kristdemokraterna vill förlänga etableringstiden för dem som så behöver till upp till fem år. För kommunerna skulle detta innebära en avlastning, eftersom statens ansvar, inte minst ekonomiskt, förlängs för den grupp som ännu inte är redo för matchning. Men det kan inte bara handla om längden på programmet. Det gäller givetvis också att sfi:n blir betydligt mer individanpassad och får en tydligare koppling till arbetsmarknaden och egen försörjning. Kristdemokraterna vill att varje kommun, för sig eller i regional samverkan, ska erbjuda sfi med tydlig koppling till arbetsmarknad och yrke.

Vi anser att de två första åren i etableringsprogrammet ska vara obligatoriska och att sanktionssystemet i etableringsersättningen ska skärpas. Med ett flexibelt etableringsprogram med en obligatorisk första del skulle de nyanlända som efter två år fortfarande bedöms behöva insatser få förlängt program. Om de nyanlända uppnår egen försörjning eller uppvisar adekvata kunskaper i svenska språket inom denna tvåårsperiod upphör det obligatoriska deltagandet. Ingen ska hållas tillbaka, men i dag lämnas alltför många efter i ett långvarigt utanförskap.

Fru talman! Nyanlända kvinnor deltar i mindre omfattning i olika arbetsförberedande insatser jämfört med männen; de registreras senare hos Arbetsförmedlingen och påbörjar utbildning i svenska för invandrare senare. Nyanlända kvinnor och män möts inte av samma förväntningar eller krav på att arbeta. I flera studier lyfts olika strukturella aspekter fram, exempelvis vilka typer av insatser Arbetsförmedlingen erbjuder kvinnor, myndighetens bemötande, tillgång till barnomsorg, föräldraförsäkringens utformning och diskriminering bland arbetsgivare.

Isolering är inte svaret på hur vi ska få fler utrikesfödda kvinnor i arbete. Aktiviteter för att förbereda föräldralediga kvinnor på arbete, såsom obligatoriska språkstudier och samhällsorientering, är ett mycket bättre svar. Kristdemokraterna föreslår att Sverige, i likhet med Norge och Danmark, ska arbeta betydligt mer aktivt under kvinnors föräldraledighet för

att undvika isolering och förbereda kvinnorna för arbetslivet genom språkstudier, arbetsplatsbesök och mentorskapsprogram. Det är viktigt att dessa utbildningsinsatser innehåller rådgivning om hur familjeansvar kombineras med arbete i det svenska samhället.

Uppsökande verksamhet för att få ut kvinnor som inte är föräldralediga i aktivitet måste också stärkas. Till skillnad från utskottet anser jag att det krävs fler initiativ på området, inte färre. Jag anser därför att regeringen bland annat bör verka för att det införs kommunala mentorskapsprogram där utlandsfödda kvinnor som redan har gjort resan kan agera förebilder.

Fru talman! För ungefär ett år sedan tittade arbetsmarknadsutskottet närmare på den australiska modellen för integrationsinsatser. Jag önskar verkligen att regeringen hade tagit bättre till sig av inte minst deras sätt att involvera civilsamhället i nätverksbyggandet och integrationen. Den ny-anlände erbjuds från dag ett, i stället för passivitet, aktivitet genom att göra någon form av obligatorisk community service.

Utvärderingar från en rad svenska myndigheter visar att civilsamhällets organisationer spelade en mycket viktig roll i mottagandet av alla asylsökande som kom 2015. De uppvisade en kraft, en flexibilitet och en organisationsförmåga som berörda myndigheter inte klarade av och inte heller har kunnat ta till vara när det gäller integrationen.

Det är i dessa sammanslutningar som nätverk och kontakter skapas. Det är här man kan bereda vägen för sitt första jobb. Det är här det som känns främmande faktiskt kan bli bekant. Därför yrkar jag bifall till vår reservation 18 under punkt 7.

Anf. 57 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! ”Folk tror inte det kan bli något vettigt av mig bara för att jag kommer härifrån. Det tror inte jag heller.” Citatet kommer från en 14-årig kille som bor i ett av Sveriges utsatta områden. Vi kan kalla honom Josef. Han är inte ensam om att känna så. Jag har träffat många som honom.

När vi formar integrationspolitik måste det handla om att Josef ska få drömma stora drömmar om sina framtid. Han ska kunna drömma om att bli konditor, lärare, företagare eller vad han nu vill, och han ska ges möjlighet att uppfylla sina drömmar genom en fungerande skola, arbetsmarknad och integration.

När vi talar om integration menar vi ofta utsatta områden, men vi borde egentligen tala om utsatta människor. Det handlar om vuxna människor som inte har den frihet och stolthet som de flesta andra upplever när de lämnar jobbet för dagen och vet att lönen kommer in på kontot den 25:e så att de kan försörja sin familj. Det handlar om unga flickor och pojkar som begränsas i hur de får leva och vem de får älska på grund av traditioner som inte är förenliga med vårt samhälles grundläggande demokratiska värderingar om jämställdhet och barns rättigheter. Det handlar också om barn som aldrig kan läsa läxorna i lugn och ro eftersom de bor tillsammans med ytterligare en familj i den redan trånga lägenheten.

Det är dessa personer som vi behöver ha på näthinnan. Att riva hinder, frigöra drivkrafter och skapa möjligheter för dem som lever i minst frihet är det som får mig och många andra liberaler ute i vårt avlånga land att fortsätta engagera oss år ut och år in. Om vi river hinder och skapar möjligheter frigörs den drivkraft som finns hos de allra flesta.

Den finns exempelvis hos Kahwar. Hon växte upp i Afghanistan där hon som flicka inte fick tillgång till utbildning, men hon lärde sig på egen hand. Efter två i Sverige jobbar hon nu som personlig assistent på dagarna och pluggar till undersköterska på kvällarna. Hennes drivkraft har gjort det möjligt, och det har kunnat ske tack vare att hon deltagit i Etableringslyftet som gav henne en intensivkurs i svenska språket. Det var vad hon behövde för att få ett arbete.

Lösningen, fru talman, är inte revolutionerande eller unik. Det handlar om ett jobb att gå till och en skola som möter upp och kompenserar för det som hemmet inte kan ge i form av framtidstro och kunskap. För dem som inte fötts med svenska som modersmål är språket en av nycklarna till integration.

Vi är därför glada att fler nu kommer att få samma chans som Kahwar genom det intensivår som har förhandlats fram genom januariavtalet. Det presenteras i dag och kommer inom kort att införas.

En hel del görs, men mycket mer behövs. För Liberalerna är det viktigaste att säkerställa människors frihet, särskilt för dem vars frihet hotas mest. Vi behöver därför vända utvecklingen i landets alla utsatta områden. Vi behöver integrationspakter som i varje utsatt område ska förhandlas fram mellan staten, regionen, kommunen och de lokala fastighetsägarna.

I integrationspakterna ska parterna komma överens om konkreta åtgärder och aktiviteter för att förbättra både den fysiska och den sociala miljön i området utifrån de specifika utmaningar och möjligheter som respektive område har. Det kan handla om att avsluta olaglig lokaluthyrning eller om klottersanering, läxhjälp eller hjälp till unga att få arbetslivserfarenheter.

Statlig finansiering behöver bistå arbetet i form av en nationell fond för mer långsiktiga investeringar som kan lyfta dessa områden. De människor som bor i de utsatta områdena måste få vara delaktiga i arbetet och ingå i integrationspakterna.

En del av det arbete som vi har varit med om att ta fram inom januariavtalet går i rätt riktning, men mycket mer behöver göras. En av de saker som vi prioriterar högst är just sådant som integrationspakter.

Fru talman! Sverige ska vara ett öppet land som välkomnar nya invånare, ett land där vi oavsett ursprung skapar en gemensam framtid. Integration är en ömsesidig process mellan människor, där känslan av samhörighet är resultatet. Vi måste bli bättre på att ta till vara den kompetens som människor kommer hit med och samtidigt bli bättre på att ställa krav för att motivera dem som själva inte har tillräckligt stor drivkraft.

Sverige måste till exempel bli bättre på att ta till vara den potential och det entreprenörskap som många nyanlända bär med sig och ge fler möjlighet att starta företag. Samtidigt behöver vi se över möjligheterna att dra in ersättningen för dem som skolkar från sfi-undervisningen. Rättigheter och skyldigheter behöver gå hand i hand.

Den egna individens ansvar är viktigt, och det är även det engagemang som människor lägger på sin fritid för att skapa bra förutsättningar för integration. Ideella timmar som läggs på språkkaféer, läxhjälp och mentorskap är oerhört värdefulla för den som är ny i Sverige och försöker förstå hur samhället fungerar. Civilsamhället spelar en viktig roll för att främja nyanländas väg in i det svenska samhället men även för mottagandet av asylsökande, och det borde i ännu större utsträckning kunna spela en avgörande roll i integrationsarbetet.

Fru talman! Det finns mycket kvar att göra för en väl fungerande integration i vårt land, där den drivkraft som Kahwar och personer som hon har tas till vara och där Josef och personer som han får känna framtidstro. Vi i Liberalerna har många förslag i våra reservationer och står såklart bakom samtliga, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 22 som handlar om integrationspakterna.

Anf. 58 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Det är många som har haft glädje av invandring till Sverige. Företag kan leta kompetens ur en bredare bemanningspool, och människor med erfarenheter från olika hörn av världen kan dela med sig av dessa. Livet som invandrare i andra länder kan vara särskilt berikande för folk härifrån. Jag skulle till exempel aldrig ha blivit sverigedemokrat om jag inte hade sett Sverige lite mer ur ett utifrånsperspektiv.

Det finns dock en lite mer obehaglig sida av detta. Ord som balkongflickor, hedersförtryck och tvångsäktenskap var relativt okända när jag var barn, men tyvärr är fallet inte längre så. Det som gör problem som dessa speciella är att de ofta är kulturellt påbjudna. Om till exempel en förälder inom majoritetskulturen vill straffa ett barn som vill ha en pojk- eller flickvän måste föräldern dölja det för omgivningen för att inte totalt förlora ansiktet. Men i andra delar av Sveriges befolkning är det precis tvärtom. En förälder måste genomföra en viss handling för att inte förlora ansiktet. Det här gäller naturligtvis inte alla som flyttar till Sverige, men vissa bär med sig sådana problem.

Jag hävdar att anledningen till att dessa problem har blivit vanligare i Sverige är att människor har flyttat hit från länder där det här inte alls ses som ett problem utan snarare som kulturell norm. De har tagit med sig normen hit. Jag undrar om Malin Danielsson och Liberalerna gör samma bedömning. Finns det ett samband mellan att många människor flyttar hit från kulturer som till exempel bygger på så kallad hederskultur och att problem sedan uppstår i Sverige?

Anf. 59 MALIN DANIELSSON (L) replik:

Fru talman! Det finns självklart ett samband, Ludvig Aspling, mellan kulturer där heder har ett stort inflytande och att vi ser en ökad mängd brott som dessa i vårt land. Det är inga konstigheter, och det har Liberalerna under lång tid varit tydliga med.

Det är också därför som vi under väldigt lång tid har drivit på för att man ska kunna kartlägga och förebygga hedersproblematiken. Skolor ska ha koll på sådan problematik för att kunna fånga upp och förebygga den. Jag tror att vi är det parti som har drivit dessa frågor under längst tid. Vi uppmärksammade det här väldigt tidigt. Vår partiledare Nyamko Sabuni uppmärksammade det här under sin tid som integrationsminister för drygt tio år sedan.

Vi har alltså en lång tradition av att se de här problemen och hitta åtgärder för att komma åt dem. Det handlar ju om frihet för de flickor och pojkar som utsätts för hedersbrott som dessa, som inte på något sätt är acceptabla.

Anf. 60 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Malin Danielsson säger alltså att det är självklart att det finns ett sådant samband. Men hur kommer det sig då att så fort vi från

Sverigedemokraterna talar om att det kan finnas något som kulturell belastning kniper Liberalerna sina pärlor och skriker i falsett. Det blev ett väldigt rabalder när vi påtalade att många av dessa problem har en kulturell dimension som helt klart är importerad.

Innebär det här att Liberalerna har svängt nu? Existerar det i Liberalernas värld något som kan kallas kulturell belastning? Återigen: Vi säger inte att det här gäller alla som flyttar till Sverige, men det gäller vissa. Vi säger att problemet är vanligare bland vissa ursprungsländer jämfört med andra. Vi säger också att ett lämpligt uttryck för att beskriva problemet är just ”kulturell belastning”.

Anf. 61 MALIN DANIELSSON (L) replik:

Fru talman! Jag tror att det snarare är Sverigedemokraterna och Ludvig Aspling som har ändrat sitt sätt att uttrycka sig. I stället för att uttrycka sig med svepande kollektiva termer om grupper av människor har man nu börjat tala om individer.

Från Liberalernas sida har vi hela tiden pratat om individer. Vi ser varje individ. Vi ser också att det är positivt att vi har invandring till Sverige. Den bidrar till att Sverige blir ett bättre land. Den bidrar till vår arbetskraft. Den bidrar på olika sätt till att vårt lands innovationskraft och konkurrenskraft i världen ökar.

Men vi ser också att det kan finnas en del problem på det individuella planet. Det finns en del krockar mellan vår kultur och den kultur som man kommer från. Vi behöver hjälpa individer att se vad som är okej och vad som inte är okej i vårt samhälle.

Den stora skillnaden, som jag ser det, är att Ludvig Aspling oftast pratar i de här svepande kollektiva termerna, där alla är ett problem. Även om Ludvig Aspling nu skakar på huvudet är det någonting som vi har hört under ganska lång tid. Det är också därför vi får den typ av utbrott som beskrivs när sverigedemokrater berättar kring invandring på det här sättet. Vi ska ta itu med de problem som finns, men vi ska såklart se den tillgång som invandring till vårt land utgör.

Anf. 62 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Hela vårt samhälle har påverkats av pandemin under det senaste året. Jag tror inte att någon debatt i denna kammare har genomförts utan att den nämnts. Vi gick in i krisen som kom i pandemins spår med en låg statsskuld och ordning och reda i statens finanser. Det har skapat möjligheter för riksdag och regering att göra stora insatser för att skydda liv och hälsa. Det har också kunnat rädda flera företag från konkurs och många anställda från arbetslöshet. Trots detta har många blivit arbetslösa. Många företag, inte minst inom branscher där många får sitt första jobb, har det oerhört tufft, till exempel inom hotell och restaurang och vissa delar av handeln.

När vi nu debatterar integration gör vi det i skuggan av hög arbetslöshet och färre ingångsjobb. De som tidigare har haft svårast att få arbete, som lågt utbildade och utrikes födda, konkurrerar nu om de lediga jobben med fler inrikes födda och högre utbildade – de som blev av med jobben i krisens spår. Det är en svår situation som kräver handling.

Budgeten för 2021 innehåller kraftfulla satsningar för att återstarta ekonomin och få oss ur krisen. Det är en budget som bedöms kunna bidra till 75 000 nya jobb. Där finns även förstärkningar av arbetsmarknadspolitiken genom ökade anslag till Arbetsförmedlingen, fler matchningstjänster och arbetsmarknadsutbildningar. Medel har även tillförts så att fler kan ta del av introduktionsjobb och extratjänster. Vi har gjort det möjligt att förlänga tiden i olika stöd, exempelvis till start av näringsverksamhet, nystartsjobb, extratjänster och introduktionsjobb. Fler kan nu delta i utbildning med bibehållen ersättning och ta del av studiestartsstödet.

Fru talman! Sverige har under flera år tagit emot ett stort antal flyktingar. För att integrationen ska fungera krävs insatser som gör att människor som kommer hit från helt andra delar av världen förstår vilket land de kommit till, hur samhället och arbetsmarknaden fungerar, vilka förväntningar som finns på dem som vill leva här och vilka rättigheter de har. Regeringen har därför förlängt samhällsinformationen från 60 till 100 timmar och gett Migrationsverket i uppdrag att senast i år förbereda obligatorisk samhällsintroduktion för asylsökande.

Arbete och svenska språket är nycklar till delaktighet och integration. Därför är det oerhört viktigt att vi ser till att utrikes födda får bra språkutbildning och stöd till arbete. För oss socialdemokrater är det just detta som är kärnan i integrationspolitiken, en integrationspolitik som har blivit alltmer arbetsmarknadsinriktad. Vi har gjort om rätten till etableringsplan till etableringsprogram som motsvarar andra arbetsmarknadspolitiska program, med samma krav och liknande villkor för alla arbetssökande.

Fru talman! De som har flytt till Sverige är inte en homogen grupp. Alla har de olika bakgrund, utbildning och arbetslivserfarenhet. Därför behövs det flera olika insatser som kan passa olika grupper. Utbildningsplikt, kunskapslyft, ökad möjlighet att kombinera språkstudier med yrkesutbildning, snabbspår, jobbspår, extratjänster och introduktionsjobb – reform för reform har regeringen förstärkt jobbfokus och förbättrat etableringen av nyanlända. Parternas etableringsjobb ska bli verklighet. Efter beslutet som vi fattat här i riksdagen arbetar regeringen för att de ska finnas på plats före årets slut.

För dem som kom till Sverige som flyktingar 2014 tog det fyra år innan hälften var i arbete. Det är en halvering av tiden om man jämför med dem som kom 2009. Samma statistik visar att de som kommit senare har en ännu snabbare etableringstakt. Men skillnaderna i sysselsättning och arbetslöshet mellan utrikes födda och inrikes födda är fortsatt stora, och vi behöver ständigt utvärdera, ompröva och förbättra de insatser som vi gör.

Fru talman! Som jag nämnde tidigare är språket avgörande för att man ska kunna etablera sig på svensk arbetsmarknad. Vi har här i riksdagen nyligen fattat beslut om att införa språkplikt. Om man har försörjningsstöd och ens bristande språkkunskaper hindrar en från att ta ett jobb måste man delta i sfi eller motsvarande utbildning på folkhögskola. Regeringen har nyligen remitterat flera förslag om förbättrad sfi. Språkträning för anställda inom äldreomsorgen genomförs nu runt om i landet för att höja kvaliteten i omsorgen, men också för att skapa en mer stabil etablering på arbetsmarknaden för dem som i dag har bristande språkkunskaper.

Jobb och egen försörjning ger självbestämmande, delaktighet och frihet att forma sitt eget liv. När fler utrikes födda kommer i arbete kan kompetensförsörjningen förbättras och skatteintäkterna öka. Vi behöver se till att alla som kan jobba också jobbar. Regeringens politik är inriktad mot att rusta människor och öppna vägar för fler att ta de jobb som växer fram när ekonomin återhämtat sig. Vi har allt att vinna på en lyckad integration.

I morgon startar intensivåret. Något som vi alla är överens om i denna debatt, fru talman, är väl att vägen till självförsörjning och arbete behöver bli kortare för fler. Då behöver vi testa nya metoder och nya stöd. Intensivåret innebär att kvinnor och män ska få del av insatser som sker parallellt eller i tät följd med högt tempo. Syftet är att man ska komma i arbete inom ett år. I den här åtgärden ska jämställdhetsperspektivet vara i fokus.

Etableringen på svensk arbetsmarknad ska vara jämställd. Kvinnor och män ska få samma möjligheter och likvärdigt stöd för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden, få jobb och försörja sig själv. Men det ser inte ut så i dag. Kvinnor möts inte av samma krav och förväntningar. De får inte likvärdigt stöd och inte den typ av stöd som i större utsträckning faktiskt leder till arbete, som arbetsmarknadsutbildningar och subventionerade anställningar.

Därför har regeringen på flera olika sätt förstärkt styrningen av Arbetsförmedlingen. I regleringsbrevet för 2021 har myndigheten fått i uppdrag att ha ett jämställdhetsperspektiv i allt beslutsfattande på alla nivåer. Regeringen har också pekat ut specifika insatser där Arbetsförmedlingen behöver göra mer. Till exempel handlar det om att öka jämställdheten inom etableringsprogrammet och subventionerade anställningar. Man ska också vidta och planera åtgärder för att kvinnor och män ska få likvärdigt stöd, särskilt bland utrikes födda.

Inom arbetsmarknadsutbildningen ser vi nu en ökning av andelen nya beslut som går till kvinnor. Det är ett resultat av regeringens uppdrag om ett mer jämställt deltagande i arbetsmarknadsutbildningar. Det går att vända utvecklingen, men det krävs politisk vilja och tydlig styrning för att etableringen ska bli mer jämställd.

Vi har starka normer i Sverige om kvinnors arbetskraftsdeltagande. Vår välfärd med utbyggd förskola och äldreomsorg skapar goda förutsättningar för kvinnor att arbeta. Den socialdemokratiska ledda regeringen har reformerat föräldraförsäkringen och avskaffat vårdnadsbidraget för att korta tiden det tar för utrikes födda kvinnor att ta sig in på arbetsmarknaden. Folkbildningen, civilsamhället och kommunerna gör ett viktigt jobb för att stärka språket och vägen till jobb för föräldralediga. Vi kommer att fortsätta hitta fler vägar för att förbättra jämställdheten, särskilt inom integrationspolitiken.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 63 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna definierar begreppet ”integration” så här – jag läser innantill: Integration ska underlätta för individen att integrera gamla och nya livsmönster och livsstilar på det sätt hon själv önskar. Det här är en förutsättning för att människor ska utveckla en hel identitet och vara stolta över sin bakgrund. Ett mångkulturellt samhälle består av

en mångfald av värderingar och förhållningssätt, som successivt påverkar varandra.

Med andra ord är integration, utanför det rent ekonomiska, inget mer än det som invandrare vill att det ska vara. En person som kommer till Sverige och lär sig perfekt svenska, skaffar sig vänner och bekanta, inrättar sin livsstil efter det som anses normalt här och antar de livsmönster och värderingar som gäller i Sverige är ju integrerad. Men en person som inte lär sig ett ord svenska, inte över huvud taget anpassar sin livsstil efter det som är normerande i Sverige och kanske inte har någon kontakt alls med majoritetssamhället är precis lika integrerad, enligt Socialdemokraternas definition. Med andra ord har integrationsbegreppet från början definierats på så sätt att det egentligen inte betyder någonting alls, i regeringens mening.

Jag vill därför fråga Johanna Haraldsson detta: Har Socialdemokraterna med avsikt gjort det för enkelt för sig här? Har man antagit denna definition av integration helt enkelt för att det ska vara omöjligt att misslyckas?

Anf. 64 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Fru talman! Ludvig Aspling insinuerar en massa saker och vill att jag ska svara för något han läser upp ur något dokument, som jag inte riktigt vet vilket det är. Men som jag sa i mitt anförande är grunden för integration för Socialdemokraterna att du kan försörja dig själv, lär dig språket och kan delta i samhället. Där gör vi stora insatser.

Anf. 65 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Johanna Haraldsson har alltså aldrig hört talas om en proposition som heter *Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrapolitik till integrationspolitik*. Den här proposition fastslår explicit vad Socialdemokraterna menar med integrationsbegreppet. Känner man inte till detta undrar jag faktiskt vad man har i den här debatten att göra.

Men om vi går vidare till det som kallas för ”en mångfald värderingar”, vilket är en grundbult i detta dokument, skulle jag vilja ställa en liten uppföljningsfråga. Enligt den här propositionen ska samhället präglas av en mångfald av värderingar, utan en begränsande princip. Alla värderingar som kommer från andra platser ska alltså vara välkomna. Jag kan se ett antal situationer där detta orsakar problem. Ett exempel är så kallat hedersförtryck, som flera debattörer i den här debatten har lyft.

Enligt den definition som finns i det här dokumentet anser Socialdemokraterna att alla värderingar är välkomna. Hade jag skrivit samma dokument hade jag skrivit ungefär så här: en mångfald av värderingar inom ramen för vad som är acceptabelt med hänsyn till de mänskliga rättigheterna, till exempel, eller vad som är acceptabelt i ett demokratiskt samhälle eller något sådant. Varför valde Socialdemokraterna att definiera integrationsbegreppet så brett att alla värderingar ska vara välkomna?

Anf. 66 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Fru talman! Man kan undra om Ludvig Asplings vilja att debattera detaljer och andra partiets program beror på att man inte har någon egen integrationspolitik.

Men – förlåt, jag glömde faktiskt din fråga. Kan han få ställa den igen?

(TREDJE VICE TALMANNEN: Nej.)

Om ledamoten syftar på hedersrelaterat våld och förtryck som något som skulle vara accepterat i det svenska samhället är det absolut inte det. Vi har arbetat målinriktat för att skärpa lagstiftningen och arbetet mot just hedersrelaterat våld och förtryck i rättssystemet, socialtjänsten och skolorna. Vi har infört en ny straffskärpningsgrund och utreseförbud för att skydda barn som riskerar att giftas bort eller könsstympas. Och ett särskilt hedersbrott har nu föreslagits av regeringens utredare.

Att säga att vi tycker att alla värderingar och alla yttringar av och uttryck för dem är acceptabla är alltså inte rätt.

Anf. 67 LEILA ALI-ELMI (MP):

Fru talman! Den här debatten ska handla om integration. Men tyvärr handlar integrationsdebatten i dag inte alltid om hur integrationen ska förbättras. Det verkar som att en del har bestämt sig för att integration inte är möjligt och hellre vill tala om misslyckad integration för att hitta syndabockar för olika samhällsproblem. Det är betydligt enklare att sparka på den som står utanför än att skapa de förutsättningar som krävs för att alla ska kunna komma in.

Men detta är en farlig strategi som varken skapar trygghet eller gemenskap i samhället. Trygghet bygger vi i stället genom att skapa förutsättningar för människor att mötas och lita på varandra. Trygghet bygger vi genom en politik som minskar klyftor och stärker välfärden för alla.

Integration är en ömsesidig process som ställer krav på den som är ny i samhället och på samhället som helhet. Men hur ska vi lyckas med integrationen när grupper av människor ständigt utmålas som problem? Politiker som ständigt pekar ut ett vi och ett dom skapar en farlig situation där motviljan till integration bara skapar mer segregation.

För att vi som samhälle ska kunna komma till rätta med segregationen måste vi riva de hinder som står i vägen för integration. Ett av de största av dessa hinder är att integrationsdebatten präglas av rasism och fördomar som står i vägen för rationella och långsiktigt hållbara beslut. Vi kommer aldrig att kunna lösa segregationen med en politik som är uppbyggd på rädsla för människor som är olika oss. I stället krävs en ekonomisk politik som minskar fattigdom och skapar goda förutsättningar för alla som växer upp i Sverige, oavsett var de eller deras föräldrar kommer ifrån.

Fru talman! Det är inte konstigt att människor i det här landet, som år efter år har marinerats i en samhällsdebatt präglad av att peka ut nyanlända och asylsökande som problem, känner oro för att samhällsutvecklingen är på väg åt fel håll. När i princip alla samhällsproblem klistras på personer med utländsk bakgrund skapas en mycket destruktiv debatt som ger upphov till polarisering och främlingsfientlighet.

Samtidigt vittnar många som har kommit nya till Sverige och verkligen försöker etablera sig här om en känsla av att göra allt men ändå inte släppas in. Och det är inte bara nyanlända som drabbas. Människor som har bott och verkat i Sverige i ett helt yrkesliv och även deras barn som är födda och uppvuxna här berättar om att de plötsligt möter hat och fördomar som de inte har sett tidigare.

En fungerande integration kräver ett samhälle som håller ihop. Ojämlighet och ekonomiska klyftor ökar segregationen och försämrar den mellanmännsliga tilliten, och det göder rasism.

Därför är det inte bara nyanlända personer som förlorar på segregation. Hela vårt samhälle förlorar på det. För vad händer med ett samhälle där människor med olika bakgrund, olika erfarenheter och olika ekonomiska möjligheter inte möter varandra, där barn går i olika skolor och familjer lever i olika områden? Det blir ett mindre samhälle, där våra barn växer upp med alltför snäva uppfattningar om andra människors verklighet och om samhället de själva lever i. Det sätter vår största tillgång på spel: vår tillit till varandra.

I dagens debatt låter det som att utlandsfödda som jag och mina grannar inte vill och aldrig kan vara en del av Sverige. Det blir en självförstärkande profetia. När man hela tiden pratar om människor som ett problem, som en börda och som icke-funktionella är risken att människor internaliserar den bilden.

Vi kan inte tro att nyanlända ska integrera sig själva i ett eget hörn av samhället och sedan möta övriga samhället när de väl är klara med det. Integration är en ömsesidig process som tar tid och vars största hot är fördomar, rasism och diskriminering.

En invandrad person kan inte integreras om hon inte inkluderas. Därför är det av största vikt att nyanlända människor tidigt inkluderas i det svenska samhället. Språkkunskaper, samhällskunskap, tillgång till utbildning, jobb och bostad är centralt för att få förutsättningar att skapa sig en framtid här.

Den sittande regeringen har gjort stora insatser på de här områdena, men mer behöver göras, inte minst med tanke på den pågående pandemin, som riskerar att drabba nyanländas etablering hårt. Det som på lång sikt bäst främjar människors lika möjligheter är generella åtgärder som riktar sig till alla människor i samhället. Grunden är en bra och jämlik skola för barn, ungdomar och vuxna, men även insatser inom områden som arbetsmarknad, utbildning, hälso- och sjukvård och bostäder är nödvändiga för integrationen.

Dessa åtgärder måste kompletteras med riktade åtgärder för nyanlända för att underlätta en hållbar etablering i samhället. Särskild vikt behöver läggas vid kvinnors väg till egen försörjning.

Fru talman! Integrationen i Sverige ska vara bäst i världen. Den ska öka jämlikheten, värna jämställdheten och ge förutsättningar för ett samhälle som håller ihop. Om vi ska nå dit måste vi tala om vilken politik som gör skillnad på riktigt – inte ta den enkla vägen att skylla allt på en redan utsatt grupp i samhället. Inte nog med att det inte löser problemen; det skapar nya problem som är svåra att överskåda. Den politiska retoriken och engagemanget måste vara lösningsorienterade.

Segregationen gör i dag att fattigdom och utländsk bakgrund sammanfaller. Det är ett samhällsproblem som i grunden inte har någonting med etnicitet att göra. Förortens invånare har varierat, men fattigdom, socialt utanförskap och hopplöshet har förenat dem genom decennier. Fattigdom har alltid varit en riskfaktor för ohälsa, kriminalitet och andra problem.

Somliga vill avfärda Miljöpartiets politik som blind inför de utmaningar som finns i samhället kopplat till integration. Jag menar i stället att

vi är ett av de få partier som fortfarande vågar möta dessa utmaningar utan att landa i förenklade slutsatser.

Vi fokuserar på en politik som bidrar till att förbättra nyanländas förutsättningar att etablera sig och bli delaktiga i samhället. För att integrationen ska fungera behöver människor mötas av möjligheter, inte motstånd och misstänksamhet.

Med detta sagt vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 68 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Hur väl integrationspolitiken lyckas kan ju mätas på lite olika sätt. I budgetpropositionen presenterar regeringen siffror som gäller till exempel arbetslöshet och skolresultat för utrikesfödda. Där finns det skillnader.

Jag tror dock att det finns andra aspekter på detta där skillnaderna är ännu större. Till exempel skriver Brå i sin rapport *Tystnads kulturer* från 2019 på sidan 46: "Några intervjupersoner menar att vissa utlandsfödda brottsoffer inte uppfattar relationsvåld som något brottsligt. Detsamma kan gälla handlingar som i Sverige betraktas som barnmisshandel. Det beskrivs inte som en fråga om ren kunskapsbrist, utan att det handlar om normsystem."

Ytterligare ett exempel på värderingar som är lite annorlunda jämfört med vad som är normalt i Sverige finns i Statskontorets rapport från 2018, där det talas om "traditioner och kulturer som utestänger kvinnor från arbetskraften".

Det finns ett otal källor som bekräftar detta, det vill säga att normer och värderingar skiljer sig åt, ibland ganska kraftigt och ibland med allvarliga konsekvenser. Jag vill därför fråga Ali-Elmi: Varför är den kulturella aspekten av integration ingenting som regeringen är intresserad av att mäta när man presenterar resultat i budgetpropositionen?

Jag tycker till exempel att normsystem som rättfärdigar barnmisshandel är ett betydligt större och allvarligare problem än arbetslöshet och skolresultat. Håller inte Ali-Elmi med om det?

Anf. 69 LEILA ALI-ELMI (MP) replik:

Fru talman! Jag är den första att erkänna att integrationen i Sverige inte är optimal och att vi behöver göra mer. I dag har vi ett etableringsprogram på två år där en analfabet och en akademiker ska gå ett och samma program. Vi i Miljöpartiet vill individualisera etableringsprogrammet och skapa fler spår, så att människor får den hjälp de behöver.

Däremot har jag inte samma perversa fixering som Sverigedemokraterna vad gäller människors kultur, bakgrund och etnicitet. Vi behöver jobba med att ge människor möjligheter och verktyg för att komma in i samhället.

Visst finns det problem med hedersförtryck och barnaga. England förbjuder inte barnaga. Vi kan bara titta på det. Jag menar att människor som lever i Sverige, oavsett vilka de är, ska följa de regelverk och lagar som finns här.

Jag vill ändå ställa en motfråga till Ludvig Aspling. Ni är ju det parti som skriker mest och ger en väldigt missvisande och alarmistisk bild av integrationen i Sverige. Samtidigt är ni det enda parti i Sverige som helt

saknar integrationspolitik för att möta dessa utmaningar. I er kommittémotion skriver ni att regeringens insatser på integrationsområdet är avgränsade på etnisk grund. Jag vill då veta vilken etnicitet regeringen avgränsar sin integrationspolitik efter.

Prot. 2020/21:107

14 april

Integration

Anf. 70 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Ali-Elmi påstår att jag beskriver problemet på ett felaktigt sätt. Jag vill bara påpeka en gång till att jag alltså läser innantill ur en rapport från Brå. Brå är ju en expertmyndighet under regeringen, den regering som Ali-Elmis parti ingår i. Litar hon inte på den kanske hon ska lämna det partiet.

Citatet ur motionen känner jag inte igen. Men när man talar om föreningar baserade på etnisk grund, vilket jag misstänker är det som åsyftas med det som Ali-Elmi anför, handlar det alltså inte om någon enskild etnicitet, utan det finns en mängd olika. Jag vet inte exakt hur många, men vi pratar om kanske 30, 40 eller 50.

Men låt oss återgå till frågan, för jag hörde inget svar. Jag kanske ska upprepa den en gång till. När regeringen presenterar resultat för integrationspolitiken lämnar man den kulturella aspekten av integrationen helt utanför. Det handlar uteslutande om skolresultat, arbetslöshet och hälsa. Varför gör man det?

Vi tycker att den kulturella aspekten av integration är väldigt viktig, för många människor i Sverige far illa på grund av värderingar som helt enkelt inte är acceptabla i ett demokratiskt samhälle. En sådan kommer till uttryck i den rapport från Brå som jag hänvisar till, där det står att människor ser barnmisshandel som något acceptabelt och att det är en del av ett normsystem.

Jag noterade att Ali-Elmi i sitt anförande sa att integration är en process från två håll. Det vill säga att de som flyttar till Sverige ska anpassa sig till viss del, och vi som redan bor här ska anpassa oss till viss del. Okej, fine! Kan Ali-Elmi då förklara hur man ska hantera normsystem som rättfärdigar barnmisshandel? Det är återigen alltså inte jag som påstår att de finns, utan det är Brå, regeringens egen expertmyndighet.

Anf. 71 LEILA ALI-ELMI (MP) replik:

Fru talman! Givetvis ska vi värna barns rättigheter. Ludvig Aspling försöker få det att låta som om vi välkomnar barnaga. Det är förbjudet att slå barn i Sverige, och alla ska följa de regler som finns i Sverige, punkt slut.

Sedan vet jag inte vilken rapport du hänvisar till, Ludvig Aspling. När du väljer ut en mening i rapporten och ställer dig här i kammaren och frågar specifikt om den blir det svårt för mig att bemöta det.

Det som är viktigt för integrationen är att människor faktiskt möts av möjligheter i stället för motstånd och misstänksamhet.

Jag vill gärna återkomma till min fråga, för den har Ludvig Aspling inte svarat på: Hur vill ni lösa integrationsproblemen? Men jag stannar där, för jag ser att Ludvig Aspling inte har någon ytterligare replik.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2020/21:AU10
Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering
föredrogs.

Anf. 72 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Sverige är ett av världens mest jämställda länder, men på senare år har vi sett att utvecklingen i flera delar har stannat av. I andra delar går utvecklingen till och med åt helt fel håll. Jag tänkte i dagens debatt om jämställdhet här i riksdagens kammare ta avstamp i tre konkreta exempel, tre områden som djupt bekymrar mig när det gäller utvecklingen av jämställdhet i Sverige.

Det första exemplet rör hedersförtrycket. Mycket tyder på att hedersförtrycket ökar, att utbredningen ökar runt om i Sverige. Den senaste uppskattningen, som vi har fått av forskare i Sverige, är att så många som var sjätte niondeklassare i Stockholm, Göteborg och Malmö, våra storstadsområden, lever under hedersförtryck. Många av dessa lever också under hedersvåld.

Detta är en fråga som måste få absolut högsta politiska prioritet. Det är en fråga om frihet. Det handlar om människor som i många fall har flytt från förtryck och som har sökt sig till Sverige för att leva ett fritt liv här. Och här möts de av fortsatt och ännu mer omfattande förtryck.

Jag är därför glad för att vi äntligen, efter årtal av påstötningar från bland annat Moderaterna, kan se att kompetensteamet mot hedersförtryck vid Länsstyrelsen i Östergötland nu permanentas. Vi har tjatat om det i denna kammare, men nu ser vi att det faktiskt verkar bli verklighet. Det är jag väldigt glad för.

Men jag kan konstatera att väldigt mycket återstår. Vi kunde redan för drygt ett år sedan ha haft en ny lagstiftning på plats med en ny straffskärpningsgrund när det gäller heder. Det handlar alltså om att man ska dömas hårdare för brott som begås i hederns namn. Regeringen valde i stället att förhåla den lagstiftningen. Det var färdigutrett under förra mandatperioden. Men man valde att tillsätta ännu en utredning. Nu hoppas vi att detta snart ska bli verklighet.

Vi ser att vi behöver fler insatser för att uppskatta hedersförtryckets utbredning i Sverige. Därför har vi från moderat sida bland annat tagit initiativ till att man ska ta reda på omfattningen av moralpoliser i Sverige och göra det brottsligt att utöva den typ av förtryck som så kallade moralpoliser gör i Sverige – för att nämna ett par konkreta exempel.

Senast 2019 förnekade företrädare för Socialdemokraterna i Umeå förekomsten av hedersförtryck. Islamofobi användes som argument för att inte genomföra en kartläggning av hedersförtryckets utbredning i kommunen. Det är svårt att skaka av sig känslan att det är föreställningar som dessa som gör att Socialdemokraterna förhålar och bromsar insatser för att stoppa hedersförtrycket i Sverige.

Mitt andra exempel rör våld i nära relationer. Var tredje vecka mördas en kvinna av sin partner i Sverige. En stor del av våldet i nära relationer är sexuellt. Under Stefan Löfvens första fem år som statsminister ökade unga kvinnors utsatthet för sexualbrott med 360 procent. Det är en kraftig ökning. Vi har också sett ökningskurvor av anmälningar, men vi ser fortsatt att

mörkertalet är stort. Många som utsätts för denna typ av brottslighet känner fortfarande inte att det är meningsfullt att anmäla så att rättskipningen får ha sin gång, för det är så få av dessa brott som klaras upp.

I den senaste rapporten från Brottsförebyggande rådet ser vi att det har ökat något. Vi kan till exempel titta på våldtäkter. Det ligger nu någonstans kring 6 av 100. Det är fortfarande en extremt låg andel. Drygt 6 procent av våldtäktsbrotten klaras upp. Det är i praktiken strafffrihet. Här har politiken en enorm hemläxa att göra. Vi har i denna kammare på område efter område gång på gång drivit på regeringen och kört över regeringen med tillkännagivanden för att få till straffskärpningar när det gäller våldtäkt och en generell översyn av sexualbrott i 6 kap. brottsbalken i straffskärpande riktning. Men fortfarande ser vi att det tar för lång tid att få dessa insatser på plats.

Det tredje konkreta exemplet är att vi skulle vilja möjliggöra fotboja direkt när det gäller våld i nära relationer. Vi vill inte att det ska vara som i dag, att det kan bli aktuellt först efter att en överträdelse av kontaktförbudet har begåtts. Det måste vara möjligt med fotboja direkt om man ser att det föreligger skäl för detta.

Vi har i vår budget fördubblat stödet till kvinnojourer, jämfört med regeringens budget. Jag tycker att det är värt att nämna. Men vi ser även här att det finns mer kvar att göra. Det gäller till exempel Nationellt centrum för kvinnofrid i Uppsala. Det är en framgångsrik verksamhet där man stöttar brottsoffer och bedriver forskning kring våld i nära relationer och även sexualbrott. Vi ser att den neddragning som regeringen gjorde av deras budget fortfarande inte är återställd. Vi driver fortsatt på för att Nationellt centrum för kvinnofrid ska få en återställd budget så att de kan fortsätta utveckla sitt viktiga arbete för att öka jämställdheten i Sverige.

Vi står givetvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall bara till nummer 5.

Anf. 73 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Vi står givetvis bakom alla våra yrkanden och reservationer, men jag väljer att yrka bifall bara till reservation nummer 2, som berör frågan om hedersrelaterat våld och förtryck, något som tillåtits bli ett allvarligt samhällsproblem hos oss.

Att detta ens kan ske i Sverige år 2021 är skrämmande, och det förstör såklart vårt jämställdhetsarbete. Det har skett en ohälsosam inflyttning till vårt land, som medfört att kvinnor i Sverige i dag inte kan röra sig fritt och leva ett självständigt liv. De förtrycks, tvingas skyla sig, kränks, gifts bort mot sin vilja, misshandlas och mördas – allt i hederns namn.

Denna så kallade hederskultur och det hedersvåld som mer och mer breder ut sig ska självklart inte ens förekomma i vår del av världen. Om vi kunde få bestämma skulle den unkna kvinnosynen förstås inte förekomma någonstans i världen. Men vi kan tyvärr inte det. Något vi däremot kan påverka är hur det ska se ut i vårt land. Enligt de jämställdhetspolitiska mål som vårt land har ska kvinnor och män ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare. Detta är ett mål som inte kan uppfyllas så länge hederskulturen inte stoppas.

Vi som är förtroendevalda måste tillsammans inse allvaret och en gång för alla sätta stopp för det hedersrelaterade våldet. Det är styrande politiker

skyldiga drabbade kvinnor och barn, och det är det minsta man kan begära av vår så kallade feministiska regering.

Fru talman! Sverigedemokraterna kommer aldrig att acceptera en normalisering av hedersrelaterad brottslighet som om den vore ett naturligt inslag hos oss. Vi presenterar därför en rad konkreta förslag för att komma till rätta med detta:

- Stoppa den oansvariga invandringen så att vi har en chans att återuppbygga ett sammanhållet land.
- Kartlägg hur stor utbredningen av hedersvåldet är i vårt svenska samhälle.
- Stoppa de parallella medeltida samhällsstrukturerna som har växt fram.
- Informera dem som kommer till Sverige. Från dag ett ska man veta vilka normer, lagar och regler som gäller och måste följas i vårt land. Det ska vara fullständigt tydligt att hederskultur inte ingår i vårt västerländska sätt att leva.
- Sprid kunskap till dem som i sitt yrkesliv tvingas att hantera hedersvåld.
- Utöka stödet till civilsamhällets arbete mot hedersbrott.
- Erbjud kvinnojourer speciellt för hedersvåldsdrabbade tills vi kommit till rätta med situationen.

Sist men inte minst: Vill man inte anpassa sig till vår västerländska samhällsstruktur och våra svenska traditioner ska man heller inte bo i Sverige.

Förutom det importerade hedersvåldet finns också allvarliga problem med övrigt våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor. Varje år dödas flera kvinnor av män som de har eller har haft en parrelation med. Regeringen har som uttalad ambition att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Det är bra, men mer behöver göras.

Ett steg i rätt riktning vore införandet av en nollvision för kvinnovåld. En nollvision som uttalat mål skulle ännu tydligare visa att politiken inser och arbetar utifrån frågans faktiska allvar. Ingen ska någonsin behöva tvivla på att samhället verkligen prioriterar denna fråga och ägnar den största möjliga uppmärksamhet. De kvinnor som utsätts för våld ska vara säkra på att samhället står på deras sida och att förövaren kommer att straffas.

Fru talman! När Sverigedemokraterna pratar om jämställdhet gör vi det i termer av lika rättigheter och möjligheter för såväl kvinnor som män att själva forma sitt liv. Varje individ ska stå fri att göra sina egna individuella livsval utan att det offentliga ska försöka styra eller påverka.

De jämställdhetspolitiska målen utgår i grunden också från en likvärdig tanke. En närmare granskning visar dock att målen allt som oftast utgår från att jämställdhet nås först när en jämn könsfördelning genomsyrar hela samhället. Detta är en tydlig skiljelinje mellan vår och regeringens syn på jämställdhet.

Det är nämligen vår övertygelse att det individuella perspektivet aldrig får överskuggas av ideal och målbilder om en viss fördelning. Mål som

fokuserar på detta riskerar att föra in icke önskvärda element som diskriminering – och det är ju det vi vill motverka, eller hur?

Vi anser att Jämställdhetsmyndigheten liksom alla former av kvotering ska avvecklas. Ett jämställdhetsarbete måste bedrivas inom alla myndigheter för att få genomslag, och det här tror vi kommer att få bäst genomslag om myndigheterna själva ansvarar för sitt jämställdhetsarbete.

Fru talman! Olyckligtvis styrs Sverige av en regering där Miljöpartiet, med endast 4,41 procent av väljarnas stöd i ryggen, är med och påverkar landets riktning. Det är ett väldigt litet parti med väldigt stor makt över svenska folkets vardag. Kvotering, genusidéer och den växande splittringen i landet kommer att fortsätta så länge Miljöpartiet har ett så stort inflytande.

När man tror att saker och ting faktiskt inte kan bli värre så blir de det. Sverige har berikats med en jämställdhetsminister som i mediala utspel delar upp befolkningens möjligheter i livet beroende på om man är inrikes eller utrikes född och beroende på vad man har för färg på sin hud – om man är vit eller färgad.

Vi som är vita, födda i vårt eget land Sverige, nedvärderas och ska framöver lämna ifrån oss positioner till utrikesfödda. Kvinnor ska alltså konkurrera ut kvinnor oavsett kompetens eller personlig lämplighet. De kvalifikationer som nu betyder något är födelseland och hudfärg.

Det här väcker en hel del frågor. Hur ska bortvalet av vita svenskar genomföras? Är det regeringens avsikt att positioner framöver ska fördelas efter hudfärg eller födelseland? Vart ska vi vita svenskar förpassas? Hur kan vårt älskade Sverige ha hamnat så här snett? Har inte regeringen lärt sig något av historien? Vart är vi egentligen på väg?

Fru talman! Jämställdhetsministerns åsikter och att regeringen står bakom dessa gör mig faktiskt rädd på riktigt. Jag kan konstatera att garanten för ett sammanhållet Sverige som strävar framåt och utvecklas i positiv riktning, i lagom takt, är Sverigedemokraterna.

Anf. 74 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Talarordningen här i kammaren gör att jag allt som oftast kommer efter Sverigedemokraternas representant i debatterna. Varje gång slås jag av det faktum att vi uppenbarligen lever i olika verkligheter. Det kommer jag inte ifrån.

Vi hörde ordval som ”bortvalet av vita svenskar” och att vi inte har lärt oss någonting av historien. Jag är väldigt glad att vi i mångt och mycket har lärt oss en hel del av historien men också tagit väldigt stora kliv framåt i det ämne som är föremål för debatten i dag, nämligen jämställdheten. Det är 100 år sedan den här församlingen fattade beslut om allmän och lika rösträtt. Jag är väldigt tacksam mot de förkämpar som såg till att det här blev verklighet.

Jämställdhet är ett politikområde med väldigt många bottnar. Det finns därför väldigt mycket att ta upp i denna debatt. Jag vill börja med att prata om ekonomisk jämställdhet, ett område som sällan tas upp i debatten men som är direkt avgörande för att vi ska nå de mål som den här församlingen har fattat beslut om.

Fru talman! Sverige omnämns ofta som ett av världens mest jämställda länder, men i den rapport som presenterades av Kommissionen för jämställda livsinkomster framkommer en helt annan bild. Kommissionen

kallar det ett "haveri" att inget har hänt med kvinnors livsinkomster sedan 1995. Jag måste dessvärre hålla med om det ordvalet.

Sverige har under lång tid genomfört flera reformer som har stärkt kvinnors ekonomiska egenmakt. Framför allt på 70-talet genomfördes reformer såsom avskaffandet av sambeskattningen, inrättandet av en generell barnomsorg, föräldrapenning med mera, som har haft särskilt stor betydelse för kvinnors ekonomiska självständighet.

Även rutreformen, som genomfördes på initiativ av Centerpartiet, kan anses vara en jämställdhetsreform då den har lett till att fler kvinnor driver eget företag. Men den har också frigjort tid från det obetalda hemarbetet.

Det är cirka 50 år sedan 70-talets jämställdhetsreformer, men kvinnor drar fortfarande det kortaste strået ekonomiskt. En kvinna har i genomsnitt 77 procent av en mans livsinkomst – hör och häpna. Den grupp som har det sämst ställt ekonomiskt är äldre kvinnor, som utgör 78 procent av dem med garantipension.

Män har i praktiken fortfarande en gräddfil när det gäller offentliga stödåtgärder. Kvinnor tar generellt ut ersättningar som kompenserar dem ekonomiskt på grund av frånvaro från arbetsmarknaden, medan män i större utsträckning tar emot insatser och stöd som för dem närmare arbetsmarknaden. Män får generellt mer stöd till egna företag och har högre kapitalinkomster som beskattas lägre än inkomst av tjänst.

Det blir i förlängningen ett slags dubbelbestraffning som påverkar kvinnors livsinkomst negativt. Även ojämställdhet i familjelivet begränsar kvinnors ekonomiska utrymme och möjlighet till karriär och påverkar livsinkomsten negativt.

Fru talman! Utöver inkomst av tjänst blir det allt viktigare att äga och låta sitt kapital växa som en del av inkomsten och inte minst ur ett livsinkomstperspektiv. Oavsett om det gäller aktier, bolag, fastigheter, mark eller skog ligger kvinnors ägande på efterkälken. På bolagssidan är könskillnaderna stora. Knappt 30 procent av alla företagare är kvinnor. Där emot har bara en fjärdedel av bolagen en kvinna som verklig huvudman. Allt detta leder till ekonomisk ojämställdhet.

Det är uppenbart att det utöver normer och värderingar även finns ekonomiska strukturer som begränsar människors egenmakt utifrån kön. Därför är det mer allvarligt att flera brister i myndigheternas handläggning, vägledning och information som försvårar människors möjlighet att göra ett medvetet val har uppdagats på senare år.

Till exempel bedömer Arbetsförmedlingen etableringsinsatser på lösa grunder som ställer kvinnor längre bort från arbetsmarknaden. Kvinnor får i större utsträckning stämpeln ej matchningsbar. Det är anmärkningsvärt men förklarar delvis varför utrikesfödda kvinnor har ett betydligt lägre arbetskraftsdeltagande än svenskfödda kvinnor. Vi vet även att våra myndigheter inte könsuppdelar statistik i tillräckligt hög grad, vilket försvårar en bra jämställdhetsanalys.

Mot bakgrund av det som jag har sagt kan vi tyvärr konstatera att det jämställdhetspolitiska målet om ekonomisk jämställdhet är långt ifrån nått och inte kommer att nås i närtid om inget aktivt görs.

Fru talman! Centerpartiet har inom ramen för januariavtalet en viktig roll i det ekonomiska jämställdhetsarbetet. Vi genomför just nu en historisk transformation av svensk arbetsmarknad som innefattar en reformering av Arbetsförmedlingen, där bland annat etableringsuppdraget ingår.

Vi moderniserar anställningsskyddet och stärker kompetensutvecklingen i arbetslivet. Vi genomför också en reform av svenska för invandrare, både dess innehåll och dess struktur.

Jag nämner dessa reformer för att vi har stora utmaningar med utrikesfödda kvinnors arbetskraftsdeltagande och därmed deras ekonomiska frihet och jämställdhet.

Vi har också i våra förhandlingar kring regleringsbrev för diverse myndigheter haft tydliga jämställdhetsglasögon. Bland annat såg vi till att Jämställdhetsmyndigheten fick i uppdrag att kartlägga könsskillnader i utbildningsval. Vi ser nu ett tydligt behov av ett samlat uppdrag kring uppföljning av den ekonomiska politikens effekter på jämställdhet, vilket rimligen borde kunna tillfalla Jämställdhetsmyndigheten.

Fru talman! Det går tyvärr inte att debattera jämställdhet utan att nämna mäns våld mot kvinnor, eller hedersförtryck för den delen. För mig som man, och dessutom en utrikesfödd man, gör det på riktigt ont i hjärtat att vi ännu i dag, 2021, brottas med denna typ av samhällsutmaningar.

Förra året dödades 13 kvinnor av män i deras egen närhet. Det är 13 kvinnor för många. Närmare en femtedel av de anmälda misshandelsbrotten under 2019 rörde misshandel av en närstående med vilken offret har eller har haft en parrelation med. Vi ser också att mäns sexuella våld mot kvinnor inte minskar. Tvärtom nås vi ständigt av nyheter om sexköp, våldtäkter och sexuella trakasserier.

Kompetensen när det gäller mäns våld mot kvinnor och sexualbrott behöver höjas. Inte minst behöver det finnas tillräckligt med skyddade boenden, och de behöver hålla hög kvalitet och självklart erbjuda rehabilitering från våld. Men det är också viktigt att alla berörda som arbetar med dessa viktiga frågor inom socialtjänst, polis och domstolsväsen får ta del av de kompetenshöjande insatserna på området.

Jag hade egentligen lite mer att säga, men jag ser att min talartid är slut. Men jag vill avslutningsvis yrka bifall till Centerpartiets reservation 9 i detta betänkande. Vi står naturligtvis bakom alla våra yrkanden, men för tids vinnande får det bli så här.

Anf. 75 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Vi debatterar jämställdhet och åtgärder mot diskriminering. För att ens veta om det finns någon diskriminering måste man mäta och fråga. Jag har därför i dag valt att prata om jämlikhetsdata, som är information om hur olika diskrimineringsgrunder, till exempel religion, hudfärg eller etnicitet, är fördelade i populationen och hur de samverkar med varandra. Avsikten med jämlikhetsdata är att undersöka förekomsten och effekterna av just diskriminering.

Fru talman! Sverige kritiseras regelbundet av FN, EU och Europarådet för att inte samla in relevant kunskap och systematisk statistik om olika minoriteters situation. Slutsatsen är att jämlikhetsdata både kan och bör införas och praktiseras mer systematiskt även i Sverige.

Jag noterar att det krävs mer kunskap om olika grupper utsatthet för att kunna motverka just diskriminering och ojämställdhet i samhället. Segregationen och ojämlikheten är som mest tydliga i relation till diskrimineringsgrunderna etnisk tillhörighet, nationellt ursprung eller hudfärg samt religion och annan trosuppfattning.

Utskottet hänvisar i sitt ställningstagande bland annat till att EU-kommissionen i två nya handlingsplaner lyfter fram vikten av jämlikhetsdata. Jag välkomnar det och noterar att kommissionen bland annat uppmanar medlemsländerna att förbättra insamlingen av just jämlikhetsdata. Men jag beklagar att utskottet inte också ser detta behov.

Frågan om huruvida Sverige bör införa jämlikhetsdata har utretts av Diskrimineringsombudsmannen i samråd med Datainspektionen, Statistiska centralbyrån och Folkhälsomyndigheten. Slutsatsen är att jämlikhetsdata både kan och bör införas i Sverige, dels på grund av de internationella församlingar som Sverige ingår i och de åtaganden som Sverige i dessa sammanhang har skrivit under, dels på grund av att internationella överenskommelser och svensk lagstiftning avseende skydd av känsliga personuppgifter tillåter detta så länge det sker med syftet att motverka diskriminering och främja jämlikhet och så länge som de som tillfrågas ger sitt samtycke och försäkras.

Fru talman! Sverige präglas i dag av växande klyftor. Segregationen och ojämlikheten är som mest tydliga i relation till diskrimineringsgrunderna etnisk tillhörighet och nationellt ursprung eller hudfärg.

Jämlikhetsdata används redan som metod av ett flertal myndigheter. Botkyrka kommun använder den. Samtliga diskrimineringsgrunder förekommer numera som variabler för självkategorisering.

Vad gäller användandet av olika etniska och rasliga minoriteter som kategorier används i stället större klassificeringar. Det man har nu är utrikesfödd, utländsk bakgrund och födelseland och ibland också så kallade närmevärden såsom utomeuropeisk bakgrund. Det är inte heller många studier och undersökningar som tar ett helhetsgrepp om frågan, det vill säga inkluderar alla diskrimineringsgrunder i samma frågeformulär eller intervju.

Samtidigt tyder mycket på att en majoritet av den svenska befolkningen är positiv till införandet av jämlikhetsdata på en mer systematisk och institutionaliserad nivå – inte minst minoriteterna själva. Trycket på Sverige att etablera jämlikhetsdata som norm växer sig allt starkare inom olika organisationer. RFSL, alltså riksförbundet för sexuellt likaberättigande, Handikappförbunden och många funktionsnätverk efterfrågar det här, liksom Sverigefinska riksförbundet, Afrosvenskarnas riksförbund och Muslimska Organisationer i Samverkan. Ja, ni förstår – det är otroligt många aktörer. De som upplever diskriminering, ser diskriminering och vill synliggöra diskriminering är för det.

Fru talman! Det duger inte att vara bäst i klassen enbart i retorikens värld. Det skydd och de rättigheter som de olika minoriteterna tillerkänns på papperet är fullständigt omöjliga att uppfylla, mäta och kartlägga. Den totala avsaknaden av statistik rörande fem av de sju diskrimineringsgrunderna gör det svårt att ta fram åtgärder för att motverka diskriminering. Vi liksom famlar i blindo.

Fru talman! Vill man verkligen kartlägga diskriminering och ta itu med den bör man införa jämlikhetsdata. Men vill man inte veta hur diskrimineringen ser ut och var den finns, ja, då är man emot.

Jag yrkar bifall till reservation 23.

Anf. 76 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Kristdemokraternas utgångspunkt har alltid varit och kommer alltid att vara synen på varje människas lika, unika och okränkbara värde. En människa kan inte och får inte ägas. Hon får inte kränkas eller reduceras till ett redskap för någon annans syften.

Vi är i ständig opposition mot tankemönster som betraktar kvinnor som underordnade, som mindre viktiga på arbetsmarknaden eller som bärare av släktens så kallade heder.

Vårt fokus ligger på att belysa och lösa problem som kvinnor möter och brottas med i sin vardag. Vi fokuserar på hur vi ska få ned de höga sjukskrivningstalen, på bristerna i förlossningsvården och kvinnosjukvården, på svårigheterna med att kombinera karriär och familjeliv och på kvinnors låga pensioner.

Vi fokuserar också på våldet. Våld mot kvinnor, fru talman, är det yttersta uttrycket för ett ojämnt samhälle, och det våldet har ökat. Det gäller såväl antalet anmälda våldtäkter som våld i nära relationer och hedersrelaterad brottslighet. Uppklaringsprocenten är alldeles för låg, och mörkertalet är stort.

Jämställdhet mellan kvinnor och män och pojkar och flickor är ett viktigt och otroligt brett ämne. Det ska därmed genomsyra alla politikområden i denna riksdag. I detta anförande kommer jag dock i huvudsak att fokusera på några av de kristdemokratiska motioner som behandlats i arbetsmarknadsutskottets betänkande *Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering*, som är föremål för denna debatt och votering i kammaren i dag.

Fru talman! Termen ”balkongflickor” har knappast undgått någon. När vi nu i denna lagstiftande församling debatterar jämställdhet måste vi tala om dessa unga kvinnor med invandrarbakgrund som antingen tvingats att hoppa eller knuffats från en balkong för att deras manliga släktingar önskat dem döden för att återställa familjens heder.

Nu har polisen på kort tid inlett tre förundersökningar i fall av misstänkt hedersmord efter att kvinnor fallit från hög höjd och avlidit. Sverige måste ta värderingskampen. Oavsett partibeteckning måste vi kunna enas om att vissa värderingar inte är valbara.

Vart tionde mord år 2017 var ett hedersmord. Jag tror att vi alla inser att det som fick denna dödliga utgång inleddes långt innan mordet begicks. Det finns ingen exakt siffra på hur många människor som lever under hederskulturen, men enligt forskaren Astrid Schlytter vid Stockholms universitet skulle det kunna vara så många som 240 000 människor i Sverige.

Kristdemokraterna vill att regeringen skyndsamt påbörjar ett arbete med att ta fram verktyg för att nationellt kunna mäta omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck. Detta är inte vilken jämställdhetsfråga som helst utan kräver särskild kunskap och särskilda kompetenser för att bekämpas.

Vi ser också ett behov av att ytterligare öka kunskapen om hedersrelaterade frågor för att säkerställa att det i varje kommun och region finns personal som är utbildad på området och kan bistå och säkerställa att alla professioner med nära kontakt med personer som riskerar hedersförtryck besitter rätt kompetens i frågorna.

Fru talman! Möjligheten att kombinera familje- och arbetsliv är i jämförelse med andra länder bra i Sverige. Men vi vill stärka den ytterligare. Det är otroligt viktigt för både mammor och pappor att kunna kombinera

familjeliv och arbetsliv och att det finns förutsättningar att faktiskt göra egna val utifrån sina prioriteringar och sin unika familjesituation. Vi politiker borde lägga mer kraft på stöttning av barnfamiljer i deras vardag och se till att dessa förutsättningar finns för varenda familj i stället för att använda pekpinna i en iver att styra utfallet.

Vi kristdemokrater vill öka flexibiliteten i föräldraförsäkringen genom att möjliggöra för föräldrar att fritt överlåta dagar till varandra. Vi vill även möjliggöra för föräldrar att överlåta föräldrapenningen till andra närstående.

I dag finns det tack vare Kristdemokraterna en möjlighet för föräldrar att vara hemma samtidigt med föräldrapenning för samma barn i totalt 30 dagar. Syftet är att ge föräldrar möjlighet att hitta nya rutiner, grundlägga det gemensamma nya ansvaret och hitta formerna för sin familj. Men vi vill att det ska vara fritt att använda föräldradagarna som så kallade dubbeldagar.

En studie från Stanford University som granskade införandet av dubbeldagar visar att dessa har lett till lägre antal sjukskrivningar hos mammor – en följd av att familjer fick mer frihet att lösa sitt livspussel.

De flesta kvinnor – och även de flesta män – vill inte behöva välja mellan familj och arbete. Att förändra denna norm är viktigt, inte bara för att det stämmer överens med människors egna önskningar utan också för att dagens system driver stora grupper kvinnor rakt in i sjukskrivning. I dag är 160 000 kvinnor sjukskrivna, och risken för kvinnor att bli sjukskrivna fördubblas två år efter att de fött sitt andra barn.

Under alliansregeringens tid stärktes skyddet för föräldrar vad gäller diskriminering i arbetslivet. Det infördes bland annat ett missgynnandeförbud vid föräldraledighet. Trots den viktiga lagändringen har enligt Diskrimineringsombudsmannen, DO, antalet anmälningar som är kopplade till denna grund ökat.

Vi vill att frågan om diskriminering av föräldrar och gravida i arbetslivet kartläggs. Det är inte tillräckligt, som utskottet verkar mena, att utgå från att regeringen noga följer utvecklingen på området. Vi kräver att regeringen ger detta uppdrag till DO, som redan i dag tar emot anmälningar, och även lämnar förslag på tänkbara åtgärder för att stärka skyddet mot diskriminering av föräldrar och gravida i arbetslivet.

Fru talman! Jag yrkar därmed bifall till Kristdemokraternas reservation 15 under punkt 7, som handlar om just detta, för om det är något jag tycker att politiken ska försöka styra är det arbetsgivarna i syfte att göra dem mer föräldravänliga.

Anf. 77 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! I spåren av corona kan vi skymta en tillbakagång, eller en backlash, när det gäller jämställdheten. Internationellt ser vi att många unga flickor inte kommer tillbaka till skolan i spåren av skolstängningar. I USA och i Europa ser vi att kvinnor har lämnat arbetskraften för att ta hand om och hemskola barnen.

Sverige har varit relativt förskonat. Skolor och förskolor har varit öppna, och flera kvinnodominerade yrken, till exempel inom vården, har haft behov av mer personal.

Men vi ser oroande tecken på att jämställdheten rubbats när allt fler har varit hemma mer i form av ett ökat antal anmälningar av misshandelsbrott mot kvinnor.

De senaste veckorna har det även börjat talas om en backlash när det gäller metoo. Vi har i medier kunnat bevittna hur flera kända män som anmälts men ej fällt för sexbrott har fått ge sin bild medan den som har anmält inte har fått samma möjlighet.

Lägg till detta Kommissionen för jämställda livsinkomsters rapport, som visar att kvinnors livsinkomst legat på samma nivåer sedan 90-talet. Det här duger inte.

Liberalerna tycker att jämställdhetsfrågorna behöver få ett större utrymme i debatten. Vi tycker att det är bra att det nu finns en myndighet som har till ansvar att lyfta fram de områden där kvinnor och män inte bedöms efter samma måttstock eller där förväntningarna på de två könen är olika, vilket leder till att det ena könets livschanser begränsas. Jämställdhetsmyndigheten är en viktig myndighet.

Vi måste rikta strålkastaren på de problem som finns i dag och som begränsar kvinnors makt och inflytande såväl över deras eget liv som i samhället. Fortfarande är en kvinnas genomsnittliga livsarbetsinkomst mer än 3 miljoner kronor lägre än en mans, fortfarande tas bara en dryg fjärdedel av föräldraledigheten ut av män och fortfarande är normen att det är kvinnan som går ned på deltid om det behövs för att klara vardagen som småbarnsförälder.

Vi måste även rikta strålkastaren på de frågor där mäns och pojkars möjligheter riskeras. Fortfarande släpar pojkars skolresultat efter, med de följer detta får för deras framtida möjligheter i livet, och fortfarande leder destruktiva mansnormer till ökad kriminalitet och gängvåld. Även om vissa kallar det genusflum är det otroligt viktigt att vi jobbar med de normer som finns och på det sättet motverkar de machokulturer som finns. Det är också på detta sätt vi kan förebygga mäns våld mot kvinnor.

Sverige är kanske världens mest jämställda land, men vi i Sverige har en bra bit kvar till att faktiskt vara helt jämställda.

Fru talman! Liberala framgångar under den här mandatperioden har framför allt handlat om de kvinnor och flickor som upplever den största ofriheten i vårt land – om dem som inte får träffa eller älska vem de vill och som begränsas av hedersförtryck.

Det nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen Östergötland kommer att utvecklas till ett permanent nationellt kompetenscentrum, vilket är mycket bra. I detta arbete får dock inte hbtq-personer som utsätts för hedersförtryck glömmas bort. Regeringen bör skyndsamt ta initiativ till att fördjupa kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck mot hbtq-personer och dess omfattning genom en särskild studie.

Ett antal skärpningar på rättsområdet har genomförts när det gäller hedersbrott, och vi har varit med och ökat stödet till Sveriges kvinnojourer och satt fokus på arbetet mot mäns våld mot kvinnor.

Men, fru talman, mer behövs. Ambitionen i arbetet med jämställdhetsintegrering behöver höjas ytterligare. En jämn fördelning av makt kommer inte per automatik.

För drygt 100 år sedan togs kampen för allmän och lika rösträtt. Det låter som länge sedan, men det är bara ett par generationer bort. Och även

om vi har lika rösträtt är inte den politiska makten jämnt fördelad. En orsak är att tiden att engagera sig politiskt är mer begränsad för kvinnor, som väldigt ofta har huvudansvaret för hem och barn. Vi i Sverige skiljer oss också från våra grannländer genom att vi hittills inte har haft en kvinnlig statsminister. Låt oss inte behöva vänta ytterligare två generationer på detta.

Kvinnors ekonomiska förutsättningar behöver också stärkas. Kvinnor har sämre representation i bolagsstyrelser och på toppositioner i näringslivet och startar i mindre utsträckning företag. Kvinnor arbetar deltid i större utsträckning och tar ut merparten av föräldraledigheten. Det här påverkar kvinnors livsinkomster.

Sällan handlar dessa snedfördelningar om att kvinnor inte har samma möjligheter som män, utan ofta handlar det om normer och fördomar som styr när det väl kommer till kritan. Därför behövs den jämställdhetsmyndighet vi har i dag, som kan belysa dessa problem, liksom konkreta åtgärder för att komma till rätta med problemen.

Exempel på förslag som vi liberaler lägger fram är att heltidsarbete ska vara norm och att kommuner och regioner ska ta fram handlingsplaner för att motverka ofrivilliga deltider. Föräldraförsäkringen behöver också moderniseras, och statligt riskkapital behöver i större utsträckning nå fram till kvinnors företag.

Gör vi en internationell utblick kan vi konstatera att endast 27 procent av företagen i Sverige drivs av kvinnor; detta kan jämföras med EU:s genomsnittliga nivå på drygt 32 procent.

Vi måste vara på tårna, för om vi lutar oss tillbaka blir vi snart omsprungna av de länder som tidigare har sett oss som ett föredöme.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att vi står bakom samtliga våra reservationer. För tids vinnande yrkar vi dock bifall endast till reservation 14, som handlar om kvinnors företagande.

(Applåder)

Anf. 78 ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! I dag debatterar vi jämställdhet, och vi gör det i en kontext där vi har privilegiet att leva i ett av världens mest jämställda länder. Detta är en resa som har tagit oss lång tid. Vi påbörjade den för lite mer än 100 år sedan i ett Sverige som var ett både fattigt och ojämnt litet land i norra Europa.

Att vi skulle ta oss till den här positionen har inte varit självklart. Varje steg har varit en kamp ekonomiskt, socialt och inte minst politiskt. Det har varit en kamp mot konservatism, mot nazism och fascism och mot kommunism i en värld som har utvecklats i en rasande fart.

För mig som socialdemokrat är det självklart att ett jämlikt samhälle aldrig kan uppnås om det inte också är jämställt.

I år firar vi i Sverige 100 år av demokrati. År 1921 valdes de fem första kvinnorna in i riksdagen. Steg för steg och reform för reform – eller, som någon sa till mig häromdagen, med två steg fram och ett steg tillbaka – har vi kämpat för att hamna där vi är i dag.

Vi har rösträtt för kvinnor. År 1938 tilläts preventivmedel, 1971 fick vi särbeskattnings, 1974 fick vi föräldraförsäkringen, 1975 fick vi rätt till fri abort och 1979 fick vi jämställdhetslagen.

På 90-talet fick vi i S varvade listor, vilket har betytt enormt mycket för andelen kvinnor som syns i den här kammaren.

Vi har också genomfört reserverade månader i föräldraförsäkringen, vilket bland annat har lett till att Sverige 2019, som första land i hela världen, hade en situation där män tog ut över 30 procent av föräldraledigheten. Det räcker att åka över sundet till Danmark; där ligger man fortfarande på 8 procent.

År 2018 fick vi en ny jämställdhetsmyndighet. År 2018 fick vi också en samtyckeslagstiftning i Sverige.

I princip alla dessa reformer är genomförda av eller tillsammans med Socialdemokraterna. När jag i dag står i den här talarstolen känner jag vingslagen av alla de legendariska socialdemokratiska kvinnor som har stått och kämpat här, som Nelly Thüring, Agda Östlund, Karin Kock, Alva Myrdal, Anita Gradin, Birgitta Dahl, Maj-Lis Lööv, Gertrud Sigurdsen, Anna-Greta Leijon, Marita Ulvskog, Maj-Inger Klingvall, Anna Lindh, Ingela Thalén, Ulrica Messing, Maj Britt Theorin, Margareta Winberg, Lena Hjelm-Wallén, Carin Jämtin, Laila Freivalds, Berit Andnor, Mona Sahlin, Åsa Regné, Margot Wallström och Magdalena Andersson för att bara nämna några.

Som ni kanske hörde i namnuppräkningsen var det några kvinnor färre förr än vad det har varit de senaste decennierna. Detta resultat beror naturligtvis också på aktiv politik, bland annat de varvade listorna, kvotering helt enkelt. I dag är det självklart att vi ska få göra vår röst hörd. En del andra partier har följt efter.

Vi är stolta över vad vi har åstadkommit för att Sverige ska vara ett av de bästa länderna för kvinnor. Men vi ser ju att vi har lång väg kvar. Det har vi också hört här från övriga partier.

I betänkandet lyfts den ambitiösa regeringspolitik som nu förs fram, bland annat när det gäller arbetet kring mäns våld mot kvinnor. Nationellt avsätts nu mer pengar än någonsin för ändamålet, inte minst till kvinno- och tjejjourer, till utbyggnaden av polisen med 10 000 fler till 2024, nu halvvägs, och till kampen mot det hedersrelaterade våldet.

Alla kvinnor i Sverige ska omfattas av jämställdheten, inte bara några. Vi har genomfört en mycket ambitiös lagstiftning som trädde i kraft under förra året. År 2020 trädde en omfattande lagstiftning i kraft för att just motverka den hedersrelaterade brottsligheten. Vi fick en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv. Vi fick också ett straffsanktionerat utreseförbud och utökade möjligheter att omhänderta och spärra pass, till exempel. Vi har nu också en kommission som tittar på jämställda livsinkomster, och vi har en ny arbetsmiljöstrategi, för att nämna ett axplock ur betänkandet.

Men det behövs fler jämställdhetsreformer, inte minst mot bakgrund av det som i dag lyfts fram i den här kammaren: de ekonomiska skillnaderna mellan män och kvinnor och att våldet fortsätter. I Sverige anmäler en kvinna en misshandel ungefär var tjugonde minut. Vart tionde barn har sett pappa slå mamma. Vi vet att vi har problem med det hedersrelaterade våldet. Vi behöver nya åtgärder.

Det som nu skrämmer är det nya högerkonservativa blocket i svensk politik, för de pratar om att vi behöver en annan sorts feminism än den vi har bedrivit under de senaste hundra åren. Det är till synes mest en förklädd antifeminism. Det högerkonservativa blockets jämställdhetspolitik har

varken syfte, riktning eller kraft. Där är uppmaningen: Gör andra val, få andra resultat! Det är både felaktigt och undflyende. Det är bromsande och inte minst bakåtsträvande.

En moderat motion handlar om att ändra de jämställdhetspolitiska målen i svensk politik, så att de enbart tar sikte på likvärdiga möjligheter och inte ett likvärdigt utfall. Vad det innebär är att man lägger ansvaret helt på de unga tjejerna och kvinnorna själva. De ges alltså både ansvaret och skulden för sin egen underordning – helt enkelt sten på börda.

Är låg pension efter föräldraledighet, deltid och ett låglöneyrke ojämställdhet? Vi har några citat som ju är välkända. Gör andra val, få annat resultat är ett känt citat av Ebba Busch. Häromdagen i ett samtal på Clubhouse tyckte Ulf Kristersson att det handlar om vilken utbildning man väljer redan från början och sedan vilken yrkesväg man slår in på, att det ju är upp till kvinnan själv att göra det valet. Det intressanta är dock att SCB:s senaste statistik visar att män har samma lön efter att ha gått ett yrkesprogram som kvinnor har efter tre år på högskola i det här landet eller, för den delen, att om både mannen och kvinnan har gått yrkesprogrammet tjänar kvinnan ändå betydligt mindre efter färdig utbildning. Gör andra val, få annat resultat!

Sverige är ett av världens bästa länder att vara kvinna i, ett av världens mest jämställda länder, och det är inte tack vare moderater och kristdemokrater utan trots moderater och kristdemokrater. Nu ser vi framför oss ett regeringsalternativ där Sverigedemokraterna, som kanske är Sveriges mest kvinnofientliga parti, dessutom kommer att ingå i den här röran.

Hundra år av kvinnlig rösträtt är ett beslut som högern kämpade emot, som så många andra reformer sedan dess. Och det är samma moderater vi har i dag som motsätter sig en aktiv jämställdhetspolitik med resultatmål. Det känns igen från historien.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 79 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Fru talman! Annika Strandhälls debatteknik känner man igen. Den fokuserar på att lyfta fram historiska företeelser. När det gäller vad Socialdemokraterna gjorde under första halvan av förra århundradet tror jag faktiskt att vi är överens. Jag tror att vi är överens om att Socialdemokraterna spelat en viktig roll i framtagandet av många viktiga reformer i Sverige, inte minst barnomsorg, föräldrapenning och andra reformer som har bidragit till att kvinnor kan vara aktiva på arbetsmarknaden i Sverige. Det är jag beredd att ställa mig bakom till hundra procent.

Där jag tror att vi skiljer oss åt är att jag, till skillnad från Annika Strandhäll, inte slår mig för bröstet och tycker att nu är vi klara, att nu är det här klart. Under Socialdemokraternas regeringsperiod med Stefan Löfven som statsminister ser vi att jämställdheten på område efter område går åt fel håll, att utvecklingen stannar av. Vad händer då? Var lyser de här reformerna? Var finns de någonstans?

Vi ser ett skriande behov av fler reformer mot sexualbrott och ett behov av reformer för att inte minst utrikes födda kvinnor ska få en chans att ta sig in på arbetsmarknaden. Där ägnar sig Socialdemokraterna i stället åt sin gamla vanliga glömma- och gömmapolitik, som lämnar de här kvinnor-

na i ett kravlöst bidragsberoende i stället för att de får chansen att komma in på arbetsmarknaden.

Jag skulle framför allt vilja ge Annika Strandhäll chansen att svara på en fråga som jag tog upp i mitt anförande. Umeå är ett exempel. Andra exempel är Malmö och Göteborg, där företrädare för Socialdemokraterna förnekar förekomsten av hedersförtryck och motarbetar arbetet för att kartlägga hedersförtryck. Senast 2019 var denna fråga uppe i fullmäktige i Umeå. Står Annika Strandhäll bakom sina partiföreträdare där?

Anf. 80 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! För det första var det inte under första halvan av det andra århundradet som vi bedrev vår mest aktiva jämställdhetspolitik. Så sent som förra mandatperioden införde vi ju till exempel samtyckeslagstiftningen, något som Josefin Malmqvist naturligtvis väl känner till, vilket har inneburit att antalet fall som går till prövning i rätten avseende våldtäkt har ökat radikalt. Det går att följa den typen av jämställdhetsreformer som vi socialdemokrater har lagt fram varje gång vi har haft möjligheten. Det är fakta som går att checka, Josefin Malmqvist, liksom det också går att checka ungefär vad Moderaterna har gjort när det gäller svensk jämställdhetspolitik, både under förra århundradet och så här långt.

Till exempel, apropå utrikes födda kvinnor och deras inträde på arbetsmarknaden, införde ni när ni senast satt i regeringsställning ihop med Kristdemokraterna ett vårdnadsbidrag, som jag som nyttillträdd socialförsäkringsminister omedelbart plockade bort. Vet Josefin Malmqvist varför jag, tillsammans med en majoritet i den här kammaren, plockade bort det? Jo, för att det de facto hade förhindrat just utrikes födda kvinnor att komma in på arbetsmarknaden och försenat deras inträde. Ni tyckte i stället att man kunde betala en slant för att de skulle vara hemma längre tid. Det är inte att bedriva jämställdhetspolitik.

När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck är vi socialdemokrater glasklara. Du kan också läsa vad jag har skrivit i olika debattartiklar.

Svensk jämställdhet omfattar alla. Därför har regeringen under förra mandatperioden och denna infört den mest proaktiva lagstiftningen för att mota det hedersrelaterade våldet i Sverige. Det är sanningen, Josefin Malmqvist.

Anf. 81 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Fru talman! Som Annika Strandhäll vet har vi samma uppfattning om samtyckeslagen och vårdnadsbidraget. Som av en händelse lyfter Annika Strandhäll fram reformer där vi har röstat på samma sätt i kammaren.

Men det jag lyfter fram är alla de reformer som Annika Strandhälls regering vägrar att genomföra. Ni vägrar att göra det mer lönsamt att arbeta, ni vägrar att införa bidragstak, ni vill inte införa aktivitetskrav, vilket skulle underlätta för kvinnor att ta sig in på arbetsmarknaden, och ni vill inte införa sfi för föräldralediga kvinnor. På område efter område lyser reformerna med sin frånvaro.

När det gäller utrikes födda kvinnor återstår mycket att göra.

När det gäller hedersförtrycket har regeringen anslutit till en del av de frågor som Moderaterna har drivit i årtal. Gång på gång har vi pressat regeringen framåt, inte minst här i kammaren.

Jo, absolut, i några frågor har regeringen till slut anslutit sig. Men mycket arbete återstår, både här i kammaren och i kommunfullmäktige-församlingar runt om i Sverige där socialdemokratiska företrädare fortsätter att motverka insatser mot hedersförtryck, vilket gör mig djupt beklämd.

Jag hoppas verkligen att vi kan få till en förändring där även socialdemokrater ute i landet tycker att det är viktigt att bekämpa hedersförtryck och hedersvåld i Sverige.

Anf. 82 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Vi har samma uppfattning som ni om vårdnadsbidraget, säger Josefin Malmqvist.

Ni var med och införde det och vill nu sätta er i en regering med Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna. Sverigedemokraterna vill inte bara återinföra vårdnadsbidraget utan fördubbla det, och Kristdemokraterna vill införa vad de kallar barnomsorgspeng, ett förtäckt vårdnadsbidrag med exakt samma effekt. Det ska bli spännande att se hur Josefin Malmqvists moderater klarar av att stå upp mot denna typ av förslag om de kommer i regeringsställning.

Det är fint att Moderaterna kan ompröva sin uppfattning. Det har ni ju gjort när det gäller till exempel införandet av rösträtt, införandet av fri aborträtt i Sverige och sexköpslagstiftningen, som vi socialdemokrater införde 1998. I eftertankens kranka blekhet ansluter ni er till olika jämställdhetsreformer.

När det gäller det hedersrelaterade våldet och förtrycket går det inte att blunda för fakta hur gärna du än vill, Josefin Malmqvist. Det är den socialdemokratiskt ledda regeringen, med justitieminister Morgan Johansson och med stöd av Liberalerna inom ramen för januariavtalet, som har infört den mest progressiva lagstiftningen för att komma till rätta med det hedersrelaterade våldet. Det är ett faktum som inte går att komma runt.

I detta betänkande tar vi nu ytterligare steg med det nationella kompetensteamet.

Anf. 83 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Att få växa upp i ett av världens mest jämställda länder är ett privilegium som relativt få i världen får uppleva. Vi ser hur kvinnors rättigheter hålls tillbaka runt om i världen. Det handlar om grundläggande rättigheter som att bestämma över sitt eget liv, att kunna delta på lika villkor på arbetsmarknaden, att kunna arbeta även när man har fått barn och att ha makten över sin egen inkomst. Det är rättigheter som generationer av kvinnor i Sverige har kämpat sig till.

Fru talman! Den ekonomiska ojämställdheten i Sverige består dock. Sedan 1995 har det inte skett någon utjämning av livsinkomsterna mellan män och kvinnor. Kvinnornas livsinkomst motsvarar i dag bara 77 procent av männens. Den viktigaste förklaringen är troligtvis det faktum att män äger mer från början. Inkomster av kapital beskattas lägre än inkomster av arbete, så även om lönegapet sakta minskar ökar ändå skillnaden i inkomster av företagande och kapital. Därför står vi stilla sedan 1995.

Fru talman! Det är därför otroligt angeläget att Kommissionen för jämställda livsinkomster presenterar progressiva förslag som riksdagen kan gå vidare med.

Fru talman! När man sitter och lyssnar i denna kammare blir det tydligt att vi är i en helt avgörande tid i svensk jämställdhetspolitisk historia.

Å ena sidan hör vi företrädare med klockrena analyser som förklarar de strukturella skillnader som kvinnor och män i vårt samhälle lever med. Vi hör progressiva förslag på hur vi kan mota ojämställdhet och diskriminering.

Å andra sidan hör vi företrädare som förespråkar hemmafrubidrag eller vill att kvinnor ska vara kvar i hedersförtryck i krigszoner och inte få en fristad i Sverige.

Det är surrealistiskt att lyssna till dessa diametralt olika förhållnings-sätt. Det blir tydligt att för en del partier omfattas bara vissa kvinnor av kvinnors rättigheter.

Miljöpartiet ställer inte upp på den synen. Alla kvinnor har samma rättigheter. Alla människor omfattas av samma rättigheter. Det gäller här och i alla delar av världen. Vi kommer aldrig att kapitulera. Vi kommer aldrig att acceptera att kvinnors rättigheter kränks i vårt land.

Vi kommer att stå upp när andra länder i Europa inskränker kvinnors rätt att bestämma över sin egen kropp, vilket händer i Polen, där abort i princip blivit en omöjlighet. Vi kommer att stå upp mot de krafter i svensk politik som vill gå samma väg och följa Polens och Ungerns exempel.

Fru talman! Det är oroväckande hur bland andra Kristdemokraterna förhåller sig till jämställdhetspolitiken. Det är inte nog med att de vill återinföra det gamla vårdnadsbidraget. Nu kallar de det barnomsorgspeng, men vad det handlar om är ett hemmafrubidrag.

De står också och talar varmt om att de bryr sig om de flickor och kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, men när det kommer till kritan är det där de sparar pengar. 100 miljoner kronor har Kristdemokraterna i sin budget plockat bort från arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Detta får konsekvenser. Om deras förslag hade gått igenom skulle färre människor i dag ha arbetat emot hedersrelaterat våld och förtryck.

Fru talman! En annan fråga som oroar mig mycket i dagens debattklimat är det faktum att en äldre man i direktsänd tv står och bortförklarar sexuella övergrepp med att han bara kladdade lite. Det har gått snart fyra år sedan metoo-upproppet synliggjorde omfattningen av mäns sexuella trakasserier och våld mot kvinnor. Vi får inte låta det bandet backas tillbaka. Vi måste stå upp för kvinnors rätt att anmäla och få upprättelse och kvinnors rätt att berätta sin berättelse.

Kvinnor som anmäler har i alla tider varit rädda för att stämplas som horor eller lögnerskor. Att vi under några års tid har sett en kraftigt ökad benägenhet att anmäla våldtäkter och andra sexuella övergrepp har varit viktigt. Jag är helt övertygad om att detta delvis förklaras av det starka civilsamhället och det stora engagemanget bland unga feminister i Fattarörelsen under metoo som har satt ned foten och sagt att det nu får vara nog. Låt oss inte ge upp om den kampen. Låt oss tillsammans stå upp för allas rätt till upprättelse. Också i de fall där bevisningen inte räcker för en fällande dom måste kvinnor kunna berätta.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

Anf. 84 NORIA MANOUCHI (M):

Fru talman! Det finns platser i vårt land där våld och kränkningar är en del av vardagen. Dit går vissa med en klump i magen och andra med knutna nävar. En del får betala tull i form av godis eller cigaretter för att komma in. Andra vågar inte gå dit alls. Tjejer klär sig i extra stora tröjor och alltid i byxor för att undvika oönskade händer på sina kroppar. Några slår, andra blir slagna. Varje gång det ena barnets rätt till trygghet inte kan garanteras säkerställs i stället det andra barnets rätt att slå. Så ser det ut på några av landets skolor i dag. Hårt, tänker några av er. Falskt, tänker andra.

Enligt Brottsförebyggande rådets senaste rapport om brott i skolan anger över hälften av eleverna i nian att de har utsatts för brott i skolan. Redan 2015 visade Pisa att var sjätte 15-åring utsätts för kränkningar och trakasserier flera gånger i månaden. Skolinspektionens statistik visar att kränkande behandlingar ökar, och det framgår dessutom att det i 62 procent av fallen kan konstateras brister i skolans hantering.

Fru talman! Så såg det ut redan när jag gick i grundskolan, och det är nu över 15 år sedan. Att mer inte har gjorts, att detta har fått fortgå, är ett fundamentalt misslyckande. Det som skiljer tiden för 15 år sedan från i dag är att fler elever drabbas i dag, alltså att fler skolor beskrivs på samma sätt, i synnerhet i socialdemokratiskt styrda kommuner. Det är inget nytt under solen i det avseendet.

Det som jag själv har bevittnat och upplevt under min skolgång upprepar sig nu för tusentals elever i vårt land. Det är därför jag står i denna talarstol, och det är därför jag tänker presentera lösningar på nämnda problem.

Varje skola ska ha ett forsknings- och evidensbaserat program mot kränkningar och trakasserier. Det får vara slut på flummet. Ett sådant program bör tas fram av Skolverket i samråd med Skolinspektionen, Brå och Folkhälsomyndigheten. Denna gruppering bör dessutom ges i uppdrag att ta fram en kompetensutvecklingsmodell i frågor om kränkande behandling, hot och våld. Skollagen behöver skärpas i flera avseenden, bland annat i syfte att underlätta för rektorer att flytta elever som brukar våld mot sina klasskamrater och lärare. I skollagen bör dessutom elevens ansvar för sin arbetsmiljö förtydligas.

Givet den stora mängden anmälningar i skolan måste ett effektivare och mer rättssäkert system tas fram för hanteringen av dem. Men trots att anmälningarna är så många är det värsta att de inte är tillräckligt många. Det sker nämligen fler brott, fler kränkningar och mer våld i skolans värld än vad vi kan läsa i siffrorna.

Alltför många i skolans värld – en alltför stor del av personalen – anger i dag att de är osäkra på hur och när anmälningar ska upprättas. Många gånger blir det faktiskt fel. Skolpersonals anmälningsskyldighet behöver förtydligas, och när en elev vid återkommande tillfällen begår kränkande och våldsamma handlingar bör detta synliggöras genom en skriftlig kom-

mentar och bilaga i terminsbetyget. Det är dags för ordning och reda i svensk grundskola.

Skollagen behöver säkerställa lärarens rätt att ingripa och trygga elever som blir utsatta, men det behöver dessutom instiftas en helt ny lag om våld mot skolpersonal – en lag som konstaterar att en straffskala som motsvarar den som gäller vid våld mot tjänstemän även ska gälla vid våld mot lärare. Slutligen, fru talman, bör en fördjupad kartläggning av brottsligheten i skolorna genomföras. Det har gått för långt, för länge.

Jag tror att det nu är viktigare än någonsin att vi slutar att prata om tafsande och mobbning. I stället behöver vi börja prata om sexuella ofredanden, kränkningar, trakasserier, våld och misshandel. Det är nämligen detta som det faktiskt innebär. Inget mer inlindande, inget mer förmins-kande – nolltolerans är det enda rätta. Det gäller inte bara eleverna emellan. Det handlar också om att vi behöver skydda elever – barn – från de vuxna som har idéer och värderingar som är ojämslidda och bakåtsträvande. Könsupplade klasser som huvudregel och censurerad sexualkunskap får aldrig någonsin mer förekomma i våra skolor.

Skolans jämsliddhetsuppdrag behöver ses över och stärkas och skollagen skärpas så att permanent könupplade klasser aldrig mer får tillåtas. Det värsta i detta är inte att det finns ett behov av att göra detta, utan det är faktiskt att riksdagen för hela fem år sedan fattade beslut om exakt det. Vi har alltså kommit överens i denna kammare om att detta ska verkställas, men vi har en regering som på över fem år inte har klarat av att verkställa beslutet.

Varför? Varför gör inte Socialdemokraterna allt man faktiskt kan för att förhindra och motverka dessa orättvisor? Jag befarar, fru talman, att det är en fråga vi tyvärr aldrig kommer att få svar på.

Jag yrkar bifall till reservation nummer 5. Helt ärligt är det svensk grundskolas enda chans att tryggas.

Anf. 85 JÖRGEN GRUBB (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna ställer sig naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till endast reservation nummer 6.

Häromdagen presenterades rankningen över Sveriges bästa och sämsta skolkommuner. Jag vill ändå säga att det är mycket glädjande att det finns många skolor i vårt avlångs land som fungerar bra, men det finns dock alltför många skolor som inte fungerar bra alls. Vad är då den stora skillnaden? Jag vill hävda att den stora skillnaden är kvaliteten på studiemiljön. Att studiemiljön är god är en förutsättning för att inläring ska fungera, att elever och lärare ska trivas samt att varje elev ges möjlighet att nå sin optimala potential. Det betyder dock inte alltid att alla elever får lika goda resultat, men det ger i alla fall alla elever möjlighet att nå sin högsta potential.

Skillnaderna i studiemiljön har tyvärr existerat under en längre tid, och de har nog aldrig varit så stora som de är just nu under denna socialdemokratiska regering. I stora drag är regeringens strategi att åtgärda dessa problem genom att ge lite mindre skolpeng till välfungerande skolor och mer skolpeng till mindre fungerande skolor. Det sker via det kommunala socioekonomiska utjämningsystemet samt genom statliga så kallade likvärdighetsbidrag.

Det kan bli så att efter det att lokalhyran är betald för en skola får en del skolor upp till 50 procent mer pengar jämfört med andra skolor. Dessa extra medel används ibland för att ha två lärare i klassrummet endast för att uppnå en god studiemiljö. Man behöver alltså dubbla lärarbesättningen för att uppnå en god studiemiljö.

Någonstans har väl samhället resignerat när det krävs dubbla uppsättningar lärare i ett klassrum för att upprätthålla studieron – om ens det räcker. Vi sverigedemokrater förstår naturligtvis, som så många andra, att en del skolor behöver en viss förstärkning, men detta får inte dränera välfungerande skolor i den grad det gör i dag.

Fenomenet att ge mer pengar till skolor med dåliga resultat har fortgått under många år utan att några större resultatförbättringar har skett. Det är uppenbart att man måste omvärdera detta och använda andra metoder. Att regeringen inte ser detta är för mig en gåta. Sverigedemokraterna har lagt en mängd förslag för en bättre studiemiljö, men tyvärr har vi ännu inte fått gehör för dessa.

Fru talman! Det fanns en tid när Sverige hade en mycket välfungerande skola med goda resultat även internationellt sett. Det präglade bland annat min egen skoltid. Och vi vill dit igen. Vi anser att en god studiemiljö med arbetsro och upprätthållen ordning är avgörande för att eleverna ska kunna utbildas. Ansvaret för att erhålla en god studiemiljö vilar dock inte enbart på skolans personal utan även på eleverna själva och deras föräldrar eller vårdnadshavare. För att lyckas krävs samarbete med tydliga konsekvenser vid överträdelser av skolans regler, att alla talar samma språk under lektionstid, att elever inte tillåts störa sina klasskamrater samt att inga elever blir trakasserade eller mobbade. Allt detta är egentligen självklart, men som ni hörde av föregående talare sker detta. Det är jättehemskt.

Fru talman! Sverigedemokraterna har många förslag som kommer att förbättra studiemiljön. Jag ska här omnämna några.

Vi önskar en överenskommelse om uppföranderegler mellan elev, vårdnadshavare och skola. Vi önskar stärkta och tydliga befogenheter för lärare och rektorer att agera. Vi vill ha en mobilfri skola. Vi vill ha skriftliga omdömen från årskurs 1. Vi vill ha särskild undervisning för elever som begår brott, till exempel de hemskheter vi hör talas om i form av sexuella trakasserier. Sedan vill vi att varje skola ska ha någon form av jourklass.

Med inrättande av jourklass kan lärare hänvisa elever som inte sköter sig i klassrummet till ett annat rum för studier. I dag har läraren en närmast hopplös uppgift att upprätthålla ordningen i klassrummet, samtidigt som läraren ska anpassa undervisningen till mycket motiverade elever parallellt med elever som för stunden saknar motivation. Jourklassen erbjuder möjligheten för en elev att lugna ned sig och fortsätta att lära sig något samtidigt som övriga i klassen får arbetsro. Jourklassen ska naturligtvis bemannas med speciellt utbildad personal, och eleven är kvar i jourklassen till dess att vederbörande kan återgå till klassrummet – ibland redan nästa lektionstimme.

Fru talman! Nu har jag talat en del om studiemiljön, och jag hoppas att alla förstår hur viktig den är. En annan sak som är av stor betydelse är elevernas läromedel. En aktuell rapport från Läromedelsförfattarna visar att 86 procent av lärarna inte kan köpa de läromedel som de anser att eleverna behöver. Läromedelsinköpen varierar mellan 0 och 1 500 kronor per

elev och år. Vidare är Sverige det land i Norden som lägger minst resurser på läromedel. Till detta kommer en otrolig diskrepans vad gäller kvaliteten på läromedel. En del litteratur i dag är gratismaterial från lobbygrupper, och det finns exempel på läromedel som är väldigt politiserade.

För att säkerställa att läromedel är högkvalitativa, neutrala och faktabaserade föreslår vi att det ska inrättas ett läromedelsråd. Det ska bestå av professionen, forskare och skolmyndigheter, och det ska införas för att bedöma och kvalitetsmärka läromedel samt vid behov underkänna undermåliga läromedel. Man kan säga att det är fråga om att certifiera läromedel.

Jag vill i vanlig ordning avsluta med att ge råd till alla elever i den svenska skolan som vill ha en lyckad skolgång.

Var närvarande i skolan. Bråka inte med dina skolkamrater eller lärare. Uppträd uppfostrat. Gör alltid ditt bästa.

Om man som elev följer dessa råd, i alla fall den mesta delen av tiden i skolan, lovar jag att det avsevärt ökar möjligheten för eleven att nå sin potential. Lycka till med detta!

(forts. § 14)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.48 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 8 april

SkU19 Företag, kapital och fastighet

Punkt 1 (Företagande och investeringar)

1. utskottet
2. res. 1 (M)
3. res. 2 (SD)
4. res. 5 (KD)
5. res. 6 (L)

Förberedande votering 1:

- 3 för res. 5
- 3 för res. 6
- 50 avstod

293 frånvarande

Förste vice talmannen konstaterade att lika röstetal uppkommit. Utgången skulle avgöras genom lottning.

Förste vice talmannen anmodade Mats Green (M) och ClasGöran Carlsson (S) att fungera som kontrollanter vid lottningen samt Angelika Bengtsson (SD) att förrätta lottningen.

Den upptagna lottsedeln visade ett ja, och kammaren hade således antagit res. 5.

Prot. 2020/21:107
14 april

Förberedande votering 2:

10 för res. 2

3 för res. 5

43 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 3:

11 för res. 1

10 för res. 2

35 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

19 för utskottet

11 för res. 1

26 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 3 MP

För res. 1: 11 M

Avstod: 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 8 (Boendebeskattning m.m.)

1. utskottet

2. res. 19 (V)

Votering:

36 för utskottet

5 för res. 19

15 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 19: 4 V, 1 -

Avstod: 10 SD, 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 10 (Avdrag för sponsring)

1. utskottet

2. res. 21 (C)

Votering:

48 för utskottet

5 för res. 21

3 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 21: 5 C

Avstod: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Prot. 2020/21:107

14 april

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU21 Mervärdesskatt

Punkt 1 (Skattesatser m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 2 (SD)

4. res. 4 (KD)

Förberedande votering 1:

10 för res. 2

3 för res. 4

43 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

12 för res. 1

10 för res. 2

34 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

27 för utskottet

11 för res. 1

18 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 1: 11 M

Avstod: 10 SD, 5 C, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Momspliktig verksamhet vid fastighetsuthyrning)

1. utskottet

2. res. 7 (C)

Votering:

48 för utskottet

5 för res. 7

3 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2020/21:107
14 april

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -
För res. 7: 5 C
Avstod: 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU11 Lärare och elever

Punkt 4 (Rektorer och skolledare)

1. utskottet

2. res. 6 (M)

Votering:

42 för utskottet

11 för res. 6

3 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 6: 11 M

Avstod: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 5 (Särskola, resursskola och särskild undervisningsgrupp)

1. utskottet

2. res. 9 (KD, L)

Votering:

39 för utskottet

6 för res. 9

11 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 9: 3 KD, 3 L

Avstod: 11 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 8 (Elever med särskilda behov)

1. utskottet

2. res. 13 (KD)

Votering:

43 för utskottet

3 för res. 13

10 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 13: 3 KD

Avstod: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 10 (Undervisning för nyanlända)

1. utskottet

2. res. 16 (C)

Votering:

46 för utskottet

5 för res. 16

5 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 16: 5 C

Avstod: 4 V, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 11 (Elevers hälsa)

1. utskottet

2. res. 19 (V)

Votering:

45 för utskottet

5 för res. 19

6 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 MP

För res. 19: 4 V, 1 -

Avstod: 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 15 (Skolmåltider)

1. utskottet

2. res. 23 (SD)

Votering:

46 för utskottet

10 för res. 23

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 23: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SFU18 Arbetskraftsinvandring

Punkt 2 (Principerna för arbetskraftsinvandring)

1. utskottet

2. res. 3 (V)

Votering:

41 för utskottet

5 för res. 3

10 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 3: 4 V, 1 -

Avstod: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Villkor för arbetstillstånd)

1. utskottet

2. res. 6 (KD)

Votering:

32 för utskottet

3 för res. 6

21 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 6: 3 KD

Avstod: 11 M, 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 5 (Administration och handläggningstider)

1. utskottet

2. res. 8 (M, KD, L)

Votering:

29 för utskottet

17 för res. 8

10 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 8: 11 M, 3 KD, 3 L

Avstod: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 8 (Åtgärder mot missbruk av regelverket)

1. utskottet

2. res. 12 (M)

Votering:

27 för utskottet

11 för res. 12

18 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 12: 11 M

Avstod: 10 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 9 (Spårbyte)

1. utskottet

2. res. 16 (M, SD, KD)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 16

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 16: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU20 Migration och asylpolitik*Punkt 1 (Migrations- och flyktingpolitik)*

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

38 för utskottet

10 för res. 1

8 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 1: 10 SD

Avstod: 4 V, 3 KD, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 12 (Vissa skyddsgrunder)

1. utskottet

2. res. 25 (KD)

Votering:

50 för utskottet

3 för res. 25

3 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 25: 3 KD

Avstod: 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 17 (Asylboende och utsatta grupper)

1. utskottet

2. res. 40 (L)

Votering:

40 för utskottet

3 för res. 40

13 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 40: 3 L

Avstod: 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 18 (Verkställighet av avvísings- och utvisningsbeslut)

1. utskottet

2. res. 41 (M)

3. res. 43 (V)

Förberedande votering:

13 för res. 41

5 för res. 43

38 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 41.

Huvudvotering:

27 för utskottet

11 för res. 41

18 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 41: 11 M

Avstod: 10 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

SkU36 Anpassning av lagen om omställningsstöd
Kammaren biföll utskottets förslag.

AU8 Arbetsrätt

Punkt 1 (Provanställning)

1. utskottet
2. res. 1 (M, KD)

Votering:

42 för utskottet
14 för res. 1
293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 1: 11 M, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Stärkt skydd för arbetstagare)

1. utskottet
2. res. 5 (V)

Votering:

51 för utskottet
5 för res. 5
293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 5: 4 V, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 7 (Rätt till ledighet för att bedriva näringsverksamhet)

1. utskottet
2. res. 12 (M, SD)

Votering:

35 för utskottet
21 för res. 12
293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 12: 11 M, 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Prot. 2020/21:107
14 april

Punkt 8 (Övrigt om utökad rätt till ledighet m.m.)

1. utskottet
2. res. 14 (KD)

Votering:

43 för utskottet

3 för res. 14

10 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 14: 3 KD

Avstod: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 9 (Stridsåtgärder)

1. utskottet

2. res. 16 (C)

3. res. 19 (L)

Förberedande votering:

5 för res. 16

3 för res. 19

48 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 16.

Huvudvotering:

29 för utskottet

5 för res. 16

22 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 3 MP

För res. 16: 5 C

Avstod: 11 M, 4 V, 3 KD, 3 L, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU9 Integration

Punkt 1 (Mottagandet av nyanlända invandrare)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

Votering:

30 för utskottet

11 för res. 1

15 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 1: 11 M

Avstod: 10 SD, 4 V, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Prot. 2020/21:107

14 april

Punkt 3 (Etableringsprogrammet och etableringsersättningen m.m.)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

3. res. 6 (C)

4. res. 7 (V)

Förberedande votering 1:

5 för res. 6

4 för res. 7

47 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Förberedande votering 2:

10 för res. 5

5 för res. 6

41 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

30 för utskottet

10 för res. 5

16 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 3 MP

För res. 5: 10 SD

Avstod: 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 7 (Civilsamhällets och näringslivets betydelse för integrationen)

1. utskottet

2. res. 18 (KD)

Votering:

50 för utskottet

3 för res. 18

3 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 18: 3 KD

Avstod: 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Prot. 2020/21:107
14 april

Punkt 8 (Integrationskapacitet och utsatta områden)

1. utskottet

2. res. 22 (L)

Votering:

45 för utskottet

3 för res. 22

8 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 MP

För res. 22: 3 L

Avstod: 4 V, 3 KD, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU10 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering

Punkt 1 (Hedersrelaterat våld och förtryck)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

28 för utskottet

10 för res. 2

18 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP

För res. 2: 10 SD

Avstod: 11 M, 3 KD, 3 L, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 2 (Nationellt centrum för kvinnofrid)

1. utskottet

2. res. 5 (M)

Votering:

30 för utskottet

11 för res. 5

15 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 5: 11 M

Avstod: 10 SD, 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m.)

1. utskottet
2. res. 9 (C)

Votering:

38 för utskottet

5 för res. 9

13 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 4 V, 3 KD, 3 MP, 1 -

För res. 9: 5 C

Avstod: 10 SD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 5 (Övriga frågor om jämställdhet i arbetslivet)

1. utskottet
2. res. 14 (L)

Votering:

37 för utskottet

3 för res. 14

15 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 M, 4 V, 3 KD, 3 MP, 1 -

För res. 14: 3 L

Avstod: 10 SD, 5 C

Frånvarande: 84 S, 60 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 7 (Diskriminering på grund av kön och föräldraledighet)

1. utskottet
2. res. 15 (KD)

Votering:

53 för utskottet

3 för res. 15

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 15: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 14 (Jämlikhetsdata)

1. utskottet
2. res. 23 (V)

Votering:

51 för utskottet

5 för res. 23

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2020/21:107

14 april

Prot. 2020/21:107
14 april

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 2 MP, 1 -
För res. 23: 4 V, 1 MP
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Grundläggande
om utbildning*

§ 14 (forts. från § 11) **Grundläggande om utbildning** (forts. UbU12)

Anf. 86 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Det känns trevligt att vara den tredje Malmöbon i rad här i talarstolen. De andra pratar lite finare malmöitiska än jag, men den får räcka ändå. Det kan nog finnas anledningar till att så många Malmöbor tycker att det är viktigt att vara med i utbildningsutskottet. Det gäller inte minst den icke-socialistiska sidan.

Fru talman! I dag diskuterar vi några basala grunder inom utbildningen. Tryggheten i klassrummet, studiero, psykisk hälsa och vilken värdegrund skolan vilar på är förutsättningar för att lärande kan ske på bra villkor.

Fru talman! Det finns starka samband mellan hur man mår i skolan och hur man levererar. Det finns starka samband mellan god psykisk hälsa och möjligheten att ta till sig kunskap och nå utbildningsmålen. Därför är elevhälsans förebyggande arbete en viktig del av skolan. Tyvärr är det allt fler barn och ungdomar som lider av psykisk ohälsa. Det har kommit att bli ett av skolans stora problem. Dessutom har pandemin och distansstudier för många elever inneburit ytterligare försämringar av det psykiska måendet, även om vissa elever faktiskt har mått bättre av att kunna vara hemma.

Centerpartiet vill att en screening av den psykiska ohälsan ska göras vid den vanliga hälsokontrollen hos elevhälsan. Vi vill även införa livskunskap i skolan inom ämnet idrott och hälsa, för att fler tidigt ska få verktyg att hantera sitt psykiska mående. Det kan också leda till att färre behöver söka vård. Vi vill även stärka möjligheterna för kommunerna att samarbeta med socialtjänsten, polisen och andra myndigheter som är avgörande när ungdomar kommer in på fel väg i livet.

Inom ramarna för januariavtalet utreder vi också en acceptabel lägstanivå för elevhälsan och ser även på möjligheterna för ett gemensamt huvudmannaskap för bland annat primärvården, ungdomsmottagningarna och de medicinska delarna av elevhälsan. Det är viktigt att det blir ordning på arbetet, och Centerpartiet anser att skolan ska ta ett utökat ansvar för den psykiska ohälsan.

Fru talman! Det är också viktigt att det blir enklare att få hjälp i skolan genom elevhälsan. För att det ska bli möjligt kan det, utöver kuratorer, finnas studiepedagoger och andra som exempelvis har beteendevetarutbildning och kan ge stöd till eleverna i deras studier och vara ett samtalsstöd. Vi vet att det är svårt att få rätt kompetens till elevhälsan. Då är det viktigt att säkra också andra vägar att få bra stöd.

Centerpartiet driver även förslag om att införa livskunskap inom idrott och hälsa. Syftet med det är att stärka elevernas förutsättningar att hantera de utmaningar livet bjuder på. För livet är inte alltid lätt, kanske särskilt inte i skolan, vilket även andra talare har nämnt. Att stärka elevernas egna

förmågor är det bästa stödet vi kan ge. Det är fantastiskt om man kan få stöd när man behöver det, men det bästa stödet och den bästa förutsättningen för att må bra vore om man i slutändan själv kunde få förmågan att stå emot och klara av livets utmaningar.

Under pandemin har det funnits exempel på kommuner som inom ramen för elevhälsan har tagit hjälp av digitala tjänster för att nå elever. Det kan vara ett utmärkt verktyg för att nå ut till fler och stävja den psykiska ohälsan som annars riskerar att drabba många. Men i samtal med ungdomar från Sveriges skolor har vi också tydligt kunnat se att det finns mycket kvar att göra för att elevhälsan ska bli bättre på att nå ut. Många har upplevt att de inte har kunnat nå fram till elevhälsan när de har haft en speciell situation.

Det är särskilt viktigt att stärka förmågan att använda digitala verktyg inom elevhälsan för dem som i vanliga fall har stor frånvaro. Det är en viktig del av utvecklingsarbetet och lärdomarna från pandemitiden.

Fru talman! Eleverna måste kunna lita på att de är trygga i skolan. Allt för många elever går till skolan med en klump i magen, vissa av rädsla för kommentarer i korridoren, andra av trötthet eller av avbrutna och stökiga lektioner. Men det kan vara mycket värre än så, vilket vi hörde av min kollega från Malmö. Det kan gälla hot, våld och sexuella kränkningar. Så mycket som hälften av alla elever utsätts för brott, enligt dem själva. Det förekommer alltså brott i skolan där de är tvungna att vara. Det är självklart absolut oacceptabelt.

Skolan måste kunna garantera en bra och trygg studiemiljö. Hälften av alla elever upplever som sagt att andra stör ordningen i klassrummet. Många utsätts för våld. Även var tredje lärare uppger att de lägger en stor del av undervisningstiden på att bara upprätthålla ordningen. Såväl lärare som elever får utstå mycket. Särskilt flickor är utsatta. Mycket oftare än pojkar känner de sig otrygga och upplever bristande studiero. Det är oacceptabelt. Vi måste få slut på detta.

För att skapa större studiero och trygghet i skolan vill vi stärka lärarens position i klassrummet, ge bättre möjligheter att agera mot stökiga elever och stärka inspektionerna av de skolor där tryggheten brister. Sedan lång tid tillbaka har vi sagt att vi vill skärpa möjligheten att omgående flytta elever som allvarligt stör studieron eller tryggheten för övriga elever och att skolor ska vara skyldiga att polisanmäla om de har skäl att misstänka att ett barn utsätts för sexualbrott eller brott mot liv och hälsa. Det som är en självklarhet i resten av samhället måste också gälla i skolan. Skolan får inte utgöra en frizon för brott.

Flera andra har också varit inne på läromedlen, som är en del av dagens betänkande. Vi har länge velat ha en granskning av de läromedel som finns till förfogande för att säkra att lärarna har tillgång till bra läromedel. Det ska inte vara så att man måste använda dem, utan det ska ske som rådgivning. I slutändan är det läraren i klassrummet som överlämnas förtroendet att styra upp undervisningen, också i ”hur:et”. Vi politiker ska inte lägga oss i för mycket hur det ska ske.

Fru talman! Slutligen vill jag ta upp den helt avgörande demokratiska värdegrunden för skolan. Här i kammaren talar vi jättemycket om hur vi vill styra skolan, vad vi vill göra, vilka små ändringar som måste göras etcetera. Men det är den demokratiska värdegrunden som är grunden för både individens och samhällets trygghet. Allt annat ligger ovanpå.

Låt mig läsa upp en del av det som står i skollagen: ”Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.”

Här är det jättetydligt att tryggheten är en helt avgörande del och själva syftet med skolan. Vi måste skapa en trygg skola för att alla ska kunna vara där, men vi måste också lyssna på skollagen och komma ihåg den demokratiska grunden att lära individen att stå på egna ben och leva efter de demokratiska värderingarna. Det här är något som i vissa kretsar ibland hetsas omkring som bara en värdegrund. Men det är inte bara det, utan det är själva skolans grund. Det får vi inte glömma bort. Vi måste ge eleverna grunden för att kunna leva sina liv i ett demokratiskt och tryggt samhälle.

Med det vill jag yrka bifall till reservation 2.

Anf. 87 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Till att börja med vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 10.

Jag tänkte ta upp ett par ämnen i dag som det inte har nämnts så mycket om härifrån talarstolen.

Det är väl känt att de som går i skolan när det är valår har ett högre valdeltagande än andra förstagångsväljare. Att kunna engagera sig politiskt är en central del i att vara en demokrati. Därför tycker vi att det är viktigt att elever har möjlighet att engagera sig politiskt i skolan och att möta representanter från olika politiska hemvister.

Under de senaste åren har de politiska ungdomsförbundens möjlighet att komma ut på skolor kraftigt begränsats. Oftast ges rådet från ansvariga myndigheter till skolor att de ska avgränsa den politiska informationen till en dag. Denna lösning tar sällan hänsyn till att de flesta som är politiskt aktiva arbetar ideellt. Det finns också ett problem som uppstår i valrörelser, nämligen att ett stort antal skolor väljer samma dag. Då blir det i stället ungdomsförbundens prioriteringar som styr vilka skolor och elever som får ta del av politisk information.

Vi tycker att detta är en olycklig konsekvens av de begränsningar som har gjorts. I stället för att se ungdomsförbund och politiska partier som ett problem bör skolorna se dem som en tillgång som vitaliserar vår demokrati.

Eftersom valdagen dessutom ligger i september kommer den ofta ganska nära skolstarten. Det är viktigt att i den mån det är möjligt ge alla elever likvärdig tillgång till politisk information. Den information som går ut till skolorna från ansvariga myndigheter skulle tjäna på att även utifrån ungdomsförbundens perspektiv lyfta för- och nackdelar med olika sätt att möjliggöra elevers tillgång till politisk information.

Skollagen ändrades 2017 för att förtydliga lagstiftningen rörande politisk information. Ett problem som uppmärksammats i samband med politiska organisationers besök på skolor och som inte blivit löst genom den nya lagstiftningen är närvaron av rasistiska och nazistiska organisationer. Alla elever ska kunna känna sig trygga när de går till skolan. Inga judiska, muslimska eller svarta barn, hbtq-barn eller barn som tillhör nationella minoritetsgrupper ska behöva gå till skolan och mötas av politiska organisa-

tioner som kränker deras människovärde eller som ifrågasätter deras existens.

Före valet 2014 var det många lärare, skolledare och organisationer som tydligt kritiserade att exempelvis nazistiska organisationer och partier tillåtit sprida sitt budskap på deras skolor, budskap som bryter mot skolans uppdrag och lagar. De lagändringar som gjordes 2017 har inte lett till några avgörande steg för att komma till rätta med problemet.

Skolan är ingen offentlig plats, fru talman. Vänsterpartiet anser att det är nödvändigt för demokratin att politiska organisationer under ordnade former tillåts sprida information på skolor men tycker samtidigt att det är orimligt att släppa in ungdomsförbund, organisationer och partier som genom sin politik och sitt budskap diskriminerar en stor del av Sveriges elever och skolpersonal.

Vänsterpartiet tycker därför att regeringen i god tid före nästa val bör utvärdera och utreda den senaste lagstiftningens effekter och vid behov lägga fram förslag som stärker elevers rätt till politisk information och samtidigt skyddar elever från att utsättas för diskriminering.

Fru talman! I dag används allt oftare digitala läromedel i skolan. Samtidigt förmedlar läromedlen som används i skolan ibland något helt annat än de värden som skolan ska förmedla om människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med människor i utsatthet. Fördomar och stereotypa föreställningar om vad som är manligt och kvinnligt samt trångsynthet bevaras och befästs ibland i skolan när dess roll borde vara att bryta desamma. Det kritiska tänkandet och granskandet måste få större tyngd i undervisningen redan tidigt i grundskolan.

Skolpolitiken måste därför ta ett större ansvar gällande läromedelsfrågan. Ansvar för att undervisningen ska utformas i enlighet med läroplanernas värdegrund ligger på huvudmännen, rektorerna och lärarna. Där bör det också ligga. Huvudmännen har ett stort ansvar för att skapa rimliga förutsättningar att värdera de läromedel som ska användas i undervisningen. För att underlätta för skolorna vid inköp av läromedel och för att sätta press på läromedelsföretagen vill vi att regeringen ger Skolverket i uppdrag att utreda ett inrättande av en kvalitetsmärkning av läromedel som är utformade i enlighet med läroplanernas värdegrund.

Det sista jag tänkte prata om, fru talman, handlar också om skolans värdegrund och demokrati. Men jag tänkte föra fram det ur ett annat perspektiv. De föregående talarna har precis som jag pratat om olika ämnen som rör demokrati, värderingar och värdegrund i skolan. Men för att vi på allvar ska kunna ha ett demokratiskt system och en demokratisk skola måste vi också prata om hur skolan styrs i dag.

En demokratiskt styrd skola ska inte ses som en marknad. I en demokratiskt styrd skola ska inte rektorer behandlas som försäljningschefer. I en demokratiskt styrd skola är inte lärare försäljare. I en demokratiskt styrd skola är inte elever kunder. Det menar vi i Vänsterpartiet är grunden om vi ska prata om att ha en demokratisk skola. Skolan ska vara demokratiskt styrd, och skolans grund ska vara demokratisk. Så kan det inte vara så länge vi som världens enda land har ett system där skolan har blivit en marknad, där utbildning har blivit en försäljningsvara och där elever bokstavligen säljs på en marknad.

Anf. 88 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag och Daniel Riazat är överens, låter det som, om att skolan ska vara demokratisk och lära ut demokratiska värderingar. Det är väldigt positivt. För mig är en del av demokratin det att det kan finnas olika perspektiv och att man ska kunna välja mer än det som staten säger att man ska ta till sig. Det handlar om att man lär sig att välja i livet och lär sig att ta ansvar för sitt lärande. Man kan även välja att göra någonting annat än det som de som i dagsläget är vid makten anser att man ska kunna göra.

I det perspektivet är fristående skolor oerhört viktiga. Enligt Vänsterpartiets ideologi bör inte andra än staten – eller kanske kommunerna – kunna avgöra vad ett barn ska ta till sig och inte ska ta till sig. Man ska inte kunna välja någonting annat än det som kommunen erbjuder. Det är i mina ögon, enligt den ideologi jag företräder, liberalismen, en utmaning att kalla det för demokrati att man bara ska kunna välja ett perspektiv och att det ska vara statens, att det enbart ska vara den existerande maktens perspektiv man ska ta till sig.

Vi kan se att Vänsterpartiet har ett ungdomsförbund som kallar sig kommunister och att det finns trådar som inte är så demokratiska. Utifrån det perspektivet skulle jag vilja fråga Daniel Riazat, som kraftigt kritiserar det här och säger att det i stort sett inte kan vara en demokratisk skola om friskolor finns, beroende på hur det organiseras: Ser du några andra perspektiv när det gäller vikten av att säkra en skolvärld där det är fritt fram att välja och där man skapar förutsättningar för att kunna välja skola?

Anf. 89 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Niels Paarup-Petersen för frågan. Men det skulle kanske vara bra ifall fru talmannen efteråt påminde ledamöterna om att lyssna på anförandena innan de ställer frågor utifrån premisser som inte existerar. Vänsterpartiet har inte pratat om att det inte ska finnas friskolor, och jag har inte heller gjort det i det här anförandet. Det är enbart representanter för de partier som springer Friskolornas riksförbunds ärenden som möjligtvis kan tolka det på det viset.

Det som Vänsterpartiet pratar om handlar om att utbildning inte ska ses som en handelsvara. Kunskap är en mänsklig rättighet. Vi vet sedan ett antal år tillbaka att forskningen har kommit fram till att det system som Centerpartiet förespråkar inte är hållbart och att det leder till större segregation. Den så kallade valfriheten, som ni menar att det är, har inte lett till större valfrihet utan lett till större segregation.

Visst – vissa partier kan blunda för det här på grund av ideologiska skygglappar som de har därför att de rent ideologiskt menar att allting i vårt samhälle måste säljas ut till vilket pris som helst. Jag tillhör inte ett sådant parti, och jag är inte en sådan politiker. Jag menar att våra barns framtid är för viktig för att läggas ut på börsen att spekuleras i på aktie marknaden. Jag tycker att den är betydligt viktigare än så.

Vänsterpartiet har också en politik för att vi ska kunna ha icke vinstdrivande friskolor. De myter som sprids av högern i tid och otid om att vi skulle vara emot alla friskolor stämmer inte, vilket Niels Paarup-Petersen vet. Vänsterpartiet har dessutom lagt fram förslag på hur man skulle kunna ha ett skolvalssystem där elever kan välja att gå i de icke vinstdrivande friskolorna. Jag skulle uppmana Centerpartiets representant att läsa den motionen.

Anf. 90 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag rekommenderar i min tur min ärade kollega att läsa på om Centerpartiets politik. Det är självklart inte så att vi anser att barnens framtid ska säljas på börsen. Det är säkert ett fint retoriskt grepp, men det är inte så verkligheten ser ut.

Vad vi vill har vi pratat om här tidigare. Vi är tre ledamöter här som kommer från Malmö. Vi har sett hur det fungerar när Vänsterpartiet är inne och styr tillsammans med Socialdemokraterna och det inte får komma in alternativ. Vi har sett hur kommunala skolor underpresterar och hur man inte gör någonting åt det. Vi har sett vad det gör för dem som bor i de mest utsatta områdena i Malmö och som haft svårast att ta sig fram.

Det är de skolor som har kommit utifrån – ibland vinstdrivande, ibland inte; båda delarna kan i grunden finnas – som har skapat en möjlighet för de här barnen att ta sig bort från det utanförskap som de annars, i den här ensidiga socialistiska världen, skulle ha varit bundna till om de inte hade fått flytta sig från de områdena och inte hade fått flytta bort sig från den kommunala skolan.

Grunden för mitt engagemang är att se till att barnen får en förutsättning att kunna flytta sig bort från det som kommunen vill erbjuda om det som kommunen erbjuder är oerhört dåligt. Det är det ibland, och då vill jag skapa den möjligheten. För mig är det då mindre viktigt om den som erbjuder det alternativ som ger en bättre möjlighet – som ger elever möjligheter att ta sig fram i livet, som ger dem möjligheterna att komma in på gymnasiet, som ger dem möjligheten till att skapa sig ett eget liv – också tar ut vinst. Detta är för mig mindre väsentligt än att man undviker att de blir bundna till en skola som inte ger dem en framtid – bara för att den är kommunal.

I Malmö har Vänsterpartiet och Socialdemokraterna styrt tillsammans länge. Man har haft skolor där i tiotals år så lite som under hälften fått behörighet, och ingenting har gjorts – det har accepterats. Men så snart någon gör det bättre men tar ut vinst blir man arg. För mig är detta inte bra ur ett demokratiskt perspektiv.

Anf. 91 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! I Centerpartiets värld är alla länder förutom Sverige kommunistiska och socialistiska. Varför säger jag då det? Jo, för att vi är världens enda land som har det här skolsystemet. Majoriteten av de borgerliga väljarna är emot det. Majoriteten av vänsterväljarna är emot det. Majoriteten av i princip alla partiers väljare är emot det här systemet.

Ändå fortsätter Niels Paarup-Petersen och Centerpartiet att springa ärenden åt Academedia, Internationella Engelska Skolan och andra skolor som ägs av koncerner vars ägare och ägarstrukturer är så märkliga att de inte ens bör förknippas med skolverksamheter. Eller tycker Niels Paarup-Petersen att det är rimligt att banker, fonder och annat från Qatar, Indien, Brasilien och USA äger svenska skolor? Tycker Niels Paarup-Petersen att det är rimligt att vi har stora koncerner som i dag gör sin vinst på att ha färre behöriga lärare, på att ha sämre skollokaler, på att se till att de elever som kommer till deras skolor kommer från mer resursstarka hem, så att man kan ge dem mindre hjälp, och på att ha sämre utrustning och sämre läromedel i skolan? Är det detta skolsystem vi vill ha? Nej, det är inte det skolsystem Vänsterpartiet vill ha.

Man kan slänga ord som ”valfrihet” lite fritt här och där, men det hjälper inte, för barn är inte mjukglass och barn är inte jeans. De ska inte behandlas som en produkt. Barn är barn. Elever är elever. På en skolmarknad får de inte vara det.

Detta gör också att kommunala skolor försämras och måste arbeta utifrån en logik som utgår från marknadens principer. Så ja, kommunala skolor har också blivit sämre under den här tiden när ni har experimenterat med svensk skola. Jag menar att den kommunala skolan också behöver förändras.

Men grundproblematiken i det här fallet är inte den offentligt ägda skolan. Grundproblematiken är att ni ser på skolan som en marknad.

Anf. 92 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Kristdemokraternas reservation 14.

Skolans uppgift ska vara att skapa förutsättningar för att varje barn ska få lära så mycket som möjligt, utvecklas som person och förverkliga sin potential. För att detta ska vara möjligt krävs att skolan förmedlar kunskap för ett liv på arbetsmarknaden men också klassisk bildning, det vill säga förståelse för vårt samhälle, vår historia, vårt kulturarv och de värdefulla dygder och den etik som har förvaltats av kristen och västerländsk idétradition.

Det är bland annat mot den bakgrunden som vi i Kristdemokraterna har föreslagit att Skolverket ska ta fram en klassikerlista – en lista över litterära verk som alla elever behöver komma i kontakt med under sin skolgång. Vi menar att detta skulle bidra till fler gemensamma referensramar och skapa en större förståelse för samhället.

Den fria läsningen skulle också behöva utökas, både i grundskolan och i gymnasiet. Att behärska språket är en nyckel till framgång i livet, och för ett barn som växer upp i ett hem utan böcker och lästradition är det särskilt viktigt att skolan uppmuntrar till läsning.

För att läsningen och kunskapen ska kunna stå i fokus är till exempel mer rörelse i skolan ett framgångsrecept. Trygghet och studiero är också helt avgörande.

Skolledarskapet är förstås nyckeln, liksom lärare som har förmåga att både inspirera eleverna och hålla ordning i klassrummet. Redan i dag ska det finnas ordningsregler på varje skola. Men de elever som bryter mot ordningsreglerna måste också mötas med tydliga konsekvenser. Det finns möjlighet till omhändertagande av föremål, utvisning, kvarsittning, tillfällig omplacering eller, i värsta fall, avstängning. Denna typ av åtgärder behöver kunna användas i större utsträckning.

Den som saboterar bör själv kunna vara med och laga skadan, och det är fullt rimligt att man i vissa fall skickar notan för det som saboterats till föräldrarna. Det måste helt enkelt råda nolltolerans mot klotter och skadegörelse, men framför allt mot mobbning och kränkande beteende. Den sortens agerande behöver alltid resultera i en direkt kontakt med hemmet så att föräldrarna kan ta sitt så viktiga föräldraansvar. Samhället är större än staten, och i det här fallet är vi övertygade om att familjerna själva, men också civilsamhället, kan bidra till att skapa trygghet i skolan på ett bättre sätt än i dag.

Fru talman! Dagens debatt rör bland annat skolans värdegrund. I läroplanerna står att människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som skolan ska gestalta och förmedla. I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande.

Kristdemokraternas uppfattning är att skolan fortsatt ska vila på denna fasta grund. Med tanke på vilken grund skolan faktiskt vilar på och på det kristna kulturarvets helt avgörande betydelse för framväxten av vårt samhälle måste jag dock säga att jag tycker att det är sorgligt att se hur regeringen har förhållat frågan om en så enkel sak som skolavslutningar i kyrkan – detta trots att riksdagen i ett tillkännagivande om detta redan den 12 maj 2016 bad om ett förtydligande som möjliggör det. Självklart ska traditionen med skolavslutningar i kyrkan vid svenska högtider få leva vidare, och självklart ska prästen då också kunna både sjunga en psalm tillsammans med eleverna och be en bön. Riksdagen har varit tydlig i denna fråga, och det är därför hög tid att regeringen agerar.

Fru talman! Sverige ska vara ett land där frihet och jämställdhet är självklara värden. Men alltför många barn lever dessvärre under hedersförtryck. Flickor misshandlas och mördas i hederns namn eller riskerar att giftas bort och kommer kanske aldrig tillbaka efter sommarlovet. Skolan har därför en viktig roll i att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck.

I Stockholms stad genomförde vi en kampanj mot hedersförtryck inför sommarlovet i form av ett brev till alla högstadie- och gymnasieelever och alla rektorer – detta med syftet att minska risken för att elever skulle giftas bort under sommaren. Detta är ett exempel, men kunskapen om hederskultur behöver också förbättras bland skolpersonal. Varje förskola och skola bör ha en handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck, med exempel på varningssignaler och tidiga tecken på att någon far illa och även riktlinjer vid misstanke om att en elev kan vara utsatt.

Fru talman! Kampen mot hederskulturen handlar i grunden om vilka värden och värderingar Sverige ska bygga på. Men den handlar framför allt om att stå upp för enskilda människors frihet och några av samhällets mest utsatta. Därför är kampen mot hederskultur och hedersförtryck viktig, och den bör föras även i skolan.

Anf. 93 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Den här debatten handlar om väldigt viktiga områden inom skolpolitiken: skolans värdegrund, som flera har varit inne på, men också en fråga som jag och Liberalerna har prioriterat under många år, nämligen studiero och trygghet, eller snarare bristen på studiero och trygghet, på landets skolor.

Vi har sett på samtliga skolor som granskades av Skolinspektionen för ett par år sedan – rapporten presenterades förra året – att studieron varierar kraftigt beroende på vilken lärare som leder undervisningen. Många elever säger att det blir studiero om det är tydligt vad de ska göra och när läraren tar ett tydligt ansvar för ordningen i klassrummet.

Men det räcker inte att stå här och säga att man ska öka lärarnas befogenheter eller att man måste ta tag i stöket i skolan om vi har regelverk, lagstiftning och skolmyndigheter som aktivt motverkar och underminerar – skulle jag vilja säga – de vuxnas auktoritet och lärarnas och rektorernas ställning på skolan. Därför har Liberalerna i två år krävt av den sittande regeringen att Skolinspektionens uppdrag ska renodlas och förtydligas och att lagstiftningen när det gäller lärarnas befogenheter enligt kapitel 5 ska förtydligas och förstärkas och befogenheterna öka. Vi har också när det gäller kapitlet om personalkränkningar krävt att man ser över kränkthetsbegreppet i skollagen. Där har det inte hänt någonting över huvud taget trots två års intensiv debatt om att vi har en anmälnings- och kränkthetskultur i svenskt skolväsen.

Det går inte att bara hoppa över den frågan och kapitlet om personalkränkningar i skollagstiftningen om man på allvar vill se till att de vuxna kan upprätthålla sin auktoritet och studieron i klassrummet och på skolan. Så länge myndigheterna har detta regelverk och denna lagstiftning att utgå från kommer vi att se lärare som avstår från att ingripa mot stöket i skolan. Sex av tio lärare avstår från att ingripa mot stöket i klassrummet av rädsla för att bli anmälda till Skolinspektionen eller till Barn- och elevombudet.

Till skillnad från lejonparten av partierna i Sveriges riksdag kräver vi också att Barn- och elevombudet avvecklas omgående. Det är en funktion som har drivit skadeståndsyrkanden och, enligt oss, från starten tagit parti för eleven oberoende av vad eleven själv har bidragit till när det gäller personalkränkningar eller ärenden som har varit stökiga.

Ja, det har varit ett par uppmärksammade fall i medierna. Senast var det ett fall som var uppe i Högsta domstolen. Det var ett enskilt fall som var väldigt extraordinärt, den så kallade soffincidenten i Lidköping. Men det finns vanliga situationer där det finns stor osäkerhet. Det kommer fram i lärarenkäter att man fortfarande tycker att regelverket är otydligt.

Vi har medverkat till att denna fråga delvis har utretts, men inte när det gäller kränkthetsbegreppet och över huvud taget inte när det gäller Barn- och elevombudet, för där är vi inte överens med Miljöpartiet och Socialdemokraterna. De funktionerna kommer alltså att kvarstå, trots att det till och med har kommit intern kritik från Skolinspektionens egna jurister om att myndigheterna ibland gör helt olika och motstridiga ställningstaganden när det gäller den viktiga frågan om studiero och trygghet.

Varför är då detta viktigt? Jo, det är de elever som mest behöver skolan, skolans kompensatoriska uppdrag och den värdefulla tiden under ledning av lärarna i klassrummet som drabbas när stöket tar över och det brister i studiero. Skolinspektionens stora rapport som presenterades förra året bekräftar att det fortfarande är omfattande problem, inte när det gäller själva trygghetsfrågan men däremot när det gäller studiero i skolan och klassrummet. Jag yrkar bifall till vår reservation 7 om trygghet och studiero.

Den andra delen gäller värdegrunden. Jag har under eftermiddagen följt riksdagens jämställdhetsdebatt. För ungefär en halvtimme sedan avsåg kammaren Liberalernas förslag om att stoppa extremismen inom förskolan, som vi debatterade för några dagar sedan. Övriga partier röstade ned Liberalernas krav på etableringsstopp för konfessionella förskolor med koppling till extremism.

I dag kommer man också, enligt betänkandets förslag, att avslå vårt förslag om en sammanhängande icke-konfessionell undervisning. För mig är det obegripligt med tanke på allt det som har sagts i dag om jämställdhet, demokratisk värdegrund och om att vi ska motverka traditionella köns-
mönster i den meningen att man av till exempel religiösa skäl vill tvinga in pojkar och flickor i vissa strukturer. Jag beklagar verkligen detta. Liberalerna kommer att fortsätta jobba för att bidra till att förebygga extremismen och radikaliseringsen.

Det räcker inte att man, vilket man hänvisar till i betänkandet, har sett över ett antal läroplaner och justerat detta, för problemet finns kvar. Det finns fortfarande skolverksamheter med koppling till extremism och radikalisering och där könsuppdelad undervisning förekommer. Detta, om något, visar att Socialdemokraternas skolpolitik har misslyckats i det avseendet.

Anf. 94 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Fru talman! Det är mycket klokt som har sagts här. Det har varit många spännande inlägg.

Den svenska skolan har som viktigaste uppgift att säkerställa att våra barn och elever får en trygg uppväxt och en bra utbildningsgrund som bygger på fakta och vetenskap att luta sig mot och ta med sig vidare ut i livet.

Vi har från den svenska skolan fått rapporter, inte minst i debatten här i dag, om att grundtryggheten på sina håll har varit otillräcklig och inte riktigt hållit den kvalitet som vi borde kunna kräva. Vi har på olika skolor haft situationer där man inte har lyckats att via dialog och samtal mellan föräldrar, personal och elever få till den acceptans och respekt elever emellan som är avgörande för att alla ska känna trygghet och glädje i att vistas på sin skola.

Därför, fru talman, är jag tacksam för att regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att skydda den utsatta eleven och framför allt för att stärka läraren i sin yrkesroll. Det handlar främst om att läraren ska få tid och resurser till att kunna vidta nödvändiga åtgärder men även kunna följa upp och finnas till hands. Där har satsningarna på elevhälsan, specialpedagoger och speciallärare samt fler vuxna i skolan, inte minst lärarassistenter, varit en framgång.

Det är även mycket positivt och viktigt att regeringen tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna har beslutat om en utredning som ska återkomma med förslag på en nationell plan för trygghet och studiero och hur den kan implementeras i den svenska skolan.

Fru talman! Värdegrundsarbetet i skolan är och kommer att vara en mycket viktig faktor i arbetet med att forma våra ungdomar till trygga, nyfikna och demokratiska samhällsmedborgare. Att värna demokratin och vår värdegrund, som bygger på jämlikhet och jämställdhet, är en i grunden viktig uppgift som nu har tydliggjorts i läroplanen. Skolan ska alltid organisera undervisning som säkerställer att flickor och pojkar träffas och arbetar och samverkar tillsammans. Detta har historiskt alltid varit en framgångsmodell i vår svenska skola: Barn med olika bakgrund och nationalitet möts och får lära sig att jobba tillsammans. Detta är för oss socialdemokrater en viktig modell att utgå från när vi stärker den svenska skolan.

Det är även avgörande för förståelsen för vårt demokratiska samhälle och dess uppbyggnad att elever får möjlighet att träffa företrädare för politiska partier och även får möjligheten att ställa frågor och diskutera politiska frågeställningar direkt med folkvalda eller förtroendevalda politiker.

Under min egen tid som SSU:are var det arbetet på högstudier och gymnasieskolor som tveklöst gav flest tillfällen till spännande och utmanande debatter och frågeställningar. Det var även under 80- och 90-talen som vi hade de mest aktiva ungdomspolitiska förbunden och mycket aktiva ungdomspolitiker.

Självklart är det viktigt att det politiska samtalet hålls på en organiserad, ordnad och respektfull nivå. Men att försöka utestänga den politiska debatten och diskussionen utanför skolans väggar är verkligen ingen lösning, i varje fall inte om man vill värna demokrati och det demokratiska samhällets uppbyggnad. Därför är det viktigt att rektorer verkligen utnyttjar möjligheten till att bjuda in och öppna upp skolan för politiska ungdomsförbund och partier. Det skapar intresse och stor förståelse och bidrar till ett aktivt samhällsengagemang bland våra ungdomar.

Våra barn och elever har självklart rätt till sin egen övertygelse och sitt eget ställningstagande när det gäller politiska ställningstaganden, och lika självklart ska det vara när det gäller konfessionella och religiösa inslag. Inget barn ska av sina föräldrar behöva påtvingas deras eller någon annans tro. Därför är det viktigt att förslaget om förbud mot etablering av skolor med konfessionell inriktning blir verklighet och att all undervisning sker på allsidig och saklig grund.

Fru talman! I en tid av ökat flöde av information och desinformation är det avgörande att skolan strävar efter att vara en frizon från våld, porr och propaganda. Med tanke på att nätet är tillgängligt i både telefoner och Ipadar har det aldrig varit viktigare att lära ut nödvändigheten av källkontroll och faktagranskning innan man tar till sig både nyheter och information.

Regeringens beslut om att göra sex och relationer till ett obligatoriskt inslag i våra lärarutbildningar och därmed även stärka sexualundervisningen i våra skolor känns verkligen både tidsenligt och angeläget. Regeringen har också beslutat att ändra i läroplanerna för att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer bättre ska beröra de svåraste men kanske viktigaste delarna om just heder, porr och samtycke. Tyvärr är det redan alldeles för många ungdomar som hamnat helt fel i dessa oerhört viktiga frågor, med destruktiva normer och ett stort lidande som följd.

Fru talman! Lika viktigt som det är att skolan lär ut samhällskunskaper och värdegrund är det att våra elever tidigt får kunskap om den lokala och regionala arbetsmarknaden. Vi ser tyvärr alltför många elever som gör studie- och yrkesval som inte leder till vare sig jobb eller vidare studier, och de riskerar därmed att hamna utanför både vidare studier och ett aktivt arbetsliv.

Jag är därför glad att riksdagen lagstiftat om minst tio dagars prao på högstadiet. Det ger i alla fall eleverna en viss möjlighet att få insyn och kunskap om olika arbetstillfällen och yrken som faktiskt kan finnas i det lokala näringslivet eller i den lokala offentliga sektorn.

Det är mycket viktigt att tidigt låta elever få möta företrädare från olika näringar och arbetsplatser för att både skapa nyfikenhet och ta vara på deras nyfikenhet. Regional samverkan har en väldigt viktig roll att fylla för att skapa intresse för utbildning som efterfrågas på den lokala och regionala arbetsmarknaden. Jag tror att det arbete som nu är på gång med att utveckla det regionala ansvaret för vissa utbildningar, framför allt yrkesutbildningar, kommer att leda till att glappet minskar mellan efterfrågad kompetens och arbetsmarknadens behov. Därför ser jag fram emot att detta blir verklighet inom en snar framtid.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag yrka bifall till utbildningsutskottets förslag till beslut samt avslag på samtliga motioner.

Anf. 95 NORIA MANOUCHI (M) replik:

Fru talman! Jag begärde replik för att jag kände mig tvingad att ställa en fråga till Socialdemokraterna och Tomas Kronståhl.

I mitt anförande talade jag bland annat om de könsuppdelade klasserna. Det är alltså skolor som bedriver undervisning för pojkar och flickor där de är skilda från varandra, oftast motiverat med religiösa argument.

Min fråga till Socialdemokraterna är om de verkligen är för att man ska få bedriva omotiverad könsuppdelad undervisning i svenska skolor.

Anf. 96 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Fru talman! Tack, Noria Manouchi, för frågan! Jag skulle kunna svara väldigt kort: Nej, det är vi inte för.

Detta är också en del i den utredning som nu görs. Jag hoppas och tror att det blir verklighet, som jag nämnde i mitt anförande. När det gäller konfessionella inslag vill vi faktiskt se över det. Det är ute på remiss. Vi har fått in en hel del remissvar, men vi har också mött en del motstånd när det gäller lagrådsremissen, så att säga. Det gäller hur vi ska gå till väga för att få fram det som vi verkligen vill.

Men självklart ska vi i den svenska skolan inte ha en könsuppdelning eller en uppdelning på något annat sätt. Det är egentligen lika olyckligt som att vi har skolor där nästan ingen har svenska som modersmål.

Anf. 97 NORIA MANOUCHI (M) replik:

Fru talman! Det är glädjande att få höra Tomas Kronståhls svar. Nej, Socialdemokraterna är inte för könsuppdelade klasser. Men då kvarstår frågan varför vi fortfarande har det i Sverige.

Ledamoten berättar om en utredning som är på väg. Men faktum är att vi redan har fattat beslut i denna kammare om att det inte får gå till på det här viset. Det var för fem år sedan. Man kan ju tycka att regeringen på de fem åren borde ha kunnat verkställa riksdagens beslut. Det är aningen olyckligt att regeringen behöver mer än fem år på sig för att komma till rätta med ett så pass lätthanterat – det kan man väl ändå få påstå? – problem som detta med könsuppdelade klasser.

Se till att det förbjuds! Se till att skolor granskas så att man säkerställer att eleverna får gå i klasser med varandra och inte skilda från varandra! Se till att Skolinspektionen får i uppdrag att granska de skolor som har bedrivit denna typ av verksamhet så att det inte upprepas! Utdela vite till de skolor som fortsätter att bedriva verksamheten eller stäng dem!

Jag och Moderaterna menar att om Socialdemokraterna hade varit seriösa i sitt engagemang för att jämställdhet ska råda på våra skolor och att könsuppdelade klasser inte ska existera hade de på här fem åren lyckats verkställa detta.

Anf. 98 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Fru talman! Uppenbarligen kan vi konstatera att frågan är svår. Innan dessa fem år hade vi en alliansregering under åtta år. Och detta var inte okänt under den tiden.

Men det är väl skönt att både moderater och socialdemokrater och en hel del andra verkar vara helt överens när det gäller denna fråga. När vi väl får ett godkännande av lagrådsremissen kanske vi kan vara samstämmiga i kammaren och se till att vi får detta genomfört ganska snabbt. Men vi kan inte gå före. Vi måste utreda och göra saker på rätt sätt. Det är viktigt.

Vi socialdemokrater tycker verkligen, precis som jag inledde mitt anförande med, att styrkan i den svenska skolan är just att vi har haft elever från alla samhällsklasser och från alla nationaliteter. Vi har alltid lyckats få dem att samverka och arbeta tillsammans. Det har varit lyckosamt för det här landet. Det har också gett oss en väldigt bra stabilitet. Jag tror att de flesta av oss kan enas kring att det har varit lyckosamt.

Anf. 99 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! Tomas Kronståhl svepte snabbt förbi frågan om trygghet och studiero och berörde till exempel inte problemet med mobbning i skolan, som är en viktig del av detta betänkande. Studiero och trygghet omfattar ju också möjligheten för alla elever att känna sig trygga när de går till skolan på morgonen.

Fortfarande kan vi läsa att den elev som blir mobbad tvingas byta skola eller byta kommun. Det är helt oacceptabelt. Trots alla politiska utfästelser och trots alla fina artiklar från regering och andra har inte detta problem angripits. Det är fortfarande den som blir trakasserad, den som bli mobbad, den som blir utsatt som är den första att få lämna skolan, klassen eller till och med kommunen, i värsta fall.

Jag vill fråga Tomas Kronståhl hur han vill angripa detta problem. Jag menar att de aviserade förslagen inte är tillräckliga. Jag hade hoppats på stöd från Socialdemokraterna. Vi har lagt fram ett antal förslag kring tillträdesregler, omplacering och avstängning men även om likabehandlingsplaner och så vidare. Allt detta avstyrker Socialdemokraterna.

Det andra gäller frågan om just könsuppdelad undervisning. Etableringsstopp för nya konfessionella skolor har tillkommit på Liberalernas initiativ. Det löser dock inte problemen på befintliga skolor, Tomas Kronståhl, utan där krävs det insatser oberoende av kommande proposition.

Min fråga är därför: Hur tänker Socialdemokraterna agera för att få stopp på den könsuppdelade undervisningen i befintliga skolor?

Anf. 100 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Fru talman! Tack, Roger Haddad, för frågorna! Först och främst vill jag påstå att när det gäller mobbning i skolan har vi gjort en hel del. Vi har till exempel stärkt lärarnas yrkesroll på olika sätt. Man har under den här perioden fått större befogenheter att både visa ut, stänga av och faktiskt

åtgärda förövarna. Detta har varit ett problem tidigare; det känner vi alla till.

Vi har stärkt den befogenheten. Vi har satsat oerhörda resurser på fler vuxna i skolan. Vi har satsat på lärarassistenter, klassassistenter och elevassistenter. Lärarnas kompetens är det bästa för att komma åt dessa problem, och vi har försökt att på olika sätt skapa tid och utrymme för lärarna att faktiskt åtgärda problemen.

Sedan vill jag nog hävda att både Roger Haddad och Liberalerna har varit med oss i mycket av arbetet under den här perioden. Det ska också bli spännande att se vad utredningen har att säga om studieron i skolan och på vilket sätt man kanske kan införa nationella riktlinjer för att komma till rätta med problemen.

När det gäller frågan om könsuppdelning tror jag att den löses på exakt samma sätt. Här måste vi ge verktyg till både Skolverket och Skolinspektionen att se till att man efterlever och följer de riktlinjer som faktiskt finns i den svenska läroplanen. Det tror jag inte att det kommer att vara några problem att få majoritet för.

Anf. 101 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! Jag anser att åtgärderna mot mobbning och att ge de verktyg som behövs till rektorer och lärare inte är tillräckligt. Även om delar av de här verktygen finns används de inte. Det är uppenbart att det finns någonting som håller tillbaka lärare och inte minst rektorer från att använda sig av hela den disciplinära åtgärdslådan för att se till att alla elever kan känna trygghet och studiero.

Jag har under alla mina år som skolpolitiker tyvärr alltid fått höra att det är den som blir mobbad som tvingas byta skola. Jag har aldrig någonsin hört att det är förövaren som får flytta. Det är en besvikelse och ett misslyckande för svensk skolpolitik.

I frågan om könsuppdelad undervisning hänvisar Tomas Kronståhl till Skolverket och till läroplaner. I augusti 2016 godkände Skolinspektionen en skola i Stockholmsområdet som hade könsuppdelad undervisning. Läroplanen skärptes 2018, men förra året godkändes fortsatt verksamhet på en skola i Göteborg som har haft könsuppdelad undervisning i 22 år.

Det är alltså någonting som inte stämmer överens mellan verkligheten och den vision som Tomas Kronståhl möjligen har och som jag delar. Elever – pojkar och flickor – befinner sig fortfarande i miljöer med radikalisering och extremister där man bejakar traditionella könsroller och fortfarande försöker, menar jag, påtvinga eleverna dessa. Det kan komma från skolledningen eller tyvärr, som vi också har sett exempel på, från föräldrarna. Det är helt oacceptabelt.

Anf. 102 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Fru talman! Christian Carlsson, Kristdemokraternas företrädare, räknade upp alla möjligheter som finns i lärarkompetensen i dag och som vi kan tillgå för att stävja mobbning. Detta delar jag. Om lärare och rektorer sedan inte utnyttjar dessa verktyg är det naturligtvis ett problem. Då måste man stärka dem i deras yrkesroll, precis som jag var inne på tidigare.

Att till exempel avskaffa Barn- och elevombudet, som Haddad och Liberalerna säger, tycker jag är att gå väldigt hårt fram. Man brukar ju inte avskaffa en advokat för att de lyckas i sitt yrke. Det gäller att se till att man har ett utrymme för båda sidor att göra sina åsikter hörda, och då tror jag att det är väldigt viktigt att vi har kvar Barn- och elevombudet. Men självklart ska vi ha en skola där lärarna i sitt yrke har en trygghet i att faktiskt kunna utöva den makt och befogenhet som finns i läroplanen. Annars har vi naturligtvis ett stort problem.

När det gäller Skolinspektionens roll i övrigt att se över att läroplaner och annat efterlevs när det gäller till exempel könsuppdelning kan man väl bara hoppas, oavsett vilket parti man tillhör, att myndigheterna har möjlighet att utöva sitt jobb. Vi kommer nog alltid att hamna i situationer där vi ser att någon inte följer riktlinjer som det var tänkt, och då måste vi naturligtvis ingripa och stänga ned de skolorna och se till att det inte fortsätter.

Jag har därför inget problem med den frågeställningen, fru talman. Jag kan inte mer än dela Haddads åsikt i den frågan.

Anf. 103 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! I dag debatterar vi betänkandet *Grundläggande om utbildning*. Det är en samling motioner som bland annat handlar om naturen, läromedel, sex och barns rätt att slippa bli kränkta i skolan. Mitt anförande kommer därför att handla om många av dessa frågor, om än inte alla.

Till att börja med, fru talman, vill jag anknyta till det replikskifte som vi precis hörde. Jag tror att det kan vara viktigt för alla som lyssnar på debatten att också ta till sig av det som en särskild utredare nyligen presenterade för regeringen. Regeringen bad ju utredaren Tommy Lagergren att titta just på frågan om könsuppdelad undervisning i skolan och hur vi kan se till att få bukt med detta.

På sidan 762 i sitt betänkande konstaterar Tommy Lagergren att dagens lagstiftning redan förbjuder detta. Det betyder att i den mån som skolor regelmässigt och över tid har könsuppdelad undervisning strider det mot skollagen och diskrimineringslagen.

Fru talman! Jag går över till de frågor som jag själv har fört in i det här betänkandet. Det är som sagt en samling av många olika frågor, och jag ska börja med att prata om naturen.

Vi i Miljöpartiet vill att alla barn ska få tillgång till Sveriges fantastiska natur. Skolan har till uppgift att se till att alla barn får med sig de kunskaper som behövs för att förstå och respektera allemansrätten och ägna sig åt det friluftsliv som ju har blivit en del av allt fler svenskers covidvardag.

Vi vet att vistelse i naturen enligt forskning har effekter som är positiva på barns hälsa, lärande och skolprestationer. Vi tycker därför att det är otroligt viktigt att alla barn får möjlighet till lärande om och i naturen inom ramen för skolan.

Det här är också väldigt viktigt för naturens skull. Vi vet ju att människor som älskar naturen är det starkaste skyddet för just naturen. I en tid när vi ser hur naturen är hotad av klimatförändringar och exploatering på olika sätt är det viktigt att vi ser till att nästa generation lär sig om naturen och kan sätta ord på det som de möter där.

Fru talman! Vi har nyligen gjort en revidering av kursplanerna i skolan. Miljöpartiet tycker att det är väldigt angeläget att vi ser till att de förtydliganden och den strukturering som nu har gjorts av kursplanerna inte innebär att undervisning i friluftsliv, allemansrätten och viktiga förmågor som orientering drabbas. Det vill vi ska följas upp.

Betänkandet *Grundläggande om utbildning* lyfter fram även andra viktiga ämnesområden. Jag är så otroligt glad över att jag kan yrka avslag på min egen motion i betänkandet om sexualitet, samtycke och relationer med motiveringen att regeringen redan har fixat detta.

Fru talman! Det är få gånger som man i sitt politiska liv har förmånen att följa sin idé till genomförande. Men det här är en sådan gång. Att vi nu gör om ämnet sex och samlevnad till undervisning i sexualitet, samtycke och relationer kommer att få betydelse för barns utsatthet för kränkningar. Det kommer att få betydelse på det sättet att fler pojkar kommer att förstå skillnaden mellan samtycke och övergrepp. Och färre flickor kommer att bli utsatta för sexuella trakasserier och kränkningar, både i skolan och senare i livet.

En undersökning från Brottsoffermyndigheten visar nämligen att så många som 17 procent av alla unga killar i undersökningen trodde att om man ligger naken i samma säng har man samtyckt till att ha sex. Nästan var tredje trodde att man har samtyckt till sex om man har en relation. Det är en ganska stor risk för att det kommer att begås många allvarliga övergrepp när siffrorna ser ut på det sättet. Skolan har en central roll att förmedla kunskap om dessa grundläggande frågor till eleverna.

Jag är så glad över att vi nu har moderniserat den här undervisningen och även fört in frågor om hedersrelaterat våld och förtryck samt pornografi.

Fru talman! Kristdemokraternas ledamöter både i denna debatt och i den tidigare debatten om jämställdhet har lyft fram sitt engagemang mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det låter väldigt bra, för det är så viktigt. Arbetet för att alla unga och vuxna i vårt land ska ha tillgång till sina rättigheter och friheter – frihet från våld och förtryck, rätten att välja vem man ska älska och leva med – är så viktigt. Dessa rättigheter kränks i dag i hederns namn.

Men jag undrar varför Kristdemokraterna, som säger att de bryr sig så mycket om detta arbete, ändå ville skära bort 100 miljoner kronor från regeringens satsning på arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Om dessa 100 miljoner kronor hade plockats bort hade vi inte haft lika många människor i dag som arbetar mot hedersrelaterat våld och förtryck. De pengar som lades på den satsning som gjordes för att flera myndigheter skulle arbeta för att förhindra att barn och unga förs ut ur Sverige för barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning hade inte funnits. Det hade inte heller funnits pengar för att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor skulle kunna jobba i samarbete med Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck för informationsinsatser riktade till de yrkesverksamma vuxna som möter unga nyanlända och unga asylsökande i sitt arbete och kopplat till ideellt engagemang.

Fru talman! Politik handlar inte bara om att vilja. Politik handlar också om att prioritera när det gäller. Här förstår jag inte Kristdemokraternas prioritering.

Fru talman! Jag kommer att överskrida min talartid. Det blir så när man är sista talare i ett ärende och man hör många påhopp. Jag behöver kunna bemöta bland annat det som Liberalernas Roger Haddad pratade om.

Liberalerna pratar om en anmälningskultur i svensk skola. Jag kan hålla med. Vi har en osund kultur där föräldrar har blivit kunder, där de i stället för att ta ansvar tillsammans med lärarna för elevernas utveckling har blivit kravställare som anmäler skolan när de inte är nöjda, till exempel med det betyg som deras barn har fått av läraren. Lärare har i den marknadsskola som vi har börjat behandlas som servicepersonal. Föräldrarna har, som sagt, blivit kunder. Och barnen har blivit en påse elevpeng som föräldrarna kan hota med att flytta om de inte är nöjda.

Det är otroligt allvarligt att lärare av rädsla för att bli anmälda inte vidtar åtgärder mot ordningsstörningar och kränkningar. Men att som Liberalerna föreslå att den instans som ska stå upp för barn som utsätts för mobbing ska avskaffas hänger faktiskt inte ihop. Det löser inte problemet. Att barn får färre vuxna som slåss för deras rätt att inte bli mobbade, trakasserade och kränkta i skolan är inte ett svar på att vi i dag har missriktade anmälningar. Det är inte heller lösningen på att ett enskilt fall inte har blivit rätt bedömt. Vi vet nämligen att det finns otydligheter i lagstiftningen. Och vi jobbar faktiskt tillsammans med Liberalerna för att reda ut flera av dem inom ramen för arbetet för nationell plan för trygghet och studiero. Men det kommer även framdeles att finnas gråzoner där det är upp till domstolarna att avgöra var gränsen går. Så kommer det att behöva vara även framåt.

Men vi i Miljöpartiet vill värna Barn- och elevombudet, som vi var med och inrättade för att vi såg att kränkningar i skolan inte togs på tillräckligt stort allvar och att barns rättigheter till en skolgång fri från mobbing inte alltid förverkligades.

Anf. 104 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan om Kristdemokraternas politik för att motverka hederskultur.

Till att börja med vill jag säga att jag är glad över att vi är många partier som vill satsa mer för att motverka hedersvåld och hederskultur. Vi har länge haft ett problem i Sverige med att man inte har vågat talat klarspråk om just hedersproblematik, och man har jämställt hedersvåld med annat våld i samhället. Vi har också i en hel del kommunala handlingsplaner sett att man inte har velat göra åtskillnad mellan just hedersvåld och annat våld. Det har gjort att det har blivit svårare att komma till rätta med problematiken.

När det gäller den senaste budgeten är sanningen att regeringen och Kristdemokraterna satsade lika mycket på arbetet mot hedersvåld både för 2022 och för 2023, det vill säga 80 miljoner kronor. Men den engångssatsning på 100 miljoner kronor som regeringen dessutom gjorde för bara ett år – 2021 – saknar tyvärr motivtext. Inte heller kunde det klargöras vad som motiverade denna tillfälliga ökning när man sedan tänkte återgå till 80 miljoner kronor.

Därför valde Kristdemokraterna att inte stödja detta förslag. I stället satsar vi mer pengar än regeringen på rättsväsendet för att polisen och det övriga rättsväsendet ska kunna bekämpa hedersbrott.

Kristdemokraterna har också varit pådrivande för att vi ska få till stånd en forced marriage unit i Sverige för att kunna stoppa just tvångsgifte. Vi är därför en aktiv part i den kampen.

Anf. 105 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Jag håller med Christian Carlsson om att det var angeläget och bra att vi var flera partier som ville satsa mer på arbetet mot hedersrelaterat förtryck så att vi inte gick på Kristdemokraternas linje om nedskärningar med 100 miljoner kronor.

I Kristdemokraternas motion står det inte vad dessa 100 miljoner kronor i stället ska användas till, utan det står bara att de läggs på "egna prioriterade satsningar". I den motionen nämns inte rättsväsendet. Däremot nämns en satsning på att fler nyanlända kvinnor ska kunna vara hemmafruar längre med sina små barn i stället för att barnen ska gå i förskolan och mammorna ska komma i arbete. Det är en politik som motverkar det arbete som vi vill bedriva för att få bukt med det hedersrelaterade våldet och förtrycket.

Forskning kring hedersrelaterat våld och förtryck visar ett tydligt samband när det gäller om mammor arbetar eller inte. Arbetar mammorna minskar det hedersrelaterade våldet och förtrycket.

Kristdemokraternas politik är att fler mammor ska vara hemmafruar. Tidigare hette det vårdnadsbidrag, nu kallar man det barnomsorgspong. Men vad det leder till är att det framför allt är kvinnor med låg utbildning och en överrepresentation av utrikes födda och nyanlända kvinnor som i stället för att gå till arbetsmarknaden och få hjälp att få egen försörjning stannar kvar som hemmafruar.

Jag menar att även om Kristdemokraterna säger sig bry sig om hedersfrågor har de en politik som går i fel riktning.

Anf. 106 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Man vet knappt var man ska börja.

Jag måste säga att jag tycker att det är beklämmande att höra Miljöpartiet använda invandrarkvinnor som slagträ i debatten för att begränsa barnfamiljers rätt att välja barnomsorg. Det tycker jag är osmakligt.

För att återgå till debatten om hedersvåld och vikten av att motverka hedersvåld i skolan är det ett inte helt sammanhängande resonemang vi hör här. Tesen är att det blir mindre hederskultur om fler jobbar. Jag tror att det kan vara så att i familjer där det inte finns hedersproblematik är det också fritt fram för kvinnorna att arbeta. Jag tror att frågan framför allt handlar om värderingar. Det är de skadliga värderingarna vi måste motverka, bland annat i skolan.

I stället för att låtsas som om det finns en skarp skiljelinje i fråga om att motverka hederskultur och hedersvåld tycker jag att vi ska ta fasta på att flera partier är beredda att skjuta till mer pengar, absolut, men att det handlar om mer än pengar.

Jag presenterade flera konkreta förslag i mitt anförande i dag. Jag pratade om vikten av att genomföra informationskampanjer inför sommarlov för att småflickor inte ska giftas bort. Jag pratade om vikten av att varje skola tar ansvar och har en handlingsplan mot hedersvåld. Det är betydligt mer konstruktivt än att försöka blanda bort korten genom att prata om

valfrihet för familjen, när Miljöpartiet är stark motståndare till att föräldrar ska få välja barnomsorgsform.

Anf. 107 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Jag menar inte att vi inte båda tycker att det är viktigt att motverka hedersrelaterat våld och förtryck, men jag menar att Kristdemokraternas politik inte uppnår det på ett bra sätt. Man motverkar inte hedersrelaterat våld och förtryck genom att plocka bort 100 miljoner kronor från arbetet mot hedersvåld.

De pengarna, de 100 miljonerna som Kristdemokraterna ville plocka bort, har använts till bland annat vägledning för att förhindra att barn och unga förs ut ur landet, till insatser riktade till nyanlända och asylsökande kring frågor om hedersrelaterat våld och förtryck och dessutom till hur man kan se att sådant här våld påverkar i vårdnadstvister. Dessa tre exempel hade inte kommit till med Kristdemokraternas politik.

Jag tror att man måste förstå att den politik man har för de små barnen, om de små barnen ska gå i förskolan eller om de ska vara hemma med hemmafruar, hänger ihop med vilket resultat man får i jämställdhetspolitiken. Er politik för fler hemmafruar leder i förlängningen till att framför allt lågutbildade och nyanlända kvinnor inte kommer in på arbetsmarknaden. Enligt forskning ökar det också risken för att deras barn kommer att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck.

Vi måste se strukturerna. Skolan är en del, och vilken politik vi har för att barnen ska börja i skolan redan i förskoleåldern är en annan del. Där skiljer vi oss från Kristdemokraterna.

Anf. 108 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! Miljöpartiet har ju inte varit känt för att motverka extremism och radikalisering i skolan.

Referensen Annika Hirvonen gör till utredningen om könsuppdelad undervisning är direkt felaktig. Det är beklämmande att ledamoten för Miljöpartiet säger att det finns ett absolut förbud mot könsuppdelad undervisning i svensk skola. Det är inte korrekt. Jag har själv refererat till fallet där Skolinspektionen gav godkännande 2016. Och förra året, 2020, upptäcktes en skola som haft könsuppdelad undervisning i 22 år.

Nej, Annika Hirvonen, det finns inget absolut förbud mot att bedriva könsuppdelad undervisning i svensk skola. Men vi vill ha det.

Vi har lagt fram förslag på etableringsstopp för konfessionella förskolor, som ni avsgo för några timmar sedan.

Vi har i det här betänkandet försökt skärpa det här med konfessionella inslag i skoldagen eftersom många elever tvingas in i de momenten och inte får göra ett fritt val. Det har ni också yrkat avslag på.

Nu har vi försökt lyfta upp frågan om att regelverket kring könsuppdelad undervisning uppenbarligen måste skärpas.

Min fråga till Miljöpartiet är om ni är beredda att skärpa regelverket trots utredarens förslag. Är ni beredda att införa antingen mycket skarpare förslag eller ett på riktigt absolut förbud mot könsuppdelad undervisning i Sverige?

Anf. 109 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Jag citerar nu ur SOU 2021:11. ”Utredningens förslag: Det bör inte införas några bestämmelser i skollagen som uttryckligen förbjuder könsuppdelad undervisning och utbildning. Detta eftersom det befintliga regelverket i form av bestämmelser i läroplaner och diskrimineringslagen är tillräckligt.”

Vi i Miljöpartiet ville ju se till att det inte råder något som helst tvivel om att man inte får ha en systematiskt och regelbaserat könsuppdelad undervisning. Därför gav vi utredaren det uppdraget. Nu har utredaren, som har fördjupat sig i frågan, sagt att dagens bestämmelse redan säger det. Det är inte för att vi på något sätt har varit otydliga i den frågan.

Roger Haddad antyder att Miljöpartiet tycker att det är bra att man har brutit mot skollagens regler i 20 års tid. Jag tycker att det är förkastligt. Vi har kämpat för att jämställdhet ska skrivas in i läroplanen, och vi har också sett till att det har skett.

Det står i läroplanen att skolan har till uppgift att motverka könsstereotyper. Det kan man inte göra om man delar in pojkar och flickor i separata klasser. Det går helt emot det som skolan har till uppgift att göra, och det är beklämmande om myndigheterna inte agerar mot detta.

Med det sagt är jag varje dag beredd att vidta åtgärder för att se till att skolan är en plats där man inte bara undervisar om utan leder jämställdhet.

Anf. 110 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! Ni i Miljöpartiet har inte varit de som har påskyndat reformer för att stoppa extremister och radikalisering i svensk skola och förskola, Annika Hirvonen. Tvärtom har ni bidragit till att förhålla och stoppa reformer.

Fru talman! Förra året godkände Skolinspektionen en huvudman som har haft könsuppdelad undervisning. De kritiserades, men efter kritiken fick de godkännande att fortsätta – och inte bara att fortsätta utan även att utöka sin verksamhet. Det är direkt provocerande, fru talman.

Jag har inte efterfrågat vad utredaren anser i den här frågan. Jag delar inte utredarens åsikt, slutsats och förslag till regeringen. Miljöpartiet sitter i regeringen och har möjlighet att göra en egen bedömning av sakfrågan. Jag har inte fått svar, fru talman. Vi har inget absolut förbud mot könsuppdelad undervisning i svensk skola. Jag vet vad utredaren föreslår. Jag delar inte hans förslag om att det är tillräckligt med dagens regelverk.

Frågan är: Är Miljöpartiet berett att skärpa reglerna ytterligare eller till och med gå så långt att man inför ett absolut förbud mot könsuppdelad undervisning så att vi kommer åt och får stopp på dessa verksamheter som fortfarande av religiösa skäl delar upp pojkar och flickor?

Anf. 111 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Som jag svarade i den tidigare repliken är jag varje dag beredd att agera om skolor inte lever upp till lagens krav på att arbeta för jämställdhet och mot den här typen av könsstereotypa uppdelningar av flickor och pojkar, självklart.

Fru talman! Jag måste ändå ifrågasätta de svepande anklagelser som Roger Haddad kommer med om att vi har förhalat. Vad har vi förhalat? Jag vet att Roger Haddad inte har möjlighet att i det här replikskiftet få ett

slutord. Men han får gärna begära ordet igen och förklara de svepande anklagelserna.

Det är vi i Miljöpartiet som under förra mandatperioden har sett till att förtydliga läroplanerna just på punkten som handlar om jämställdhet. Det gjorde vi just på grund av de upprörande exemplen där man hade köns-segregerad undervisning systematiskt i skolorna.

Vi sitter nu tillsammans i januarisamarbetet och tittar på bättre regler så att skolor som upprepade gånger får kritik ska kunna stängas. Men någonstans i grunden har vi ett problem i ett system där det över huvud taget är möjligt för inte vem som helst men ärligt talat alldeles för många att bedriva skolverksamhet.

Vi måste strama upp den marknadsskola vi har i Sverige i dag. Jag vill fråga Liberalerna om ni är beredda att göra det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 21 april.)

§ 15 Kemikaliepolitik

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21: MJU14
Kemikaliepolitik
föredrogs.

Anf. 112 BETTY MALMBERG (M):

Fru talman! I vår vardag omges vi av tusentals kemikalier, där många är livsnödvändiga och har varit avgörande för att bygga upp det samhälle vi har. De har bland annat möjliggjort både längre hållbarhet för mat, effektivare mediciner och minskad risk för brand. På så sätt har de bidragit till både ekonomisk och social välfärd liksom till handel och sysselsättning. Men med en allt större kemikalieanvändning tillkommer också ett större ansvar för de kemikalier vi sprider och hur dessa långsiktigt påverkar miljön och oss människor.

Detta är inledningen på Moderaternas kommittémotion om kemikalier. Men det är också huvudbudskapet i den kemikaliestrategi som EU fastställde så sent som för någon månad sedan. Med tanke på att kemikalier sprids över nationsgränser via handel, vind och vatten är Moderaterna övertygade om att detta är frågor som ska drivas internationellt.

Vi välkomnar därför EU-strategins syfte att skydda människors hälsa och miljön mot farliga kemikalier men också att stärka industrins konkurrenskraft. Moderaterna gläds också åt den stora samsyn som finns här bland svenska partier i riksdagen när vi diskuterar och behandlar kemikaliefrågor. Men i det kommande vill jag ändå lyfta fram några frågeställningar där vi tycker att regeringen borde agera snabbare och kanske lite mer.

Fru talman! Kemikaliers koppling till vatten är ett brett men också livsavgörande område. Så här i coronatider har beredskapsfrågor lyfts lite på dagordningen. En viktig beredskapsfråga handlar om att säkerställa att det finns kemikalier som gör att vi kan klara av vattenreningen.

Det är en fråga som vi har lyft fram. Men också Försvarsberedningen tog upp det redan i en rapport 2017. I den poängterar man att det bygger

på att vi nu har en ansvarsprincip. Det innebär att det är kommunerna som är de som egentligen har ansvar för att se till att det fungerar.

Det är precis på samma sätt som att regionerna har ansvar för hälso- och sjukvård. Men vi vet alla hur det gick med det. Därför tycker vi att det är förvånande att regeringen i dag, ett år efter pandemins utbrott, inte kan ange hur det kommunala vattenansvaret säkerställs och följs upp.

En annan fråga jag vill lyfta upp rör globalt ansvar då det gäller framställningen av kopior på läkemedel. Det är det som kallas generika. Det visar sig nämligen att miljöhänsynen är sämre i de fabriker som tillverkar just kopiorna än i de fabriker som tillverkar originalmedicin.

För några år sedan fick forskare från Göteborgs universitet tillåtelse att följa hela processen från det att aktiva substanser byggdes upp till dess att läkemedlet var klart. Det visade sig att 75 procent av originalläkemedlen framställdes i länder där man hade ett helt adekvat och gott miljöarbete. Men tittade man på kopiorna av läkemedlen, generikan, var det bara 30 procent av länderna som levde upp till den nivån som gällde för framställning av originalmedicinerna. Det är oroväckande resultat.

Det innebär, vilket vi också har sett, att i de länder där man använder och framställer antibiotikagenerika har man funnit att de har släppts rätt ut i naturen. På så sätt bidrar de också till en resistensutveckling för de antibiotika vi så väl behöver.

Med tanke på att tillverkningsprocessen kan ha så stor betydelse för spridningen av de substanserna till miljön anser Moderaterna att miljökrav bör föras in i EU:s regelverk om det som kallas god tillverkningssed.

Till sist jag också uppmärksammar problemen med de perfluorerade kolväta PFAS. Det handlar egentligen om 3 000–4 000 ämnen. I går avslutades en rättsprocess i Blekinge tingsrätt. Det gällde Kallingebor som under lång tid har utsatts för dricksvatten som har varit förorenat med PFAS. Där konstaterade man att det finns ett samband mellan den ohälsa som dessa individer upplever och den förorening i vattnet som föreligger.

Nu finns det inte några egentliga fastställda normer för hur mycket PFAS som kan finnas i dricksvatten. Det finns bara för några enstaka PFAS-ämnen. Därför står vår förhoppning till att EU:s dricksvattendirektiv kommer att skärpa villkoren och skärpa reglerna för nivåerna på detta.

Jag ska säga ytterligare en sak om PFAS. Det handlar om de stora kända hälsoproblem som vi vet finns med dessa ämnen. Danmark var tidigt ute. För ett år sedan införde de ett förbud mot PFAS-föroreningar i exempelvis pizzakartonger och muffinsformar. Det var just för att man inte skulle kunna få substanser som går in i maten. Vi tycker att det är förvånansvärt att regeringen inte följde Danmarks exempel. Det hade vi nämligen möjlighet att göra, men regeringen valde att tiga still.

Fru talman! En annan punkt jag vill ta upp när det gäller kemikalier är hur viktigt det är att vi har en helhetssyn i fråga om användande av växtskyddsmedel. I Sverige har vi, trots våra nordliga breddgrader, goda försättningsför växtodling, detta trots att vi också har en låg användning av växtskyddsmedel och handelsgödsel.

Nu finns det dock ett EU-utspel som heter Från jord till bord, där man samtidigt vill pressa tillbaka användningen av bland annat växtskyddsmedel i hög grad och kraftigt minska användningen av insatsvaror i jordbruket. Där har vi moderater fört fram och poängterat att man måste ta hänsyn till hur det ser ut i olika länder – det ser ju olika ut om vi är i södra Europa

eller om vi är här uppe i höga nord – men också att det vi framför allt ska minska är överanvändningen av produkterna.

Samtidigt noterar vi med glädje en utvärdering som kommissionen har gjort och som belyser en fråga som vi tidigare har drivit. Det handlar om ömsesidigt erkännande. Kommissionen erkänner nu att detta försvårar och försenar marknadstillträde för nya växtskyddsmedel. Detta är som sagt en fråga som vi har drivit länge.

Ett mycket använt växtskyddsmedel vars godkännande går ut nästa år är glyfosat. Detta är ingen partsinlaga, men vi anser att det är viktigt att den nya utvärderings- och godkännandeprocess som ska till är faktabaserad och bygger på vetenskapliga kriterier men också på samhällsekonomiska analyser. Ett eventuellt förbud mot användning av glyfosat i dag skulle nämligen få långtgående konsekvenser för det svenska jordbruket och faktiskt även bidra till både ökade klimatutsläpp och miljörisker. Detta är inget som jag hittar på, utan det har Jordbruksverket konstaterat i en rapport. De tar som exempel att direktsådd inte blir möjlig, att ogräsbekämpningen blir sämre och att användningen av växtskyddsmedel som har sämre miljöprofil kommer att öka.

Så än en gång: Helhetssyn är viktigt. Inte minst därför tycker vi att det är viktigt att det blir Jordbruksverket som får ta över godkännandeprocesser när det gäller växtskyddsmedel, eftersom det är de som kan jobba vidare med en helhetssyn.

Fru talman! Jag ser att talartiden springer ifrån mig. Jag hoppar snabbt till avslutningen och vill då säga att jag yrkar bifall till reservation 12.

Sedan vill jag ändå ge ett tankvärt ord på vägen. Pseudonymen Falstaff, fakir myntade uttrycket: ”Vattnet är ett farligt gift, vilket omger Visby stift.” Begreppet ”giftfritt” är ju någonting som vi ofta svänger oss med, men det är också någonting som kan lura oss – dels därför att gifter inte måste vara syntetiskt framställda, dels därför att det handlar om dos.

Anf. 113 YASMINE ERIKSSON (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi kemikaliepolitik. Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 10, så har jag det gjort.

Vare sig vi tänker på det eller inte utsätts vi dagligen för kemikalier, både naturligt förekommande och industriellt framställda sådana. I många fall är inte de kemikalier vi utsätts för farliga, men det kan också variera och de kan bli giftiga för människa och natur beroende på användningssätt och koncentration.

Kemikalier och deras användning är ett komplext område. Även om enskilda kemikalier kan vara ofarliga kan de i kombination med varandra bli direkt ohälsosamma. Därför måste vägen framåt för användningen av gynnsamma kemikalier vägledas av försiktighet men också av folkbildning, vetenskap, innovationer och ständigt förbättrade kunskaper om kemikaliers effekter på levande organismer.

Nya smarta kemikalier och användningssätt har potential att minska människans negativa påverkan på miljön, samtidigt som moderna och funktionella produkter kan lanseras på marknaden. Arbetet med att reglera kemikaliers användning måste präglas av evidensbaserad forskning och rimliga överväganden mellan för- och nackdelar och ha stora säkerhetsmarginaler när det kommer till människors hälsa.

Detta gäller framför allt när det kommer till barn, som av olika skäl kan vara extra känsliga. Därför behöver produkter riktade till barn bedömas med största noggrannhet. Det får inte uppstå situationer där barns leksaker, lekplatser, kläder, nappar eller liknande utgör en risk där barn utsätts för ämnen som även om de inte syns med blotta ögat kan vara en hälsorisk som kan påverka dem om inte direkt så senare i livet.

Jag tror att alla föräldrar vill göra det som är bäst för deras barn, men marknaden består av en djungel av produkter som riktar sig till barn, inte minst på internet. Man kan ofta lockas av billiga priser från webbsidor och appar från tredjeländ, det vill säga från länder utanför EU, där man själv kan köpa produkterna som man då direktimporterar till Sverige. Varor som säljs i Sverige och inom EU ska vara säkra att använda och måste följa EU:s kemikalielagstiftning. Men leverantörer utanför EU omfattas inte av dessa lagkrav och kan därmed sälja produkter som är direkt farliga till svenska konsumenter.

I ett nordiskt tillsynsprojekt lett av Kemikalieinspektionen som presenterades under förra våren kunde det konstateras att nästan 80 procent av de produkter som testades och som var köpta från företag utanför EU innehöll förbjudna ämnen som kan vara skadliga – 80 procent! Därför är det viktigt att våra myndigheter arbetar proaktivt för att öka medvetenheten och ge det kunskapslyft som behövs för att skydda våra svenska konsumenter från att utsätta sig själva eller sina kära för onödiga hälsorisker som kan uppstå till följd av köp av varor som inte genomgått EU:s kontroll och blivit CE-märkta.

Fru talman! Jag vill belysa ytterligare ett område kopplat till handel med utlandet. Det handlar om elektronikprodukter.

Under 2017 infördes en särskild punktskatt på hemelektronik som kallas för kemikalieskatten. Denna skatt är inget annat en straffskatt inlindad i miljöns fina omslag. De varor som omfattas av skatten är varor som anses självklara eller rent av nödvändiga i varje människas hushåll i Sverige. Det handlar om allt från kylskåp och dammsugare till datorer, surfplattor med mera.

Sverigedemokraterna var ensamma emot denna straffskatt från start, då vi kunde se att kemikalieskatten inte skulle vara lösningen på de hälso- och miljöproblem som man ville komma undan med hjälp av skatten. Att straffbeskatta en bransch som möjliggör det moderna leverne som vi har i dag, där vi i hög grad använder elektroniska enheter till det mesta, är direkt bakåtsträvande.

Redan tidigt kunde man förutspå att detta skulle innebära en ökad kostnad för våra företagare, inte bara från skatten i sig utan även i och med den ökade administrativa bördan för dem och förluster på intäktsidan när konsumenterna i stället kanske går till utländska aktörer som inte har förhöjda priser.

Men bidrar då denna skatt till miljönytta, eller är det bara en i raden av kassakor som regeringen använder sig av för att försöka täcka upp för andra misslyckanden och budgethål? Jag menar att kemikalieskatten som är baserad på vikt och tas ut oavsett varans värde inte är till någon särskild miljönytta när de farliga kemikalierna fortfarande finns kvar i produkterna. Om man verkligen vill arbeta för bättre miljö och hälsa bör man i stället se över annan reglering av de ämnen man vill skydda sig mot och satsa på teknisk utveckling för att hitta bättre alternativ.

Fru talman! Nu är det på gång igen. Den här gången handlar det om en kemikalieskatt på kläder och skor. Innehåller en produkt så höga halter av skadliga ämnen att den blir farlig ska den regleras eller eventuellt till och med plockas bort från marknaden. Man löser inte problemet med hormonstörande eller cancerframkallande ämnen genom att ha kvar varan och dessutom räkna med att driva in miljarder till statskassan. Räkna man med att det kommer att komma in pengar till statskassan till följd av en så kallad miljöskatt känns motiven inte särskilt uppriktiga.

Återigen: Ska vi få bort farliga ämnen i de halter där de är skadliga för oss behöver vi reglera dem, hitta nya och bättre alternativ och inte se dem som en kassako.

Anf. 114 MAGNUS EK (C):

Fru talman! Jag vill redan inledningsvis yrka bifall till Centerpartiets reservation 22 under punkt 12.

Fru talman! Centerpartiet har en vision om en giftfri vardag. Den visionen innebär att vi inte ska behöva oroa oss över att utsättas för skadliga ämnen, giftiga tungmetaller eller hormonstörande ämnen vare sig i kläderna vi tar på oss, i gardiner och möbler på arbetsplatsen eller i leksakerna vi ger till våra barn. Vi vet vilken miljöpåverkan vi har från historiska synder när kemikaliepolitiken har missat målet eller inte tillräckligt försökt säkra att ämnen vi använder som bekämpningsmedel i brandskum eller andra avgörande produkter också har varit säkra för människa och miljö.

Vi har nog fortfarande svårt att ta till oss vilken påverkan vi ser också på människor från hormonstörande ämnen, tungmetaller och skadliga kemikalier. En av de saker som skrämmer mig mest är påverkan på manlig fertilitet de senaste tre generationerna. Jag ska erkänna att det är för att jag är part i målet. Även när de skadliga effekterna för människor är kända blir det här nästan lite för nära det egna skinnet – det kryper in under huden.

Är det någonting vi som folkvalda politiker inte får göra är det att blunda för de miljöproblem vi har i arbetet för ett säkrare och bättre samhälle och en giftfri vardag.

Kemikaliepolitiken är verktyget vi tar till inte bara för att nå våra miljömål utan också för att bygga ett säkrare samhälle för människan. Det här är ett arbete som inte bara bedrivs här i riksdagens kammare. Varor tillverkas och transporteras över hela världen i en alltmer globaliserad ekonomi. Hanteringen av kemikalier i varor och produkter är en global angelägenhet som vi måste lösa i samarbete även utanför Sveriges gränser.

Ett av våra viktigaste verktyg är EU:s kemikalielagstiftning Reach. Här har Sverige ofta haft en progressiv roll när det gäller att tidigt peka ut vilka ämnen som vi ser kan komma att behöva regleras hårdare eller förbjudas. Vi har försökt peka ut en linje där vi ambitiöst fasar ut skadliga ämnen och samtidigt ger en stark signal till marknaden om att vi behöver mer hållbara och säkra alternativ.

Fru talman! Det här är ett arbete som på intet vis får avstanna för att vi har uppnått historiska segrar. Det är precis lika viktigt i dag, 2021, att vi ambitiöst ser över kandidatlistan till Reach och funderar på vilka ämnen vi behöver arbeta för att få upp där så att de kan regleras hårdare.

Om de här varorna importeras till Sverige från länder utanför EU är det inte alltid lätt att få EU:s kemikalielagstiftning att gälla. Här har vi ett av de stora problemen i en globaliserad ekonomi: att få miljö- och säkerhets-

lagstiftning att faktiskt gälla alla de varor som säljs på marknaden i Sverige. Jag har ofta slitit mitt hår över hur vi gör med importerade produkter. Men det hjälper inte att jag sliter mitt hår, utan här måste vi försöka komma åt detta på ett bättre sätt.

För att höja medvetenheten men också försöka öka möjligheterna till samarbete vill vi från Centerpartiet se en särskild satsning på det internationella kemikaliearbetet, dels i Reach, dels utanför EU. I synnerhet gäller det arbetet med ökad information om farliga ämnen i leverantörskedjor samt bilateralt samarbete med strategiska länder som Sverige har en stor varuimport från, i syfte att minska förekomsten av farliga ämnen i importerade varor.

Allting kan vi inte fånga upp. Det allra bästa är om vi från svensk sida och från europeisk sida gemensamt kan sätta press på tillverkare att anpassa sin tillverkning och se till att vi har giftfria leverantörskedjor.

Fru talman! Dagens snabba teknikutveckling, inte minst inom digitalisering och applikationer av artificiell intelligens, skapar helt nya möjligheter att underlätta en mer cirkulär ekonomi där kunskapen och medvetenheten hos konsumenterna om produkters miljöpåverkan och deras innehåll av farliga ämnen ökar.

I dagsläget försvåras det här, till exempel på textilområdet, av att man inte får sätta digitala informationsbärare på produkter. Vi vill därför att regeringen verkar för att revidera det så kallade ROHS-direktivet så att digitala informationsbärare på alla sorters produkter, inklusive textilier, möjliggörs.

Ett ytterligare område där det krävs utökade åtgärder är kemikalieanvändningen i byggmaterial och byggvaror. Precis som jag var inne på i inledningen är det här ett typexempel på material som vi är i konstant kontakt med i våra hem, på arbetsplatsen och här där jag står och lutar mig mot talarstolen.

Det här är områden där man som enskild har små möjligheter att välja vad man omger sig med. Jag kan styra vad jag inreder mitt eget hem med, men så fort jag går till arbetsplatsen eller så fort jag plockar upp min systers barn på förskolan kommer jag i kontakt med byggmaterial som jag har haft ytterst liten möjlighet att påverka.

Erfarenheter från tidigare generationers misstag och okunskap, till exempel i fråga om radon, visar vilka långsiktiga konsekvenser materialvalen kan få. Vi från Centerpartiet vill därför att det införs ett europeiskt regelverk med krav på redovisning av kemikalieinnehåll i byggmaterial och att detta framgår av innehållsdeklarationen för materialen. Vi vill också att regeringen påskyndar arbetet med att trygga konsumenterna från skadliga ämnen i byggprodukter.

Fru talman! En av de svåraste avvägningarna vi möter i omställningen till en cirkulär ekonomi är balansen mellan å ena sidan giftfrihet och största möjliga minskning av risken att utsätta människor och natur för kontakt med skadliga kemikalier och å andra sidan återbruk.

De flöden som vi vill göra cirkulära är inte alltid fria från skadliga ämnen. I vissa fall vet vi också att det kommer att vara väldigt svårt, åtminstone under den närmast överskådliga tiden, att se till att de är helt fria från skadliga ämnen.

Vi har alltså en osäkerhet kring när vi ska försöka avgifta flöden, när vi kan acceptera vissa skadliga ämnen för att de förekommer i så liten grad

att det inte blir en reell risk och när vi har de riktigt stora problemen. Den här osäkerheten är ett av de stora hindren i omställningen till en cirkulär ekonomi. Det här möter mig varenda gång jag är ute och pratar med företag som arbetar med återbruk och återvinning men också med producenter. Jämte osäkerheten om vad material innehåller är det här en av de höga trösklarna i omställningen till cirkulär ekonomi.

Även om jag är väldigt stolt över den strategi för cirkulär ekonomi, den första i Sveriges historia, som förra året antogs som en följd av januariavtalet är inte heller den en tydlig vägledning för hur vi ska hantera avvägningen. Därför vill vi se ett utredningsuppdrag till Kemikalieinspektionen med syftet att undersöka hur man kan uppdatera lagstiftningen för att väga mål om cirkulära resursflöden och giftfri miljö mot varandra. Det skulle vara gynnsamt för inte bara miljön utan också de aktörer som verkar inom återbruket och återvinningsindustrin.

Fru talman! Avslutningsvis: Arbetet för en giftfri vardag spänner som synes över många områden, såväl den europeiska som den nationella och den ytterst lokala politiken. Det är ofta tungrott och komplext. Men vi vet vilka långsiktiga negativa effekter bristande kemikaliepolitik kan få. Om vi ska ta fasta på det som är kärnan i de svenska miljömålen och det svenska miljöarbetet, att inte lämna över problemen till kommande generationer, är det här ett avgörande område för oss folkvalda att fortsätta utveckla.

Anf. 115 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Jag vill, liksom kollegan Betty Malmberg, börja med att tala om ett dagsaktuellt ämne. I går fick PFAS mycket tid i nyhetssändningarna på grund av den dom som kom gällande PFAS-föreningar i Blekinge. Ett ständigt återkommande inslag är på vilket sätt dricksvattentäkter i Sverige är förorenade med långlivade och giftiga per- och polyfluorerade kemikalier, som går under samlingsnamnet PFAS. Dricksvattentäkter för så många som 3 ½ miljoner invånare i vårt land kan vara förorenade av PFAS.

Olika PFAS-föreningar förekommer i ett antal tillämpningar, däribland brandsläckningsskum samt inom industriella processer. Det är angeläget att ta ett helhetsgrepp om denna kemikaliegrupp. Kristdemokraterna föreslår därför ett förbud mot alla PFAS-ämnen, förutom de ämnen där det kan visas att ämnets miljö- och hälsoegenskaper är acceptabla. Vi är på väg dit, men vi är inte där än.

Bisfenol A är ett ämne med omfattande användning i samhället. Det har flera hälso- och miljöfarliga egenskaper och misstänks kunna ge skadliga effekter på fortplantningsförmågan. Studier har visat att bisfenol A är hormonstörande även vid låga doser. Sedan tidigare råder inom EU förbud mot ämnet i till exempel nappflaskor och barnmatsförpackningar. Även andra typer av bisfenoler är skadliga.

Sedan december 2015 har EU-kommissionen, med stöd av EU:s leksaksdirektiv, infört haltgränser för bisfenol A i leksaker för barn under tre år och leksaker som är avsedda att stoppas i munnen. Det är ett steg i rätt riktning, men det är dags att gå vidare och förbjuda alla former av bisfenol.

För att skapa mer långsiktighet och förutsägbarhet för våra livsmedelsproducenter bör regeringen verka för att myndigheterna i större utsträckning använder sig av ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel. Hänsyn

bör tas till hur andra EU-medlemsstater förhåller sig till växtskyddsmedel, för att skapa konkurrensneutrala förutsättningar för det svenska jordbruket. Med anledning av detta vill jag yrka bifall till Kristdemokraternas reservation nummer 18, fru talman.

Det finns många användningsområden för nanopartiklar, men vi vet fortfarande inte mycket om hur människa och miljö utsätts för nanomaterial, vars risk, spridning och exponering inte är tillräckligt kända.

Den lagstiftning som finns är undermålig. I Reachlagstiftningen finns en gräns som säger att all import eller tillverkning av kemiska ämnen över 1 ton per år och tillverkare måste registreras. Men eftersom nanomaterial ofta används eller importeras i mycket små mängder riskerar de att hamna under strecket för detta krav. Det innebär att den nuvarande lagstiftningen inte helt kan generera den information som behövs för att bedöma risker och vid behov vidta åtgärder.

EU-kommissionen anser att Reach är rätt forum för att hantera risker med nano och att det räcker att ändra i bilagor och vägledningsdokument för att Reach ska bli tillämplig på nanomaterial fullt ut. Kristdemokraterna anser att kommissionen även ska utreda andra sätt att garantera säker hantering av nanomaterial, exempelvis kompletterande lagstiftning. Det bör regeringen verka för inom EU.

Nanomaterial används inte bara i konsumentprodukter utan även i samband med nya och innovativa medicinska behandlingar. Forskning har visat att nanopartiklar kan användas för att skada eller till och med förstöra cancerceller inifrån. En annan användning av nanoteknik i kampen mot cancer syftar till att lokalisera tumören på ett tidigare stadium än annars skulle ha varit möjligt. Nanopartiklar som utformats för att fästa sig på cancercellerna gör tumörer synliga i skanningar tidigare under sjukdomsutvecklingen. Eftersom tidig diagnos är avgörande för att bota cancer är detta ett viktigt steg i kampen mot sjukdomen.

Nanomaterial är alltså viktigt. Men vi måste lära oss mer om användandet av det.

Fru talman! Slutligen: Mikroplaster är plastpartiklar i det breda storleksspannet 0,001–5 millimeter. De flesta är inte synliga för blotta ögat. Östersjön tillförs mikroplast genom exempelvis båtfärger, tvätt av syntetiska kläder samt hygienprodukter som tandkräm och smink. Enbart från hygienprodukter spolas det varje år ut runt 40 ton mikroplaster i Östersjön. På vissa ställen i Östersjön finns fler än 100 000 partiklar per kubikmeter vatten.

Vi vet att plast bryts ned väldigt långsamt i naturen. Därför ökar halterna successivt i både sjöar och hav. Mikroplaster kan vara ett dödligt hot mot fiskar som får i sig partiklarna även i små mängder. Eftersom de inte bryts ned i djuren ansamlas mikroplasterna allt högre upp i näringskedjan. En konsekvens är att de slutligen hamnar i våra kroppar.

Sedan den 1 juli 2018 är mikroplaster förbjudna i vissa produkter i Sverige. Det gäller mikroplast med rengörande, skrubbande eller polerande funktion i produkter som sköljs av eller spottas ut. De återfinns i bland annat tandkräm, schampo, balsam och skrubbar. I Sverige finns redan i dag ett nationellt förbud mot mikroplast i vissa kosmetiska produkter.

EU:s kemikaliemyndighet Echa har föreslagit ett förbud mot avsiktligt tillsatt mikroplast i kemiska produkter. Detta förbud skulle omfatta bland annat kosmetiska produkter, tvätt- och rengöringsmedel, färg och lack,

medicinskt tekniska produkter samt jordbruks- och trädgårdsprodukter. Kristdemokraterna ställer sig bakom det förbud mot avsiktligt tillsatta mikroplaster som Echa har föreslagit och anser att Sverige bör driva på för ett sådant förbud.

Anf. 116 NINA LUNDSTRÖM (L):

Fru talman! Inledningsvis yrkar jag bifall endast till Liberalernas reservation nummer 17, om växtskyddsmedel. Men självfallet står vi bakom alla våra förslag.

Fru talman! Vi har redan hört mycket om vad kemikalier innebär för vår livsmiljö. De är viktiga om vi ska ha möjlighet att återbruka och återvinna och är en stor del av den cirkulära ekonomin. Kemikalier finns överallt. Vissa är nödvändiga; andra skapar bara stora bekymmer inför framtiden.

EU:s jord till bord-strategi ska leda till att unionen ställer om till ett mer hälsosamt och hållbart livsmedelssystem. Kommissionen har som en del av detta föreslagit en halvering av användningen av kemiska bekämpningsmedel till 2030. Bekämpningsmedel och växtskyddsmedel påverkar miljön.

Miljö- och jordbruksutskottet kunde förra veckan ta del av vattenfrågor och exempelvis rening av vatten från pesticider. I en jämförande studie kunde konstateras att Sverige inte var bäst i klassen. Det är ganska enkelt, om man tänker efter. Det som sprutas på grödor och mark kan sippra ned och hamna i vattenmiljöer. Det som sprutas på våra grödor kan också hamna på vårt matbord.

Att sträva efter en så låg användning som möjligt borde vara viktigt, men det finns starka intressen för att möjliggöra ökad användning av olika typer av växtskyddsmedel och bekämpningsmedel. Argumenten brukar handla om konkurrensskäl. Så länge andra inte gör tillräckligt ska vi av konkurrensskäl heller inte åläggas ytterligare restriktioner. Det tycker vi i Liberalerna är beklagligt. Sverige måste kunna gå före och driva på en utveckling där mängden bekämpningsmedel minskar i miljön.

Forskningen har visat att artrikedomen av främst fåglar, insekter och växter är 30 procent högre i ekologiskt brukade jordbruksfält än konventionellt brukade fält där kemiska växtskyddsmedel används. Konsekvenserna för biologisk mångfald av konventionell odling kontra ekologisk odling behöver fortsätta att studeras. Målet bör vara att hitta metoder att bruka jorden som skonar den biologiska mångfalden utan att minska effektiviteten i jordbruket.

Växtskyddsmedlens påverkan på biologisk mångfald bör ingå på nationell nivå men också i det fortsatta arbetet med jord till bord-strategin inom EU. I många länder inom EU ser användningen av växtskyddsmedel helt annorlunda ut än i Sverige. Det finns starka miljöskäl för att begränsa användningen även inom EU. Den gemensamma ambitionen inom EU bör vara att användningen av växtskyddsmedel begränsas där det är möjligt.

Vi kan samtidigt konstatera att i och med väntade klimatförändringar kan även Sveriges jordbruk komma att påverkas. Detta måste vi vara observanta på. Sverige bör vara pådrivande så att strategin omfattar ambitiösa mål för att begränsa användningen av växtskyddsmedel där det är möjligt, inte minst för att värna biologisk mångfald och de pollinerande insekterna som är så viktiga för vår livsmedelsproduktion.

Fru talman! Vi människor har många olika kemikalier i våra kroppar. PCB, bromerade flamskyddsmedel, högfluorerade ämnen och andra kemiska ämnen har uppmätts i både blod och urin hos människor. Några av de ämnen som vi får i oss är hormonstörande och misstänks kunna bidra till uppkomsten av sjukdomar. Barn är särskilt känsliga för påverkan eftersom deras kroppar utvecklas. Ett Sverige fritt från gifter är därför en viktig del i den liberala miljöpolitiken.

Det finns flera exempel på att det är möjligt att minska halterna av farliga ämnen i miljön. Välkända miljögifter har minskat med hjälp av lagstiftning och andra åtgärder. Kemikalielagstiftningen ska i detta avseende utgå från försiktighetsprincipen och särskilt ta hänsyn till barns och ungas känslighet. Vad är det för leksaker barnen leker med? Vad är det för produkter som riktas till barn och ungdomar? Det här är viktigt. Farliga ämnen i konsumentprodukter, såsom leksaker och kläder, behöver komma bort från marknaden.

För att detta ska bli möjligt måste resurspolitiken förhindra att tungmetaller, läkemedelsrester och andra farliga ämnen sprids i naturen. Det krävs en bred grundläggande kunskap och tydlig information om kemikalieinnehållet i varor och produkter både i butiker och vid återvinningsanläggningar.

Det januariavtal som slöts mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna påvisar hur viktigt det är med en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi. Den ska stärkas, och det ska bland annat göras en bred översyn av regelverken för återvinning och hantering av avfall och restprodukter för att främja innovation och företagande i den cirkulära ekonomin. Om vi ska kunna låta produkter cirkulera måste vi ju också veta vad de innehåller, allt i syfte att se till att konsumenterna vet vad de konsumerar.

Fru talman! Vi i miljö- och jordbruksutskottet jobbar med många frågor. Det är ibland lätt att tappa helikopterperspektivet om hur allt hänger ihop i vår miljö. Vissa kemikalier behövs, medan andra behöver fasas ut. Kemikalier hamnar i marken och i våra vattenmiljöer. Reningsverken ska ta hand om det som hamnar där. Annat hamnar i fisken, köttet och grönsakerna eller i godiset och kryddorna. Åter annat hamnar i kläderna och andra konsumentprodukter. Det vi människor sprider i vår miljö och natur riskerar att bli en bumerang. Vi får tillbaka det till oss om och om igen.

Därför måste användningen av kemikalier vara grundad på riskanalyser och kunskap. Onödig användning måste minska. Farliga kemikalier måste fasas ut. Vissa produkter måste bort från marknaden.

Fru talman! Jag vill avsluta med att fästa uppmärksamheten på att det inte bara är människor som påverkas av kemikalier. Det gör som sagt också många andra. För att blomma och ge frukt är våra grödor beroende av pollinerande insekter. Vi måste vara rädda om dem. Låt oss därför också värna våra pollinerare. De skapar och bidrar till biologisk mångfald, och de ger oss mat på vår tallrik. Vi behöver också värna miljön och den biologiska mångfalden för kommande generationer. Här tänker jag speciellt på de nya generationerna barn och barnbarn.

Anf. 117 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Tack, Nina Lundström, för anförandet! Jag tror egentligen att vi är överens om det mesta, men jag skulle vilja få några klargöranden och också få förklara sådant som jag själv sa i mitt anförande.

Jag vill börja med det här att vi kraftfullt ska trycka tillbaka användningen av olika insatsmedel, bland annat växtskyddsmedel. Det exempel jag vill ta upp gäller den svenska lökodlingen. Den finns framför allt på Öland och i Kalmartrakten. För ett antal år sedan ville Kemikalieinspektionen förbjuda vissa bekämpningsmedel här i Sverige. Man fick be om dispens för att eventuellt få odla med detta medel den kommande säsongen. Följden av detta hade blivit att lökodlingen i Sverige hade totalt uttraderats, fru talman. I stället hade vi blivit tvungna att importera lök från Holland som hade odlats med samma bekämpningsmedel som vi själva hade förbjudit.

Det är någonstans här som vi måste försöka behålla det sunda förnuftet. Vi kan inte helt slå undan benen på våra egna verksamheter och lantbruksföretagare, utan vi måste ha en helhetssyn och se vad som kan gynna det svenska lantbruket så att det inte försvinner.

Jag vill höra Nina Lundströms syn på det här tänket. Har Liberalerna med detta perspektiv när de säger att det enda som är viktigt är att trycka tillbaka växtskyddsmedlen? Jag delar uppfattningen att vi ska få bort de skadliga kemikalierna, men det kan få konsekvenser som slår tillbaka.

Anf. 118 NINA LUNDSTRÖM (L) replik:

Fru talman! Ja, det finns alltid målkonflikter i olika frågor. Här finns, som många talare varit inne på, å ena sidan vikten av konkurrens, å andra sidan ansvaret för den biologiska mångfalden och belastningen på vår natur av olika typer av växtskyddsmedel, bekämpningsmedel eller till och med pesticider.

Vi i Liberalerna vill verkligen sträva efter att balansera upp frågan om den inre marknaden, där vi har myndigheter som jobbar generellt för att skapa goda förutsättningar. Det är klart att det som är bra för Sverige med att trycka ned användningen också måste gälla övriga Europa. Sedan ser förutsättningarna naturligtvis väldigt olika ut, inte minst av klimatskäl.

Vi menar också att det är en riskfylld strategi att luta sig tillbaka och förvänta sig att andra länder ska gå före. Vi tycker att vi i Sverige ska gå före. Men självfallet handlar det här också om att man ska jobba utifrån kunskap och evidens. Det finns myndigheter som har den kompetens och kunskap som vi politiker behöver för våra beslut.

Någonstans måste vi hitta en balanspunkt, men vi tror från Liberalernas sida att det är en väldigt defensiv och farlig väg att sätta sig och vänta på att någon annan ska agera. Vi tycker att det är viktigt att vi gör det vi kan. Vi har från Liberalernas sida lyft fram att vi välkomnar olika typer av metoder och metodutveckling för att se till att kunna trycka ned användningen av växtskyddsmedel.

Vi har också den stora frågan om pollinerande insekter. Det gäller att värna dem. Om vi inte har dem spelar det ingen roll vad vi försöker odla, för förutsättningarna kommer att saknas. Allt hänger ihop. Vi måste kunna gå före, men också driva på EU så att vi får fler som agerar i rätt riktning.

Anf. 119 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Nina Lundström för svaret. Men jag vet inte riktigt om jag blev klok på exakt i vilket perspektiv Nina Lundström satte exemplet med lökodlingen. Det är ju ingen målkonflikt. Målkonflikten skulle väl i princip handla om att vi slutar äta lök. Det kanske var så vi skulle tolka det.

Jag är den första att skriva under på vikten av pollinerande insekter. Vi har satt extra pengar i våra budgetförslag från Moderaterna för att gynna biodling och gynna de pollinerande insekterna. Vi står helt eniga där.

Det vi ser nu är till exempel att England efter att ha lämnat EU har gett ytterligare dispenser för användning av neonicotinoider i olika oljeväxter, vilket är förkastligt för de pollinerande insekterna. Vi ska absolut driva detta tillsammans och internationellt. Men frågan är: Kan Sverige helt avhända sig detta och då också riskera vårt eget jordbruk och vår egen livsmedelsproduktion? Det är där någonstans som det måste finnas ett slags balans och helhetssyn också. Om vi ska importera all vår mat därför att vi förbjuder bekämpningsmedel som används i resten av EU får vi en problematik. Därför måste det anpassas.

En möjlighet som vi har är nu också att jobba vidare med gensaxen, CRISPR-Cas9. Jag undrar om Liberalerna har tagit ställning till om man är för den typen av redskap för att kunna säkra vår livsmedelsproduktion i ett förändrat klimat.

Anf. 120 NINA LUNDSTRÖM (L) replik:

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att lyfta fram ett konsumentperspektiv, vilket jag också försökte göra i mitt huvudanförande. Det handlar om att vi har väldigt medvetna konsumenter som vill veta vad som landar på tallriken. Man vill kunna göra aktiva val och välja bort produkter om man känner att det är fråga om en produktion som man inte vill gynna.

Allt det här måste vävas ihop, även metodiken i jordbruket, oavsett om man odlar konventionellt eller ekologiskt. Det kan gälla växtföljden, gensaxen eller vad det nu må vara. Vi måste använda den tekniska potentialen och försöka komma ifrån så mycket som möjligt av de gifter som ändå kommer att vara kvar och cirkulera. Vi hörde ju exempelvis i miljö- och jordbruksutskottet att reningsverken får hantera väldiga mängder kemikalier, inte bara det man själv sätter i reningsprocessen utan också det som fångas upp från marken och från vattenflödena. Det finns skäl att försöka hålla nere detta så mycket som möjligt.

Sedan är vi fullt medvetna om att vi i dag inte klarar oss utan växtskyddsmedel. Men det förs en argumentation om att vi av konkurrensskäl ska upprätthålla ett brukande i stället för att fundera på tekniken, forskningen om växtföljder och hur vi ska se till att värna biologisk mångfald och pollinerare. Jag tycker att det är väldigt defensivt att ge upp och säga att vi är nöjda bara konkurrensen fungerar. Det räcker inte för Liberalerna.

Vi vill se helheten. Vi vill se till att konsumenterna har goda produkter. Vi vill också ha förvaltarskapstanken, det vill säga att vi måste vara noggranna med att det som kommer ned i marken inte recirkulerar så att giftbelastningen ökar. Det är för oss en viktig del av generationstänkandet. Men visst – med ny teknik, ny metodik och ansvar för miljön tror jag att vi kan komma ganska långt.

Anf. 121 MARLENE BURWICK (S):

Fru talman! Allt är kemi. Kemiska ämnen är grundläggande för vårt samhälle. De ingår i alla material och alla varor. Kemi innebär många möjligheter för oss människor men kan samtidigt innebära stora hot och påverka människor och miljö negativt.

Förr dominerade utsläpp från industrin och höga koncentrationer av enstaka farliga kemikalier. I dag handlar riskhanteringen ofta om lägre koncentrationer av många komplexa blandningar av kemikalier, som sprids diffust och som vi alla ständigt exponeras för via maten, vattnet och inomhusmiljön.

Sverige började tidigt med en politik för att minska risker med farliga kemikalier. År 1973 införde Sverige, som ett av de första länderna i världen, en lag om hälso- och miljöfarliga varor för att skärpa kontrollen av farliga ämnen. Två viktiga steg var att 1985 stifta en lag om kemiska produkter och att 1986 skapa en särskild myndighet, Kemikalieinspektionen, för att bygga upp kompetens och kunna genomföra de förändringar som behövdes.

Det finns en bred politisk enighet här i Sveriges riksdag om vikten av en säker användning av kemikalier för människor och miljö. Framför allt gäller det skyddet av barn, unga och gravida, eftersom de är extra känsliga för kemikalier. Målbilden för Sveriges kemikaliearbete är en giftfri miljö.

Kemikaliepolitiken skär in i, och är en viktig del av, många andra politikområden. Ett av dem är läkemedel och läkemedelsproduktion, som vi också har hört tidigare här i debatten. Tillverkningsprocessen av läkemedel har stor betydelse för spridning av substanser till miljön. Det paradoxala är att läkemedel som gör oss friska kan göra andra människor sjuka på grund av utsläpp vid produktionen. Vi måste ta fram åtgärder för att öka miljöhänsynen vid läkemedelstillverkning. EU-kommissionen ska behandla läkemedelsfrågor inom ramen för en läkemedelsstrategi för Europa. Frågor som rör miljöhänsyn måste få en framskjuten position i det arbetet. Jag är glad över att det finns en bred enighet kring de här frågorna i Sveriges riksdag.

Ett annat exempel är arbetsmiljö. Det är oerhört viktigt att minimera riskerna för arbetstagare som utsätts för en hög eller långvarig kemisk exponering. Vi behöver fastställa ytterligare åtgärder för att hantera arbetstagarnas exponering för farliga ämnen.

Att begränsa riskerna med kemikalier är komplicerat. Det handlar om många tusen ämnen där kunskapsbehovet är stort. Ett enskilt land har därför svårt att på egen hand utvärdera och reglera ämnen och produkter, och därför är arbetet på EU-nivå så otroligt viktigt.

EU-kommissionen presenterade i oktober förra året en ny kemikaliestrategi. Vi debatterade den här i riksdagen för några veckor sedan. Denna strategi innebär skärpningar av nuvarande regler och deras tillämpning. Strategin håller en hög ambitionsnivå och har tydliga svenska avtryck.

Från svensk sida vill vi i detta arbete framför allt prioritera att utfasningen av särskilt farliga ämnen snabbas på. Vi vill också prioritera giftfria kretslopp, som är en förutsättning för en cirkulär ekonomi, samt att EU:s kemikalielagstiftning i högre grad ska ta hänsyn till riskerna med kombinationseffekter.

Fru talman! När det gäller farliga ämnen måste utfasningen som sagt gå snabbare. Regeringen och ansvariga myndigheter arbetar kontinuerligt med att kartlägga förekomsten av farliga ämnen i produkter och varor och utifrån detta föreslå lämpliga åtgärder. Viktiga steg har tagits inom EU för en gruppvis bedömning av likartade farliga ämnen, till exempel för PFAS, men vi är helt överens om att denna utveckling måste gå snabbare.

Hormonstörande ämnen har en synnerligen allvarlig påverkan på människors hälsa. Samtidigt vet vi att användningen av dessa ämnen ökar i samhället. Denna utveckling kräver både skyndsamma och kraftfulla åtgärder.

Vad gäller växtskyddsmedel, som vi också har hört om tidigare i debatten, måste användningen av ämnen som är skadliga för pollinerande insekter begränsas så att riskerna minimeras.

Fru talman! För att vi ska kunna nå miljö- och klimatmålen behöver vi ställa om till en cirkulär och biobaserad ekonomi. Giftfria och resurseffektiva kretslopp är en förutsättning för en cirkulär ekonomi och för att minska kemikaliers negativa inverkan på människors hälsa. Åtgärder på europeisk och internationell nivå är av avgörande betydelse för detta arbete.

Kemikalieinspektionen har i år och nästa år i uppdrag att stärka arbetet för en giftfri cirkulär ekonomi, både nationellt, inom EU och globalt, genom särskilda insatser för att varor och produkter ska bli giftfria redan i design- och produktionsledet. De driver också på för att ökade informationskrav när det gäller kemikalier i varor ska komma på plats. Ambitionen måste vara att staka ut tydliga och långsiktiga spelregler så att inriktningen är klar för det arbete som behöver göras för att ställa om till en cirkulär produktion och konsumtion samt för giftfria och cirkulära materialkretslopp.

Fru talman! År 2006 antogs inom ramen för FN:s arbete en strategi för internationell kemikaliehantering. Den stakar ut det internationella kemikaliearbetet fram till 2020 med syftet att nå det globala kemikalie målet. Sedan 2017 har det pågått diskussioner om hur det internationella strategiska arbetet ska fortsätta. Arbetet är försenat till följd av coronapandemin och planeras att återupptas i Bonn nu i sommar.

År 2018 lanserade regeringen en internationell allians i fråga om kemikalier och avfall, som består av ett tjugotal länder och flera FN-organ och myndigheter – den så kallade högnivåalliansen. Den driver på för ett nytt globalt ramverk för hanteringen av kemikalier. Målet är att nå ett globalt avtal liknande Parisavtalet om kemikalier och avfall.

Fru talman! Sverige har haft stort inflytande på kemikaliepolitiken, både inom EU och internationellt. En tydlig politisk vilja har varit grundläggande. Bildandet av Kemikalieinspektionen, vetenskapligt stöd och ett starkt engagemang från både miljörelse och progressiva företag har också haft betydelse för framstegen. Vi ska fortsätta vara en stark kraft och vara pådrivande för en giftfri miljö.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till miljö- och jordbruksutskottets förslag till beslut.

Anf. 122 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! I går föll domen i den omfattande PFAS-rättegången, där över 160 Kallingebor stämt det kommunala bolaget Ronneby Miljöteknik efter att PFAS-ämnena läckt ut i det kommunala dricksvattnet. Blekinge

tingsrätt slog fast att bolaget ska kompensera Kallingeborna. De har fått förhöjda halter av PFAS i blodet, och det klassas som personskada. Det har inneburit ökade hälsorisker, fysiska förändringar och försämringar av deras hälsa. Ronneby Miljöteknik ska betala 7 miljoner kronor i rättegångskostnad. Frågan om det ekonomiska skadeståndet ska avgöras senare.

Det här är ett oerhört viktigt mål, och vi får se om det går vidare till högre instans innan domen slutligen fastställs. Jag och Miljöpartiet vill skicka ett stort tack till alla de drabbade i PFAS-föreningen som ställt upp och arbetat väldigt hårt för att människors hälsa och miljön ska värderas högst. Det krävs ett engagemang för en giftfri miljö. Det krävs fler miljörettegångar och fler framgångar, fru talman.

Jag måste få prata lite om barnens rätt till en giftfri miljö. Barn är särskilt känsliga för effekterna från skadliga kemikalier, och därför är det särskilt viktigt att minska riskerna för barnen. FN:s barnkonvention är ju numera svensk lag och är därför också styrande i detta arbete.

Många barn vistas en stor del av dagen på förskolan, och därför har regeringen valt att prioritera att fasa ut hälsofarliga kemikalier i barns vardag. Att utsättas för skadliga ämnen kan ge effekter långt senare i livet. Barn är känsligare än vuxna eftersom de fortfarande växer och deras organ inte är fullt utvecklade. De äter mer mat än en vuxen i förhållande till sin kroppsvikt, och de dricker mer vatten.

Handlingsplanen för en giftfri vardag har sedan start haft ett tydligt fokus på ämnen som försämrar möjligheten att få barn, ämnen som skadar barns utveckling och ämnen som är cancerframkallande eller allergiframkallande.

Under 2020 kontrollerade Kemikalieinspektionen varor som finns i offentliga miljöer där barn befinner sig, bland annat varor i förskolor och lekland. Alldeles nyligen fattade regeringen ett viktigt beslut om att kemiska bekämpningsmedel inte kommer att få användas på skolgårdar, på lekplatser eller i parker. Detta beslut träder i kraft den 1 oktober 2021.

I de undersökningar som Kemikalieinspektionen gjorde av produkter till barn påträffade man oerhört många som innehöll ämnen som finns på kandidatförteckningen inom Reach. Till exempel påträffades cancerframkallande PAH:er i material gjorda av gamla bildäck. Flera av företagen var inte medvetna om att de ämnen som uppmättes fanns i deras varor. Efter att de fick veta det har de börjat förbättra sina rutiner och de krav de ställer på sina respektive leverantörer.

Fru talman! Material av gamla bildäck borde faktiskt inte få användas där barn leker. Företag som säljer varor till barn borde göra det till en del av sin affärsidé att kolla upp giftigheten i sina produkter. Faktum är att de lätt kan göra det. Vi har sedan några år tillbaka ett substitutionscentrum i Sverige, och där erbjuder man rådgivning och utbildningar till näringslivet med syfte att ta fram alternativ till farliga kemiska ämnen. Under 2020 tog centrumet fram en sammanställning av ämnen som kunde användas i stället för de farliga ämnena. Det finns webbaserade vägledningarna.

I fredags träffade jag Substitutionscentrum på ett digitalt möte. Vi diskuterade hur de skulle kunna nå ut till fler företagare. Det vill de verkligen. Då pratade vi bland annat om hur man kan använda de normala kanalerna till företagsrådgivning, till exempel en samverkan med Almi eller med de regionala strukturfonderna.

Fru talman! Sveriges roll är oerhört betydelsefull när det gäller EU:s arbete med kemikalier. Ett område där Sverige verkligen arbetar väldigt kraftfullt gäller PFAS, som jag ju inledde med att ta upp mot bakgrund av det som skett i Kallinge. Här har Kemikalieinspektionen tillsammans med myndigheter i andra EU-medlemsländer tagit fram ett förslag till en bred begränsning av PFAS-ämnen. Hela PFAS-gruppen innehåller i dag 4 700 ämnen.

Kemikalieinspektionen har utökat kraven för information, och man har också från Naturvårdsverkets sida genomfört en screening av PFAS i Sverige. Man har inrättat en samordningsgrupp av myndighetschefer, Samtox, och man har skapat ett myndighetsnätverk.

Regeringen har också anslagit ökade medel sedan 2017 för att öka miljöövervakningen. Man har inventerat, riskbedömt och analyserat platser där brandskum tidigare har använts. 37 myndigheter, bland annat Försvarsmakten, har undertecknat en gemensam avsiktsförklaring om att samarbeta för att minska riskerna och öka kunskaperna om PFAS.

När Försvarsmakten nyligen kom med sin rapport om PFAS-sanering blev jag förvånad. Man säger där att det behövs mer forskning och mer innovation innan man kan vidta åtgärder. Det tycker jag är tveksamt. Tekniken finns för att rena massor från PFAS. Försvaret har fått en betydligt större budget. Det finns gott om kunskap. Jag ställer mig nu frågan om domen i Kallinge kan väcka Försvarsmaktens intresse, så att man förstår allvaret.

Fru talman! I miljömålsutvärderingen för 2021, som nyligen publicerats, finns nya uppgifter om miljögifter i modersmjölk och blod från förstagångsmödrar i Uppsala. Det var genom att undersöka bröstmjölken som man upptäckte att vi i Uppsala har ett dricksvatten som är förorenat av PFAS.

Halterna i bröstmjölken av de starkast reglerade miljögifterna minskar nu. Det ser man på kurvorna från de senaste åren. Men det finns andra högfloreterade ämnen – PFNA, PFDA, PFUnDA, PFDODA, PFTrDA – som ökar kraftigt. Det får nu inte ta lika lång tid att hitta källan och orsaken till att dessa ämnen ökar i bröstmjölken. Vi måste åtgärda de farliga kemikalier som sprids i miljön.

Det behövs en bättre samordning av EU:s kemikaliepolitik. Bra kan bli väldigt mycket bättre. Det behövs också på EU-nivå ett substitutionscentrum för att underlätta för företag att ersätta farliga ämnen. Precis som vi i Sverige har gått före behöver vi sälja in denna idé att gälla i hela EU.

Fru talman! Många av mina kollegor har talat om viktiga områden, till exempel arbetet med kemiska växtskyddsmedel. Här slår man i EU-arbetet och i strategin för biologisk mångfald fast att användningen måste minska med 50 procent. Här kan vi i Sverige bidra också. Vi ligger långt fram, men användningen har faktiskt ökat de senaste 20 åren. Det finns stor anledning för oss att ligga på och skapa ännu större engagemang för att minska riskerna med de kemiska bekämpningsmedlen.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 21 april.)

§ 16 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Motioner

med anledning av skr. 2020/21:105 Ungdomspolitisk skrivelse

2020/21:3932 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V)

2020/21:3942 av Cassandra Sundin m.fl. (SD)

2020/21:3950 av Roland Utbult m.fl. (KD)

med anledning av skr. 2020/21:133 Nationell strategi för hållbar regional
utveckling i hela landet 2021–2030

2020/21:3924 av Eric Palmqvist m.fl. (SD)

2020/21:3971 av Camilla Brodin m.fl. (KD)

2020/21:3974 av Lars Hjalmered m.fl. (M)

§ 17 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 13 april

2020/21:641 Identitetspolitisk diskriminering

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:642 Utbyggnaden av vindkraft

av *Alexandra Anstrell* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:643 Antalet vargar på landsbygden

av *Sten Bergheden* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:644 Människors trygghet i vargtäta områden

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:645 Energiomställning

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:646 Svenska hamnars betydelse

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:647 Svensk flagg inom sjöfarten

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:648 Implementering av EU:s engångsplastdirektiv

av *Tobias Andersson* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 13 april

2020/21:2498 Art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet

av *Mats Nordberg* (SD)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2499 Stärkt it-säkerhet för näringslivet

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2500 Turkiets godtyckliga dom mot fader Aho

av *Robert Hannah* (L)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2501 Ytterligare svenskt ekonomiskt stöd till EU:s räddningsfond

av *Björn Söder* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2502 Konsekvenser av Kinas ambassadörs hot mot journalister

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2503 Utländska diplomaters hot mot svenska journalister och beslutsfattare

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2504 Släktbaserade kriminella nätverk i Sverige

av *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2505 Hemligstämpling av rapport om släktbaserade kriminella nätverk

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2506 Vaccinturism i regionerna

av *Ulrika Jörgensen* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2507 Tillgången till bredband i Skåne

av *Mats Sander* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 19 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 13 april

2020/21:2384 Näringsförbud för att begränsa häleriverksamhet

av *Tobias Andersson* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

Prot. 2020/21:107
14 april

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 19.17.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 6 anf. 21 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 49 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 76 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 92 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

EMMA PAAKKINEN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Meddelande om särskild debatt om utbetalning av krisstöd till företag.....	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 5 Arbetskraftsinvandring.....	3
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU18	3
Anf. 1 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	3
Anf. 2 JENNIE ÅFELDT (SD)	5
Anf. 3 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	6
Anf. 4 HANS EKLIND (KD).....	9
Anf. 5 FREDRIK MALM (L)	11
Anf. 6 CARINA OHLSSON (S)	13
Anf. 7 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik	14
Anf. 8 CARINA OHLSSON (S) replik	15
Anf. 9 MARIA MALMER STENERGARD (M) replik	15
Anf. 10 CARINA OHLSSON (S) replik	16
Anf. 11 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	16
Anf. 12 CARINA OHLSSON (S) replik	16
Anf. 13 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	17
Anf. 14 CARINA OHLSSON (S) replik	17
Anf. 15 JONNY CATO (C).....	17
(Beslut fattades under § 13.).....	19
§ 6 Migration och asylpolitik	19
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU20	19
Anf. 16 ARIN KARAPET (M).....	19
Anf. 17 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD).....	21
Anf. 18 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	23
Anf. 19 HANS EKLIND (KD).....	25
Anf. 20 FREDRIK MALM (L)	27
Anf. 21 CARINA OHLSSON (S)	29
Anf. 22 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	31
Anf. 23 CARINA OHLSSON (S) replik	31
Anf. 24 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	31
Anf. 25 CARINA OHLSSON (S) replik	31
Anf. 26 HANS EKLIND (KD) replik.....	32
Anf. 27 CARINA OHLSSON (S) replik	32
Anf. 28 HANS EKLIND (KD) replik.....	33
Anf. 29 CARINA OHLSSON (S) replik	33
Anf. 30 JONNY CATO (C).....	34
Anf. 31 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	35
(Beslut fattades under § 13.).....	36
§ 7 Anpassning av lagen om omställningsstöd.....	37
Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU36	37
(Beslut fattades under § 13.).....	37
§ 8 Arbetsrätt	37
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2020/21:AU8.....	37

Anf. 32	MATS GREEN (M)	37
Anf. 33	MAGNUS PERSSON (SD)	38
Anf. 34	ALIREZA AKHONDI (C)	40
Anf. 35	ALI ESBATI (V)	42
Anf. 36	MICHAEL ANEFUR (KD)	45
Anf. 37	ANNA JOHANSSON (S)	47
Anf. 38	MATS GREEN (M) replik	48
Anf. 39	ANNA JOHANSSON (S) replik	49
Anf. 40	MATS GREEN (M) replik	49
Anf. 41	ANNA JOHANSSON (S) replik	50
Anf. 42	MAGNUS PERSSON (SD) replik	50
Anf. 43	ANNA JOHANSSON (S) replik	50
Anf. 44	MAGNUS PERSSON (SD) replik	51
Anf. 45	ANNA JOHANSSON (S) replik	51
Anf. 46	LEILA ALI-ELMI (MP)	51
Anf. 47	ARMAN TEIMOURI (L)	53
	(Beslut fattades under § 13.)	54
§ 9	Integration	54
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2020/21:AU9	54
Anf. 48	MATS GREEN (M)	54
Anf. 49	LUDVIG ASPLING (SD)	56
Anf. 50	ALIREZA AKHONDI (C)	59
Anf. 51	LUDVIG ASPLING (SD) replik	62
Anf. 52	ALIREZA AKHONDI (C) replik	62
Anf. 53	LUDVIG ASPLING (SD) replik	62
Anf. 54	ALIREZA AKHONDI (C) replik	63
Anf. 55	CICZIE WEIDBY (V)	63
Anf. 56	SOFIA DAMM (KD)	65
Anf. 57	MALIN DANIELSSON (L)	67
Anf. 58	LUDVIG ASPLING (SD) replik	69
Anf. 59	MALIN DANIELSSON (L) replik	69
Anf. 60	LUDVIG ASPLING (SD) replik	69
Anf. 61	MALIN DANIELSSON (L) replik	70
Anf. 62	JOHANNA HARALDSSON (S)	70
Anf. 63	LUDVIG ASPLING (SD) replik	72
Anf. 64	JOHANNA HARALDSSON (S) replik	73
Anf. 65	LUDVIG ASPLING (SD) replik	73
Anf. 66	JOHANNA HARALDSSON (S) replik	73
Anf. 67	LEILA ALI-ELMI (MP)	74
Anf. 68	LUDVIG ASPLING (SD) replik	76
Anf. 69	LEILA ALI-ELMI (MP) replik	76
Anf. 70	LUDVIG ASPLING (SD) replik	77
Anf. 71	LEILA ALI-ELMI (MP) replik	77
	(Beslut fattades under § 13.)	77
§ 10	Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering	78
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2020/21:AU10	78
Anf. 72	JOSEFIN MALMQVIST (M)	78
Anf. 73	ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD)	79
Anf. 74	ALIREZA AKHONDI (C)	81
Anf. 75	CICZIE WEIDBY (V)	83
Anf. 76	SOFIA DAMM (KD)	85

Anf. 77 MALIN DANIELSSON (L).....	86
Anf. 78 ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	88
Anf. 79 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik.....	90
Anf. 80 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik.....	91
Anf. 81 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik.....	91
Anf. 82 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik.....	92
Anf. 83 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	92
(Beslut fattades under § 13.).....	93
§ 11 Grundläggande om utbildning.....	94
Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU12	94
Anf. 84 NORIA MANOUCHI (M)	94
Anf. 85 JÖRGEN GRUBB (SD)	95
(forts. § 14).....	97
Ajournering.....	97
Återupptaget sammanträde.....	97
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 8 april.....	97
SkU19 Företag, kapital och fastighet.....	97
SkU21 Mervärdesskatt	99
UbU11 Lärare och elever	100
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
sammanträde.....	102
SfU18 Arbetskraftsinvandring	102
SfU20 Migration och asylpolitik	103
SkU36 Anpassning av lagen om omställningsstöd.....	105
AU8 Arbetsrätt	105
AU9 Integration.....	106
AU10 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering	108
§ 14 (forts. från § 11) Grundläggande om utbildning (forts.	
UbU12)	110
Anf. 86 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	110
Anf. 87 DANIEL RIAZAT (V).....	112
Anf. 88 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	114
Anf. 89 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	114
Anf. 90 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	115
Anf. 91 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	115
Anf. 92 CHRISTIAN CARLSSON (KD)	116
Anf. 93 ROGER HADDAD (L).....	117
Anf. 94 TOMAS KRONSTÅHL (S).....	119
Anf. 95 NORIA MANOUCHI (M) replik.....	121
Anf. 96 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik.....	121
Anf. 97 NORIA MANOUCHI (M) replik.....	121
Anf. 98 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik.....	122
Anf. 99 ROGER HADDAD (L) replik.....	122
Anf. 100 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik.....	122
Anf. 101 ROGER HADDAD (L) replik.....	123
Anf. 102 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik.....	123
Anf. 103 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	124
Anf. 104 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	126
Anf. 105 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	127
Anf. 106 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	127

Anf. 107 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	128
Anf. 108 ROGER HADDAD (L) replik.....	128
Anf. 109 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	129
Anf. 110 ROGER HADDAD (L) replik.....	129
Anf. 111 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	129
(Beslut skulle fattas den 21 april.).....	130
§ 15 Kemikaliepolitik	130
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21: MJU14	130
Anf. 112 BETTY MALMBERG (M).....	130
Anf. 113 YASMINE ERIKSSON (SD)	132
Anf. 114 MAGNUS EK (C).....	134
Anf. 115 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	136
Anf. 116 NINA LUNDSTRÖM (L).....	138
Anf. 117 BETTY MALMBERG (M) replik	140
Anf. 118 NINA LUNDSTRÖM (L) replik.....	140
Anf. 119 BETTY MALMBERG (M) replik	141
Anf. 120 NINA LUNDSTRÖM (L) replik.....	141
Anf. 121 MARLENE BURWICK (S).....	142
Anf. 122 MARIA GARDFJELL (MP).....	143
(Beslut skulle fattas den 21 april.).....	145
§ 16 Bordläggning.....	146
§ 17 Anmälan om interpellationer	146
§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar	147
§ 19 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	147
§ 20 Kammaren åtskildes kl. 19.17.	148